

MARIUS OPREA (n. 1964 la Târgoviste) a studiat istoria la Universitatea din Bucuresti si este autorul unei teze de doctorat cu tema Rolul si evolutia Securității (1948-1964). În anii 1999-2000 a făcut parte din echipa de consilieri a presedintelui Emil Constantinescu. Lucrează în prezent ca ziarist si ca cercetător la Institutul Român de Istorie Recentă (IRIR). Trăieste împreună cu familia la Brasov. A început prin a publica o istorie a vechilor cărți românești (Plimbare pe ulita Tipografiei, Ed. Fundatiei Culturale Române, 1996) si un volum de poezie (Solo de tamburină, Ed. Paralela 45, 2000), dar ulterior a decis să renunte la preocupările exprimate în aceste cărți pentru a se dedica studierii Securității. Articolele sale despre politica politică din România, publicate în presă, difuzate la postul de radio „Europa Liberă”, incluse în culegeri de studii si publicatii academice, au fost urmate de volumul Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente, 1949-1989 (Ed. Polirom, 2002), premiat de Asociatia Editorilor din România drept cea mai bună carte de istorie a anului. A publicat împreună cu Stejărel Olani Ziuă care nu se uită (Ed. Polirom, 2002), un incitant volum de interviuri cu participantii la revolta anticomunistă a brasovenilor din 15 noiembrie 1987, si a coordonat volumul Securistiipartidului. Serviciul de cadre alPCR ca politie politică (Ed. Polirom, 2002), scris în colaborare cu colegii săi de la IRIR.

Marius Oprea
Mostenitorii Securitatii

Când I-am cunoscut pe Marius Oprea la Sighet, în 2001, am constatat că vorbim aceeași limbă — amândoi urâm comunismul, politica politică, delatiunea si lipsa de fermitate pe care „sistemul” o inoculează în oameni. Am stat la prima noastră întâlnire pe malul unui râu si povesteam — el despre Securitate, eu despre KGB. La un moment dat, am observat un om care de ore întregi scotea pietre din râu, le arunca pe mal si apoi la loc, în apă; era un bolnav psihic lăsat liber, de la un azil din apropiere. L-am întrebat pe Marius ce face omul acela. Mi-a spus, simplu, că omul acela construiește încă socialismul.

De atunci, Marius Oprea mi-a devenit unul dintre apropiați. Datorită curajoasei lui actiuni de deconspirare a Securității, a avut si are probleme — dar i-am promis (si eu mă tin întotdeauna de cuvânt) că îi voi sări în ajutor oricând are nevoie. Tin la Marius pentru că priveste ferm si critic atât spre trecut, cât si în prezent. El s-a dovedit în toate cărțile si articolele sale un perseverent si curajos istoric al Securității. Faptul că acum, în acest volum, împinge cercetările sale până la analiza rolului pe care-I joacă Securitatea si fostii activisti comunisti în România de astăzi îmi arată că nu am gresit în judecata mea, socotindu-l pe Marius Oprea printre prietenii mei apropiați.

VLADIMIR BUKOVSKI

Câtă vreme am fost membru al Colegiului CNSAS, cercetările lui Marius Oprea m-au umplut de o cordială invidie. Acoperea, cu expunerea lui singuratică dar fermă, bâlbâială unei întregi institutii. Tenace fără îndârjire, curajos fără vedetism, Marius Oprea a salvat, prin hărnicia si perspicacitatea sa, obrazul societății noastre civile si pe al fiecăruia dintre noi. Toti vrem adevărul, dar Marius Oprea îl caută si, adesea, îl identifică. Toti vrem limpezirea trecutului imediat, dar Marius Oprea îi răscoleste, temerar, subteranele si le dă în vileag fără menajamente si fără precautii. L1 demonstrează că, în România, trecutul imediat e, totodată, prezentul imediat. O face cu extremă rigoare, dar textului său nu-i lipsesc farmecul literar si umorul. Cartea se citește, de aceea, cu un insolit amestec de îngrijorare, melancolie si năduf. E o etapă inevitabilă în încercarea noastră de a aseza istoria contemporană sub o judecată dreaptă si vindecătoare.

ANDREI PLESU

Cei mai eficienti câini de pază ai noii structuri a serviciilor de securitate statală au fost presa si o mână de analisti români curajosi. Ultimii, foarte vigilenți, au scos în evidentă abuzurile serviciilor. Cel mai de seamă dintre ei este Marius Oprea. El nu a obosit să dezvăluie trecutul dubios al câtorva fosti ofiteri de Securitate, care ocupă astăzi pozitii importante în serviciile postdecembriste. Unui oficial UE, care s-a interesat în cursul unei vizite la Brasov cine este opozitia din România, cineva, un român, i-a răspuns: Marius Oprea. Oprea a avut curajul, asumându-si un risc deloc neglijabil pentru el si familia lui, să

descâlcească modul în care, în România de azi, Securitatea, privatizându-se, si-a întins tentaculele până în cele mai ascunse cotloane ale puterii. Cartea de față analizează acest proces.

DENNIS DELETANT

Argument

Nu am dat, în timpul acestor căutări, nici măcar peste un singur om cu adevărat rău.

Cu totii erau doar slabi, modelati de împrejurări si se amăgeau singuri; omenesc, prea omenesc.

Dar suma faptelor era un mare rău.

TIMOTHY GARTON ASH

Într-o amiază de vară, în casa doamnei Doina Cornea de pe o stradă linistită a Clujului, am găsit cu ajutorul domniei sale răspunsul la o întrebare pe care mi-am pus-o de o multime de ori de când mă ocup de studierea fostei Securități: ce i-a deosebit pe securisti de restul oamenilor?

Nu trăiam cu totii în aceeași găleată, în aceeași sărăcie, înghitind zilnic dejectiile unui regim care parcă își făcea un titlu de glorie din a terfeli orice urmă de demnitate umană? Nu se oprea curentul și pentru ei? Apa caldă? Categorie, un astfel de om, capabil de a-i supune pe alții violențelor și torturii, până la forme de umilire greu de imaginat, un astfel de om, care să refuze cu usurință orice urmă de compasiune și înțelegere față de semenii, a fost fără îndoială o diabolică invenție a regimului comunist. Cum a reușit această transformare, ce-l separă pe el de firea adevărată a restului lumii?

Vladimir Bukovski observa că „regulile stabilite de autorități și de care îmi amintesc au fost întotdeauna anormale, contraziceau bunul-simț și se puneau în aplicare cu amenințarea sancțiunilor. Nu se poate spune că aceasta modifica psihologia oamenilor sau îi obișnuia să fie supuși, dar, în schimb, totii se trezeau vinovați în fața statului, fiecare putea să fie pedepsit”. Este deci clar, lumea se împărțise: într-o parte, cei multi care își așteptau pedeapsa ce putea veni oricând, în alta, călăii lor. Dar tot nu mă lămurisem până în vara anului trecut din ce stofă s-au croit călăii, altfel oameni arătând ca noi, cu două mâini, două picioare și cap pe umeri, respirând același aer îmbâcsit și muced al regimului. Cum au ales ei să-i bată, să-i aresteze și chiar să-i ucidă pe cei câțiva care aveau curajul să spună că regele e gol și să-i umilească pe ceilalți, cei care îndrăzneau măcar să asculte într-o tăcere resemnată adevăruri elementare?

Mă gândeam deci la toate acestea, în vreme ce vocea tremurată și moale a doamnei Cornea povestea cum, urmărită pe stradă de securistul aflat „la post” pentru a o izola de lume, s-a întâlnit într-o zi cu o fostă studentă. Perspicace, următorul i-apus în vedere tinerei săse îndepărteze, ca să nu aibă probleme, iar doamna Cornea a tinut s-o liniștească: Nu te teme, dragă, n-o să pătești nimic, dânsul e un om bun. Bun în comparație cu ceilalți slujbasi ai Securității, se înțelege. Două zile mai târziu, revenind în tură ofiterul de mai sus, acesta s-a apropiat de făptura măruntă a doamnei Cornea și, asigurându-se că nu-l vede nimeni, i-a șoptit: Vă rog să nu mai spuneți nimănui că sunt un om bun. S-ar putea să am necazuri. În întâmplarea de mai sus am găsit tâlcul ascuns al deosebirii dintre securisti și restul lumii.

Introducere

Eu și Securitatea mea

În genere, oamenii scriu cărți din mai multe motive. Mai întâi, dintr-un impuls interior. Fie că e vorba de un exercițiu de talent ori de nevoia de a câștiga prestigiu, fie că e socotit drept esențial a pune pe hârtie experiențe și judecăți proprii, pentru beneficiul celorlalți și al posterității, acest impuls interior are o natură sentimentală. Sentimentele pot sta și la baza unor lucrări științifice — cel puțin pentru istorici. Pentru un arheolog, de pildă, așezarea pe care o excavează și o descrie în articole este de departe cel mai interesant loc de pe lume; pentru un medievalist, curtenii unui principe, pe care îi studiază, devin cu timpul o a doua familie; și exemplele pot continua. Apoi, impulsul „profesional”, curiozitatea științifică au și ele darul de a îmbrăca, de a organiza impulsul inițial, de natură sentimentală, în pagini de carte.

În mare, din aceleași considerente mi-am propus și eu să înfățisez, folosind mijloacele de investigație ale omului de știință, dar și pe ale jurnalistului, o istorie a transformării Securității de la totalitarism la democrație, cu scopul de a descoperi ceea ce se afla dincolo de amintirea traumatizantă sau de mit, de a încerca o cuantificare a reziduurilor fostei politici politice comuniste, în măsura în care și așa cum au fost mostenite de lumea în care trăim. Și pentru ca acest demers să fie cât mai bine înțeles, trebuie să explic mai întâi resorturile sale interioare — cum am ajuns să scriu această carte.

10

în timpul studiilor la Facultatea de Istorie a Universității din București, m-am specializat în istoria medie a României, lucrând în paralel pe mari santiere arheologice (între acestea, am făcut o pasiune pentru Ulpia Traiana Sarmisegetu-za). Ca urmare, as fi fost mai degrabă destinat practicării arheologiei sau continuării studiilor de civilizație românească la finele Evului Mediu, mai ales ca, la terminarea facultății, am prezentat o lucrare de licență despre vechile cărți românești și eram de-a dreptul îndrăgostit de paleografia chirilică și documentele românești ale secolului XVIII. Dar un „accident” biografic a determinat în cele din urmă o schimbare radicală. Atât de puternic a fost acest imbold, încât am decis chiar, în acești ultimi ani, să intru în furcile caudine ale unui doctorat în istoria contemporană a României și să-mi schimb cu totul „traseul” științific. Pe scurt, scriu această carte pentru că am avut „de-a face” cu Securitatea.

Cei care au avut necazuri cu Securitatea au diferite moduri de raportare la acele întâmplări. Dar, indiferent de ele și de consecințele „contactelor” cu securistii, care au mers de la arestări până la semnarea unor angajamente sau îndurarea, vreme îndelungată, a unor sicane, acele momente nu și le reaminteste nimeni, dacă e sincer, cu plăcere, ci mai degrabă cu un soi de pudoare. Nu cred că a trăi o vreme alături de frică sau de rusine se poate transforma într-un merit — decât dacă există ceva nesimțire la mijloc, ca în cazul celor care își camuflează lasitatea de a fi semnat un angajament la Securitate în actul patriotic al „apărării sigurantei naționale”; sau dacă e vorba de grandomanie, cum se întâmplă cu acei disidenți de care n-a auzit nimeni, pentru simplul motiv că a fi membru PCR și a te închina la icoane nu poate fi numit tocmai un act de disidență. Lucrurile sunt în realitate destul de prozaice. Amintirea aceluiași mod de viață în care teama cobora ușor în lasitate și umilintelor li se răspundea în genere cu blazare risca să sufere, în foarte multe cazuri, corecții ce tin

INTRODUCERE: EU ȘI SECURITATEA MEA 11

de un fel de inhibiție care ne protejează de încărcări psihice peste limită. Se întâmplă ca în cazul celor care, după ce au făcut armata, își amintesc doar lucrurile plăcute, nu și sila, plictisul sau deprimarea din ceasurile nesfârșite în care zăceau de gardă, în frig.

În contextul celor de mai sus, a încerca aici o explicație sine ira et studio, cum se spune, o reconstituire a unor momente petrecute înainte de 1989 alături de câțiva prieteni și a efortului nostru, uneori de-ă dreptul melodramatic, de a nu accepta până la capăt nebunia acelei lumi, îmi provoacă mai întâi jenă. Cred că „disidentă” mea și a prietenilor mei nu e de natură să compenseze cu o aură eroică frica pe care am trăit-o atunci, cum nu a avut nici darul să tulbure în vreun fel cât de cât semnificativ liniștea de granit a sistemului, pe care de fapt nici nu găsisem curajul să-l negăm — avusesem doar mica putere de a cere un fel de utopică reformare a lui.

Am făcut parte dintr-un grup de studenți, mai puțin de zece, majoritatea ardeleni ajunși la facultățile umaniste ale Universității din București (filologie, istorie și filozofie), uniți mai întâi prin sila noastră față de praful unei capitale zdrentuite de buldozerele care trudeau la Casa Poporului și fata de peștele stricat care ne era trântit seara la cantină în farfurie. Îmi amintesc aici pe cei ce ulterior aveau să ajungă în colimatorul Securității: George Ardelean, Andrei Bodiu, Anghel Ciobanu, Caius Dobrescu, Florin Lobont, Sorin Matei, Clăușiu Secășiu, George Stoica, Ana și Sergiu Ștefănescu, Ma-rius Ungureanu. Fiecare în parte a jucat un rol în decizia mea de a mă dedica studierii istoriei Securității: unii prin modul în care au cedat atunci sau după 1989, minimalizând eforturile de a găsi un sens celor întâmplătoare nouă, alții prin prietenia constantă și bunăvoința pe care mi-o arată până azi.

Atunci, în atmosfera aceea de la mijlocul anilor '80, din ce în ce mai rigidizată, în aerul de cazarmă insalubră al căminelor Grozăvești, unde locuiam, am început să descoperim și să cultivăm un soi de refuz de a ne amesteca în apa mocirloasă a regimului, la fel de mocirloasă pe cât era și Dâmbovița de peste drum, în curs de „regularizare”. Pe rând, am refuzat „înregimentarea”, cedându-le fără regret, mai degrabă chiar cu plăcere, funcțiile „pe linie de UTC sau partid” colegilor mult mai „orientați” decât noi. Totul s-a combinat și cu spiritul de frondă al vârstei, înrăutățirea nivelului de trai ne-a declansat unora — când am ajuns să ducem acasă, la Brașov, Deva sau Reșița, nu cărți, ci câte o rudă de salam și două-trei pachete de unt (doar în Capitală se mai găseau) — un soi de constientizare a statutului pe care regimul îl „acorda” intelectualilor, cum deja ne consideram. Atunci, spre începutul anului 1986, fronda a căpătat o vagă formă de asumare a unei opțiuni „politice”. Am început să purtăm lungi discuții în

camerele de cămin, întrerupte de ceasuri de tăcere, când eram cu urechile ciulite la emisiunile de stiri si actualități ale „Europei Libere” sau BBC-ului. Nu o dată, toate acestea s-au petrecut la lumina lumânării, în cursul deselor întreruperi de curent la care căminele studentesti începuseră a fi supuse din rațiuni economice, ceea ce oferea întâlnirilor noastre un aer conspirativ, de natură să ne dea idei pe măsură. Iar faptul că nu ni se întâmpla în continuare nimic, cu toate întâlnirile, discuțiile, bancurile si lipsa de... respect pe care o arătam cu .totii si pe întrecute față de „valorile regimului”, ne-a făcut mai vehementi, în prezenta unui cerc din ce în ce mai larg de colegi.

Cât despre Securitate si oamenii ei, cu toate că evocam câteodată, ca tot românul, existenta pericolului de a-i cădea pe mână, inconsistenta oricărei reactii față de atitudinea noastră m-a făcut pe atunci să afirm chiar că această institutie ar putea fi doar o fictiune, sădită în capetele noastre ca să stăm cuminti. Am spus asta cândva, în primele zile ale lui 1987, an în care, după o scumpire a gazului si electricității, am „organizat” alături de unii dintre cei amintiti mai sus o simbolică

INTRODUCERE: EU SI SECURITATEA MEA 13

ardere pe rug, în parcul Grozăvesti, a câtorva numere din Informatia Bucurestiului, ziar în care găsisem publicat decretul cu pricina. Hazul si bizareria acestei mici ceremonii au fost date de faptul că am aprins focul cu un chibrit împrumutat de la un militian, ceea ce ne-a sporit sentimentul fals al sigurantei.

în orice caz, de atunci încolo am început să ne simțim de-a dreptul mândri de isprăvile si atitudinea noastră, iar discuțiile la micile „cenacluri” au căpătat nuante instigatoare: descopeream savoarea activismului. Si ne-am hotărât, în scurtă vreme, să punem manifeste. Recitesc cele scrise în legătură cu acest episod de prietenul meu Caius Dobrescu: „Asadar, am fabricat câteva manifeste cu asa-numitul Letraset, manifeste care, astăzi, cred că ar părea mai degrabă caraghioase, cel puțin prin formă, dacă nu prin continutul lor. în general, am plusat pe dezideologizarea cursurilor si Jos Minciuna, fără să ne avântăm la sloganuri explicit anticomuniste. Din pură prudentă.”³

Toate s-au petrecut întocmai. Cu tot caracterul lor artizanal, manifestele noastre si-au atins scopul, provocând panică sau satisfactie, după caz. Multă vreme, în facultățile prin care am reusit să le lipim la vedere pe pereti, cu pastă de dinti Optima, s-a intrat numai după un riguros control al identității.

Prima confruntare cu „forțele de ordine” a întârziat totusi câteva luni bune. Ea s-a petrecut abia în 25 octombrie 1987, într-o dimineată de duminică, la ora 8 fără câteva minute. Atunci am fost pur si simplu ridicat din pat — la fel si Sorin Matei; iar după o minutioasă perchezitie, care a durat mai bine de o oră, a cămăruței noastre din căminul Grozăvesti, făcută de către doi autointitulati militieni, dar care erau în civil, asistati de un martor, un coleg de-al nostru „bine orientat” (si care avea un nume predestinat „înclinatiilor” sale — Flaut), am fost dusi, însotiti de injurii si amenințări, la sectia de militie din Regie. Aici a urmat ritualul înfiorător al prelevării amprentelor si apoi o lungă si dezlânată anchetă. Separat, am fost luati la întrebări de persoane în civil; cu greu am înțeles care erau capetele de acuzare. Mie mi s-a dat drumul ceva mai târziu, spre seară, pe nepusă masă, nu înainte de a semna o declaratie în care negam toate acuzațiile aduse

— majoritatea, încercări ridicole de a-mi pune în seamă fapte de drept comun — si după ce am fost pocnit de câteva ori, nu foarte tare, dar îndeajuns de dureros, cu receptorul unui telefon peste urechi, obraji si gât. Am rămas doar cu proce-sul-verbal de perchezitie, unde scria că în camera de cămin „nu au fost găsite bunuri, bani, valori sau înscrisuri interzise de lege la detinere”, cu mâinile pătate o vreme de tusul cu care mi se luaseră amprente si cu amintirea neplăcută a faptului că l-am recunoscut în militianul ce mi le preleva pe Marcel, un prieten din copilărie, de la tară, căruia n-am reusit să-i soptesc, găuit de emotie, decât că n-am furat nimic.

Această întâmplare a fost urmata la scurtă vreme de evenimentele din 15 noiembrie 1987 de la Brasov. Desi mai bine de jumătate dintre cei amintiti mai sus suntem brasoveni, nici unul dintre noi nu era atunci acasă, dar nu ne-am prezentat nici la sectia de votare, stricându-le plăcerea acelor profesori

— care practic înconjuraseră căminele si îi mânau pe studenti să aleagă deputatii Marii Adunări Nationale — de a raporta încă din zori „prezenta 100%” la urne. Caius Dobrescu a stat toată ziua încuiat în cameră fără să răspundă nimănui, iar eu si Sorin Matei am sărit pe un geam în spatele căminului si am fugit în oras. A doua zi, ne-am motivat absentă spunând că noi am votat la Brasov...

Am făcut cunostintă „pe față” cu Securitatea în vara anului 1988. Majoritatea celor anchetati fiind brasoveni, ancheta s-a desfășurat acolo, începând de la mijlocul lunii iulie. Nimeni nu a fost retinut mai

mult de 24 de ore. Caius si Sorin au fost serios bătuti de către anchetatori, condusi de Alexandru lordache, seful Directiei de cercetări penale din Securitatea Municipiului Bucuresti, care se recomanda „maiorul Alexandru”, venit special pentru această anchetă, si de căpitanul Gheorghe Moldoveanu⁴ din Serviciul de anchete penale al Inspectoratului de Securitate Brasov (acesta se prezenta tăios „Moldovan”, copiindu-l cumva comic pe comisarul din filmele lui Sergiu Nicolaescu). Celor anchetati li s-a indus ideea că eu am fost arestat de mai multă vreme, ba unii au putut să jure ca m-ar fi auzit tipând într-un birou, stire care a provocat apoi mari emotii familiei, care mă stia plecat pe munte, în Parâng. De aceea, când am dat întâmplător un telefon acasă, la două săptămâni de la retinerea celorlalti, mama a plâns de bucurie că mă aude, că trăiesc si că nu mi se întâmplase (încă) nimic. Am fost „depistat” o săptămână mai târziu, pe 12 august, la Sarmisegetuza, în judetul Hunedoara, când o „echipă” din care făceau parte cei doi anchetatori pomeniti, căroră li s-a adăugat comandantul Inspectoratului judetean si seful Securității din Hateg, a descins dintr-o Dacie albă aproape de sectorul arheologic din colonia Ulpia Tra-iana, unde lucram alături de arheologul englez Mike Dawson. Mascati de tufe, au asteptat plecarea englezului la masă, după care m-au luat, fără brutalitate, „la o discutie”.

Masina o dată pornită, am fost supus unui val de amenințări, la care am răspuns: „Dacă mă bateti, o să vă spun englezului si află BBC-ul.” Mi se făcuse frică de bătaie, de închisoare si, mai presus de toate, mi se făcuse o nesfârșita milă de părinti. Pentru o clipă, securistii au amutit, după care cel care se recomandase „maiorul Alexandru”, un securist grizo-nat, într-un costum pepit, cu o față congestionată, m-a asigurat că ei nu procedează așa. Ancheta s-a desfășurat la postul de militie Sarmisegetuza, după ce am refuzat să părăsesc localitatea pentru a fi anchetat la Deva, atâta vreme cât nu aveau mandat de arestare. Le-am spus că voi tipa atât de tare, încât nu doar englezul va afla ce mi s-a întâmplat, ci tot satul. Am refuzat apoi să dau declaratii scrise câtă vreme nu sunt spălat pe mâini si pe față: îmbrăcat sumar, din cauza arsitei verii, eram plin de praf de pe santierul arheologic. Asa că, în curtea postului de militie, seful de post Rusu (astăzi ofiter la Alba Iulia) mi-a turnat apă din fântână si m-am spălat mai întâi pe îndelete. Reusisem sa-mi găsesc calmul, înainte ca ancheta să înceapă.

Am fost chestionat asupra a 11 „capete de acuzare”, dintre care cele mai grave vizau plănuierea de către noi a unui sa-mizdat, injurii aduse „înantelor personalități de partid si de stat” (n-au pronuntat niciodată numele Ceausescu), încercarea de a face cunoscută în străinătate opera de „sistemizare” si rezultatele ei s.a. Pe cele reale le-am recunoscut fără prea multe ezitări, ceea ce a părut să-i pună în cumpănă pe anchetatori, mai ales în momentul în care mi-am asumat „injuriiile” la adresa „înantelor personalități”. Au existat si acuzatii fantasmagorice, de genul celei privind tentativa mea de a organiza un grup legionar înarmat, de rezistentă, în munti. Atât eu cât si prietenii mei, despre care mi s-a spus că sunt arestati si că le voi împărtăși soarta, am fost permanent acuzati că am fi „legionari” si că „ne-am vândut Ungariei”. Mi s-a arătat, cu Codul Penal în față, că eu si Dobrescu vom fi condamnatii, în urma recunoasterilor făcute, la pedepse între 6 si 8 ani. Amenințările tindeau deseori să explodeze în violente, mai ales când căpitanul Moldoveanu îmi reprosa că din cauza mea nu-si poate pregăti un examen la drept, unde, a mărturisit, este si el student la fără frecvență. Scurtele lui accese de furie provocate probabil de restanta care-l ameninta (câci ce examen pregătea el în august?) erau temperate de superiori, dar fără prea mare tragere de inimă. Anchetatorul era secondat pe rând de câte unul dintre cei doi ofiteri superiori, în vreme ce acela rămas liber juca table, pe treptele postului de militie, cu directorul muzeului din Sarmisegetuza. Treptat însă, în ton s-a simtit o schimbare. Cineva a spus: „Păcat de tine si de viitorul tău, că esti băiat destept.” A fost singurul semn de compasiune. Ancheta a început apoi să treneze (obosisem si eu, dar si ei) până la un final neasteptat: mi s-a spus dintr-o dată că, fiind oameni de omenie, s-au gândit să-mi mai acorde o sansă de „îndreptare”. Am acceptat partial această sansă: am scris în finalul declaratiei mele că nu voi mai întreprinde pe viitor actiuni împotriva ordinii sociale, riscând în caz contrar cumularea pedepsei de care mă iertau. Am refuzat însă orice alt angajament, precum si să promit că nu voi comunica nimănui cele petrecute, reamintin-du-le tocmai acuzatia lor, cum că sunt „gură sparta si spurcată”, ceea ce ar face imposibilă asumarea oricărei discretii. Mi s-a dat drumul, nu înainte de a mi se pune în vedere că ancheta continuă si că trebuie să dau declaratii despre toti prietenii mei, ca si despre relatiile pe care le am cu cetățenii străini.

Când am revenit seara la baza arheologică, Mike Dawson — pe care prietenii clujeni Alexandru Diaconescu si Co-riolan Opreanu, căroră le vorbisem despre posibila mea retinere si motivele ei, îl

puseseră la curent cu motivele subitei mele disparitii — se pregătea să plece către graniță, pentru a informa presa occidentală în legătură cu arestarea grupului nostru. Am aflat ulterior că, la București, Mariana Marin amenințase cu greva foamei în cazul în care nu suntem eliberați, anunțându-l despre anchetarea noastră pe Dan Petrescu, și că domnii Doinas, Manolescu și Mircea Nedelciu, puși la curent de Alexandru Musina, i-ar fi cerut lui D. R. Popescu să intervină la Securitate. Dar nu știu până acum cu certitudine care au fost motivele, rațiunile, demersurile ce au dus la stingerea anchetei.

Povestea are un sfârșit trist. Până în decembrie 1989, nu m-am mai simțit niciodată pe deplin liber, deși am avut norocul unor generoase încurajări din partea unor oameni care mi-au arătat prietenia — îi amintesc, cu recunoscintă, pe Zoe Petre, Alexandru Musina, Andrei Bodiu, Cerasela și Nini Tofan. Grupul nostru din studenție se destrămasese, cred că nu din cauza despărțirii (majoritatea terminaserăm facultatea cu o lună înaintea anchetei, dar mulți eram totuși brașoveni), ci sub povara mărturisirilor făcute despre ceilalți, a fricii ori a rusinii trăite, sau, cum s-a întâmplat cu mine, poate și cu alții, din cauza neîncrederii în semenii care mi-a fost sădită arunci. Am rămas, în prezent, în relații apropiate doar cu doi dintre protagoniștii acelor întâmplări. Astăzi, peste atâția ani, cred că noi am fost nevoiți prea de timpuriu să înțelegem că avem de ales fie să ne recunoaștem înfrânți, „cu tinicheaua pe veci de coadă” (cum îmi spunea tata), și să acceptăm compromisul colaborării pentru a-i opri zăngănitul asurzitor, fie să rămânem neînduplecați, dar proscrisi, stând vesnic încordați în asteptarea loviturilor.

După revoluție, căpitanul anchetator Gheorghe Moldovea nu s-a numărat printre fondatorii „Vetrei Românești” și ai PUNR-ului. A ajuns redactor-sef adjunct al ziarului Desteap-tă-te Române, fondat de PUNR la Brașov, în toamna anului 1990; am mai aflat că ar fi candidat în 1992 pe liste de consilieri la alegerile locale. Fiu al cantorului bisericii din Hâr-man, securistul Moldoveanu fusese în copilărie elevul părintelui unuia dintre cei anchetați. Astăzi este om de afaceri.

„Maiorul Alexandru”, fostul șef al cercetărilor penale din Securitate Alexandru Lordache, a avut o carieră similară, după cum reiese din celebrul Raport Armagedon 7: „Fost ofițer de Securitate, specializat în cercetări penale. La 31 decembrie 1990 a fost trecut în rezervă la cerere din Serviciul Român de Informații. Implicat în operațiuni de contrabandă cu țigări aduse din Cipru, prin care a fraudat statul român cu 110 milioane dolari. La 15 iulie 2001 a fost reactivat pentru scurtă vreme în SRI, după care a functionat în calitate de consilier personal în probleme juridice al generalului Toma Za-haria, secretar de stat în Ministerul de Interne. S-a semnalat că detine conturi în Elveția, la BNP Schweiz.” Șeful Securității din Hateg, căpitanul Jurconi, a devenit maiorul Jurconi și prin 1996 conducea SRI-ul din Hateg.

În 1988, familiile noastre au fost cel puțin la fel de puternic traumatizate ca și noi. La un an și ceva de la isprava noastră cu Securitatea, tatălui meu, ofițer MAPN în rezervă, hărțuit la rândul lui de politica politică pentru faptele fiului său, avea să-i fie fatal un infarct.

Orice încercare pe care am făcut-o de atunci încoace de a descâlci toate itele acestei sordide povesti au fost sortite eșecului. Cum se știe, proiectul legislativ al lui Ticu Dumitrescu a fost măcelărit. După deficiențele de a pune în practica instituțională principiul deconspirării Securității, apărută în primul rând de principalul ei mostenitor, Serviciul Român de Informații (care refuză să predea către CNSAS arhivele fostei poliții politice), șansele de a reuși acest lucru sunt la fel de firave. La solicitările pe care le-am făcut pentru a-mi consulta propriul dosar, mi s-a răspuns că numele meu nu figurează în arhivele Securității. Unii dintre prietenii mei (Cla-udiu Secasiu și Caius Dobrescu) și-au putut vedea, chiar dacă nu integral, dosarele întocmite atunci. Ulterior, după mai multe reveniri, am obținut șapte pagini disparate, provenind din dosarele prietenilor mei, care mă privesc: o declarație dată în 12 august 1988 despre Caius Dobrescu, precum și adrese interne ale Securității, care arătau că sunt „în atenția organelor” și cereau punerea mea sub urmărire, inclusiv la Brașov, unde mergeam regulat la sfârșit de săptămână, în mod bizar, deși în 2001 Serviciul Român de Informații a căutat să mă convingă că „nu am dosar”, în 1997 aceeași instituție îmi eliberase o adeverință laconică — practic, singurul lucru cu care am rămas de pe urma celor trăite, pe lângă un adânc sentiment de amărăciune:

„La cererea dvs. vă comunicăm că din verificările efectuate în arhiva SRI au rezultat următoarele: la 12 august 1988 ați fost cercetați de Securitate pentru faptul că, în ultimii ani de facultate, ați făcut parte dintr-un grup de studenți care ascultau frecvent posturile de radio BBC și Europa Liberă și faceau

comentarii denigratoare la adresa politicii interne si externe de partid si de stat. împotriva dvs. nu s-au luat nici măsuri penale si nici administrative."

Cele istorisite mai sus sunt motivele care m-au împins să-mi îndrept cercetările spre istoria politiei politice din România. Nu sunt singurul care si-a modificat propriul „traseu" stiintific în urma unui imbold similar. Dennis Deletant, istoricul britanic a căru prietenie mă onorează, autorul unor cunoscute monografii despre Securitatea din anii regimurilor Dej si Ceausescu⁵, dar care, ca pregătire, este filolog, îmi mărturisea la rândul său că, înainte de 1989, visa la momentul în care va putea să scrie o istorie a politiei politice comuniste. Ratiunile intime, „nestiintifice" ale demersului lui, istorisite în prefata cărții Ceausescu si Securitatea, apărută în versiune românească în 1998, sunt similare cu ale mele — experienta traumatizantă a contactului cu politia politică a regimului comunist.

Ca urmare, m-am decis să dedic această carte acelor persoane care au renăscut „ca oameni onorabili" după 1990, an în care si-au croit din uniforme Securității costume Armâni. Eroii cărții nu sunt doar securistii pe care am avut nefericirea să-i cunosc direct, ci si activisti ai fostului partid comunist, ofiteri ai fostului DSS si informatorii lor, toti cei care reprezintă astăzi nu doar „Securitatea mea", ci „a noastră, a tuturor". Ei, mostenitorii sistemului comunist si ai politiei politice, ei, zeii de lut ai unui trecut întunecat si ai acestui prezent confuz, sunt personajele acestei cărți.

Capitolul I

Securistii lui Ceausescu

Orice analiză asupra represiunii, văzută ca atribut al instaurării si perpetuării regimului comunist, trebuie să ia în considerare în primul rând scopul urmărit de regim, si anume impunerea unei societăți de tip „nou ", deci implicit „modelarea ", prin diferite mijloace, a unui tip uman diferit — a „omului nou ", numit chiar cu acest termen de către aparatul de propagandă. În genere, această politică a întâmpinat o rezistență mult mai largă decât cea exprimată în diferite forme de activism anticomunist. A existat o „rezistentă pasivă" la comunism care a fost, practic, rezultatul manifestării bunului-simt comun — cea mai mare piedică în actiunea de aplicare la nivel social a textelor marxism-leninismului privind societatea viitorului si „oamenii noi" care aveau să o populeze.

În vederea impunerii politicii sale, comunismul a creat un câmp propriu de noi reguli, în urma anulării principiilor re-representativității si separării puterilor în stat, reguli pe care le-a extins si asupra vietii private. Declararea superiorității noii societăți a fost suficientă pentru ca aceasta să fie impusă ca model, fiind întotdeauna privită dintr-o perspectivă neprognozată în termeni exacti. Constrângerile derivând din noile reguli, ca si lipsurile prezentului sunt necesare, proclama propaganda regimului, pentru a clădi un „viitor luminos "pentru copiii nenăscuti ai tuturor generatiilor de sa-

22

crificiu. Pe de o parte, constrângerile trebuiau să frângă rezistentă dusmanilor dinăuntru si din afară, care se opuneau „făuririi" acestui viitor de către si pentru „oamenii noi" ai regimului, iar pe de alta, „lipsurile", atunci când erau recunoscute, erau asumate ca parte integrantă din dialectica împlinirii lui.

Marea problemă a comunismului a fost, cel puțin aparent, lipsa unor repere clare în identificarea inamicilor reali. De aici si disproportia dintre rezistență si represiunea care a împregnat brutal viața de zi cu zi a oamenilor. Ca urmare, as spune, prăpastia imensă dintre adevărurile proclamate de regim si ceea ce se putea vedea doar pe parcursul unei singure zile trăite oriunde la est de „cortina de fier" a provocat si a perfectionat, în timp, un reflex de autoapărare al individului, o politică privată a izolării, a „gospodăririi " atente a propriilor opinii si conduite, într-un cadru cât mai ferit de ingerinta autorității. „Societatea civilă" nu a murit nici chiar în aceste conditii, ci doar s-a atomizat, s-a mutat „la bloc ".

Acesta a fost terenul fertil care a generat si a întretinut succesul unor coagulări de opozitie din ultimele două decenii ale regimului, sub forma unor grupuri de lectură si discutii, care mizau tocmai pe reflexul de auto-educare opus modelelor „reeducării" comuniste. Probele de „individualism mic burghez ", de fapt o etichetă cu care putea fi tratată orice atitudine de bun-simt, s-au răspândit, persiflând sau ignorând orice tentativă de schimbare. Bunul-simt a iesit întotdeauna învingător în fata absurdității „reeducării " declansate de regim în vederea dislocării vechilor valori umane si înlocuirii lor cu prototipul omului nou.

Bukovski relatează în romanul său autobiografic Si se întoarce vântul⁶ un experiment încercat de un prieten al său la o coadă: acesta a început să strige cu putere și distinct: „E revoltător cum se procedează, să stăm la coadă o jumătate de zi! Exact ca în America!” Toti cei de la coadă s-au por-

SECURISTII LUI CEAUSESCU

23

nitsă-lapostrofeze, spunând: „Care Americă, cetățene? Asa ceva numai la noi se poate întâmpla!” Povestea lui Bukovski arată cum a fost întors pe dos, dintr-o dată, un întreg aparat de propagandă, printr-un gest aproape reflex. Toate strădaniile regimului de a transforma cartela de pâine într-un certificat de loialitate au dat astfel gres, în confruntarea cu un inamic imposibil de învins: bunul-simt, sădit în firea adâncă și adevărată a oamenilor.

O și mai mare problemă a regimului a fost asigurarea loialității propriilor slujbasi fata de „valorile” comunismului și a restului cetățenilor față de regim, în ceea ce privește prima categorie, numeroase documente și mărturii relevă deficiențele majore ale elitei comuniste, inclusiv în cazul securistilor, de a înțelege ea însăși, pe porțiuni largi, sensul transformărilor pe care le proclama. Nu se puneau doar problema că pentru prostie nu există leac. Dar materia era, trebuie să recunoaștem, grea. Doctrina însăși era atât de aridă și îndepărtată de realitate, încât a supune limbajul documentelor partidului la o operație simplă, de analiză logică, risca să constituie în sine o blasfemie.

O multime de documente din arhivele Securității probează dilemele securistilor în raport cu însusirea învățămintelor ideologice ale regimului, socotite esențiale în pregătirea lor. Astfel, într-un raport privind examenul de absolvire care a avut loc la Școala de Ofiteri a Ministerului Afacerilor Interne nr. 3 de la Oradea pentru cursanții din promoția 23 august 1951, se arată că aceștia au carente la pregătirea politică: „Materia analitică a fost schimbată în cursul anului de trei ori, fapt ce a făcut să nu fie continuitate în studiu [...]. Nu s-a pus accentul cuvenit pe studiul Istoriei Partidului Comunist din Uniunea Sovietică și nici nu s-a făcut o legătură logică a evenimentelor petrecute în Rusia și apoi Uniunea Sovietică cu cele ce s-au petrecut în perioadele asemănătoare-

24

re în țara noastră.” Și la restul capitolelor de pregătire situația era similară, acea promoție de ofiteri fiind socotită „mediocră, cu o pregătire politico-profesională insuficientă”⁷, înțelegerea materiei era înlocuită de repetarea ei, până la însusirea pe de rost. În programa analitică a școlilor de ofiteri, numărul orelor de științe sociale era, într-un ciclu de studiu, cu mult mai mare decât cel al orelor de pregătire profesională. De pildă, în 1965, o perioadă de oarecare destindere dogmatică, numărul orelor de științe sociale predate viitorilor ofiteri de Securitate era 360, față de 30 de ore cunoașterea tehnicii, 55 de ore instrucție transmisiuni sau 60 de ore limbi străine⁸. Iar după absolvire, ofiterii Securității trebuiau să parcurgă obligatoriu cursuri de perfecționare de 9 luni (de la

1 decembrie la 1 septembrie), a câte 8 ore lunar, de pregătire politico-ideologică. La convocări și examene, ofiterii erau obligați să prezinte caietele de pregătire, dar deseori nu îndeplineau aceste dispoziții. Cităm din nou dintr-un document din arhivele Securității: „Prin ordin, s-a cerut ca la examen ofiterii să se prezinte cu caietele de studiu. Pentru că nu au studiat, la grupa de comandanți de mari unități și de unități, din

11 s-au prezentat cu caiete numai 3 [...]. Slaba pregătire de luptă și politică a ofiterilor se datorește comandantilor lor; ei nu îndeplinesc prevederile articolului 46 din Regulamentul serviciului interior, care cere: Seful este obligat să-și perfecționeze continuu propriile sale cunoștințe militare și politice.”⁹ Aceste ore de pregătire se adăugau unui program de lucru prelungit chiar peste limita celor 10 ore de serviciu zilnic, dacă „sarcinile operative” o impuneau.

Programul supraîncărcat stârnea deseori nemulțumiri, dată fiind limitarea vieții private a securistilor. S-au înregistrat chiar cereri de trecere în rezervă din cauza acestor rigori. Sublocotenentul Mircea Jitărel de la Serviciul de filaj al Securității din Bacău solicita insistent trecerea în rezervă, motivând că vrea să urmeze o facultate, întrucât „prieteni și chiar veci-

SECURISTII LUI CEAUSESCU

25

nii lui sunt oameni deștepti, studenți și lui îi este rusine că este doar un sublocotenent de Securitate”, în loc să i se aprobe cererea, a fost sancționat cu vot de blam în adunarea organizației de bază a UTM din

care făcea parte, sanctiune cu care, conform rigorilor vremii, căci suntem la mijlocul anilor '50, nu se mai putea gândi la înscrierea într-o facultate¹⁰.

Cu toate eforturile de a asigura pregătirea ideologică și profesională a cadrelor din Securitate, semnalarea în referatele de cadre a unor exemple de lipsă de cultură generală elementară în cazul unor ofiteri a continuat. Un locotenent de Securitate cu șapte clase la bază „cu agentura lucrează defectuos, nu poate dirija, instrui pe acestia, întrucât însuși ofiterul nu s-a străduit să-și ridice nivelul politic și cultural. Astfel, n-a cunoscut nici în ce țară se află orasul Varșovia, spunând că se află în Austria, și încă o serie de alte probleme legate de situația internă și internațională, de care ofiterul este străin”¹¹.

Străin de materie nu era doar ofiterul de Securitate de mai sus. Nici măcar unii lectori specializați în predarea socialismului științific nu erau în stare să răspundă la întrebări simple, de genul prognozei făcute de specialistii partidului cu privire la distanța dintre socialism și comunism; sau, în anii stalinismului, să explice coerent de ce, pe măsura edificării societății socialismului, se adâncesc contradicțiile între clase. Tocmai de aceea, în procesul instruirii celor selectați pentru Securitate, ca și pentru „cadrele” partidului, a fost întotdeauna considerată suficientă memorarea unui raft de dimensiuni medii de bibliografie politico-ideologică. Dezbaterile sau întrebările puse pe marginea acestor texte sacre nu erau doar contraindicate, ci și periculoase. Fiind deci lipsită de un fundament teoretic solid, loialitatea trebuia dobândită altfel: prin dezvoltarea unui control riguros asupra propriilor efective și prin cointeresare.

Regimul comunist, ca și nazismul, a împins până la obsesie grija permanentă în privința purității cadrelor. Acestea erau

26

supuse unui control riguros, exercitat nu numai asupra vieții lor private, ci și asupra trecutului unor rude îndepărtate, a căror origine socială, apartenență politică sau loialitate, chiar bazate pe informații incerte, erau transferate automat asupra celor cercetați, în mod paradoxal, securistii învățau mai întâi pe propria piele ce înseamnă să fii urmărit.

Viata intimă constituia și ea un domeniu predilect al atenției cadristilor. Le-a căzut victimă, între mulți alții, chiar un locotenent major din Direcția politică a Securității, acuzat că „întretine relații intime cu o tovarășă căreia îi promite că o ia în căsătorie. Promisiunea fiind neserioasă și vrând să scape de acea tovarășă și de părintii ei, a recurs la mijlocul de a prezenta părinților fetei un act ticluit de el personal, însă în numele Ministerului Afacerilor Interne, cu o stampilă ce reprezenta stema RPR luată de pe moneda de 25 de bani, prin care voia să arate părinților fetei că MAI nu-i permite să se căsătorească cu fata lor”¹². Nu erau puțini cei care nu rezistau rigorilor impuse de apartenența la Securitate. Dosarele de cadre sunt pline de cereri de scoatere din aparat. Pretextele sunt diverse: boală, distanța față de familie, neacomodarea cu munca sau chiar cu „clima” din localitatea unde au fost repartizați. Munca sub presiune i-a făcut pe unii să afirme chiar că „în Securitate e mai rău ca la patron”¹³.

Dacă vreun securist avea vreo dilemă înainte de 1989 în legătură cu făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, o păstra pentru sine. În caz contrar, devenea victimă a propriului aparat. Cazurile de disidență în acest sistem militarizat și controlat cu strictete, cu excepția dezertărilor ofiterilor de spionaj, au fost puține, în aprilie 1968, trei ofiteri superiori din Departamentul Securității Statului, colonel Vir-gil Petrescu, locotenent-colonel Dumitru Văduva și locotenent-colonel Constantin Titu, au fost excluși din partid și din Securitate pentru că „au nesocotit și încălcat în mod grav îndatoririle de membru de partid și de ofiteri de Securitate.

SECURISTII LUI CEAUSESCU

27

Au denigrat politica internă și externă a țării noastre, au interpretat tendentios documentele Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român din decembrie 1987, precum și alte documente de partid și de stat. Ei au ascultat, cu regularitate, emisiunile postului de radio autointitulat Europa Liberă și a altor posturi de radio ostile țării noastre și au colportat stirile acestora atât la serviciu, cât și în afara programului de lucru”. Numai clementa lui Iulian Vlad și teama de publicitate a „incidentului” i-a scăpat pe cei trei de Tribunalul Militar¹⁴.

Tocmai pentru a preîntâmpina asemenea „defecțiuni”, a fost necesară secretarea de către regimul comunist a unui corp birocratic specializat exclusiv în cercetări hagiografice, cu atribuții și abilități ce

frizează absurdul. Serviciul de cadre care a functionat în fiecare institutie ca un fel de Securitate internă, sub controlul partidului, a verificat loialitatea propriului aparat si a împiedicat orice deviere majoră a acestuia fata de „linia” impusă de conducerea superioară a partidu-lui-stat. Practic, securistii si activistii partidului erau motivati, în actiunile lor de „construire a socialismului”, de două elemente: mai întâi, de teama încercată față de puterea discretionară a propriului aparat, pe care o percepeau îndeaproape si cu o mai bună apreciere a distructivitatii ei, si apoi de avantajele deloc de neglijat pe care le conferea apartenenta la elita comunistă. Ambele elemente au asigurat o loialitate care nu excludea însă credinta adâncă în „valorile” proclamate. Dar aceasta a fost restrânsă, pe măsura „construirii socialismului”, la un număr cu totul nesemnificativ de idealisti, a căror manifestare în cadrul propriei categorii era percepută mai degrabă ca irizând patologicul si uneori era sanctionată brutal drept „deviationism”, fie el de stânga sau de dreapta.

în chiar resorturile intime ale ierarhiei din sistem, si Securitatea nu a făcut exceptie, singura categorie de persoane care câștiga întotdeauna era cea capabilă de un pragmatism care impunea renuntarea din mers la convingeri si atitudini an-

28

terioare. în tot acest hătis, ascensiunea si conservarea pozitiei dobândite în ierarhia nomenclatorului de functii semănau mai degrabă cu o luptă de supravietuire, în care prietenii, subalternii sau sefii de astăzi puteau deveni dusmanii de moarte de mâine. Nu mai era loc pentru credință, ca fundament al loialității. Această permanentă disponibilitate de schimbare a convingerilor a fost posibilă cu atât mai mult cu cât, după cum se arată într-un manual apocrif de „psihopolitică”, care se preda studentilor străini de la Universitatea Lenin în perioada interbelică, „comunismul se apropie foarte mult de o stare de spirit ideală; iată de ce schimbarea loialității se face oarecum mai usor”¹⁵.

Problema fundamentală a oamenilor din Securitate, ca si a celor din aparatul de partid, nu era loialitatea față de regim, aceasta nefiind în nici o împrejurare pusă la îndoială, ci față de unul sau altul dintre exponentii regimului, ierarhic superiori pe scara puterii. Relatia ierarhică excludea loialitatea, socotită chiar o dovadă de „familiarism”. Această usurință de a te asocia uneia sau alteia dintre camarilele interne antrenate în lupta pentru putere, în Securitate sau în aparatul de partid, implica riscuri majore atunci când era dublată de o lipsă de orientare în privinta dinamicii interne, de aprecierea incorectă a sanselor sau pur si simplu de nenoroc. Nu numai faptul de a nu sti cu cine să te asociezi, ci si simpla apartenență la una dintre componentele elitei regimului implica asumarea unui viitor incert. Misu Dulgheru, fost sef de temut al Anchetelor penale din Securitate până în 1952, ajuns el însusi în temniță si anchetat de fostii subalterni, declara cu amărăciune în luna ianuarie a anului 1954, după un an si jumătate de arest, ca „nu trebuia să intru în Securitate; si, dacă am intrat, nu trebuia sa fac copii, pentru că în acest aparat asa de sensibil risti să ti se întâmple ceva, să fii împuscat, să intri la beci si deci nu trebuia să fac copii”¹⁶.

Constatarea amară a lui Dulgheru, care asociază ascensiunii în functii de partid si de stat comunist un pericol major,

SECURISTII LUI CEAUSESCU

29

este confirmată si de soarta altor ofiteri din „aparat”, ajunsi pe neasteptate în temniță, alături de propriile victime din trecut, în perioada de instaurare si consolidare a regimului, aceasta „profilaxie” internă îmbrăca, nu întâmplător, forme represive: puterea exemplului celor sacrificati era în sine un factor de asigurare a loialității celor ramasi în libertate, după acelasi exemplu utilizat la scara întregii societăți. Ulterior, măsurile brutale au fost înlocuite — în special în aparatul de partid si mai puțin în Securitate, unde exigentele erau mai mari — cu „trimiterea la munca de jos” si, într-o formă benignă, cu „rotatia cadrelor”; mai puțin brutal, dar la fel de frustrant, aceste măsuri asigurau obedienta neconditionată a aparatului. Toate însă excludeau — lucru de la sine înteles — loialitatea ca rezultat al credintei în valorile comunismului. „Omul nou” nu avea, în nici un caz, trăsăturile activistului de partid, ale functionarului de stat si nici pe cele ale secu-ristului, procurorului sau militianului. Incapabili să se reeduce pe sine în spiritul valorilor promovate de comunism, oamenii aparatului mimau cu atât mai viguros credinta în ele, asociindu-se practic restului populatiei în incapacitatea de a întelege ceva din hătisul textelor teoretice ale socialismului stiintific. Această incapacitate a avut ca rezultat lipsa totală de coeziune a nomenclaturii, care a dispărut fără urmă, în câteva ore, pe parcursul crizei care a antrenat

căderea regimului comunist. A fost și cazul securiștilor, care au asistat pasivi la subordonarea lor și pierderea coeziunii instituționale sub umbrela Ministerului Apărării Naționale. „Profetii” omului nou și ai „viitorului luminos” nu au fost în stare să-și apere templul. Nu au avut nici măcar bunul-simț să încerce un minim gest de apărare a crezului lor, pentru că, în chiar cazul lor, „lobotomia” reeducării comuniste dăduse gres: nu au avut, de fapt, ce apăra, în locul bunului-simț comun extirpat, crescuse mult mai viguros instinctul de conservare, îndelung exersat de fiecare individ în jungla de interese meschine și lupte pentru putere din sânul aparatului pe care-l servea. ^ „<

30

Eliberată de povara asumării doctrinei comuniste, fosta elită a regimului a fost prima pregătită să intre pe noua scenă politică. Ceea ce s-a distrus iremediabil, pentru că nu era de fapt animată de nimic, în afară de teamă și obediență, a fost unitatea aparatului comunist. S-au conservat, în schimb, pragmatismul și lipsa de scrupule, tipice fostului securist și activist politic. Cu această zestre, tocmai fosta elită de partid și de stat s-a adaptat rapid schimbărilor, dovedindu-se cel mai bine înzestrată pentru abordarea necunoscutei care avea să fie botezată „tranzitie”.

Dacă în cazul elitei comuniste „reeducarea” în spiritul valorilor comuniste s-a încheiat nu doar cu o capitulare, ci cu o dezertare aproape în bloc în tabăra capitalistă, multimea membrilor obișnuiți de partid a serbat public despărțirea de comunism în scene simbolice de ardere a carnetului roșu cu secera și ciocanul, abjurând în masă. Schizofrenia s-a vindecat peste noapte, tratată cotidian cu doze de realitate chiar de către regimul care a creat-o.

„Fiecare dintre noi am intrat în partid și Departamentul Securității Statului de bunăvoie și ne-am luat un angajament ferm de a îndeplini întocmai ordinele și misiunile ce ni se vor încredința”, spunea un document al Securității din 1988¹⁷. În 22 decembrie 1989, securiștii au urmat — e drept, cu mima strânsă de teama a ceea ce le putea rezerva un viitor incert — ordinele date, cele de neintervenție asupra manifestațiilor anticomuniste extinse la proporții de masă. „S-a dat ordin expres de către Iulian Vlad, șeful Departamentului Securității Statului, ca efectivele operative și informative ale Securității Statului (nu și trupele) să nu se implice în tulburările de stradă, fiindcă acestea erau atribuțiile organelor de ordine”, afirmă generalul de Securitate Nicolae Plesită¹⁸. Evenimentele s-au precipitat, scăpând de sub orice control, în urma fugii lui Ceaușescu. Securitatea avea un plan de apă-

SECURISTII LUI CEAUȘESCU

31

rare a sediului CC și a Consiliului de Stat foarte bine pus la punct. „Nu putea misca o pasăre”, cum spune același Plesită, fără știința ofițerilor din unitatea de securitate și gardă, (Direcția a V-a). Poate nu întâmplător, indicativul acestei unități era 0666. În acele momente, când multimea se adunase în fața clădirii CC-ului pentru a pătrunde apoi înăuntru, ofițerii Direcției a V-a s-au confruntat primii cu dilema trăită de securiști în acele zile: Să-și facă datoria sau să stea deoparte? Care sunt riscurile alegerii? Să tragă sau nu? Dacă nu trag, ce le va face tovarășul? Dacă trag și tovarășul nu reușește să restabilească ordinea, ce pătesc?

Cum au răspuns la întrebare se știe, dar ce se știe mai puțin este că ulterior generalul Marin Neagoe a fost acuzat de niste fosti camarazi de trădare: „Nu eu l-am trădat pe Ceaușescu, el ne-a trădat pe noi toți”, ar fi răspuns acesta¹⁹. Ceea ce, în fond, nu este adevărat, dar pentru un securist, conform educației profesionale, nu tocmai adevărul contează, ci „valoarea operativă a informației”. Adevărul e că în decembrie 1989 era în vigoare Ordinul MI 02600/1988 semnat de Tudor Postelnicu, din dispoziția lui Nicolae Ceaușescu, dat în urma revoltei anticomuniste de la Brașov din noiembrie 1987, prin care Securitatea era autorizată să facă uz de arme pentru a opri „încercarea unor elemente nemulumite, constituite în grup, de a pătrunde pe căi neoficiale sau prin manifestații turbulente la conducerea organelor centrale sau locale de partid și de stat”²⁰. Ceea ce tocmai se întâmpla. Ordinul nu a fost respectat, fapt care a extins degringolada și tensiunile în tot aparatul Securității. Evenimentele i-au luat prin surprindere pe securiști, majoritatea trăind ceea ce generalul Plesită a exprimat plastic într-o singură propoziție: „Nu mi-am închipuit că s-ar putea dărâma sandramaua așa ușor.”²¹

Pentru cadrele ei, lecția amară a prăbusirii Securității în momentul fugii lui Ceaușescu a lăsat apoi loc fricii. Cei care au putut s-au ascuns cât de bine au reușit. Frica nu s-a reparti-

32

zat neapărat în funcție de gradele de pe epoleți. Raportul Serviciului Român de Informații privind evenimentele din decembrie 1989 menționează exemplul sefului Securității Municipiului București, colonelul Gheorghe Goran²², care „în cursul nopții de 21/22 decembrie 1989 a părăsit unitatea fără să dea nici un fel de ordin și fără să anunțe cine îl înlocuia la comandă, reapărând abia după 25 decembrie 1989, când deja situația începuse să se stabilizeze”²³. Generalul Aurelian Mortoiu, seful Direcției a III-a de contraspionaj, s-a internat de urgență în Spitalul Militar, dădora în acele zile de bolnavi din Securitate. Dintre cei rămași la vechile sedii sau acasă, cei mai mulți se temeau, pur și simplu, că vor fi împușcați, iar evoluția din zilele următoare fugii lui Ceaușescu nu era de natură să le risipească temerile. Sugestivă este relatarea lui Dumitru Burlan, fost colonel în unitatea de securitate și garda a lui Ceaușescu, care relatează că s-a ascuns, în acele împrejurări, cu un grup de 80-90 ofiteri, într-un garaj din strada Leonida, unde erau păstrate limuzinele lui Ceaușescu. „După evenimente, ne-au cerut să mergem pe stadionul Ghencea, să depunem jurământul de credință pentru revoluție. Noi am refuzat să plecăm dacă nu merg cu noi generalii Vlad, Bucurescu, Neagoe.” Adăpostiți în garaj, securiștii urmăreau orice mișcare a străzii, căutând cu privirea tancuri; „nu le-a mers să ne ducă pe stadionul Ghencea și poate vor să ne omoare aici”, gândea Burlan atunci, în cele din urmă, la un telefon se aude vocea generalului Neagoe. Stupoarea securiștilor atinge culmea: Neagoe fusese arestat cu o seară înainte, „l-au arătat la televizor cu cătușe la mâini, lângă Valentin Ceaușescu și Dumitru Popescu. Nu pot să uit cum zâmbea. Cum dracu' dă telefon, dacă e arestat?”, își reaminteste Burlan marea nedumerire. Ofiterii primesc ordin de la Neagoe să rămână pe loc, căci va veni și el acolo: „Ori ești arestat pe 24 decembrie la ora 11.15, ori vii la garajul Leonida!”, se miră și azi ofiterul, în cele din urmă,

SECURISTII LUI CEAUȘESCU

33

deruta este risipită: de pe un tanc, în fața garajului, coboară generalul Vlad, generalul Hortopan și maiorul Lupoi de la MApN. Burlan și colegii săi au răsuflat ușurați: „înseamnă că nu ne omoară acum. S-a dat alarma să ne strângem să depunem jurământul. Ne-am aliniat.”²⁴

Și aliniați, au intrat în tranziție.

•••&

• „”•' ' ' ""•?

Când, la mijlocul lunii decembrie a anului 1989, încercarea autorităților de a-l îndepărta pe pastorul Lászlo Tokes din Timisoara s-a lovit mai întâi de împotrivirea credincioșilor săi, pentru că mai apoi această împotrivire de stradă s-a îndreptat fâțis contra „înaltelor personalități de partid și de stat”, întreg dispozitivul Securității intrase în stare de alarmă. Majorității rezidenților, informatorilor și colaboratorilor DSS li s-a atras atenția să avertizeze ofiterul de legătură la cel mai mic semn care ar indica organizarea unor revolte similare în țară și să ofere zilnic date privind starea de spirit în mediile pe care le controlau.

Așa cum s-a văzut, această mobilizare a fost lipsită de eficacitate. Securitatea începuse să scârțâie, într-un moment în care regimul însuși nu mai funcționa practic deloc. Moartea dictatorului nu a făcut apoi decât să năruie cu totul convingerile celor care refuzau confruntarea cu realitatea. Deruta nu a durat. Când, la sfârșitul lunii ianuarie 1990, au izbucnit conflictele dintre FSN și partidele istorice, mașinăria a reînceput să funcționeze: foștii securiști și armata lor de informatori își descopereau protectorul și reluau ostilitățile împotriva inamicului lor istoric — „elementele destabilizatoare”, „burghe-zo-mosierimea” și „agenturile străine”.

Așa că dilema profesională a securiștilor față de democrație a fost de scurtă durată. Practic, nu a durat decât ceva mai mult de o lună, interval în care grupuri de securiști, de regulă aparținând aceleiași foste structuri, și-au oferit serviciile „puterii provizorii” care tindea să se legitimeze drept vi-

34

itoarea forță politică „conducătoare” din România, în condițiile în care „pluralismul în cadrul Frontului Salvării Naționale”, cerut de Ion Iliescu, liderul autoproclamat al CPUN, nu a funcționat, stârnind vii proteste de stradă, alimentate și de renasterea în forță a partidelor istorice, coeziunea populară din zilele revoluției avea să dispară curând. Tocmai de aceea, se impunea un control asupra acestor evoluții care tindeau să clatine pozițiile noilor lideri.

Până atunci însă, fostul securist si-a trăit micile sale dileme în raport cu noua ordine politică. Mai întâi, se alesese praful de „orânduirea socialistă” pe care jurase s-o apere. Răspunsul la această problemă, găsit relativ repede, avea la bază evoluțiile din ultimul deceniu al regimului comunist.

Îndeosebi o dată cu întoarcerea sa din turneul în China și Coreea de Nord, din 1971, încurajat și de succesul politic al împotrivirii sale față de sovietici la invadarea Cehoslovaciei, Nicolae Ceaușescu a redescoperit valențele comunismului național, impus ca linie politică a regimului de la București de Gheorghe Gheorghiu-Dej în ultimii ani ai vieții. Pe lângă succesul său extern, această politică a permis pe plan intern eludarea oricăror răspunsuri concrete față de impasul economic în care se înfundase „construirea socialismului”. Sintagma „făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate” a fost menită să acopere tocmai acest impas, așa cum o recunosteau deschis în epocă unii ideologi liberali ai regimului, dar marginali în sistem, precum Dan Martian, fost ministru al tineretului, ajuns în anii '70 profesor de socialism științific la Facultatea de Istorie din București. Această invenție în plan ideologic a fost dublată de fundamentarea unui naționalism de tip comunist, legitimat prin falsuri istorice de către aparatul de propagandă. Sărbătorirea, în 1980, a 2050 de ani de la statul dac centralizat al lui Burebista și exhibarea rădăcinilor dacice ale românilor, sau întinerirea lui Mircea cel Bătrân, devenit brusc „cel Mare”, au fost o alegere ideologică, având

SECURISTII LUI CEAUȘESCU

35

o miză naționalistă: „Se petrece acum o restructurare radicală a simbolisticii naționale. Totul devine mare, istoria și cultura intră în faza monumentalității. Ajunge să privim Casa Poporului; ea spune tot ce e de spus.”²⁵ Noua mitologie comunistă a fost înșusită fără probleme de aparatul de Securitate. Unul dintre ideologii regimului, apropiat acestor structuri, afirmă chiar și în zilele noastre că „România a fost, incontestabil, de la Declarația din aprilie 1964 și până la revoluția din decembrie 1989, a patra putere politică a lumii după Israel, statul și etnia universal răspândită, SUA și URSS”²⁶. Educați în acest spirit, pentru foștii securiști prăbusirea comunismului și moartea lui Ceaușescu nu au însemnat neapărat sfârșitul unei lumi, ci continuarea misiunii lor de templieri ai națiunii, în condiții istorice mult mai vitrege decât cele anterioare.

Cel mai elocvent exemplu al acestei continuități spirituale îl oferă un simpozion desfășurat în zilele de 13-15 martie 1996 la Institutul Național de Informații (INI, devenit azi Academie”, deci ANI), titlatură sub care funcționează școala de cadre a Serviciului Român de Informații. Mai întâi, să remarcăm că un fost colonel de Securitate din Direcția I, Marian Ureche, ajuns după 2000, cu gradul de general, în funcția de director al Serviciului Independent de Protecție și Anticorupție, preda la INI în acea vreme o istorie a serviciilor secrete. Cursul său avea la bază propriile cărți apărute la editura Paco. Patronul editurii, fostul colonel Victor Achim, lucrase și el în Direcția I a Securității, „ocupându-se” de scriitori. Un prim volum al operei istorice a lui Marian Ureche este „o istorie a serviciilor secrete românești [s.n.] de la Burebista la Mi-hai Viteazul”²⁷, prefătată de Aurel Rogoian, fostul șef de cabinet al lui Iulian Vlad, comandantul Departamentului Securității Statului.

Dar să ne întoarcem la simpozion, unde unul dintre invitați, istoricul Augustin Deac, le atrăgea atenția viitorilor ofi-

36

teri de informații ca „poporul român, unul dintre cele mai vechi popoare ale Europei, a fost nevoit să înfrunte vitregiile vremurilor, opintindu-se continuu, din răputeri, față de politica de forță și dictat a marilor imperii și regate vecine, din toate punctele cardinale și în toate veacurile, care au urmărit și urmăresc dominarea lui”²⁸. Altcineva afirma că, în ultimele două secole, „împotriva națiunilor și Statelor naționale” au acționat două puternice „forte oculte, în principal prin cele două rețele planetare de mare eficiență — rețeaua francmasonică de rituri mari orientale, ordine și loji, începând mai ales de la revoluția americană și de la cea franceză din secolul al XVIII-lea, precum și rețeaua comunistă, începând chiar de la constituirea sa la mijlocul secolului al XIX-lea”. Lupta, le atrăgea atenția viitorilor ofițeri SRI G.D. Iscru, istoricul citat mai sus, este fără crutare, întrucât „agenții acestora, bine îndoctrinați și substanțial finanțati, au penetrat cu abilitate structuri și suprastructuri naționale și statale și au creat chiar regimuri politice, programate să lucreze pe direcția instituirii celei mai extinse dominații, care ar trebui, în planurile lor himerice, să cuprindă întreaga planetă”²⁹.

Simpozionul în care au fost prezentate în fața cadrelor SRI și studenților INI aceste contribuții s-a numit România: Accelerarea tranziției. O tranziție în care fondul educației naționaliste a fostilor securiști nu numai că nu a fost alterat, ci chiar s-a îmbogățit. S-ar putea spune că, răspunzând dilemei eu în ce mă cred, o dată ce s-au trezit în democrație, securiștii au avut răspunsul la îndemână: tot în ce-am crezut, și mai mult decât atât. Iar recentul fast al aniversărilor oficiale organizate de protectorii lor politici în numele lui Ștefan cel Mare, pentru proslăvirea „antifascismului” de la 23 august 1944 sau comemorarea inaugurării Canalului Dunăre-Marea Neagră este un nou imbold spre a-i face să privească înapoi cu mândrie.

În acest context, nu este de mirare că, după evenimentele din decembrie 1989, nu a existat nici cel mai mic semn public

SECURISTII LUI CEAUSESCU

37

de cântă din partea vreunui activist de partid sau lucrător al fostei Securități. Din Trăiască Republica Socialistă România, lozincă de pe fabrici și uzine, al treilea cuvânt fusese răsturnat. Socialismul, activiștii și securiștii săi se dizolvaseră cu avânt patriotic în Republica România, de parcă nici n-ar fi existat. „Criza de identitate” a fost în acest fel depășită lejer la nivel de grup, dar ceva mai greu la nivel individual, în condițiile în care puternica blamare a fostei politici politice, ca reflex al acumulării fricii și frustrărilor generate anterior la nivelul mentalului colectiv, răbufnea în manifestații publice de protest.

Un ofițer superior, fost șef al unui serviciu teritorial de Informații interne, ne-a mărturisit că imediat după revoluție soția sa i-a intentat divorț pe motiv că a fost securist, „de parcă nu ar fi știut de o viață unde lucrez”. Situația lui, ne-a asigurat, nu este singulară, aproape un sfert dintre colegii săi trecând prin probleme casnice serioase, chiar dacă nu toate și-au găsit rezolvarea la tribunal.

Autor al unui roman autobiografic publicat sub pseudonim, ofițerul de mai sus observa cum, la restul oamenilor, „scara valorilor s-a răsturnat cu susul în jos”. Scena descrisă în continuare ilustrează o altă dilemă prin care au trecut mai mulți securiști, probabil singura la care nu au putut găsi nici răspuns, nici justificări. Personajul principal al romanului este un securist priapic, care căpătase boala în urma unei lungi misiuni ca ofițer DIE în Angola și Congo, astfel încât fusese rechemat în țară și repartizat în Direcția I de Informații interne. Aici a reușit curând să-și constituie o rețea informativă compusă îndeosebi din amantele sale. Numele lui e Arthur. Deci Arthur intra la scurt timp după revoluție într-un restaurant „unde din întâmplare și-a zărit amicul instalat alături de mai multe persoane la o masă învecinată. Firește, s-a ridicat imediat și, bucuros, s-a dus să-l salute, plăcut surprins de această întâlnire, întrucât după revoluție nu-l mai revă-

38

zuse. Dar... surpriză, acesta nici măcar nu a catadicsit să se ridice de la masă, i-a aruncat o privire străină, chiar ostilă și l-a lăsat cu mâna întinsă, fără să-i adreseze vreun cuvânt”³⁰. Arthur nu s-a lăsat însă învins. Și-a îmbrăcat vechea armură, a luat viața în piept și și-a dus mai departe cariera: după 25 de ani de Securitate, a mai lucrat șapte în Serviciul Român de Informații, fiind însă unul dintre rarii ofițeri din structurile secrete care vorbesc fără ocolisuri despre ceea ce a fost principala lor „misiune” înainte și după 1989: apărarea regimului, și nu a țării, apărarea conducătorilor, și nu a poporului.

Până în momentul în care aveau să-și redobândească onorabilitatea ca ofițeri ai nou înființatelor servicii secrete, unii dintre ofițerii Securității au trecut prin momente dificile. De pildă, mulți dintre securiștii din Sibiu au fost ținuți sub arest într-un strand al orasului. La Brașov, un ofițer de contrainformații economice a fost înjunghiat pe la spate în primele zile după revoluție de către o persoană căreia îi refuzase acordarea unui pasaport, iar 346 din cei 484 de ofițeri, subofițeri și cadre civile din Direcția a V-a de securitate și gardă a lui Ceaușescu au fost ținuți sub arest de către armată³¹. Printre ei s-a numărat și grupul de securiști din care făcea parte colonelul Burlan: după ce au depus Jurământul față de revoluție” în fața garajului Leonida, au fost ținuți sub arest și anchetați în legătură cu participarea lor la evenimente. Au fost eliberați cu totii, din lipsă de probe care să-i poată incrimina penal, cum s-a întâmplat ulterior și cu capii Securității, Iulian Vlad, Aristotel Stamatoiu și Gianu Bucurescu. Pe măsură ce se calmau lucrurile, devenea evident că noua putere nu avea de gând să declanșeze un război împotriva Securității. Acesta s-a purtat exclusiv mediatic³². O altă dilemă și-a făcut loc în sufletul

securistului, pe măsură ce ofensiva publică împotriva fostei Securități nu dădea semne că ar înceta: o să răspundă sau nu pentru faptele lui din trecut? KiS •;

SECURISTII LUI CEAUSESCU

39

Problema în chestiune a rezolvat-o, din nou, puterea, întocmai cum o mai făcuse într-o altă împrejurare, cu două decenii în urmă. Suntem în 25 aprilie, anul 1968. Este ultima zi a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român. O plenară cu un caracter special și rezultate spectaculoase: reabilitări ale victimelor Securității, începând cu Lucretiu Patrășcanu, condamnarea practicilor abuzive ale acesteia din primele două decenii ale regimului, precum și găsirea unui tap ispășitor în persoana lui Alexandru Drăghici, fostul ministru de interne din vremea lui Dej și principalul rival al lui Ceaușescu. Plenara s-a încheiat cu excluderea lui Drăghici din Comitetul Central și trimiterea lui „la munca de jos”, ca director de IAS la margine de București. S-a ținut cont de pasiunea lui: își transformase curtea vilei de serviciu într-o adevărată crescătorie de găini. Firește, nu au fost date publicității toate amănunțele care au însoțit deznodământul. Pe parcursul dezbaterilor plenarei, Nicolae Ceaușescu s-a lansat nu o dată în diatribe fulminante, care nu puteau fi făcute publice: „Falsificarea, schingiuirile, înscenările constituiau un sport agreabil pentru Drăghici și subalternii săi, pe care îi îndruma și conducea [...]. Realitatea este, tovarăși, că în întreaga activitate la Ministerul de Interne, Drăghici a încurajat abuzurile, le-a organizat, el însuși a comis abuzuri, și nu putine.” Replica tăioasă a lui Drăghici nu se mai aude. Redus la tăcere, suportă umilinta scoaterii sale din Comitetul Central, cu unanimitate de voturi. După care s-a pus problema locului rămas vacant în CC. Cităm din stenograma secretă a lucrărilor plenarei:

„Tov. Nicolae Ceaușescu: [...] Având în vedere că Comitetul Central s-a descompletat, propunem ca să alegem ca membru plin, sau să trecem din cadrul membrilor supleanți ca membru al Comitetului Central plin, pe tovarășul Iliescu Ion. îl cunoașteți, tovarăși?”

Toti tovarășii: Da.

1

Tov. Nicolae Ceaușescu: E vreo obiecțiune, tovarăși?

40

X

Toti tovarășii: Nu.

Tov. Nicolae Ceaușescu: Să nu spună cineva că a votat numai pentru că s-a făcut propunerea. Atunci cine e pentru, tovarăși? Multumesc. E cineva împotriva? Se abține cineva? Atunci în unanimitate tovarășul Iliescu a fost trecut în rândul membrilor Comitetului Central al partidului.”³³

După plenară, pe tot parcursul lunii mai, în sedințe închise, a început „prelucrarea” cadrelor partidului, cărora li s-a dezvăluit o parte din crimele și abuzurile din trecut ale Securității. La una din acestea, de pildă, maiorul Vasile Nicolae de la Inspectoratul de Securitate Prahova arăta cum, în 1958, doi ofițeri de Securitate din Târgoviste „au răpit un cetățean” pentru a încerca recrutarea sa ca informator, „însă după 2 zile de presiuni acesta s-a sinucis. Pentru a ascunde adevărul, cu aprobarea șefului Direcției regionale, cadavrul a fost dus în pădure, unde a fost simulată sinuciderea prin spânzurare”³⁴. Nu este pomenit numele victimei, nici al făptasilor. Și nu avea să existe vreun proces nici împotriva lor și nici împotriva altor criminali din Securitate. La 30 octombrie 1968, în cadrul unei sedințe a Comitetului Central, situația ciudată în care se ajunsese din punctul de vedere al respectării legalității socialiste, care ar fi impus trimiterea în judecată a vinovaților, o dată cu descoperirea crimelor și abuzurilor lor, a fost definitiv transată. S-a întâmplat într-un dialog între primul-ministru Ion Gheorghe Maurer și Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului. Vorbeste primul:

„Însă ce ar însemna un proces? Apărarea lui Drăghici va scoate la iveală o serie de lucruri urâte nu numai în ceea ce privește „ anumite practici ale unei anumite părți a conducerii într-o anumită epocă, dar și legătura acestei practici cu alte practici de unde s-au inspirat [...]. Așa că mie mi se pare că soluția cea mai bună este să lăsăm lucrurile să se îndrepte spre prescripție din punct de vedere judiciar, să nu luăm o hotărâre, să spunem să nu fie trimis în judecată și împotriva omului să se ia hotărârile politice. Mai sunt doar câteva luni până la prescripție. Nicolae Ceaușescu: Bine. Atunci suntem de acord.”

:]

SECURISTII LUI CEAUSESCU

41

Stenograma discuțiilor consemnează sec: „toti tovarășii sunt de acord”³⁵.

Foarte probabil că la sedința CC-ului din octombrie 1968, :: prin care s-a decis renunțarea la orice proces care să priveas-

i   că crimele Securității, a participat și proaspătul membru plin
j   al conducerii superioare de partid, Ion Iliescu. Rămâne însă
11   cert ca experiența de atunci a fost din nou utilizată peste două
î;   decenii, în 1989, când Securitatea s-a aflat încă o dată în cum-
31   pană, după o nouă „schimbare” la conducerea României —
de astă dată, în așa măsură de violentă, încât să poată fi numită revoluție. Problema avea să fie curând
transată tot în termenii de mai sus, probabil din aceleași „rațiuni superioare de stat” și probabil în urma
deciziei luate la cel mai înalt nivel. La câteva zile după ce Asociația Fostilor Detinuti Politici depunea un
denunț penal împotriva Securității și a activiștilor comunisti, în septembrie 1991, fostul ministru de
interne Alexandru Drăghici, principalul vizat de acest denunț, părăsea nestingherit țara, cu toate că făcea
obiectul unui dosar penal deschis la Procuratura Generală și pe numele său fusese emis un mandat de
aducere. Fără îndoială, un proces penal intentat celui căruia îi luase locul în Comitetul Central cu mai
bine de două decenii în urmă l-ar fi pus pe seful statului într-o situație delicată.
În rest, toate bune. Cu două decenii înainte, în 1968, vinovații pentru crime și abuzuri au fost în cel mai
rău caz trimiși în rezervă, li s-au retras decorațiile și au primit vot de blam pe linie de partid, în 1989,
Comitetul Central se autodizolvase, așa că nu mai avea cine să dispună asemenea măsuri. O altă mare
dilemă a securiștilor — dacă aveau să fie trasi la răspundere sau nu pentru fapte din trecut — și-a găsit
rapid rezolvarea: cele mai multe dintre cadrele Securității s-au ales doar cu câteva săptămâni de spaimă,
iar unii cu câteva luni de arest.

42

Pe la începutul lui 1990, când securiștii mai aveau încă angoase, la Sighet un credincios baptist se
întreba ce mai face securiștul Grijac. Îl ținea minte de la o perchezitie, din 1977, când ripostase în fata
lui, apărându-și apartenența confesională la un cult de altfel recunoscut de lege: „Ceea ce fac este
garantat de Constituție.” Ofiterul Grijac îi replicase brutal: „Îți dau cu Constituția în cap!”³⁶

Aparent fără nici o legătură cu cele de mai sus, ceva mai departe în timp și spațiu, un alt securișt
asternea pe hârtie, la persoana a treia, următoarea confesiune: „Fără false pretenții de moralist, dar și fără
pic de cinism, el recunoaște că aventuroasa lui existență nu contabilizează numai fapte bune și acțiuni
salutare, dimpotrivă, este conștient că, departe de a fi un virtuos, uneori a procedat rău, a gresit, incomo-
dându-și cei din jur, ranindu-i și lezându-le interesele. Totodată însă poate jura în fata propriei sale
conștiințe, ea însăși minusculă parte a acelei rațiuni superioare universale, a celui SuperDumnezeu,
realmente atotputernic, unicul pe care îl recunoaște, că toate faptele, acțiunile, întâmplările vieții sale le-
a trăit nu la modul mediocru, lesinat, insipid și marginal, ci plin, cu pasiune, pătimasii ardoare. Și
tocmai de aceea nu regretă nimic din ceea ce a trăit și nu este dispus să-și impute ori să renunțe la
amintirea nici unaia dintre episoadele ce-i alcătuiesc zbuciumata existență. Și mai crede cu tărie că viața,
în surprinzătoarea și înfinita ei complexitate, are încă multe daruri să-i ofere, iar el va fi în viitor, ca și în
trecut, oricând la datorie, gata să le înhate, atât timp cât va mai avea voința și puterea să o facă.”³⁷

Capitolul II

Securitatea la 1989

Ce a fost Securitatea și ce rol a jucat ea în structura internă a regimului comunist nu mai este un mister
asa de bine apărât ca înainte de decembrie 1989. Istoria Securității e mai simplă decât s-ar putea crede,
iar îngrâncenarea arătată în apărarea unei institutii dispărute (atâta cât a dispărut) și a regimului care a
creat-o nu are foarte multe nuanțe. Este pe deplin explicabil efortul acelora care ascund trecutul. O
cunoaștere integrală a arhivelor comunismului (din care cele ale Securității sunt un segment esențial) ar
putea dăruia unul dintre cele mai active mituri ale tranziției — și anume că ar fi existat două „
comunisme” și două Securități. Unul ar fi lucrat în folosul celor mulți, ar fi asigurat accesul la educație
și locuri de muncă; sau, în cazul Securității, ar fi „servit patria”. Cealaltă Securitate, cu caracter opresiv,
care a avut dimensiuni de poliție politică, este în genere considerată un „accident” ascuns sub formula
„s-au petrecut și unele abuzuri”. Resursele unei asemenea atitudini rezidă exclusiv în faptul că în
România clasa politică și, în genere, structurile administrative ale tranziției au rădăcini adânci în trecutul
comunist. Ceea ce se întâmplă și cu actualele servicii secrete, care au moștenit practic, în cea mai mare

parte, oamenii, logistica si arhivele fostei politii politice a regimului comunist, însă, cu toate că autoritățile post-comuniste din România obstructionează, falsifică sau, în cel

44

mai fericit caz, ignoră trecutul de care se leagă încă prea strâns oameni si institutii, faptele acestui trecut încep să prindă contur.

Nimeni nu poate nega un adevăr de bun-simt — si anume că instaurarea comunismului în România s-a produs prin represiune; la fel s-a întâmplat si cu mentinerea regimului. In absentia ocupatiei sovietice si a institutiilor represive create ca instrument al acestei ocupatii, între care Securitatea avea rolul de vârf de lance, secundată de aparatul Justitiei si de Militie, regimul nu ar fi supravietuit mai mult de câteva luni. La fel, nici dictaturile personale ale lui Dej si Cea-usescu nu ar fi avut sansa de a se impune dacă n-arfi profitat de un climat caracteristic terorismului de stat, după cum l-a definit politologul Ernesto Garzon Valdes în urma analizei practicilor totalitare din Argentina, unde represiunea a fost instrumentul capabil să conserve sistemul politic¹⁸. De altfel, dincolo de teorie, să citesti în climatul anilor '80 din România literatură sud-americană nu era doar o experiență li-vrescă: fictiunea cobora vertiginos si tulburător în realitate.

Mecanismul terorismului de stat, asa cum l-a descris Garzon Valdes, este perfect aplicabil în spatiul politic al comunismului românesc. Prima sa caracteristică presupune „o anumită organizare ideologică, bazată pe o dogmă, o idee proclamată ca absolută, neîndoielnică si care serveste pentru a scuza sau a justifica distrugerea oponentilor ei”. „Dictatura proletariatului” si „făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate” au reprezentat acoperirea regimului pentru procedeul anihilării dusmanilor „interni sau externi”. Constitutia si ordinea legală puteau fi încălcate sau ignorate în cazul în care aceste „ratiuni supreme” o impuneau. Al doilea element caracteristic terorismului de stat presupune „un organism coerent de propagandă, care justifică sau argumentează în favoarea mijloacelor aplicate si contraataca si stigmatizează pozitiile contrare”. Acesta si-a găsit coresponden-

SECURITATEA LA 1989

45

tu în aparatul propagandei comuniste. Cel de-al treilea element al terorismului de stat, „disciplina internă” a membrilor organismului institutional, având drept functie aplicarea mijloacelor coercitive, a functionat ca regulă de bază în aparatele Securității, Justitiei si Militiei, cele trei elemente ale triumfului represiv care au asigurat supravietuirea comunismului în România. Un triumf în care au „dispărut” zeci de mii de oameni si au fost sfârâmte sute de mii de destine.

Ca vârf al acestui triumf, Securitatea s-a dovedit institutia cea mai activă în actiuni represive: arestări abuzive, torturi, executii sumare, chiar fără judecata. Activitatea ei vreme de mai bine de un deceniu de la înfiintare a fost dominată de asemenea actiuni. Ulterior, din ratiuni mai degrabă externe (admiterea României în ONU, ca si „destalinizarea” impusă de Moscova, partial admisă de comunistii din România), represiunea directă si brutală a fost înlocuită cu exercitarea unui control absolut asupra populatiei, prin gestionarea aproape stiintifică a fricii. Frica a fost „materia primă” de lucru, pe care aparatul represiv al Securității o inoculase de la bun început în sufletul românilor.

La capătul acestui proces, la finele anilor '80, Securitatea câstigase partida jucată împotriva poporului român. Natiunea dispăruse, fiind separată în clase si „categorii” socio-pro-fesionale. Partidul era în toate, iar securistii își îndeplineau rolul de inchizitori ai regimului. Simpla mentionare a numelui institutiei lor declansa frica si supunerea.

t

Istoria anilor comunismului este în genere complicată si difuză. Dar în cazul caracterului vădit represiv al institutiei Securității, atât de fapt, cât si de drept, lucrurile sunt mult mai clare, însesi „bazele muncii de Securitate” (acesta e chiar titlul unui manual al ofiterilor ei)³⁹ arată că această institutie a fost, în menirea, esenta si practicile ei, doar politie politică. Practic, în Securitate au fost grupati indivizi ale căror scrupule

46

au fost cusute sub epoletii albastri ai uniformeii, o uniformă care îi blagoslovea cu putere de viata si de moarte asupra semenilor, în numele unei unice ratiuni: aceea de apărare a regimului comunist.

în nici un document intern al Securității nu apare "mentionat decât accidental și, în orice caz, nu drept subiect al propoziției cuvântul țară ori patrie. Motivul rezida în însuși Decretul 221, care a statuat apariția și funcționarea acestei instituții: în nici un moment al acțiunilor lor, securiștii nu au lucrat pentru interesele țării, ci pentru cele ale regimului comunist. Au apărut, prin fiecare acțiune a lor, regimul comunist, și nu Țara, Patria, cum le place majorității ofițerilor fostei Securități să afirme astăzi. De fapt, confuzia are o explicație: în pregătirea, mentalitatea și acțiunile fiecărui securist, România nu putea fi concepută fără comunism.

Încă de la înființare, se stabilea ca Securitatea să-și selecteze personalul după un criteriu major: fidelitatea față de regim, o fidelitate împinsă până la fanatism și eliberată de orice scrupule. Este sugestivă pentru întregul aparat o caracterizare a primului comandant pe care l-a avut Securitatea, Pintilie Gheorghe. La o sedință din primăvara anului 1950, acesta afirma: „La noi n-au ce să caute tovarășii care cred în Dumnezeu.”⁴⁰ Instrucțiunile interioare de serviciu, bugetul și în genere toate normele interne ale Securității au avut la rândul lor, de la înființare și pe toată durata regimului comunist, un caracter secret statuat prin lege și au fost supuse aceleiași norme fundamentale, de apărare a regimului prin orice mijloace — ceea ce a dat securiștilor sentimentul larg răspândit de apartenență la o castă imuabilă, cu puteri depline și o „misiune istorică”.

Organizarea internă a Securității a pus întotdeauna cel mai puternic accent pe funcțiile operative, de supraveghere informativă, și pe acțiunile directe împotriva celor identificați ca „dusmani” ai regimului, care puteau fi ridicați și depuși în

SECURITATEA LA 1989

47

aresturile proprii, în urma informațiilor adunate și raportate de compartimentele cu atribuții de investigații (Direcțiile de informații interne, de contrainformații economice și de contraspionaj). Securitatea a fost definită, de la bun început și în mod explicit, drept o instituție cu caracter special, abilitată să poarte o luptă a majorității „democrat-populare împotriva rămășițelor burgheze”, o unealtă a istoriei care acționa pentru desființarea unei lumi incompatibile cu „vremurile în care exploatarea omului de către om trebuie să dispară”, așa cum se afirma în documentele de partid și presa vremii. Nu contau mijloacele prin care această instituție avea să lupte împotriva infractorilor „ce primejduiesc regimul democratic și securitatea poporului”. Și așa cum se știe, până la dispariția Securității, mijloacele ei de „luptă” au fost delatiunea, santajul, tortura și crima, pe care securiștii le-au acceptat, o dată cu intrarea în instituție, drept îndatoriri de serviciu.

Încadrată pe tot parcursul funcționării ei „cu elemente verificate din punct de vedere politic și devotate trup și suflet clasei muncitoare”, Securitatea trebuia, prin însăși legea organică în baza căreia funcționa, să se achite zi de zi de misiunea ei: aceea de a fi „un pilon de susținere al regimului” — deci nu al țării, ci al regimului; cum se știe, funcția de apărare a țării o exercita prin lege o altă instituție, și anume armata. Lupta deschisă a regimului comunist împotriva „minorității” care continua să i se împotrivescă a fost întotdeauna legitimată în actele Securității drept o necesitate istorică. Represiunea era legiferată ca principalul ei atribut. Instituția a fost plasată în fruntea războiului pe care regimul de ocupație sovieto-comunist l-a dezlănțuit cu brutalitate împotriva românilor, în mod esențial, aparatul Securității a funcționat din 1948 și până în 1989 asumându-și explicit rolul de poliție politică, „țâis al săbiei” în lupta de clasă.

Și atunci, unde este „patriotismul” Securității? Nicăieri. Ea a fost, prin decretul în baza căruia a luat ființă și prin propri-

48

ile regulamente interne de pe tot parcursul regimului, instituția prin care comunismul românesc s-a autocertificat drept stat politienesc. Securitatea avea ca scop declarat „apărarea cuceririlor democratice”, deci menținerea și consolidarea sistemului prin anihilarea oricărei disidente față de linia impusă de conducerea comunistă. A fost o instituție „importată” de comunistii de la București de la „fratii” sovietici, constituind transpunerea în România a principiului exprimat de decretul lui Lenin Despre teroarea roșie, care arăta că „este esențial ca Republica sovietică să fie apărată de dușmanul de clasă prin izolarea acestuia în lagăre”⁴¹. Regula era valabilă și pentru cei a căror vină era numai simpla

apartenență la o categorie socială socotită ostilă. Pentru cei implicați în mod direct în „conspiratii”, pedeapsa nu a fost decât una: lichidarea fizică.

Acestea au fost, în esență, reperatele după care s-a ghidat Securitatea în activitate, de la naștere și până la presupusa ei dispariție.

În 22 decembrie 1989, Departamentul Securității Statului avea un efectiv total de 15 312 angajați⁴², dintre care 10 114 ofițeri, 791 maistri militari, 3179 subofițeri și 1228 personal civil, în unitățile centrale ale Securității lucrau 6602 persoane, în cele teritoriale și la Securitatea Municipiului București 6059, în școlile de pregătire și perfecționare a cadrelor 225, iar în unitățile speciale acoperite 2426, dintre care 1892 ofițeri. Lor li se adăugau 23 370 ofițeri, subofițeri și soldați din trupele de Securitate, un munte de arhive, o rețea de peste 400 000 de informatori și o puzderie de afaceri dubioase.

Structura de comandă a Departamentului Securității Statului trecuse deja, de la crearea institutiei, prin mai multe schimbări⁴³. Șeful DSS era în decembrie 1989 general-co-lonelul Iulian Vlad, care avea și rangul de ministru secretar de stat în Ministerul de Interne. Vlad s-a născut în 23 februa-

SECURITATEA LA 1989

49

rie 1931 la Gogosita, județul Dolj. În 1967, în contextul reformelor din cadrul Securității care au culminat cu debarcarea fostului ministru de interne Alexandru Drăghici inclusiv din Comitetul Central, Iulian Vlad a ajuns șef al Serviciului de cadre-învățământ. În această funcție promovează o politică de atragere în Securitate a unor cadre tinere, absolvenți de facultăți, pentru a înlocui „vechea gardă” din anii lui Dej, tineri care ulterior i-au devenit executați fideli. Succesele obținute în politica de cadre, ca și obediența cu care executa ordinele conducerii superioare de partid privind prevenirea sau reprimarea oricărui act de disidență față de regim îi atrag avansări după avansări (general-maior în 6 mai 1971, general-lo-cotenent în 7 mai 1977, general-colonel la 23 august 1984), și ascensiunea în aparatul represiv comunist — la 9 mai 1977 ajunge secretar de stat în Ministerul de Interne, coordonând practic activitatea DSS, la 13 aprilie 1983 devine adjunct al ministrului, iar din 3 octombrie 1987 și până la arestarea sa, pe 1 ianuarie 1990, este ministru secretar de stat la interne și șef deplin al Securității⁴⁴. Un ofițer caracterizează astfel atmosfera din Securitate sub conducerea lui Iulian Vlad: „Orice manifestare de nemulțumire sau de protest față de stările negative era înăbușită cu brutalitate. Tudor Postelnicu și echipa de generali, inclusiv generalul Vlad Iulian, nu au avut discernământul politic necesar pentru a face diferența dintre cei nemulțumiți de mizeria socială și elementele politice adverse sau ostile regimului politic. Poziția și coabitarea generalului Vlad Iulian, fiind mâna dreaptă a lui Tudor Postelnicu și apoi ministru secretar de stat, care a coordonat activitatea Securității peste două decenii, rămân o enigmă, un mister. Era un ofițer cu o cultură formată, manierat în relațiile cu colegii și colaboratorii. Principalele sale neajunsuri au fost însă frica, lipsa unei poziții ferme față de stările abuzive și măsurile ilegale; conștient de multe stări negative, nu a avut curajul să acționeze, situându-se în multe cazuri într-o pozi-

50

ție oscilantă și duplicitară.” Arestarea sa în primele zile ale revoluției nu i-a atras însă și o condamnare penală privind responsabilitatea pentru abuzurile fostei Securități din perioada în care a condus-o. Duce astăzi o viață retrasă. S-a mai afirmat că Vlad este consilierul omului de afaceri Sorin Ovidiu Vântu. Locuiește pe strada Braziliei, într-un apartament de cinci camere, pentru care în 1997 plătea o chirie de numai 536 de lei pe luna.

Iulian Vlad era secondat la conducerea Securității de către Aristotel Stamatoiu, general-locotenent, de asemenea cu rang de ministru adjunct în Ministerul de Interne (coordonator al acțiunilor de spionaj), de Gianu Bucurescu și Ștefan Alexie, ambii general-maiori și subsecretari de stat la interne.

Stamatoiu s-a născut în 6 octombrie 1929 la Scoarta, județul Gorj. Ofițer de spionaj, a avansat rapid după defectarea lui Pacepa, coordonând refacerea rețelelor DIE/CIE (general-maior la 21 august 1979, general-locotenent la 23 august 1984). Din 1984 a fost șef al Centrului de Informații Externe, până la arestarea sa o dată cu Iulian Vlad și Gianu Bucurescu, la 1 ianuarie 1990. Nu a fost însă trimis în judecată, fiind eliberat după câteva luni. Aristotel Stamatoiu a ocupat și importante funcții pe linie de partid și de stat: membru supleant (1984-1987) și membru plin al CC al PCR (1987-1989), secretar de

stat (din 12 aprilie 1982) si adjunct al ministrului de interne (din 25 februarie 1985 până la arestare)45. După 1990 a dus o viață retrasă, rezumându-se la întâlniri discrete cu vechii „camarazi de arme”.

Gianu Bucurescu s-a născut în 13 iulie 1934. A lucrat în cadrul Direcției I de informații interne, în 30 decembrie 1982 a fost avansat la gradul de general-maior si numit adjunct al sefului Securității Municipiului Bucuresti, unitate de elită a DSS, pe care a condus-o din 1985 până în 6 februarie 1989, când a fost numit adjunct al sefului Securității, Iulian Vlad46.

SECURITATEA LA 1989

51

în decembrie '89 a condus personal statul-major al operațiunii secrete „Orient '89”, cu scop de prevenire a asasinării dictatorului si de organizare a dispozitivelor represive în cazul izbucnirii unor revolte de strada47. Revoluția 1-a găsit, alături de generalul Tencu (seful Tehnicii de ascultare a DSS), așteptând, într-o locație de pe strada Câmpineanu, ordinele generalului Vlad. Atitudinea sa a ridicat semne de întrebare printre foștii camarazi: în situația ambiguă creată de lipsa generalului Vlad, aflat în sediul CC al PCR, conducerea trebuia să fie, automat, preluată de adjunctul său, generalul Bucurescu. Acesta însă, conform unor relații ale fostului său șef de cabinet (ulterior cadru în UM 0215, actualmente 0962, serviciul de informații al Ministerului de Interne), refuza să răspundă la telefon sau să dea vreo indicație cu privire la activitățile ce ar fi trebuit desfășurate48. Gianu Bucurescu a fost cercetat în mai multe dosare privind revoluția, dar nu a fost condamnat în nici unul. A intrat într-un con de umbră după '90. Un timp a fost patronul unei terase din centrul Bucureștiului, după care s-a reprofilat, investind într-o firmă de calculatoare. A făcut numeroase călătorii în străinătate după 1990, întrucât fiica sa este căsătorită în Franța cu fiul unui ofiter de informații care răspundea de Europa de Est. Bucurescu este văzut când și când de cunoscuți, la o halbă de bere, în Piața Romană. CNSAS a publicat în Monitorul Oficial numele său printre cele ale unui prim lot de 33 de foști ofiteri ai Securității care au făcut politică politică.

Stefan Alexie s-a născut în 20 ianuarie 1934 la Podari, în județul Dolj. Încadrat în Securitate în 1959, peste un deceniu ajunge maior, adjunct al sefului Serviciului I al Securității din Dolj, fiind implicat în majoritatea acțiunilor de urmărire și persecutare politică a opozanților anticomunști de pe raza județului, după cum arată dovezile în baza cărora s-a alcătuit Lista lui Secu, publicată de Academia Catavencu. În 1981 îl regăsim cu gradul de colonel și funcția de șef al Securității

52

din Dolj. Succesele în acțiunile de politică politică i-au atras avansarea și mutarea la București, în centrul DSS: în 30 decembrie 1982 a fost avansat la gradul de general-maior, iar ulterior a fost numit șef al UM 0625, Direcția a III-a de contraspionaj, funcție pe care o ocupă până în 1988. Decembrie 1989 îl găsește în postura de adjunct al sefului spionajului românesc, Aristotel Stamatoiu. Pe linie de stat, din 8 mai 1985 a fost secretar de stat în Ministerul de Interne49. După 1989, Ștefan Alexie a devenit, conform Raportului Armagedon 7, consilier al lui Sorin Ovidiu Vântu. El s-a aflat — alături, de exemplu, de Ramona-Ileana Merce — printre cei 20 de angajați ai Gelsor care, la 17 decembrie 1999, au încercat să cumpere acțiuni ale Băncii Internaționale a Religioșilor, în scopul preluării acesteia de către grupul lui Vântu. Fiecare dintre intermediarii intenționa să cumpere aproximativ un milion de acțiuni la pretul de 10 000 de lei bucata — ceea ce denotă, în cazul lui Ștefan Alexie, fie averea considerabilă pe care o detinea, fie faptul că a rămas, ca mulți alți securiști, sluga credincioasă a lui Sorin Ovidiu Vântu.

Din structura de comandă a Securității mai făcea parte și un Consiliu politic, care se ocupa de activitățile politico-ideologice și de supravegherea pregătirii politice a cadrelor Securității, coordonat de Ioan Marcu (general-maior de Securitate din 1984), care avea în subordine 10 ofiteri, 2 subofiteri și un civil.

Un principiu de bază al „muncii de Securitate” era compartimentarea acesteia, pentru o mai bună secretizare a activității de ansamblu, cunoscută doar structurilor de conducere, ministrului de interne și, bineînțeles, lui Dej și apoi sotilor Ceaușescu. Ofiterii dintr-un departament puteau obține date sau informații din cadrul altuia numai prin intermediul șefilor lor. Orice divulgare a propriei activități și rezultatelor ei față de colegii din alte departamente era drastic sancționată, sub motivul încălcării conspirativității și a principiului

SECURITATEA LA 1989

53

„compartimentării muncii de Securitate”. Nivelurile de acces la informații privind activitățile Securității erau clar delimitate. Ele porneau de la prim secretarii de partid din teritoriu și sfârșeau cu șeful statului, care putea, alături de ministrul de interne, să solicite orice dosar sau informație, sau să ordone măsuri care erau aduse la îndeplinire de aparatul poliției politice. Iată, mai jos, cum era structurată Securitatea în anul de grație 1989 și care era aparatul de conducere al departamentelor sale.

UM0544CIE

(CENTRUL DE INFORMATII EXTERNE)

Comandant: general-locotenent ARISTOTEL STAMATOIU

Adjunct: general-maior STEFAN ALEXIE 1 "

"î b

Spionajul României socialiste avea încadrati 715 ofiteri, 36 de ofiteri specialiști în comunicații și tehnică operativă, 197 de subofiteri și 111 angajați civili, în cadrul UM 0195 funcționa un serviciu special, „Z”, care se ocupa de „afaceri umede”: lichidarea persoanelor incomode regimului aflate peste graniță și a defectorilor din Securitate. Pe plan intern, CIE a fost angrenat în numeroase acțiuni de politică politică prin intermediul GOT-urilor (grupuri operative teritoriale), care supravegheau legăturile românilor cu diaspora sau participau la acțiuni specifice (precum „Operațiunea Eterul”, numele de cod sub care Securitatea acționa împotriva postului de radio „Europa Liberă” și a ascultătorilor săi)⁵⁰. Un exemplu îl oferă acțiunile întreprinse direct de generalul Alexie împotriva disidentului iesean Alexandu Tăcu, care au dus inclusiv la moartea fiului acestuia în condiții suspecte⁵¹.

Transformarea în 1990 a CIE în Serviciul de Informații Externe (SIE) nu a însemnat decât o cosmetizare a instituției. Cum se va vedea într-un capitol următor, vechii oameni au rămas la post, metodele de lucru au rămas în mare identice, schim-bându-se doar agenda de priorități a SIE, în funcție de noi-

54

le imperative politice. Reactivarea generalului Mihai Cara-man, reputat agent român al spionajului comunist, și numirea acestuia în fruntea serviciului secret au marcat această continuitate, în egală măsură cu avansările vechilor ofiteri în posturi rămase vacante după debarcarea fostei conduceri sau prin pensionarea unora dintre cadre.

UM0195

„(UNITATEA DE CONTRAINFORMATII A CIE)

Comandant: general-maior IO AN MOT

Mot a primit steaua de general la 21 august 1975⁵², după care a fost numit la comanda acestei unități, care se ocupa de contraspionaj în cadrul CIE (supravegherea ambasadelor RSR din străinătate, prevenirea defectărilor din spionajul românesc), dar și cu operațiuni comerciale sub acoperire sau pur și simplu cu procurarea din Occident a unor bunuri greu de găsit ori prohibite în România, pentru activiști de partid de rang înalt din MAE și Comitetul Central sau pentru generali din Securitate, în serviciul de contrainformații al spionajului erau încadrati 386 de ofiteri, 5 ofiteri specialiști în comunicații și tehnică operativă, 42 de subofiteri și 18 civili. După 1989, generalul Mot s-a manifestat drept un partizan al PUNR, fiind atras inclusiv în fondarea unei edituri, numită nici mai mult, nici mai puțin decât Desteaptă-te Române SRL, de către unul dintre subalternii din Securitate, colonelul Radu Grigore.

UM 0110 CIE

Comandant: general-maior VICTOR NECULICIOIU Adjunct: colonel VASILE LUPU

Neculicioiu fusese șeful Inspectoratului de Securitate Brașov, de unde a fost avansat în 23 august 1984 la gradul de ge-

SECURITATEA LA 1989

55

neral-maior și promovat în conducerea acestei unități, în zilele revoluției, a fost silit să predea o parte din arhiva unității generalului Militam, sub amenințarea armei și presiunea executării echipajelor conduse de ofiterul USLATrosca în fața MApN, execuție la care a fost silit să asiste de la o fereastră a ministerului, după cum el însuși ne-a declarat la trei ani de la consumarea tragicului episod. După 1989, spre deosebire de adjunctul său Vasile Lupu, ajuns chiar prim adjunct al directorului SRI, Neculicioiu a avut doar o scurtă ieșire publică în 1994, când, în calitate de purtător de cuvânt al filialei Brașov a Partidului Socialist al Muncii, a afirmat în fața jurnaliștilor prezenți: Cei pe care eu îi urmăream, astăzi

conduc România, afirmatie ce a stârnit vâlvă la vremea respectivă, dar numai în presa locală. Nu mult după asta, Neculicioiu a renunțat la activitatea sa politică și s-a retras în-tr-o casă la țară, undeva lângă Brasov.

Vasile Lupu a avut, în schimb, o carieră spectaculoasă după 1989, fiind cooptat în structurile SRI. A ajuns în 27 martie 1994 șef al Diviziunii de contraspionaj, în două legislaturi a fost prim adjunct al directorului SRI, sub mandatele lui Vir-gil Măgureanu și Costin Georgescu. În tot acest timp, se sustine în Raportul Armagedon 7, care a difuzat în 2001 pe Internet lista securistilor din serviciile secrete, „a depus eforturi considerabile pentru întărirea influenței fostilor ofiteri de Securitate în toate domeniile vieții politice, economice și sociale”, în 30 noiembrie 1999 a fost înaintat la gradul de general de corp de armată. Ascensiunea lui Lupu a fost curmată brusc după ce o comisie parlamentară de anchetă a constatat implicarea sa în lansarea unor informații cu privire la o presupusă racolare a lui Radu Timofte, director al SRI, de către KGB, înainte de 1989. A fost trecut în rezervă în 2001 cu gradul de general de corp de armată.

Unitatea 0110, înființată în 1969, după invadarea Cehoslovaciei de către sovietici, se ocupa cu acțiuni de spionaj și contraspionaj în raport cu țările socialiste. Activitatea ei a

56

fost influențată (și amplificată) de debutul politicii national-co-muniste a lui Nicolae Ceaușescu și era îndreptată în special împotriva serviciilor secrete sovietice (KGB și GRU), care dezvoltaseră în RSR puternice agenturi, prin intermediul cărora încercau menținerea controlului asupra regimului de la București. Cu timpul însă, UM 0110 a ajuns să fie utilizată pentru a fabrica argumente pe placul „conducerii superioare de partid”, potrivit cărora cei căzuți în dizgrația lui Nicolae Ceaușescu deveneau suspecti de spionaj în favoarea Uniunii Sovietice. Procedul a fost utilizat din plin după venirea la putere a lui Mihail Gorbaciov. UM 0110 număra 264 de ofiteri, 8 ofiteri specialiști în comunicații și tehnică operativă, 15 subofiteri și 17 angajați civili.

UM 0525 CIFRU Comandant: general-maior GHEORGHE RADU *

Generalul Radu conducea această unitate din 1984. Unitatea administra cifrarea și descifrarea comunicațiilor. Aici erau încadrați 412 ofiteri, 15 ofiteri-ingineri, 32 de subofiteri, 16 civili.

UM0107 (ICE DUNĂREA)

Comandant: colonel CONSTANTIN GAVRIL

Colonelul Gavril l-a înlocuit din 1988 pe „veteranul” acestei unități, generalul-maior Epifanie Amohnoaie (decedat în 12 iulie 1998). ICE Dunărea era o întreprindere de comerț exterior, paravan pentru acțiunile comerciale „speciale” ale Securității, destinate să alimenteze conturile proprii și pe cele ale lui Nicolae Ceaușescu. La ICE Dunărea lucrau 115 ofiteri, 10 subofiteri și 12 civili. «^ , t M

SECURITATEA LA 1989

57

În legătură cu activitatea ICE Dunărea, Iulian Vlad declară în 31 martie 1990: „Multe prejudicii s-au adus muncii de Securitate, prestigiului institutiei și chiar bunului renume al țării de către așa-zisa activitate de aport valutar, pe care o realizau cu prioritate unitățile externe UM 0544 și UM 0195, precum și UM 0650 [vezi mai jos, n.n.] din Securitatea internă, în afară de faptul că sumele respective, de cele mai multe ori, reprezentau o câțime din pretul de vânzare al mărfurilor și pe care statul oricum le-ar fi încasat în condițiile unor negocieri corecte, ofiterii de Securitate trebuiau să intre în tot felul de combinații cu străinii, nu de puține ori compromițătoare, iar controlul activității lor și al valutei nu era sigur. Tot atât de rău era și faptul că unitățile respective fuseseră într-o bună măsură deturnate de la misiunile pentru care au fost create și care erau utile țării. Cu toate încercările pe care le-am făcut de a scoate din preocupările Securității această sarcină, sau măcar de a o reduce substanțial, nu am reușit. Dimpotrivă, Postelnicu a ridicat-o la rangul de atribuție prioritară, pentru îndeplinirea căreia trebuia să-și aducă contribuția întregul aparat.”⁵³ Asemenea practici au proliferat după 1989, ofiterii DSS angrenați în operațiuni „speciale” gășind un câmp propice de desfășurare în condițiile economiei de piață și participând activ la opera de „privatizare” a regimului comunist.

DIRECTORATELE INTERNE ALE SECURITĂȚII

DIRECTIA I DE INFORMATII INTERNE (UM 0610)

Comandant: colonel GHEORGHE RATIU

;

Adjuncti: colonel ILIE MERCE, locotenent-colonel GABRIEL ANASTASIU, locotenent-colonel ELENA MOCA

Directia I avea ca atributii identificarea manifestărilor ostile regimului, documentarea lor în colaborare cu servicii-

58

le specializate ale Securității (Tehnic si Filaj) si, după caz, înaintarea dosarelor de urmărire informativă (cu avizul conducerii DSS) către Directia a VI-a de cercetări penale sau dispunerea unor „masuri de avertizare” a celor vizati (convocare la Securitate, intimidări, obtinerea unor declaratii de fidelitate față de regim s.a.). Directia I era responsabilă si cu întocmirea unor buletine privind starea de spirit a populatiei, ca si cu gestionarea unui important segment al rețelei informative a Securității. La nivel central, număra 98 de ofiteri, 8 subofiteri si 8 angajati civili, la care se adăuga personalul Serviciului I de informatii interne din unitățile teritoriale ale DSS, cu aceleasi atributii si actionând în legătură cu cei din Directia I.

Comandantul acesteia, colonelul Gheorghe Ratiu, a urcat în această functie din 1987, înlocuind în functie un general din „vechea garda” (Aron Bordea, născut în 8 mai 1928, ge-neral-maior din august 1979)⁵⁴. Ca si sefii săi ierarhici, Ratiu si-a pierdut cumpătul în zilele sfârșitului de decembrie din anul 1989. După arestarea lui Iulian Vlad, a lui Gianu Bucu-rescu si Aristotel Stamatoiu, a dispărut din România în Germania Occidentală si a revenit în țară tocmai din China, după cum se sustine în Raportul Armagedon 7. Se afirma despre el că a devenit unul dintre consilierii lui Sorin Ovidiu Vântu.

Despre locotenent-colonel Elena Moca nu detinem date.

în zilele revolutiei, locotenent-colonel Gabriel Anastasiu a fost mult mai putin norocos decât seful său, Ratiu. Fusese trimis în 17 decembrie, cu o echipă a Securității condusă de generalul Macri, să „potolească spiritele” la Timisoara. Judecat în „lotul Timisoara”, a fost ulterior achitat. Anastasiu lucrase pe linia informatiilor interne, provenind de la Inspectoratul de Securitate Dolj, unde în 1981 era, cu gradul de maior, seful Serviciului I (corespondentul teritorial al Directiei I). în 1985 îl regăsim, cu gradul de locotenent-colonel, sef de serviciu în Directia I la Bucuresti, unde se ocupa între al-

SECURITATEA LA 1989

59

tele de „cazul” Doina Cornea, după cum o dovedesc documentele pe care le detinem⁵⁵. Nu avem date despre activitatea sa după 1989 — spre deosebire de a celui alt adjunct al colonelului Ratiu, Ilie Merce, care astăzi este o prezentă publică activă —, cu toate că implicarea sa în acte de politie politică este notorie.

Merce, născut în 18 iunie 1939 în Bihor, a venit la Bucuresti de la Resita, unde conducea Securitatea locală, în centrala DSS, la Directia I, a răspuns mai întâi de compartimentul „Eterul” si apoi de sectorul artă-cultură. A recunoscut public că în acea perioadă nu era străin de perchezitiile efectuate fără acordul procuraturii, de violarea corespondentei sau de instalarea de microfoane în domiciliile celor urmăriti. După decembrie 1989, a fost mai întâi comandant adjunct al Scolii de Politie Al. I. Cuza, apoi a lucrat în Serviciul Român de Informatii, fiind decan al Facultății de Psihosociologie a SRI. A fost îndepărtat din serviciu „datorită unor numeroase mal-versatiuni si sabotajului deschis la adresa conducerii institutiei”⁵⁶, după ce a mai lucrat scurtă vreme ca sef sector învățământ la Scoala de perfectionare a cadrelor SRI de la Grăditea. Trecut în rezervă, s-a alăturat Partidului România Mare. Ilie Merce este în prezent secretar executiv al partidului si deputat PRM de Dâmbovita, membru în Comisia pentru cercetarea abuzurilor, coruptiei si pentru petitii a Camerei Deputatilor. Un citat dintr-o declaratie politică pe care a făcut-o în parlamentul României este sugestiv: „De 13 ani, niste oameni fără țară si fără Dumnezeu înjură de mama focului fosta Securitate. Nu există aparitii în presă, la posturile de radio si televiziune, nu există zi lăsata de la Dumnezeu în care să nu scoată din putul gândirii lor seci judecâti de valoare despre această institutie. Obsedati până la agonie de un mit pe care nu-l pot înțelege, acesti clevetitori bolnavi iremediabil de securită au devenit niste fiinte complexate social, în criză de imaginatie si talent, își caută subiecte

60

de senzatie prin arhivele Securității, pe care le violează «tt mâinile lor nespălate.”⁵⁷

DIRECTIA a II-a DE CONTRASPIONAJ ECONOMIC (UM 0617)

Comandant: general-maior EMIL MACRI Adjuncti: colonel VERGILIUIONESCU, locotenent-colonel CONSTANTIN STAN, locotenent-colonel CLAUDIU BUCUR

În această unitate erau încadrați la nivel central 150 de ofiteri, 6 subofiteri și 11 angajați civili, cărora li se adăugau lucrătorii din cadrul Serviciului II de la unitățile județene de Securitate, corespondentul teritorial al Direcției de contraspionaj economic, în mod formal, această direcție coordona o activitate care nu ar fi trebuit să aibă legătură cu politica politică— și anume, asigurarea informativă a unităților economiei socialiste, protejarea secretelor tehnologice, a inovațiilor în curs de brevetare, precum și împiedicarea sabotajelor economice, sesizarea neglijențelor cu consecințe grave și prevenirea oricăror acțiuni de natură să prejudicieze economia națională, în realitate însă, în special în ultimii ani ai regimului, sub pretextul acțiunilor de mai sus, Direcția a II-a s-a implicat activ în măsuri cu caracter de politică politică, adunând informații care nu aveau nici o legătură cu sfera ei de activitate — și asta în special după ce generalul Macri a trecut la comanda ei.

Emil Macri s-a născut în 9 octombrie 1927 la Galați. Executând cu duritate orice ordin al „conducerii superioare de partid”, Macri ajunge unul dintre comandanții favoriti ai Securității, căruia i se încredințau uneori sarcini direct de către Nicolae și Elena Ceaușescu. Depășind cu mult sfera de competență a Direcției a II-a, Macri a fost trimis să reprime orice focar de nemulțumire față de politica regimului: „Era ne-

SECURITATEA LA 1989

61

lipsit de la asemenea evenimente. L-au trimis în Valea Jiului, apoi l-au trimis, în 1987, la Brașov”, își amintea un fost camarad, generalul Plesită⁵⁸.

La Brașov, generalul Macri a fost trimis de Ceaușescu să-i caute pe „legionarii” care provocaseră revolta, după o paradigmă bine cunoscută a mentalității comuniste: „Macri nu era în mod cert un ofiter incompetent, nici atât de tâmpit încât să nu fie convins că legionarii, ca și alți foști, nu aveau nici înclinici în mână cu revolta, dar preluase din zbor ideea lui Ceaușescu, care-i convenea și lui, întrucât îl scotea din cauză în mod direct, având în vedere că responsabilitatea supravegherii legionarilor și a altor foști nu intra în atribuțiile unității centrale pe care o conducea, în schimb prevenirea oricăror evenimente negative în marile obiective industriale, ei bine, aceasta era chiar sarcina de bază a renumitei Direcții a II-a pe care o comanda.”⁵⁹ Ofiterul de Securitate din Brașov care ne-a relatat cele de mai sus nu-i poate ierta nici astăzi lui Macri „subiectivismul și modul pățimas în care s-a comportat cu cei care vreodată au avut curajul să-l înfrunte sau să-l contrazică, chiar în baza unor motive întemeiate”.

Generalul nu a lipsit nici de la anchetarea inginerului Gheorghe Ursu, antrenând în această operațiune, care nu avea nimic comun cu specificul contrainformațiilor economice, alți doi ofiteri din subordine — colonelul Adrian Turcitu și căpitanul Ion Dumitraciuc. Tocmai de aceea, nu e de mirare că Macri a condus dispozitivul de comandă al Securității detasat în 17 decembrie 1989 la Timișoara și nici că lui i s-a încredințat rezolvarea celor mai murdare „probleme”, inclusiv cea a distrugerii cadavrelor victimelor represiunii.

Judecat în „lotul Timișoara”, a murit în urma unui infarct la 17 aprilie 1991. Doi dintre cei trei adjuncti ai săi, Vergiliu Ionescu și Constantin Stan, au fost implicați în pregătirea acțiunilor represive de la București („planul Orient '89”)⁶⁰.

62

DIRECTIA AIII-A DE CONTRASPIONAJ (UM 0625)

Comandant: general AURELIAN MORTOIU Adjuncti: colonel FILIP TEODORESCU, locotenent-colonel EMIL RĂDULESCU, locotenent-colonel GHEORGHE DIACONESCU

Unitatea număra 215 ofiteri, 4 ofiteri specialiști în comunicații și tehnica operativă, 22 de subofiteri, un angajat civil, la care se adăugau cei din serviciile teritoriale de contrainformații. Comandantul ei, Aurelian Mortoiu, era la începutul anilor '80 șef al Securității din Timiș, calitate în care, în iunie 1981, demara pe raza județului o acțiune de depistare a persoanelor care ascultau și comentau sau trimiteau scrisori la „Europa Liberă”⁶¹. La 23 august 1984 a fost avansat general-maior și a fost numit șef al Direcției de contraspionaj⁶².

în decembrie 1989, a părut a fi mult mai bine orientat decât camarazii săi. După cum a dezvoltat ulterior presei colonelul de Securitate Ion Hotnog, unul dintre martorii evenimentului, Mortoiu a fost printre cei care l-au întâmpinat pe Ion Iliescu la Comitetul Central, alături de generalii Stănculescu, Chitac și alți militari — dintre care mulți se întrebau ce caută acel civil printre ei — și a fost în echipa care a participat la sedința secretă ulterioară⁶³.

Mai puțin norocos în acele împrejurări, pentru că a fost arestat și trimis în judecată, numărându-se printre cei detașați o dată cu generalul Macri să „rezolve problemele” la Timisoara, a fost adjunctul său Filip Teodorescu. În schimb, acesta și-a câștigat notorietatea ca autor al primelor dezvoltări făcute de un fost securist într-o lucrare memorialistică. Volumul *Un risc asuma*⁶⁴, apărut imediat după achitarea colonelului Teodorescu în procesul primului „lot Timisoara”, poate fi socotit un exemplu clasic de dezinformare. De pildă, într-o declarație dată la proces în 1991, colonelul afirma: „Eu și ofiterii de contraspionaj de la Timisoara nu am

SECURITATEA LA 1989

63

reusit atunci să evidențiem amestecul străin. Este meritul presei în general, al unor gazetari iscoditori în special, că au găsit dovezi indubitabile ale amestecului străin în evenimentele din decembrie 1989.”⁶⁵ În volumul său însă, autorul vorbește despre amestecul străin în revoluție, bazându-se nu pe propriile constatări, ci pe acele reportaje ale unor „gazetari iscoditori”, pe care nu le mai citează. Ulterior, cartea sa a fost fundamentul pe care s-a construit teoria „amestecului străin” și a „agenturilor străine”.

Cu toate aceste teorii care servesc mai degrabă la construirea unei false mitologii profesionale, la finele anilor '80 contraspionajul românesc trăia aceeași criză ca întreg aparatul de Securitate, destinat doar să răspundă obsesiilor lui Nico-lae și ale Elenei Ceaușescu. Protejarea secretelor de stat devenise sinonimă cu protejarea oricăror informații privind situația reală (și tragică) din România acelor ani. Ceea ce a făcut, de pildă, ca într-un centru industrial precum Brașovul, ultimul caz de trădare prin vânzarea unor secrete de stat să fie documentat de serviciile de contraspionaj ale Securității tocmai în anul 1976⁶⁶.

Deprofesionalizarea era asociată și cu lipsa de calitate a unor cadre. Dacă Filip Teodorescu s-a retras, pensionându-se, locotenent-colonel Gheorghe Diaconescu a făcut carieră în SRJ, devenind chiar adjunct al lui Virgil Măgureanu, cu gradul de general. Diaconescu coordonase serviciul de contraspionaj în spațiul american, fapt ce arată „orientarea” noului serviciu secret, care a regrupat o parte importantă a cadrelor fostei Securități. A fost însă îndepărtat din SRI, fiind acuzat de deținerea ilegală a unor documente ale fostei Securități, de alcoolism și însusirea unor fonduri valutare ale serviciului, în Raportul Armagedon 7 s-a afirmat că, după trecerea sa în rezervă, „a asigurat protecția informativă a combinațiilor omului de afaceri Costel Bobic”. Dacă acest fapt nu poate fi controlat, sigură e pasiunea sa pentru arme de colecție: generalul

64

Diaconescu a achiziționat, în 1991 și 1992, potrivit unei liste publicate în februarie 2001 de Evenimentul zilei, două puști vechi din stocurile de „corpuri delictive” ale Ministerului de Interne, pentru suma simbolică de 5500 lei. „.

DIRECTIA AIV-A DE CONTRASPIONAJ MILITAR (UM 0632) ' -

Comandant: general-maior VASILE A. GHEORGHE Adjuncti: colonel RADU BĂLĂSOIU, locotenent-colonel MIHAI UTĂ, locotenent-colonel DUMITRU PETANCA

Vasile A. Gheorghe s-a născut în 30 octombrie 1932. La 7 mai 1977 a fost avansat general-maior, iar în 30 decembrie 1982 a primit steaua de general-locotenent. Din 1977 și până în 1984 a condus Securitatea Municipiului București, de unde a fost avansat la comanda Direcției a IV-a, pe care a condus-o până în 1989. Despre adjunctii săi nu detinem date.

Direcția de contraspionaj militar se ocupa cu supravegherea cadrelor militare active din România, indiferent de armă, precum și a soldaților în termen. Așa cum se stie, sub pretextul „contraspionajului”, „cești” — cum erau numiți lucrătorii acestei direcții — monitorizau, de fapt, starea de spirit a militarilor, fidelitatea lor față de regim, îndeplinind practic în rândul acestora rolul de urmărire informativă, inclusiv prin racolarea de informatori, independent de atribuțiile pe care le avea la nivel național Direcția I de informații interne, în 1989, contraspionajul militar număra 926 de ofiteri, 17 ofiteri specialiști în comunicații și tehnică operativă, 160 de subofiteri, 30 de angajați civili.

După revoluție, în condițiile în care, prin Decretul semnat în 26 decembrie 1989 de Ion Iliescu și Nicolae Militaru, Departamentul Securității Statului a fost subordonat Ministerului Apărării, „ceiștii” Direcției a IV-a au fost primii îndepărtați din structurile fostei politii politice. Astfel, răspunzându-se presiunilor străzii, ca și celor diplomatice (în special ale Statelor Unite) și anunțându-se pompos „desființarea Securității” în 20 februarie 1990, au fost trecuți în rezervă doar ofițerii acestui departament, ca și cei din fosta unitate de securitate și gardă a lui Ceaușescu. Unii dintre ofițerii Direcției a IV-a au fost recuperați ulterior, primind posturi în structurile MAPN.

SECURITATEA LA 1989

65

DIRECTIA A V-A
DE PROTECTIE A CONDUCERII PCR (UM 0666 — SECURITATE SI GARDĂ)
Comandant: general-maior MARIN NEAGOE

Marin Neagoe a fost selectat de Nicolae Ceaușescu ca aghiotant și șef al gărzii personale încă din 1970 și a deținut această funcție până în 22 decembrie 1989. A fost avansat la gradul de general-maior o dată cu un numeros grup de colonei de Securitate, pe 23 august 1984, când se aniversau 40 de ani de la „insurecția armată antifascistă și antihitleristă”⁶⁷. Aparatul de protecție a demnitarilor de partid și de stat pe care îl coordona era destinat în cea mai mare parte apărării lui Nicolae și a Elenei Ceaușescu. Număra 306 ofițeri, 14 ofițeri specialiști în comunicații și tehnică operativă, 144 de subofițeri, 20 de angajați civili. Mare parte a acestora au fost reținuți de armată în cursul evenimentelor din decembrie 1989 (346 de ofițeri și subofițeri)⁶⁸, fiind însă ulterior eliberați, deoarece nu se găsiseră probe împotriva lor, pentru a fi inculpați.

Direcția a V-a a fost utilizată, în acele zile și în cele care au urmat, drept „tap ispășitor” pentru toate relele produse de Securitate, cu toate că implicarea ei în acte de poliție politică a fost minimă, rezumându-se la „curățarea” traseelor lui Nicolae Ceaușescu prin țară de „elemente” care erau fie reținuți, fie internate pentru câteva zile în unități psihiatrice, pentru a nu crea „evenimente” pe parcursul „vizitelor de lucru” (adresarea unor scrisori către Ceaușescu sau chiar interpelarea sa publică în legătură cu situația grea din țară). Munca ofițerilor de aici era ingrata, iar relațiile lor cu ceilalți lucrători ai Securității nu erau amiabile. „Timp de doi ani, cât am răspuns de colectivul care se ocupa direct de securitatea președintelui, generalul Iulian Vlad nu m-a chemat o dată măcar la el, să mă cunoască. Eu n-am dat mâna cu el măcar o dată, iar eu răspundeam de viața președintelui”, își aminteste colonelul Constantin Burlan, unul dintre ofițerii acestei direcții. Chiar și comandantul direcției, generalul Neagoe, prefera să-și consume momentele de „tracasare” nu în compania camarazilor din Securitate, ci a celor din apropierea lui Ceaușescu, fapt care stârnea invidia primilor. „Neagoe avea escapade în fiecare zi. La CC se întâlnea de două ori pe săptămână cu generalul Victor Stănculescu, cu Nicolcioiu, șeful de cabinet al lui Ceaușescu, și cu Apostoiu, secretarul Consiliului de Stat, care acum e notar. Burlane, mă, ia-ți mirost de o sticlă de whisky, că iar am musafiri. Mi-1 plătea. Imediat după decembrie 1989, Nicolcioiu și Apostoiu au fost consilierii lui Ion Iliescu, până în aprilie 1990”, relatează același ofițer⁶⁹.

în decembrie 1989, generalul Neagoe a fost arestat și prezentat încâtușat la televiziune. „Chip tipic de asasin. Cinic, iradiind o ură arzătoare. Și așa, cu mâinile în cătușe, ar ucide” — consemna a doua zi presa, în stilul caracteristic al vremii. A fost eliberat după o scurtă detenție. Ca și alți nomen-claturisti sau securiști, a ajuns un împătimit al vânătorii și armelor. Numele său se regăsește pe lista deja citată, cuprinzând pe ofițerii care au cumpărat arme de colecție din depozitul de corpuri delictive al Ministerului de Interne: în 1993, Neagoe s-a ales cu o pușcă de vânătoare de calibru 12 mm, pentru care a plătit 10 350 lei.

SECURITATEA LA 1989

66

DIRECTIA A VI-A DE CERCETĂRI PENALE (UM 063 8)
Comandant: colonel GHEORGHE VASILE Adjunct: PATRU MURARIU

Unitatea, numărând 36 de ofițeri, un ofițer specialist în comunicații și tehnică operativă, 26 de subofițeri, 9 angajați civili, la care se adăugau unu-doi ofițeri de cercetări penale în fiecare Inspectorat județean, a fost considerată reprezentativă pentru caracterul de poliție politică al Securității. Direcția a VI-a se ocupa

SECURITATEA LA 1989

67

DIRECTIA A VI-A DE CERCETĂRI PENALE (UM 063 8)

Comandant: colonel GHEORGHE VASILE Adjunct: PATRU MURARIU

Unitatea, numărând 36 de ofițeri, un ofițer specialist în comunicații și tehnică operativă, 26 de subofițeri, 9 angajați civili, la care se adăugau unu-doi ofițeri de cercetări penale în fiecare Inspectorat județean, a fost considerată reprezentativă pentru caracterul de poliție politică al Securității. Direcția a VI-a se ocupa

cu valorificarea materialelor informative adunate de Directia I în legătură cu actele continute în prevederile titlului I al „părții speciale” a Codului Penal din 1968, prevederi ce pedepseau drastic opoziția față de regim, propaganda anticomunistă și omisiunea de denunț a actelor de opoziție, alături de infracțiunile de trădare a secretelor statului. Anchetatorii penali ai Securității își făceau deseori datoria cu exces de zel, existând numeroase mărturii în acest sens.

Seful direcției, colonelul Gheorghe Vasile, era un veteran în domeniu, fiind încadrat în Securitate încă din 1956, după cum își aminteste Paul Goma, care a fost anchetat de el atât la prima arestare, cât și în 1977: „Când am fost rearestat în aprilie 1977, comandant al Direcției anchetelor penale cu sediul pe Calea Rahovei era colonelul Vasile Gheorghe. Mi se lăudase că el folosește alte metode, că el nu a dat în viața lui o palmă... îmi aduceam aminte: în decembrie 1956, la interne, vreo trei zile mă anchetase un locotenent, Vasile Gheorghe, fără să mă bată; când intrau în birou alții și mă luau la poceală, el, băiat sensibil, iese pe coridor — și revenea, mirat foarte că... îți dăte borsu, din senin.”¹⁰

Cazul cel mai cunoscut și totodată relevant pentru practicile Direcției de anchete penale este cel al inginerului Gheorghe Ursu. Arestat la 21 septembrie 1985, acesta a fost cerce-

68

tat pentru propagandă ostilă regimului, în perioada 21 sep-tembrie-16 octombrie 1985, Ursu a fost scos de mai multe ori din celulă de către ofițeri de Securitate, care au exercitat violente asupra lui. Ulterior, a fost ucis în bătaie de un detinut, informator al Securității, care executa ordinele anchetatorilor. Inculpat în 2000 în acest caz, Vasile Gheorghe a fost lovit de amnezie: „Nu îmi amintesc nimic, pentru că la acea dată aveam 4—5 cazuri de rutină pe zi, iar acesta nu a fost unul din cazurile importante.” Un alt ofițer de Securitate, Marin Pârvulescu, care a lucrat din 1966 până în 1990 la aceeași Direcție de cercetări penale din cadrul Departamentului Securității Statului, sub comanda lui Vasile Gheorghe, declara în ianuarie 1999 că nu se foloseau violente în timpul anchetelor Securității — fapt contrazis nu doar de numeroase mărturii, ci de însăși moartea tragică a inginerului Ursu.

Ca și în cazul ofițerilor Direcției a V-a, în zilele imediat următoare revoluției s-a anunțat public trecerea în rezervă a ofițerilor Direcției de cercetări penale a Securității, în fapt, mulți dintre ei au fost recuperați în noile structuri. Gheorghe Co-toman, ofițer de cercetări penale vreme de 19 ani, a devenit colonel SRI (până în 1996). Vasile Hodis, anchetator al lui Gheorghe Ursu, a lucrat în SRI până în 1999. A fost trecut în rezervă datorită dezvoltărilor privind trecutul său. După un scurt stagiul ca jurist la Avicola București, Hodis, în 2001, a ajuns șef al Serviciului juridic din Direcția Generală a Vămilelor, fiind considerat de Dinu Gheorghe (zis „Dinu Vamă”, fostul director al DGV) drept „o victimă a sistemului”. În legătură cu trecutul său de securist, Vasile Hodis declara în 2003: „Eu sunt un funcționar de stat. Eu am fost funcționar și atunci, cum sunt și acum. Toată viața am fost slujbas la stat și n-am știut decât să respect legile statului. Eu nu mă supun Legii Ticu, ci Legii funcționarului public și Legii funcționarului vamal.”⁷¹ Este evident că, deși a fost anchetator penal al Securității și apoi lucrător în SRI, Hodis nu

SECURITATEA LA 1989

69

se mai obosește să învețe și să respecte legile democrației, în Legea funcționarului public, la articolul 49, alineatul j, se arată că nu poate ocupa o funcție publică o persoană care „a desfășurat activitate de politică politică”⁷². Mă îndoiesc sincer că anchetatorii penali ai Securității au făcut și altceva decât asta.

UNITĂȚI SPECIALE ȘI TERITORIALE DIN CADRUL DSS

UNITATEA SPECIALĂ DE LUPTĂ

ANTITERRORISTĂ (UM 0620)

J

Comandant: colonel GHEORGHE ARDELEANU

;

Adjuncti: locotenent-colonel GHEORGHE TROSCA, locotenent-colonel ION BLIORT, maior GHEORGHE GHERGHINA

Această unitate număra 184 de ofițeri, 21 de ofițeri specialiști în comunicații și tehnică operativă, 580 de subofițeri și 10 angajați civili. Dacă rolul ei în reprimarea manifestanților din 21 decembrie 1989 și în masacrele produse atunci nu este nici până în ziua de astăzi clarificat, asta s-a întâmplat foarte probabil datorită faptului că unitatea a trecut în 22 decembrie 1989 în slujba noilor structuri de putere. După ce comandantul ei, Gheorghe Ardeleanu, a dat ordin de neinterventie asupra multimei care se aduna în fața Comitetului Central al PCR, el s-a numărat printre factorii de decizie ai momentului, adunați în camera

226, la etajul II al clădirii, unde Ion Iliescu și echipa de militari și foști activiști (care au făcut obiectul documentarului Noaptea Generalilor) s-au baricadat pentru a decide asupra cursului evenimentelor. Ion Hotnog, fostul colonel din Direcția a II-a a Securității, martor al evenimentelor, arată: „S-au încuiat acolo, lăsându-l afară, în fața ușii, pe post de cerber, pe Cazimir Ionescu, iar în interior, pe același post, pe căpitanul Lupoi. Din acest moment, n-au mai intrat în cameră decât persoanele agreate de Ion Iliescu. Afară, pe cori-
70

dor, se adunau treptat barzii vechiului regim (ca Dumitru Po-pescu Dumnezeu), dornici cu toții să se pună la dispoziția noii puteri democratice, dar și capi ai Securității, dintre care cel agreat de Iliescu a fost colonelul Gheorghe Ardeleanu, șeful unităților antitero (USLA), care și-a pus pe loc la dispoziția grupului de puști oamenii săi.”

Se spune că Gheorghe Ardeleanu, răspunzând ordinului dat de generalul Militaru, a declansat una dintre dramele revoluției, care a dus la moartea adjunctului său Gheorghe Troșca. În seara zilei de 23 decembrie 1989, pe fundalul isteriei create de fenomenul terorist, proaspătul ministru al Apărării, Nicolae Militaru, solicită, de la Ministerul Apărării Naționale, Unității Speciale de Luptă Antiteroristă (USLA) sprijin împotriva unor teroriști care atacau sediul ministerului. Ordinul a fost transmis chiar de către șeful unității, colonelul Ardeleanu, care se afla acolo împreună cu Militaru și Stănculescu. Din ordinul lui Militaru, Ardeleanu a cerut ca formațiunea de intervenție să fie condusă de colonelul Troșca. Trei ABI-uri (ARO-uri cu blindaj ușor), cu echipaje formate din 15 luptători antiteroriști, pleacă spre Drumul Taberei, fără ca cineva să le dea vreun consemn, vreun indicativ de recunoaștere. Ajunse în fața ministerului, cele trei ABI-uri sunt întâmpinate cu foc greu de tancurile ce înconjurau clădirile. Două sunt distruse și șapte ocupanți sunt uciși. Restul sunt dezarmați, maltratați de către civili și militari și reținuți ca teroriști care ar fi încercat să atace ministerul. Cadavrele celor uciși rămân în stradă până a doua zi, batjocorite și acoperite de inscripțiile teroriști. La originea acestei crime s-a aflat dorința de răzbunare a generalului Militaru, care fusese urmărit informativ de colonelul Troșca pentru legăturile sale cu sovieticii, ceea ce i-a adus căderea în dizgrația lui Ceaușescu și trecerea în rezervă.

În trecut, unitatea antiteroristă se ocupase cu contracararea acțiunilor teroriste pe teritoriul României, înregistrând însă

SECURITATEA LA 1989

71

și penibile esecuri. Unul notabil este legat de numele celebrului terorist Carlos. După aproape 10 de ani de prelucrare informativă a lui Carlos, Gheorghe Ardeleanu, comandantul USLA, aproba, pe data de 5 mai 1988, „raportul cu propunerea de încetare a urmăririi informative” a acestuia, „întrucât în procesul urmăririi informative despre CARLOS nu s-au obținut nici un fel de informații că a venit în țara noastră”⁷³. Asta în timp ce Carlos fusese găzduit într-o casă conspirativă a Direcției de Informații Externe de la Snagov, unde se întâlnește cu generalul Plesita pentru a se negocia lichidarea lui Pacepa și atentate cu bombă asupra Secției române a „Europei Libere”. Colaborarea dintre Securitate și Carlos a făcut obiectul unui dosar de urmărire penală, care însă a fost musamalizat înainte de 2000, în urma acțiunii unor persoane din Parchetul General, în prezent, cercetările au fost practic sistate, pentru a nu pune într-o „lumină negativă” diversele acțiuni ale spionajului și contraspionajului din România, care au întreținut strânse legături cu terorismul internațional înainte de 1989. Cercetările au fost îngreunate în special de moartea lui Constantin Nica, principalul ofiter de legătură între DIE și Carlos, care se decisese să facă dezvăluiri complete asupra cazului. Pentru a convinge procurorii că a murit, Ioan Talpes, în vremea în care era director al Serviciului de Informații Externe, a trimis la Parchet o fotografie a mormântului lui Nica. Protejarea ofiterilor DIE și din Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă se datorează faptului că, după 1989, majoritatea au făcut carieră. Iată câteva exemple din cadrul USLA:

Dan Gheorghe. S-a născut la 3 noiembrie 1948 în comuna Suntea Mare, județul Arad. A urmat Școala de Securitate de la Băneasa între 1966 și 1969 și a absolvit, ca majoritatea securiștilor generației sale, Facultatea de Drept (1973). La 1 septembrie 1969 a fost încadrat în Securitatea Municipiului-

72

lui Bucuresti, iar la 20 octombrie 1988 a fost mutat la UM 0620 (USLA). În decembrie 1989 era loctiitor cu probleme informative al comandantului acestei unități. Din martie 1990, Vir-gil Măgureanu l-a recuperat și l-a numit adjunct al șefului Brigăzii antiteroriste din cadrul Serviciului Român de Informații. De aici, Dan Gheorghe s-a transferat la SIE pe data de 1 aprilie 1992, ca loctiitor de șef de direcție, iar în 15 februarie 1993 a fost avansat la gradul de general-maior și numit la comanda UM 0215, serviciul secret al Ministerului de Interne⁷⁴.

Asa cum se știe, UM 0215 a fost implicată în acțiuni de poliție politică, de reprimare a manifestanților din Piața Universității și de coordonare a mineriadelor, fiind în genere intens folosită de structurile regimului Iliescu pentru rezolvarea unor probleme de interes politic. Generalul Gheorghe a organizat unitatea în două compartimente: unul de protecție a cadrelor și altul pentru culegerea de informații. Această ultimă diviziune, compusă în cea mai mare parte din foști ofițeri de Securitate, a fost implicată ulterior în alte câteva scandaluri de răsunet, în aprilie 1994, diviziunea s-a ocupat cu filarea și filmarea vizitei Regelui Mihai. Aceeași unitate s-a ocupat de supravegherea informativă a opoziției. Ofițeri ai UM 0215 au fost implicați până și în cazuri de trafic cu materiale radioactive și cu țigări. Totodată, această unitate era la curent cu contrabanda cu combustibili pentru fosta Iugoslavie, cunoscută sub numele de „afacerea Jimbolia”. Decapitalizarea Ban-corex a fost făcută chiar sub nasul serviciului secret al MI, care a preferat să închidă ochii la afacerile lui Temesan, întrucât ofițeri de la UM 0215 și din Ministerul de Interne obținuseră credite cu dobândă redusă de la Bancorex, printre ei numărându-se și generalul Dan Gheorghe.

Schimbarea puterii politice în 1996 a dus la destituirea generalului Dan Gheorghe din fruntea UM 0215. În martie 1997, el a fost transferat ca șef al Direcției Generale a Poliției de Frontieră. Din acest post a solicitat trecerea în rezervă pe motive

SECURITATEA LA 1989

73

de boală. O perioadă de timp a fost consilier al Agenției de presă „Universul”, care se ocupa de „investigații jurnalistice”, în fapt de culegere de informații pentru PDSR, sub paravanul oferit de jurnalistul Sorin Ovidiu Bălan. Această așa-zisă agenție de presă care l-a ajutat pe Gheorghe Trutulescu să fugă din București și să se ascundă la Arad, construind activ diversiunea mediatică din jurul cazului „Tigareta II”, a fost creată de Sorin Ovidiu Vântu pe lângă ziarul Curentul.

De la trecerea sa în rezervă și până la alegerile din 2000, generalul Dan Gheorghe a făcut parte din Departamentul de Siguranță Națională și Ordine Publică al PDSR, fiind membru cu carnet al acestui partid⁷⁵. După 2000, generalul a fost reactivat la inițiativa directorului SRI Radu Timofte. Dan Gheorghe a fost permanent în relații amicale cu apropiații președintelui Iliescu, fiind în grațiile fostului consilier prezidențial Vasile Ionel și ale vicepremierului Ioan Talpes, ca urmare a serviciilor aduse PDSR în vremea în care partidul se afla în opoziție.

La sfârșitul lui 2001, în urma scandalurilor de presă, în special a unei campanii de dezvăluiri publicate de ziarul Ziuă, Dan Gheorghe a fost mutat din SRI în fruntea Departamentului de Securitate al Aeroportului Otopeni. Un an mai târziu, a dat aici o „proba” de profesionalism, în momentul în care o echipă de ziaristi a reușit să treacă de controalele aeroportului, ajungând nestingherită pe pista de zbor, cu o cameră video, în urma scandalului declansat, a fost destituit, fiind însă numit ulterior, cu discreție, adjunct al generalului Marian Ureche, șeful Serviciului Independent de Protecție și Anticorupție din Ministerul Justiției, funcție pe care o ocupa și la sfârșitul anului 2003.

Gheorghe Gherghina. Fostul loctiitor al colonelului Gheorghe Ardeleanu la conducerea USLA a fost „reciclat” în SRI la Brigada antiteroristă, devenind la trecerea în re-

74

zervă succesorul ofiterului de Securitate Ion Botofei în conducerea asociației fostilor ofițeri de informații, „care asigură legătura dintre securistii din conducerea SRI și cei din rezervă”, după cum relevă Raportul Armagedon ⁷.

Alexandru Somlea. Maior, șef de serviciu în USLA, a fost preluat în SRI de unde a trecut în rezervă în 1993 cu gradul de colonel. A devenit om de afaceri, copatron al unei firme cu sediul în Centrul Civic al Capitalei.

Aurelian Neferoiu. Maior, locțiitor de sef de serviciu în USLA în decembrie 1989. În zilele revoluției, a folosit o uniformă de ofiter al aviației civile și un permis de acces în această calitate, în 1993 a ajuns director general la Oficiul de Stat pentru probleme speciale al guvernului.

Pavel Iorgu, medic USLA în decembrie 1989, a rămas medic al Brigăzii antiteroriste din SRI, cu gradul de locotenent-colonel.

Cei trei de mai sus au fost implicați, potrivit unor surse judiciare, în aplicarea unui „test de loialitate” la care a fost supus căpitanul USLA Gheorghe Romanescu. Acest așa-zis test a însemnat practic reținerea în unitate începând cu 27 decembrie 1989 și supunerea căpitanului Romanescu la torturi fizice și psihice, de pe urma cărora acesta a rămas cu sechele pe viață. Măsura a fost ordonată de colonelul Ardeleanu, întrucât exista bănuiala că Gheorghe Romanescu ar putea trăda unele dintre secretele unității. Care erau aceste secrete? Începând de la gradul de implicare al USLA în represiune, continuând cu problema „terroristilor” care au tras după 22 decembrie 1989 și încheind cu asasinarea echipajului condus de maiorul Trosca în fața Ministerului Apărării, în luna iulie 1993, Procuratura Militară a declansat o anchetă în acest caz. Colonelul Ardeleanu a murit la trei zile după citarea sa în do-

SECURITATEA LA 1989

75

sarul Romanescu. Cauza oficială a morții a fost un infarct, ca urmare a intoxicației cu un insecticid: fostul sef al USLA a murit stropind un câmp cu cartofi, undeva lângă Focsani. De remarcat că atât SRI, cât și MAPN refuzaseră anterior să ofere date procurorilor militari cu privire la adresa la care poate fi găsit colonelul în rezervă Gheorghe Ardeleanu. Moartea sa, ca și recompensarea generoasă a subalternilor din USLA, a închis încă o cale de acces spre adevărurile revoluției.

UNITATEA SPECIALĂ DE FILAJ „F”

Comandant: colonel ION BĂJENARU

Adjunct: locotenent-colonel PAULA STANCIU

Băjenaru a fost avansat în anul 1984 la gradul de locotenent-colonel, cu funcția de locțiitor al comandantului Unității „F” a Securității, în 1987 devine, cu gradul de colonel, seful acestei unități.

„Filajul” număra 447 de ofiteri, 13 ofiteri specialiști în comunicații și tehnică operativă, 252 de subofiteri, 65 de angajați civili. Avea, ca și marile direcții ale Securității, unități teritoriale special destinate acestei activități specifice de urmărire discretă a celor care intrau în vizorul DSS. Aportul unității la întocmirea dosarelor de urmărire informativă, fie că era vorba de persoane susceptibile de a trece la acțiuni ostile regimului sau de posibile acțiuni de spionaj, a fost unul esențial. Pe lângă ofiteri specialiști în arta disimulării, „filajul” avea și o mică rețea de colaboratori — informatori care tineau la curent unitatea cu „activitatea obiectivului” și chiar îndeplineau mici acțiuni de urmărire. Instantaneele luate persoanelor urmărite pe stradă sau în alte locuri publice, pe care unele dintre aceste persoane le-au găsit în dosarele personale, ca și rapoartele privind fiecare mișcare în spațiul public, sunt elocvente pentru modul în care Unitatea „F” se achita de sarcini.

76

SERVICIUL SPECIAL PENTRU PROTEJAREA \-SECRETTELOR DE STAT (UM 0500)

„r i

Număra 43 de ofiteri, 8 subofiteri, 6 angajați civili. Acest serviciu urmărea organizarea și activitatea birourilor de documente secrete din cadrul instituțiilor de stat, supraveghea modul de protejare a documentelor și documentațiilor cu caracter secret și modul de lucru cu ele. Serviciul avea atribuții de control și organizare în domeniul protejării secretelor de stat, dar nu și atribuții operative, acestea din urmă aparținând Direcției a II-a de contrainformații economice și Direcției a III-a de contraspionaj.

SERVICIUL INDEPENDENT PENTRU COMERT EXTERIOR (UM 0650)

Comandant: colonel ALEXANDRU ȘTEFAN

Acest serviciu număra 41 de ofiteri, 2 subofiteri, 2 civili și controla comerțul exterior al României. Majoritatea ofiterilor lucrau sub acoperire în cadrul Ministerului Comerțului Exterior sau în centralele de export subordonate acestuia. Prin natura lui, serviciul era complementar celebrei ICE Dunărea, urmărind și supervizând tranzacțiile externe care se de•ulau prin intermediul MCE. După destructurarea Securității, a fost dizolvat: în condițiile „tregerii la economia de piață”, rostul lui dispăruse. Nu la fel s-a întâmplat cu cadrele care au lucrat în Serviciul independent pentru comerțul exterior: li s-a oferit posibilitatea să treacă într-o structură de contraspionaj care prelua atribuțiile fostei Direcții a III-a, creată

în cadrul Serviciului Român de Informații. Putini au făcut-o, întrucât majoritatea, asemenea colegilor lor de la ICE Dunărea, au primit posturi în cadrul structurilor guvernamentale, cei mai mulți chiar în centrul Ministerului Comerțului Exterior, care a rămas împânzită de fosti securiști.

' SECURITATEA LA 1989

77

Singura persoană despre care nu s-a mai auzit mare lucru după 1989 este Alexandru Ștefan, însuși șeful Serviciului independent pentru comerț exterior din cadrul Departamentului Securității Statului. Până să ajungă la comanda acestui serviciu, colonelul Ștefan lucrase mai întâi în Direcția a II-a de contrainformații economice (UM 0625), de unde trecuse, la mijlocul anilor '80, la comanda Serviciului „D” (Dezinformație). În trecut, Alexandru Ștefan avusese ghinionul să se ocupe intens de un personaj care după 1989 a dobândit o mare putere: deja celebrul Trită Făniță. În vremea în care era ofițer de contraspionaj economic, la 3 aprilie 1978, Alexandru Ștefan și subordonații săi au început verificarea informativă a lui Făniță, în vederea identificării surselor veniturilor acestuia, încă de pe atunci exorbitante. Cu ajutorul tehnicii operative, au întocmit un voluminos dosar, utilizat ulterior de către Direcția de Informații Externe pentru santajarea lui Trită Făniță, care s-a angajat să verse în conturile spionajului românesc un milion de dolari proveniți din tranzacțiile Agro-export pe care le coordona, mai exact din operațiuni valutare speciale la bursele de cereale. În cele din urmă, Trită Făniță a scăpat de urmărirea Securității după ce s-a plâns ministrului comerțului, Cornel Burtică. A scăpat, dar probabil că nu a uitat — ceea ce a făcut pesemne ca numele colonelului Ștefan să dispară din lungul sir al securiștilor care și-au continuat cariera după 1989 sau au început o nouă activitate în alte structuri ale statului (politică sau administrație), ori în „sfera privată”, ca prosperi oameni de afaceri.

CENTRUL PENTRU INFORMATICA ȘI DOCUMENTARE (CID)

Comandant: locotenent-colonel DAN NICOLICI

Număra 174 de ofițeri, 32 de tehnicieni, 50 de subofițeri, 16 angajați civili. Cei mai mulți ofițeri erau informaticieni.

78

Unitatea constituia practic „creierul computerizat” al Securității. Aici se stocau în baze de date toate informațiile relevante cu privire la cetățenii României care, din diferite motive, se aflaseră la un moment dat în vizorul DSS. Creată la începutul anilor '70, unitatea, condusă inițial de colonelul Pa-vel Costandache, a trecut la constituirea unei baze informatizate de persoane, care cuprindea o cartotecă a rețelei informative (o evidentă pe fișe și pe suport magnetic a tuturor informatorilor Securității și a activității lor), ca și o evidentă a dosarelor de urmărire informativă, în care se consemnau acțiunile celor aflați în vizorul Securității, cetățeni români sau cetățeni străini care intraseră în România. Aceste operațiuni de arhivare pe suport magnetic, începute în 1972, au mărit gradul de operativitate al DSS, ca și nivelul colaborării între direcții, colaborare ce era acum mijlocită de acest „creier computerizat”, CID-ul. Mai mult, prin intermediul Centrului de Informatică și Documentare se puteau urmări inclusiv mișcările persoanelor pe teritoriul României, nimeni neputându-se sustrage ochiului vigilent al Securității prin simpla mutare într-o altă zonă, în tentativa de a-și pierde urma, așa cum se mai putea întâmpla înainte de înființarea acestei unități. Tocmai de aceea, în momentul izbucnirii revoltelor de la Timisoara, comandantul CID, Dan Nicolici, s-a numărat printre securiștii trimiși acolo din dispoziția lui Nicolae Ceaușescu, pentru a căuta printre „instigatori” pe cei aparținând „agenturilor străine”.

Revenind în zilele noastre, se poate spune că toată imensa bază de date informatizată alcătuită pe criterii nominale (fișierele au numele persoanelor urmărite sau ale celor care le-au urmărit) ar face deconspirarea rețelelor politice din România comunistă mult mai simplă. Din nefericire, nici măcar cei 11 membri ai Colegiului Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității nu au acces la cartotecă de la CID, cu atât mai puțin angajații acestei instituții. Se-

SECURITATEA LA 1989

79

diul unității era plasat înainte de 1989 și a funcționat multă vreme după aceea la etajele superioare ale blocului de lângă biserica Kretzulescu din București.

SERVICIUL „D” (DEZINFORMARE)

Comandant: colonel DUMITRU TATU

, '•

Număra 20 de ofiteri si 2 subofiteri. Acest serviciu avea rolul de a lansa informatii false în opinia publică prin intermediul rețelei informative, perpetuând atmosfera de teamă si suspiciune, întretinând atitudini nationaliste, xenofobe si, nu în ultima instanță, lansând bancuri de genul „un român, un rus si un american...” ori „Reagan, Gorbaciov si Ceausescu...” în care, bineînțeles, românii si mai ales Cărmaciul lor ieseau întotdeauna învingători, prin mici trucuri, în confruntarea cu puternicii rivali.

Printre actiunile acestei unități mici ca număr de ofiteri, dar extrem de eficientă în condițiile rigurosului control al informatiei din România, s-a aflat lansarea zvonurilor privind amploarea si cruzimea represaliilor după revolta muncitorească de la Brasov din noiembrie 1987, ceea ce a fost de natură să descurajeze orice altă actiune de stradă până în decembrie 1989. Din sfera dezinformărilor benigne, le amintim pe cele legate de „injectarea cu mercur” a portocalelor, în condițiile în care importul acestor fructe era departe de a satisface cererea pietei.

Dintre ofiterii care au lucrat aici, după 1989 a făcut carieră generalul Mihai Stan, ajuns chiar prim adjunct al directorului SRI Virgil Măgureanu. Stan a fost destituit în vara anului 1991, în plin „scandal Berevoiesti”, fiind acuzat însă nu de distrugerea a 7 tone de documente din arhiva fostei Securități, ceea ce ar fi avut consecințe penale, ci de faptul că operatiunea a fost organizată defectuos si că s-a aflat de

80

ta distrugere⁷⁶. Compromiterea actiunii nu a mai putut fi acoperită de nici o dezinformare, armă utilizată din plin de către serviciile secrete din România după 1989. De altfel, se cuvine retinut faptul că, în momentul dezmembrării structurilor fostei Securități, rămășițe ale Serviciului „D” au fost plasate în orbita fostei UM 0544, urmând ca „binefacerile” dezinformării să fie utilizate de către spionajul românesc.

Cadrele unității si-au făcut însă din plin datoria față de noii patroni politici de după 1989 cu prilejul campaniilor electorale deosebit de agresive ale regimului Iliescu din 1990 si 1992, când lozinci de genul „voi n-ati mâncat salam cu soia” sau zvonuri privind „vânzarea Ardealului” de către Ratiu, Câm-peanu, Coposu si Doina Cornea au împânzit țara. Ca să nu mai vorbim de celebrele „droguri de la PNT”, pe care „ziaristul” Sorin Ovidiu Bălan, pe atunci la Tineretul liber, ulterior coleg la agentia de presă „Universul” cu securistul Dan Gheor-ghe, le văzuse cu ochii lui în zilele mineriadei din iunie 1990⁷⁷.

SERVICIUL INDEPENDENT

a

SECRETARIAT-JURIDIC

Comandant: colonel FLORICĂ DOBRE Adjunct: locotenent-colonel AUREL ROGOJAN

Număra 19 ofiteri si 9 subofiteri. Serviciul se ocupa de corespondenta DSS cu alte institutii si cu persoane care adresau petitii la Securitate. Despre colonelul Dobre nu avem date. Aurel Rogojan a fost până în 1989 sef de cabinet al generalului Iulian Vlad, seful DSS. Are veleități scriitoricești — a publicat texte encomiastice despre trecutul glorios al Securității. De pildă, într-o prefață la cartea unui alt securist, Marian Ureche, colonelul Rogojan merge până la a glorifica activitatea „serviciilor secrete românești” de la Burebista la Mihai Viteazul⁷⁸ Pensionat ca ofiter SRI, a fost reactivat în 2001,

SECURITATEA LA 1989

81

după cum sustine Raportul Armagedon 7, în postura de consilier al lui Radu Timofte.

COMANDAMENTUL PENTRU TEHNICĂ OPERATIVĂ SI TRANSMISIUNI

Comandant: general-maior OVIDIU DIACONESCU

La înființarea Direcției Generale a Securității Poporului în august 1948, atribuțiile tehnico-operative si de asigurare a comunicatiilor reveneau Direcției a VUI-a tehnică. Ulterior, la 1 iulie 1969, prin „spargerea” fostei Direcții a VUI-a s-au creat mai multe servicii si unități speciale. Din anul 1973 s-a asigurat coordonarea acestora în cadrul unui Comandament pentru tehnică operativă si transmisiuni, în care erau grupate următoarele structuri: Unitatea „R” (transmisiuni), Unitatea Specială pentru instalatii tehnice („T”), Unitatea Specială „S” de interceptare a corespondentei, Serviciul „C” de corespondență, Unitatea Specială „P” de productie si cercetare si Unitatea Specială de aviatie (descrise mai jos).

Generalul Diaconescu si subordonatii săi aveau rolul de a coordona toate aceste structuri în functie de solicitările compartimentelor mari ale Securității, care apelau la diverse servicii speciale. Practic,

Comandamentul pentru tehnică specială și transmisiuni funcționa ca un fel de stat-major al unităților tehnice din cadrul Securității. Număra 20 de ofiteri, 3 ofiteri ingineri, 10 subofiteri, 9 angajați civili. Generalul Diaconescu, șeful Comandamentului, a fost la mijlocul anilor '80 și președinte al clubului sportiv Dinamo al Ministerului de Interne. După 1989, a început, ca mulți alți foști securiști, să se afirme în plan publicistic, dar, spre deosebire de restul camarazilor, a preferat „literatura de specialitate”: este autorul volumului Interpretarea între informare și dezinformare, apărut la editura Globus în anul 1995.

82

b UNITATEA SPECIALĂ „R” .”..{.
Comandant: colonel REMUS RADU * *'

Locțiitor: locotenent-colonel TIBERIU LOPATITĂ

Număra 230 de ofiteri, 100 de ofiteri specialiști în comunicații radio, 20 de subofiteri, 99 de angajați civili. Unitatea asigură legăturile telefonice, radiotelefonice, telegrafice, ra-diotelegrafice ale conducerii centrale și teritoriale de partid, pe cele guvernamentale, precum și între DSS, miliție și trupele Securității. De asemenea, se ocupa de administrarea stațiilor de bruiaj al posturilor de radio occidentale având emisiuni în limba română.

Primul comandant al Unității Speciale de transmisiuni „R”, înființată sub această titulatură în organigrama DSS la 1 iulie 1969, a fost Iuliu Plăpceanu (avansat după 1989 la gradul de general de brigadă), urmat între 1980 și 1984 de Stelian Pin-telie (trecut în rezervă cu gradul de general de divizie), apoi, până în 1987, de colonelul Victor Danciu (pensionat după 1989 cu gradul de general de brigadă). Ultimul comandant al unității, colonelul Remus Radu, a fost înlocuit de la comandă la 11 ianuarie 1990, dar s-a bucurat ulterior de aceleași onoruri și avansări ca predecesorul său, încheindu-și cariera militară ca general de brigadă în rezervă⁷⁹.

Cum se vede, după 1989, specialiștii Securității din Unitatea „R” au avut o soartă privilegiată. La fel s-a întâmplat și cu cei rămași activi. Ei au trecut mai întâi în subordinea armatei prin același Decret 4 din 26 decembrie 1989 ca toate unitățile Securității. Pe 18 decembrie 1992, după o serie de reorganizări, a început ieșirea lor de sub tutela MAPN: s-a înființat, printr-o hotărâre a Consiliului Suprem de Apărare a Țării, Serviciul de Telecomunicații Speciale. Desprinderea totală de sub tutela armatei s-a realizat mai întâi prin Hotărârea Guvernului României nr. 229 din 27 mai 1993, care a stabilit unele măsuri de organizare și funcționare a instituției „ca organ cen-
SECURITATEA LA 1989 83

traie de specialitate în domeniul telecomunicațiilor speciale”, ulterior adoptându-se de către parlament cadrul legal de funcționare a Serviciului de Telecomunicații Speciale, prin Legea 92/199680. Unul dintre artizanii acestei situații privilegiate a fostul serviciu „R” din Securitate este chiar fostul locțiitor al comandantului ei, Tiberiu Lopatită, ajuns în perioada de tranziție a unității și a țării general și șef al STS, între 1995 și 1997. Nu este de mirare că pe site-ul web al instituției nu se spune nimic de apartenența structurii la fosta Securitate, ci doar că fosta Unitate „R” a funcționat „în cadrul Ministerului de Interne”.

UNITATEA SPECIALĂ „S” . L

Comandant: colonel CONSTANTIN MARINESCU Adjuncti: locotenent-colonel EUGEN GRIGORESCU, locotenent-colonel AURORA NEGOITĂ

Unitatea se îndeletnicea cu interceptarea corespondenței și depistarea autorilor „înscrisurilor periculoase”, cum erau considerate scrisorile anonime transmise conducerii de partid sau manifestele scrise de mână ori bătute la mașină, în acest ultim caz, Unitatea „S” colabora cu miliția, care în urma unui decret din 1984 trecuse la fisarea și înregistrarea caracterelor tuturor mașinilor de scris de pe teritoriul României, precum și a datelor proprietarilor lor. Unitatea încadra 300 de ofiteri, 7 ofiteri specialiști grafologi, 67 de subofiteri, 14 angajați civili.

O parte dintre ei au fost preluați de Diviziunea S din Serviciul Român de Informații la organizarea acestuia, în 1990, în frunte cu locotenent-colonelul Eugen Grigorescu, care a fost înaintat cu această ocazie la gradul de colonel, devenind apoi general de brigadă, în structurile SRI a ajuns locțiitor al Diviziunii de expertize tehnice, codificat Diviziunea S (UM 5135).

84

Grigorescu a fost trecut în rezervă în 1998, după ce împotriva sa au început cercetările pentru distrugerea sau ascunderea jurnalului disidentului Gheorghe Ursu, faptă comisă în 1990. Jurnalul lui Ursu, reținut de Unitatea „S” din fosta Securitate, unde generalul SRI avusese funcția de locțiitor, fusese clasificat drept „strict secret”. Grigorescu a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infractiunilor de sustragere și distrugere de documente. Judecătorii instanței militare au stabilit în 21 februarie 2003, după schimbarea încadrării juridice a faptelor, că nu poate fi vorba de tragere la răspundere nici măcar pentru neglijență în serviciu, întrucât această infractiune fusese între timp prescrisă, iar pentru reținerea ilegală de înscrisuri încetase procesul penal. Totuși s-au acordat, mai mult în derâdere, daune morale de 20 de milioane lei și 2 000 000 de lei cheltuieli de judecată fiului disidentului Gheorghe Ursu⁸¹. Jurnalul lui Ursu a fost echivalat astfel cu pensia pe o lună și jumătate pe care o primește de la statul român generalul Grigorescu, cel care a distrus acest document.

Ca orice fost securist respectabil, Eugen Grigorescu consideră periculoase „înscrisurile”, dar iubeste armele: în 1991, a cumpărat pe o sumă de nimic o veche armă de vânătoare, casată din colecțiile Ministerului de Interne.

UNITATEA SPECIALĂ „T” PENTRU INSTALATII TEHNICE (UM 0639)

Comandant: general-maior ALEXANDRU TENCU Adjuncti: locotenent-colonel GHEORGHE BUSU, locotenent-co-lonel TOADER STEFAN

Număra 404 ofițeri, 35 de ofițeri ingineri specialști în electronică și comunicații, 19 subofițeri, 19 angajați civili. Unitatea se ocupa cu instalarea „tehnicii operative” (adică a microfoanelor) la domiciliile și locurile de muncă ale celor

i SECURITATEA LA 1989

85

urmăriti și cu supravegherea transmisiunilor radio pe teritoriul României, cu supravegherea telefoanelor și monitorizare video a tuturor celor care deveneau „obiective” pentru Securitate. După 1989, cum se va vedea în capitolul următor, ofițerii acestei unități au avut posibilitatea să lucreze pentru noile structuri informative, în special pentru SRI, ai cărui oficiali au căutat permanent să-i convingă pe ziaristi că acest serviciu nu mai face dosare nimănui. Dar prezenta specialistilor Unității „T” în structurile Serviciului Român de Informații (și nu numai a lor) pune în mod serios la îndoială aceste afirmații, acreditând în schimb ideea continuității între fosta Securitate și actualele structuri informative din România.

SERVICIUL „C” (TRANSPORTUL DOCUMENTELOR SECRETE)

Comandant: colonel MIRCEA ȘTEFĂNESCU

Număra 5 ofițeri, un ofițer specialist în comunicații și tehnică operativă, 71 de subofițeri. Serviciul monitoriza și asigura legăturile de corespondență între unitățile centrale și cele teritoriale ale Securității, efectuate de către subofițerii acesteia (în număr mult mai mare în raport cu cel al ofițerilor decât la restul unităților). Paza transporturilor de corespondență era asigurată de militarii din trupele de Securitate.

UNITATEA SPECIALĂ „P” (PRODUCTIE SPECIALĂ ȘI CERCETARE)

Comandant: locotenent-colonel TEODOR HRISTEA

4,

Unitatea, creată la începutul anilor '70 și condusă până în 1987 de colonelul Vasile Borza, a funcționat inițial ca subunitate în cadrul serviciului special „T” (vezi mai sus). Număra 171 de ofițeri, 257 de ofițeri specialști ingineri, 9 subofi-

86

teri, 28 de angajați civili. Toti acestia se ocupau de furturi de tehnologie, fiind plasati într-o locație specială, camuflată, în pădurea Băneasa. Aici procedau la dezasamblarea produselor aduse de ofițerii DSS din Occident și la copierea lor, în vederea trecerii la producția de serie în țară, fără plata brevetelor. Unitatea avea asemenea sarcini atât în cazul produselor tehnice civile, cât și în cazul echipamentelor militare. O serie de detalii în legătură cu anvergura acestor operațiuni a oferit Ion Mihai Pacepa în cartea sa *Orizonturi roșii*. Foarte probabil, în condițiile trecerii Securității în subordinea MAPN prin decretul din 26 decembrie 1989, specialistii Unității Speciale „P” au rămas să lucreze ulterior pentru ROMTEHNICA, unitatea de producție a tehnicii militare din cadrul armatei.

UNITATEA SPECIALA DE AVIATIE

Număra 22 de ofiteri, 19 ofiteri tehnicieni, 3 subofiteri. Flotila DSS asigura călătoriile peste hotare si în tară ale cuplului Ceausescu, fiind zi si napte la dispozitia lor. Totodată, unitatea de aviatie a Securității asigura transportul de urgentă, în situatii speciale, al comandantilor Securității.

SERVICIUL INDEPENDENT DE CADRE, ÎNVĂȚĂMÂNT SI ORG ANIZARE-MOBILIZARE

Comandant: colonel MĂRIA PETRESCU

Număra 28 de ofiteri, 7 subofiteri. Până în 1987, la comanda sa s-a aflat colonelul Vasile Apostol. Serviciul administra unitățile de învățământ. Asigurarea si pregătirea necesarului de cadre se realiza în trei centre de pregătire si instructie: Scoala de cadre de la Grăditea (cu 61 de ofiteri, 12 ofiteri specialisti, 18 subofiteri, 79 de angajati civili), Centrul de pre-

SECURITATEA LA 1989

87

gătire de la Bran (cu 8 ofiteri, 5 ofiteri specialisti, 4 subofiteri, 13 angajati civili), Centrul special de instructie de la Bucuresti (cu 12 ofiteri, 8 subofiteri, 5 angajati civili).

COMANDAMENTUL TRUPELOR DE SECURITATE ' ' _ ^

Comandant: general-maior GRIGORE GHITĂ

Număra 1387 de ofiteri, 136 de ofiteri ingineri si tehnicieni, 924 de subofiteri, 536 de angajati civili, 20 387 de soldati, în primele două decenii ale regimului comunist, trupele de Securitate au participat activ la luptele împotriva rezistentei anticomuniste si au organizat sângeroase represalii împotriva tăranelor răsculati din cauza colectivizării agriculturii, pe întreg teritoriul României. Aceste fapte, ca si rolul trupelor de Securitate în cursul evenimentelor din decembrie 1989, rămân insuficient cunoscute.

în 1995, generalul Grigore Ghită, comandantul unității, a fost acuzat în procesul „Otopeni” de „neglijență”. O neglijență care a costat masacrarea unor soldati din trupele de Securitate, la 23 decembrie 1989, în fata aeroportului, de forte ale Ministerului Apărării Nationale. Dar asta e altă poveste; peste victime si criminali s-a asternut uitarea, iar între timp trupele de Securitate au fost lăsate la vatra. Nu si ofiterii lor, deveniti între timp comandanti ai vigilentelor si operativelor trupe de jandarmi...

Capitolul III

Noii stăpâni

„Securitate este si cu noi, si fără noi!” —

ministrul de interne ALEXANDRU DRĂGHICI,

la o sedintă de bilant

a Securității din Cluj, aprilie 1955

Securitatea a avut o soartă aidoma cu a partidului comunist pe care l-a servit: a dispărut de la sine, fără ca disparitia ei si problema „succesiunii” să fie statuate în vreun text de lege. Si în cazul partidului, si al Securității, miza a fost privatizarea regimului comunist după modelul celei care se pregătea atunci si în URSS, trecerea de la cizma bolsevică la pantoful capitalist — păstrându-se însă aceiasi ciorapi cazoni. „Schimbarea la față” a Securității, camuflarea epoletilor albastri sub costumul Armăni al parlamentarului, ofiterului din serviciile secrete, functionarului public, omului de afaceri de succes — ba chiar sub roba magistratului — a fost un proces discret. Abia acum, reconstituind chipul Securității în 1989, începem să-l înțelegem.

De ce sunt nocive retelele securistice? Ce rău mai pot face? Ion Mihai Pacepa —proscris (din nou) în zilele noastre prin decizia autorităților de a nu pune în aplicare sentinta Curtii Supreme prin care a fost achitat de condamnarea la moarte în contumacie si confiscarea averii — a explicat cât se poate de sugestiv pericolul conservării retelelor Securității: „Ele au jucat rolul primordial în consolidarea comunismului de tip sovietic în România si în crearea unuia dintre cei mai detestati tirani din istoria țării si a lumii. Ele l-au mentinut pe Ceausescu la putere 24 de ani. Ele au fost principalele lui instrumente de guvernare. Ele pot oricând crea un alt Cea-

NOII STĂPÂNI

89

usescu. " Procesul e în plină desfășurare. Aparatul de propagandă comunist a fost înlocuit de cel pesedist, politia se remilitienizează, justitia e de partid si de stat, opinia publică este manipulată si manelizată, avutia statului s-a privatizat discret în folosul noii oligarhii postcomuniste, tot mai arogantă si pasionată de vânătoare — ca si defunctul dictator. Mai lipseste doar consfintirea acestei realități prin noi alegeri libere... Ca-n '46.

Imediat după prăbusirea regimului Ceausescu, ofiterii DSS au suferit la nivel instituțional, dar și individual, un proces similar cu cel denumit de psihologi „criză de identitate”. Fostul DSS era pe bună dreptate considerat de opinia publică drept cel mai periculos instrument al aparatului represiv comunist; în consecință, slujbășii acestuia au devenit peste noapte, dintr-o elită privilegiată a regimului, oaie neagră și tap ispășitor pentru toate relele petrecute în România Socialistă. Această criză nu a fost însă una de lungă durată. Noile structuri de putere au înțeles foarte repede beneficiile utilizării capacităților specifice ale fostilor securiști, din momentul în care și-au simțit amenințată poziția prin reînființarea partidelor istorice, în condițiile pluralismului politic. Concurența acestora trebuia anihilată pe cât posibil fără implicarea violentă a instituțiilor statului, ceea ce a impus controlarea și compromiterea lor, acțiune pentru care cadrele DSS erau antrenate și totodată dispuse.

Complicitatea între noile autorități și structurile fostei Securități a fost precedată de acțiuni menite să le pună pe cele din urmă în mod necondiționat în slujba puterii, profitându-se de incertitudinile și temerile securiștilor. Gruparea de politicieni comunisti care a preluat puterea în România în decembrie 1989, imediat după fuga precipitată a sotilor Ceausescu, s-a îngrijit de la bun început de soarta Departamentului Securității Statului — fie și pentru că mulți dintre exponentii noii

90

puteri fuseseră subiecții atenției temutei politii politice comuniste, ca oponenti ai lui Ceausescu din interiorul regimului (ei nu se opuneau acestuia, ci doar păstrau cu consecvență „linia” Moscovei), în această calitate, erau familiarizați cu metodele Securității și îi cunosteau eficiența. „Cu voia dumneavoastră”, printre primii pe această listă s-a aflat însuși Ion Iliescu.

„Pătrund o serie de curente, de opinii, o serie de influențe din afară”, condamna în iunie 1968 Ion Iliescu, pe atunci prim secretar al UTC, atmosfera prea „liberală” care domnea în rândurile tineretului din România. Era în vara revoltelor studentesti din Europa și după „primăvara pragheză”. Seful de atunci al utecistilor, același cu seful statului român de mai târziu, se ridica plin de hotărâre împotriva „pletosilor și bărbosilor”, rememorând în schimb cu mare nostalgie împlinirea a 20 de ani de la deschiderea santierului Bumbesti-Livezeni, aniversat, după cum anunța entuziasmat Iliescu, prin redeschiderea a patru santiere naționale ale tineretului. De asemenea lucruri au nevoie tinerii, socotea liderul comunist, și nu de „curențele de gândire retrograde, reacționare care au circulat în cultura românească din trecut și cu deosebire între cele două războaie mondiale, pentru că mai ales în ultima vreme în viața noastră literară acest lucru a devenit o modă”.

Și Ion Iliescu nu spunea aceste cuvinte în fața oricui. Tonul fără echivoc al unei asemenea poziții, dominat de o mentalitate mai degrabă apropiată anulului 1948 decât anulului 1968, s-a făcut auzit în cuvântarea pe care Iliescu o rostea la o „convocare a cadrelor din unitățile centrale și teritoriale de Securitate care desfășoară muncă informativă în institutele de cercetări științifice, uniunile de creație și instituțiile de învățământ superior”⁸².

Cum a ajuns prim secretarul UTC să tină cuvântări în fața ofiterilor Securității? Pentru istorici este lesne de înțeles, la o

NOII STĂPÂNI

91

analiză a statutului politiei politice în sistemul comunist: securiștii erau subordonații activiștilor de partid — și nu invers. Iar pe parcursul carierei sale politice în cadrul acestui sistem, Ion Iliescu a avut nenumărate ocazii pentru întâlniri „de lucru” cu Securitatea, chiar și când era „marginalizat” la Iași. Conform regulilor vremii, el comanda practic Securitatea ieseană în perioada în care era prim secretar. Regula a fost statuată încă din 1954, sub influența tentativei de lovitură de stat a lui Lavrenti Beria, temutul șef al KGB-ului. Iar acest fapt nu s-a petrecut doar în România, ci și în celelalte state ale „blocului sovietic”. Cu toată împotrivirea lui Alexandru Drăghici, predecesorul lui Ion Iliescu în Comitetul Central, organele de Securitate au fost puse în subordinea celor de partid, inclusiv la nivel local, în 7 iulie 1954, însuși Ceaușescu afirma în fața primilor secretari pe regiuni, ai sefilor Securității de la București și din teritoriu că „primul secretar are drept de control asupra întregii activități a organelor Ministerului Afacerilor Interne din regiune. Seful din regiunea MAI este obligat să informeze pe primul secretar al comitetului regional de partid despre întreaga activitate a MAI din regiune. Șefii organelor raionale ale MAI vor informa personal și în mod sistematic pe primii secretari ai comitetelor

raionale ale partidului despre manifestările dusmanului de clasă, precum și despre problemele care necesită intervenția organelor de partid. Prin această hotărâre se pune sub controlul partidului întreaga activitate a MAI⁸³. Primii secretari, printre care s-a numărat și „marginalul” Iliescu, erau astfel beneficiari direcți ai informărilor zilnice ale Securității cu privire la starea de spirit și puteau da „sarcini” organelor locale ale acesteia. Dar această poveste este mult mai lungă și nu-și are locul aici. Cert este că ascendența pe care Ion Iliescu a avut-o asupra securistilor n-a fost doar rodul faptului că le-a dat o mână de ajutor la revoluție; se cunosteau de mai mult timp. - j. „ „ „

92

De fapt, vorbeau aceeași limbă. Ion Iliescu a reluat temele sale favorite în fața românilor (cu sprijinul posturilor naționale de televiziune și de radio, ambele excelând în obediență) la 7 ianuarie 1990. „Revoluția înseamnă, acum, muncă”, rezuma fostul oficios Scânteia, rebotezat[^]cfevarw/, pe prima pagină și cu același corp de literă cu care erau pe vremuri prezentate congresele partidului⁸⁴. Acum partidul devenise un singur om și, în mod paradoxal, omul devenise reprezentantul democrației. Până la recuperarea Securității nu a mai fost decât un pas.

Acest pas a fost făcut în împrejurările în care voluntarismul de tip Bumbesti-Livezeni a lăsat loc nostalgiei pentru „lupta de clasă” din vremurile de glorie ale „construirii socialismului”. Faptul s-a petrecut la sfârșitul lunii ianuarie a anului 1990, o dată cu creșterea popularității partidelor istorice. Motivațiile lui Ion Iliescu, ale celor din anturajul său ori pur și simplu ale victimelor unei ingenioase manipulari, care condamnau de la tribune, la televiziune sau în presă, în termeni duri, de tip stalinist, „opozitia” și în special partidele istorice, sunt evidente din însuși conținutul acestor atacuri. Ele reflectă în genere teama foștilor comunisti de a pierde puterea în condițiile pluralismului politic.

Campania de calomniere s-a permanentizat practic în oficioasele Frontului Salvării Naționale după marea manifestație de la București din 28 ianuarie 1990, care a urmat auto-proclamației Frontului ca partid. Atacurile au fost reluate pe posturile publice de televiziune și radio, fără să se permită dreptul la replică pentru restabilirea adevărului. Uneori aceste atacuri au frizat absurdul. Iată, într-o succintă inventariere, tintele și temele predilecte ale campaniei: despre cunoscuta disidentă Doina Cornea se afirma că împarte bani în scopuri politicianiste și umblă prin țară pentru a cumpăra întreprinderi, că este de fapt evreică și că alături de Radu Câmpeanu și Ion Ratiu, al cărui nume real ar fi Râcz János, au semnat un „tratat” cu

NOII STĂPÂNI V

93

un funcționar al ministerului de externe ungar. Documentul recunostea, chipurile, drepturi ale Ungariei asupra Transilvaniei și prevedea o „vânzare” detaliată a teritoriului românesc, în beneficiul celor trei. Falsul a fost publicat de mai multe ori în facsimil și difuzat prin marile orase ca pretins manifest, atestând pretinsa tranzacție. Despre Corneliu Coposu s-a afirmat că a trăit aproape întreaga viață în Occident, străin de greutățile românilor, prilej cu care s-a și lansat sintagma de mare popularitate „voi n-ati mâncat salam cu soia”, în cotidianul Azi, oficiosul FSN, Constantin Ticu Dumitrescu a fost acuzat cu ajutorul unor fotografii falsificate că ar fi participat la asasinările legionare de la Jilava și Strejnic, omitându-se să se spună că avea pe atunci doar 12 ani. Octavian Stireanu, redactorul-sef din acea perioadă al cotidianului Azi, a cunoscut, drept recompensă, o ascensiune politică spectaculoasă, fiind selectat după alegerile din 2000 drept consilier în stafful personal al presedintelui Iliescu.

Așa cum spuneam, această campanie de calomniere s-a permanentizat practic în 1990-1992. Ea este tipică fostului Serviciu „D” (Dezinformare) condus de colonelul Mihai Stan, ajuns din 1990, după cum am arătat, general și adjunct al directorului SRI Virgil Măgureanu⁸⁵. Se poate recunoaște în aceste exemple modelul clasic de acuzare a adversarilor utilizat de regimul comunist: se pretinde fie că sunt vânduți ungarilor, fie că sunt vânduți, jidanilor”, fie că sunt legionari, deși nu în putine cazuri asemenea acuzații se contrazic una pe alta. A existat însă și o metodă mult mai subtilă de compromitere a posibilității unei alternanțe la puterea instaurată o dată cu transformarea Frontului Salvării Naționale în partid politic. Și anume, prin Legea partidelor, data prin decretul numărul 8 din 31 decembrie 1989 de către Consiliul Național al FSN, care prevedea posibilitatea înființării unui partid politic cu doar 251 de adepți. Ulterior, un sondaj de opinie, realizat la începutul lunii martie 1990 și publicat în presă chiar în

94

momentul când în parlamentul provizoriu al României se dezbătea legea electorală, releva că din cei 5617 subiecți chestionați 81,9% considerau numărul adevărilor insuficient și numai 13,8% își declarau acordul cu acesta. Pe fondul de mai sus, acțiunea de compromitere a opoziției a fost dublată ca efect, întretinându-se derizoriul vieții politice și al dezbaterilor CPUN, televizate zilnic. Iar ulterior, după tactica „tovarășilor de drum” deja exersată de comunisti în urmă cu o jumătate de veac și bine cunoscută „veteranilor” Brucan, Iliescu și Bârlădeanu, au intrat în primul parlament al României formațiuni politice de genul „Partidul Liber Schimbist”, Confuzia era totală.

Pe acest fond, nu a existat nici cel mai mic semn public de căință din partea vreunui activist de partid sau lucrător al fostei Securități, principalele instituții vinovate de starea în care se găsea țara la sfârșitul anilor '80. Treptat, minciuna s-a re-înscăunat în locul adevărului și ura a luat locul fraternității din zilele de decembrie 1989. Pentru a înțelege cum a fost posibil acest proces, trebuie să ne întoarcem din nou în timp, pe la mijlocul lui 1989, când la DSS domnea liniștea.

Cu toate că în sferele mai înalte, ale „profesionistilor”, departe de urechile bănuitoare ale „ceistilor” de la Serviciul de cadre și protecție contrainformativă al Securității și de „căteii” ministrului Postelnicu, se întrevedeau cu strângere de inimă evenimente de natură să schimbe fața României, la baza piramidei informatorii Securității și majoritatea ofițerilor operativi își vedeau liniștiți de treabă, „încadrându-și obiectivele”. Pe mulți dintre ofițerii DSS ziua de 22 decembrie 1989 i-a găsit nepregătiți. Un exemplu: derularea evenimentelor a fost atât de rapidă, încât la două ore după ce curtea Inspectoratului Securității din Brașov fusese împânzită de multime, o mașină aducea de la una dintre fermele Gospodăriei de partid din apropierea Brașovului o jumătate de porc, pe care

NOII STĂPĂNI ; .. 95

sefii locali ai Securității o „comandaseră” pentru sărbători⁸⁶. Aceeași lipsă de imaginație în evaluarea evenimentelor care au urmat, izvorâtă din sentimentul de apartenență la o castă imuabilă al fiecărui securist, a dus la blocarea sistemului. Așa că, după 22 decembrie, ofițerii Securității au asistat practic la dispariția instituției în care lucraseră.

Nici în haosul generalizat care a domnit în 22 decembrie 1989 și nici ulterior modul de dizolvare și de punere sub control a structurilor DSS n-a fost clar precizat în succesiunea de acte normative emise de puterea provizorie, în aceeași situație s-a aflat și aparatul partidului comunist. Mai întâi, în comunicatul către țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale, citit la televiziune de Ion Iliescu pe 22 decembrie 1989 în cursul serii, se spunea doar că „întreaga putere în stat este preluată de Consiliul Frontului Salvării Naționale. Lui i se va subordona Consiliul Militar Superior, care coordonează întreaga activitate a armatei și a unităților Ministerului de Interne”. Deși această formulare era suficient de confuză pentru a amplifica nesiguranta și deruta fără margini din acea perioadă, CFSN a revenit abia pe 24 decembrie cu un alt comunicat, în care se arăta: „Unitățile Ministerului de Interne se vor integra în Ministerul Apărării Naționale, care preia comanda unică asupra tuturor trupelor și mijloacelor de luptă ale țării.”⁸⁷ În cele două zile care au urmat fugii lui Ceaușescu, asupra fostei Securități fusese aruncată anatema, dar demonizarea s-a consumat doar la nivelul conștiinței publice. Pentru că începuse dizolvarea ei în apele puterii „provizorii”, a lipsit, de atunci și până astăzi, o condamnare oficială a acțiunilor represive ale fostei politii politice.

O mutare deloc lipsită de importanță pe tabla de joc a acelor zile a reprezentat-o emiterea pe 25 decembrie de către CFSN a unui decret cu un unic articol, care avea următorul conținut: „Se numește în funcția de ministru al Apărării Naționale generalul-colonel Nicolae Militam.” Suspectat de către Ceaușescu de trădare în favoarea KGB-ului, generalul Mi-

96

litaru fusese îndepărtat din funcțiile de comandă de aproape un deceniu, timp în care se aflase sub atenta supraveghere a Securității. O dată instalat în funcție, ministrul apărării a semnat chiar a doua zi după investirea sa, alături de Ion Iliescu (pe atunci președinte al CFSN), un nou decret privind soarta DSS. La articolul I se preciza: „Trec în componenta MApN Departamentul Securității Statului, Comandamentul Trupelor de Securitate, împreună cu organele și unitățile din subordinea acestora. Sunt incluse în acestea

structura, bugetul, personalul, armamentul, munitia, tehnica din dotare, fondurile fixe, precum si activul si pasivul din tarã si din strãinãtate."88

Dacã în primele zile dupã fuga lui Ceausescu, la nivelul documentelor oficiale, povestea demolãrii Departamentului Securitãtii Statului s-a rezumat la textele amintite mai devreme, cu totul altfel au stat lucrurile în plan concret. Ura unei țãri întregi împotriva Securitãtii a dus pretutindeni în decembrie '89 la luarea cu asalt a sediilor acestei institutii si la catalogarea securistilor drept teroristi. La Sibiu, clãdirea Inspectoratului judetean al Ministerului de Interne a fost transformatã în ruine, iar lucrãtorii ei au fost tinuti prizonieri într-un strand dezafectat; în alte localitãti, o datã identificati, unii dintre securisti au fost pusi sub observatie, altii au fost arestati si trecuti sub pazã militarã, în paralel, unele cadre ale Securitãtii au cãutat sã-si punã pielea la adãpost cât mai rapid cu putintã. Pe fondul confuziei generale, având exercitiul meseriei, nu putini au participat în primele momente la distrugeri sau sustrageri de documente si valori, pe care ulterior le-au utilizat în folos personal, pentru a-si proteja viitorul, sau în reglarea unor conturi. Cei câtiva care puteau da informatii despre aceste distrugeri ori sustrageri au plãtit uneori scump. Astfel, cu putinã vreme înainte de executarea sotilor Ceausescu, la Sibiu au fost omorãti doi ofiteri ai DSS — seful arhivelor Securitãtii si subofiterul care rãspundea de co-

NOII STĂPÂNI

97

respondenta secretã. Amãndoi, desi au supravietuit asaltului asupra Inspectoratului judetean al Ministerului de Interne, au fost împuscati din spate, în zone foarte linistite ale orasului.

Sub presiunea strãzii, puterea provizorie a adoptat în 30 decembrie 1989 un alt decret, cu numãrul 3389, având un caracter mai degrabã formal, care întãrea „desfiintarea Departamentului Securitãtii Statului”, desi acesta fusese deja dizolvat în MApN. Sub aceeasi presiune, cauzatã de niste „teroristi” pe care echipa de activisti, militari si securisti din aparatul executiv, prezidatã de Ion Iliescu, nu i-a putut identifica niciodatã, s-a petrecut arestarea pe 31 decembrie 1989 a genera-lului-colonel Iulian Vlad, seful DSS, a generalilor-locotenenti Gianu Bucurescu si Aristotel Stamatoiu, adjunctii ministrului de interne Postelnicu, si a generalului-locotenent Vasile Gheorghe, fost sef de directie în Ministerul de Interne, întãmplarea a avut darul (cel putin pentru un timp) sã lase impresia cã noua putere instalatã în România are cu adevãrat de gând s-o rupã cu trecutul. Ea a coincis, de altfel, cu prima sedintã a guvernului României. Rãfuiala s-a oprit aici. Documentele stocate în arhivele DSS, vasta retea de informatori, serviciile care puteau fi aduse de ofiterii de informatii si, nu în ultimã instantã, afacerile Securitãtii nu puteau sa rãmânã nevalorificate sau lãsate de izbeliste.

Pe fondul manipulãrii opinei publice, cãreia i se arãtau la televiziune imagini cu centre de ascultare dezafectate, în primele luni ale anului 1990 s-a desfãsurat o intensã activitate de regrupare a structurilor fostei Securitãti, în paralel cu eforturile unor demnitari ai momentului de a le controla. Formal, DSS trecuse încã din 22 decembrie în subordinea Ministerului Apãrãrii, în 31 decembrie, imediat dupã arestarea lui Iulian Vlad si a apropiatilor sãi, presedintele CFSN Ion Iliescu l-a numit comandant al Departamentului Securitãtii Statului pe Gelu Voican Voiculescu (proaspãt numit viceprim-minis-tru în guvernul provizoriu), desi în mod oficial Securitatea fusese desfiintatã cu o zi înainte90, în seara aceleiasi zile, la

98

ora 22, acesta a organizat o sedintã extraordinarã la sediul Internelor, convocându-i pe ofiterii superiori din Securitate. La întrunire, Voican le-a garantat ofiterilor DSS ca noua putere nu va purta un rãzboi împotriva lor, ci se va limita doar la destructurarea institutiei, începând cu 2 ianuarie 1990, generalul Militaru si Voican Voiculescu au coordonat preluarea de cãtre MApN a Securitãtii. Concret, s-a trecut la analiza organigramei acesteia si la creionarea viitoarelor structuri informative ale României. Ele au avut ca bazã personalul si logistica Securitãtii care, în mod formal, nu a fost niciodatã desfiintatã, întrucãt prin decretul semnat în 26 decembrie de Ion Iliescu si Nicolae Militaru Departamentul Securitãtii Statului era doar trecut în componenta MApN91.

Soarta Securitãtii, institutie care a dispãrut de la sine, fãrã urmã, a fost împãrtãsitã si de fostul partid comunist, din aceleasi motive. Decretul de dizolvare a PCR, semnat sub presiunea strãzii în 12 ianuarie 1990, a fost abrogat peste cinci zile, în urma unei decizii a Consiliului FSN92. O eventualã dizolvare ar fi atras problema succesiunii si legiferarea modului de împãrtire a patrimoniului PCR. Ulterior, prin

decretul 30 al CFSN din 18 ianuarie, s-a anunțat că „patrimoniul” PCR devine proprietatea statului: dar era, de fapt, vorba despre patrimoniul fostei Gospodării de partid și despre vilele de vânatoare ale lui Ceaușescu, trecute „la stat” și „redate poporului” — la televizor. Pentru o lună. Restul a fost tăcere: conturi, cotizații, active și pasive, altele decât „fermele de partid”. Concluzia vine de la sine. Atât în cazul PCR, cât și în cazul Securității, la rațiunile politice ale noii puteri, care ezita să facă o ruptură clară cu trecutul, se mai adăuga una. Am numit-oprivatizarea regimului comunist⁹¹. Ofiterii fostei Securități au contribuit din plin la acest proces.

În plan instituțional, dilema securistilor față cu democrația nu și-a găsit prea greu rezolvarea. La întrebarea justificată noi unde vom lucra, răspunsul nu l-au dat ei, ci puterea „pro-
NOII STĂPÂNI 99

vizorie” a lui Ion Iliescu și a grupului de activiști comuniști și de militari în fruntea căruia se poziționase acesta. După o perioadă de incertitudini, marcată de transferul efectivelor fostei Securități în subordinea Ministerului Apărării Naționale prin Decretul 4 din 26 decembrie 1989⁹⁴, după micul soc al Decretului 33 care îi mai „desființată” o dată, dar fără să-i trimită la forțele de muncă (încă nu se înființaseră birourile de somaj), a început reorganizarea structurilor ei. Rezistând „eroic” presiunilor străzii, noua putere a încercat de la bun început să clădească un alt serviciu informativ, evident fidel, pe ruinele fostei Securități. Piedicile nu lipseau. Mai întâi, amintitele presiuni, constant exprimate în mass-media timpului, dar și prin manifestații de anvergură, precum cele de la București și din alte orașe, petrecute la 28 februarie 1990. Atunci pe pancarte scria: „Vrem dreptate, nu Securitate”, „Nu mai vrem comuniști, nu mai vrem securiști”, „Puterea se menține cu ajutorul Securității”, „Securistii din armată să fie puși la lopată” sau „Țineți minte cinci cuvinte: e la fel ca înainte”.

Dar deja strada conta mai puțin. Problema era una de reglementare „legislativă” a renasterii. Mai întâi, în ianuarie 1990 a fost elaborat un proiect de decret care prevedea înființarea Consiliului Siguranței Naționale, dar Ion Iliescu a refuzat să semneze acest act normativ pe motiv că termenul „Siguranță” trimitea la perioada antebelică, o epocă deloc pe placul fostului președinte al CFSN, care și-a amintit din nou de suferințele tatălui său, ilegalist comunist închis în lagărul de la Târgu Jiu. Astfel că primul care „clădește” pe ruinele Securității o nouă structură este fostul vicepremier al guvernului provizoriu, Gelu Voican Voiculescu. Alegerea nu e întâmplătoare. Se achitase cu succes în ochii protectorului său Iliescu de dificila misiune a „procesului” și executării Ceaușecilor. Voiculescu este un practicant yoga, suspectat și închis în anii comunismului pentru astfel de „fapte” neconforme cu «morală socialistă”. Foarte probabil, s-a simțit în lumea „cas-
100

tei” securistilor ca un „guru” în mijlocul comunității pe care o căuta de mult. Ca viceprim-ministru, dormea în palatul Victoria, într-o anexă a biroului, fără să se despartă de pistol, de dosarele de la Securitatea Municipiului București (făcute cadou de securiști pe care-i angajase) și de carnetelele sale: citea din dosare, cu asiduitate, doar primele file, „fisele de cadre”. Și-a ales întotdeauna persoanele de încredere numai după ce, personal, le-a făcut „horoscopul”. Adevărul e că, până în zilele noastre, el și apropiații lui securiști „au reușit în viață”.

Înființarea UM 0215 în cadrul Ministerului de Interne și implicarea acestui ciudat personaj în formarea primului serviciu de informații pentru uzul noii puteri vor da aripi fostilor securiști. Cu mult înaintea creării SRI, aici se vor grupa foștii ofiteri și subofiteri ai unei unități de elită a vechiului regim, Securitatea Municipiului București (SMB).

Dar să reconstituim faptele. La începutul lunii ianuarie, generalul Nicolae Militaru ordonase trecerea în rezervă a întregului aparat din SMB, compus din 566 de ofiteri, și a majorității cadrelor din fosta Direcție a IV-a de contrainformații militare a Securității⁹⁵. Conștient că securiștii bucureșteni fuseseră printre cei mai buni în „meseria” lor din Departamentul Securității Statului, Voican Voiculescu a reușit să obțină în cursul aceleiasi luni acordul guvernului provizoriu și pe cel al președintelui CFSN, Ion Iliescu, pentru racolarea și încadrarea ofiterilor de la SMB într-o direcție specială a Ministerului de Interne, nou înființată. 260 dintre aceștia au fost selectați și au acceptat oferta⁹⁶. Noul serviciu, înființat sub ministeriatul lui Mihai Chitac, îl avea oficial în frunte pe amiralul Cico Dumitrescu, dar era condus din umbra de Voican Voiculescu, secondat de consilierul său, generalul de Securitate Nicolae Doicaru,

si de colonelul Viorel Tache. Primul, fost sef al spionajului român, personaj cu un prestigiu recunoscut în mediile securiste, avea să moară după doi ani în-tr-un suspect „accident de vânătoare”⁹⁷. Cel din urmă, în oc-

NOII STĂPÂNI

101

tombrie 1989, ca ofiter al Serviciului de înscrisuri periculoase din SMB, îl depistase si anchetase pe autorul unui manifest difuzat de „Europa Liberă” pe 27 august în același an; co-municatul-manifest era semnat chiar Frontul Salvării Nationale, în solda căruia colonelul Tache tocmai fusese înregimentat⁹⁸.

Cu astfel de cadre si cu maximă discreție, se puneau bazele unui serviciu informativ devotat noii puteri sau, cel puțin, unora dintre reprezentanții săi de frunte. A fost botezat UM 0215 si simpatic poreclit chiar de angajații săi doi si-un sfert, dar purtase inițial titulatura de „Direcția de pază a obiectivelor de interes politic”. Data nasterii sale este 1 februarie 1990, la numai două zile după succesul „contramanifestatiei” din Capitală, care a răspuns puternicelor demonstratii de stradă împotriva transformării FSN în partid politic. Faptele de arme ale unității „doi si-un sfert” din solda regimului Iliescu sunt atât de numeroase, încât, dacă ne-am ocupa de ele, această carte s-ar transforma într-un tratat academic.

în paralel, pe un alt plan, un fost profesor la Academia Ștefan Gheorghiu, căzut si el înainte de 1989 în dizgrația lui Ceaușescu si mutat din București la Focșani, sub supravegherea politiei politice comuniste, își începuse propria acțiune de control asupra unor structuri din fosta Securitate: Virgil Măgureanu, specialist în teoria puterii si în istoria gândirii politice, a înțeles mult mai bine decât concurentul său Voican Voiculescu importanța mostenirii Securității.

în 22 decembrie 1989, el se afla în Giurtelec Hodod, județul Sălaj, localitatea natală, dar s-a grăbit să ajungă la București imediat după fuga cuplului Ceaușescu. în seara aceleiași zile, după cum avea să relateze ulterior, a poposit la Cluj, iar a doua zi dimineata, ajuns în Capitală, s-a deplasat mai întâi la televiziune, după care, în jurul orei 10, a ajuns la sediul Securității din strada Eforiei. Aici s-a întâlnit cu unii dintre viitorii săi colaboratori. „Deși s-a fabulat mult pe tema faptului că eram un ilustru necunoscut, totuși, datorită unor re-

latii anterioare, provenite în special din faptul că am fost 20 de ani profesor la Academia de partid, mă cunostea multă lume”, a explicat el ulterior succesul aparitiei sale la București, într-un interviu acordat în 1993 cotidianului România liberă. Dar relația sa cu ofiterii de Securitate nu era doar de această natură, întrucât în 1976 Virgil Măgureanu lucrase efectiv, cu gradul de căpitan, în departamentul de analiză-sinteză al Direcției de informații externe, fapt bine cunoscut.

Serviciul Român de Informații, institutie clădită pe „ruinele” Securității de către Virgil Măgureanu, a fost a doua oază pentru securistii rămași „temporar” fără slujbe. Cum se stie, SRI a apărut ca urmare a unor tensiuni acute, care au „motivată” autoritățile să repună în serviciu si alte foste structuri ale Securității. De astă dată, tensiunile au fost de natură in-teretnică, ele fiind abil speculate de un bun cunoscător al realităților din Transilvania, precum Măgureanu. La sfârșitul lui februarie 1990 existau nenumărate indicii referitoare la „butoiul de pulbere” din județul Mures. Puterea provizorie le-a minimalizat, poate chiar pentru a găsi pretextul de a înființa un nou serviciu informativ; ulterior, această supozitie a apărut deseori în analize si dezbateri publice. Dacă ea este reală sau nu, rămâne greu de apreciat chiar și astăzi. Înșă rapiditatea cu care s-a decis înființarea Serviciului Român de Informații prin Decretul 181 din 26 martie 1990 al CPUN — la numai câteva zile după evenimentele sângeroase care au caracterizat conflictul interetnic de la Târgu Mures din 18-20 martie — nu pare a fi totuși întâmplătoare. Momentul „nășirii” SRI-ului de către Ion Iliescu printr-un decret care nu a fost dezbătut (cum s-a întâmplat si cu altele care privesc fosta Securitate) de către forul legislativ al timpului este în sine sugestiv. O dată cu organizarea SRI, cu reactivarea structurilor de spionaj ale României, redenu-mite Serviciul de Informații Externe, si ulterior cu înființarea Serviciului de Protecție si Pază, foștii securisti se puteau duce

NOII STĂPÂNI ;< '

103

în liniște la serviciu. Aveau unde. Noua putere le găsisse un loc de muncă bun.

Vechii securisti au intrat astfel pe o nouă scena, impregnând-o cu jocul lor. Ca urmare, puterea politică s-a arătat din ce în ce mai puțin transparentă si binevoitoare. Acțiunea de recuperare s-a resimțit rapid si în universul cotidian. Dacă în primele zile din 1990 era anunțată cu surle si trâmbițe dezafectarea

centralelor de interceptare a convorbirilor telefonice, curând peste acest subiect s-a asternut o liniste de mormânt si toate încercările unor jurnalisti de a verifica ulterior dacă aceste centre mai functioneazã sau nu s-au izbit de refuzul — e drept, încă politicos, dar ferm — al autorităților militare.

La adresele unor case conspirative ale Securității, fostii ofiteri si-au reluat activitatea încă din prima decadã a lunii ianuarie 1990; inclusiv în imobilul din Intrarea Filioara, un important sediu conspirativ al Securității, devenit ulterior chiar sediul central al partidului de guvernãmânt, iar mai târziu locatia unui post de radio al cãruia important actionar pe atunci, Dan Ghibernea, fusese ofiter de Securitate acoperit în cadrul Academiei Române pentru „schimburile culturale cu strãinãtatea”. Dupã 2000, Ghibernea a fost numit de cãtre Ion Iliescu ambasadour al țãrii noastre în Marea Britanie. Postul de radio este unul cu succes de public.

O datã recuperati, veteranii Securității au rãmas la putere. A trecut deja aproape un deceniu si jumãtate de la întâmplãrile relatate mai sus. Atât SRI, cât si UM 0215 au fost protagonistele unor scandaluri publice, dar nici unul la fel de grav ca „faptele de arme ” ale serviciilor secrete din primul an de democratie „ originalã”, atunci când fostii securisti încercau sã le facã pe plac noilor stãpâni, încetul cu încetul, mintile înfierbântate prea tare sub caschetele regimului comunist s-au mai domolit. Virgil Magureanu a ales, într-un târziu, solutia demisiei, iar conducerea UM 0215 a fost si ea schimbatã în mai multe rânduri, chiar înainte de alegerile care au dus la înlocuirea puterii instalate în România

104

în decembrie 1989. Serviciul de Protectie si Pazã, înfiintat de Ion Iliescu printr-un decret „ tinut la secret”, se strãduieste sã nu iasã în evidentã, dar proaspetii sãi angajati mai bat din când în când pe cineva — de pilda, un secretar de stat care conduce un Trabant, ceva ce nu intrã în logica angajatilor unui serviciu „ special” al cãruia fost director „Miticã” Iliescu are la Snagov o vilã cu 26 de camere. Serviciul de Informatii Externe, adicã SIE, mostenitorul DIE, a parcurs cea mai linistitã tranzitie, îsi vede de treabã: face bani si toacã bani, dupã caz. Ca înainte.

Ceea ce nu s-a întâmplat este însã mult mai semnificativ decãt aceste evolutii, întru câtiva previzibile: o datã cu re-institucionalizarea Securității, societatea româneascã a fost împiedicatã sã-si descopere vocatia deplinã pentru adevãr.

România rãmâne, alãturi de Rusia, o tarã în care oamenii si actiunile fostei politii politice se mentin învãluite în umbrã. Ca si la Moscova, la Bucuresti oamenii au voie doar sã-si vadã propriul dosar, dacã acesta li se dã, eventual sã fie reabilitati dacã au fluierat în biserica marxistã si numai dacã ei cer acest lucru. Sub ocrotirea binevoitoare a protectorilor politici, unii ofiteri de Securitate au acumulat averi de nesperat în vremea lui Ceausescu, oferind în schimb sprijin neconditionat ocrotitorilor lor, care nu si-au dorit altceva decãt puterea — si pãstrarea ei. De altfel, probabil nu întâmplãtor, la douã luni dupã plecarea minerilor din Bucuresti, în august 1990, primul-mi-nistru Petre Roman semna o hotãrãre de guvern prin care Serviciul Român de Informatii primea în posesie întreprinderea Agroindustrialã Craiova, un vast complex de ferme si sectii de prelucrare a cãrnii, întins pe 40 000 de hectare. Astfel ca, dupã expresia unui parlamentar, în Oltenia „carnatii si salamul SRI-ului au ajuns foarte apreciati”. O recompensã simbolicã pentru o reconciliere istoricã: aceea care a fãcut ca toate structurile de putere ale fostului regim, activistii, securistii, magistratii, militienii, militarii, sã joace pentru prima datã în aceeasi echipã. Si sã descopere cã gândesc la fel.

Capitolul IV

Pentru linistea noastrã

Dupã sumbrul revelion 1989/1990, marcat de reculegere, îngrijorare si sperante, zilele s-au scurs una dupã alta si tensiunile create de teama „terroristilor” au fost dezamorsate. La fel si cele interne. Nu prin violentã— ci mai ales printr-o sintagmã astãzi uitatã, foarte rãspânditã însã pe atunci în mediile muncitoresti ale marilor orase. Era un îndemn scurt, de încredere, adresat prin „presa liberã” echipei conduse de Ion Iliescu. Si aprins: „ Sã-i lãsãm sã lucreze ”, auzeam atunci în tramvai. „ Sã-i lãsãm sã lucreze ”, citeam, vedeam si ascultam. La fel rãspundea pânã si mama, acasã, obiectiunilor mele în privinta entuziasmului proletar sau lipsei de gramaticã a libertãtii reale, vizibilã înjur. „ Sã-i lãsãm sã lucreze ” spuneau cei mai multi dintre colegii de cancelarie de la scoala unde eram profesor. Si i-am lãsãt; oricum, aveam televiziune din plin, cu filme, iar galantarele alimentarelor erau pline. Ne-au

crescut si salariile, îmi aduc aminte până azi cum contemplam fericit un imens jambon de porc dintr-o vitrină si gândeam: „Gata, s-a sfârșit. " Sfârșitul era însă, conform „ dialecticii", un nou început.

Tensiunile dintre partidele aflate atunci în opozitie si Frontul Salvării Nationale, autoproclamat „ emanatie a revolutiei", Grâu deja acute când în 11 martie, la Timisoara, orasul simbol al libertății românilor, niste oameni curajosi si cinstiti au scris si apoi au citit din celebrul balcon al Operei oprocla-
106

matie în care se cerea, practic, dezmembrarea noului sistem de putere care prinsese contur pe ruinele celui vechi. După o revolutie reală si într-o democratie reală, „Proclamatia de la Timisoara " din 11 martie 1990 ar fi tinut loc de Constitutie.

Noi nu aveam nevoie de asa ceva, au hotărât cei care ne conduceau si ne conduc până azi, ci de servicii secrete care să apere o altă ordine — cea mostenită si coafată „ cu o fată umana". Pentru asta, noii lideri aveau nevoie de o populatie care sa-i „ lase să lucreze " si, după cum arăta vasta operă de manipulare a electoratului, erau semne că au reusit să-si obtină „ linistea " mult solicitată", în acest context, în totală contradictie cu logica diriguitorilor țării, Proclamatia cerea prin punctul 8 înlăturarea din viata publica a fostilor activisti si securisti pentru trei legislaturi. „Prezenta lor în viata politică a tarii este principala sursă a tensiunilor si suspiciunilor care frământă astăzi societatea românească. Până la stabilizarea situatiei si reconcilierea natională, absenta lor din viata publică este absolut necesara. "10°

Nimeni nu a avut timp să gândească serios asupra acestor cuvinte, asa că ele au intrat doar în istorie. La mai puțin de o săptămână, începeau incidentele de la Târgu Mures, iar furia, încă o dată dezlântuită de o manipulare specifică celui mai înalt nivel al propagandei comuniste, a luat locul judecătii. Ion Iliescu, fost secretar cu propaganda al CC al PCR din 1964 până în 1968, a fost impartial si demn. L-a vizitat pe Mihăilă Cofariu, românul maltratata de maghiari, scenă difuzată până la saturatie, ca si pe vârșnicul poet maghiar SutoAndrâs, căruia i s-a scos un ochi cu un băt, dar pe care nu l-a filmat nimeni, nici când i s-a scos ochiul, nici pe patul de spital. La patru zile după această vizită si la treisprezece zile de la Proclamatia de la Timisoara, pe 24 martie 1990, lua fiintă Serviciul Român de Informatii.

Faptele curgeau firesc, după logica noilor conducători ai țării. „ Contramitingul" din 29 ianuarie, micile diversiuni din

PENTRU LINISTEA NOASTRĂ

107

februarie, care au dus la îndepărtarea posibililor concurenti ai lui Ion Iliescu din FSN, cereau, împreună cu „pături largi ale populatiei muncitoare " măsuri ferme. Inșă diversiunile după reteta Sectiei CC de Propagandă si a Serviciului Dezinformare din Securitate nu puteau dura, nu puteau fi decât un surogat atunci când unii, pur si simplu, nu doreau să uite tocmai partidul si Securitatea sa. La 22 aprilie 1990, Piata Universității a fost blocată de manifestantii care cereau demisia lui Ion Iliescu si a tuturor celor care făcuseră parte din vechea nomenclatură comunistă, anchetarea fostilor securisti si dezvăluirea numelor informatorilor DSS. Când replica a venit, iar minerii s-au dezlântuit pe străzile Capitalei, s-a putut vedea clar: la Bucuresti, nu erau doar găuri în ciorapul democratiei. Regele era de-a dreptul gol.

Voican Voiculescu tocmai se spăla pe mâini după celebrul „proces" de la Târgoviste, pe care îl rezolvase din dispozitia sefului său Iliescu¹⁰¹. Ca recompensă, a devenit vicepremier în guvernul Roman si a intrat în lumea „secretelor", mult mai atractivă pentru un „vizionar". Dorea să păstreze controlul asupra primei clone a Securității. I-a oferit contraamiralului Cico Dumitrescu, figură a revolutiei, de la televizor, abia numit sef al primului serviciu secret din România, cel din cadrul Ministerului de Interne, o functie mult mai comodă — si pe uscat: la Directia de cultură si sport a internelor. De altfel, Voican hotărâse: „karma" lui „Cico" se consuma pe zi ce trece, o dată cu entuziasmul căderii lui Ceausescu; iar Securitatea trebuia să intre si ea în epoca „Coca-Cola"¹⁰². Imediat, în fruntea serviciului de informatii nou apărut au fost instalati doi ofiteri apropiati lui Gelu Voican Voiculescu — colonelul de contrainformatii Florin Calapod (alias Cristes-cu) si, ca adjunct, colonelul Harosa, fost ofiter de Securitate sub acoperire, cu functia de redactor la editura Meridiane. Cei doi s-au alăturat generalului Doicaru si colonelului

108

Tache, consilierii personali ai lui Voican. În perioada ministeriatului lui Mihai Chitac, ofiterii și subofiterii de la „doi și-un sfert” posedau legitimații false cu mai multe identități și acționau după toate canoanele și principiile Securității.

Pe un al doilea front se înălțase între timp steagul celor două automate Kalasnikov încrucisate pe scut (sigla de armă a Securității). Bineînțeles, nu putea fi utilizată la vedere aceeași stemă. A fost ales pentru Serviciul Român de Informații un simbol simplu al masonilor din Evul Mediu; el era probabil cunoscut securiștilor de la instructaje—cele din „cursul scurt” despre „minoritățile mistico-religioase” — și înseamnă „aici e lucru bun”, „aici e o construcție perfectă”¹⁰³.

La înființarea SRI, pe 24 martie 1990, Ion Iliescu îl prezenta drept o instituție croită după modelul „țărilor cu tradiție democratică, precum SUA, Canada și principalele țări europene”¹⁰⁴. Evenimentul lansării SRI printr-o conferință de presă¹⁰⁵ a avut parte de o pregătire și o ofensivă mediatică—cât mult mai profitabile decât „metafizica” semidoctă în care îi băgase Voican pe securiștii care au răspuns apelului său. În fața a peste o sută de ziaristi, Virgil Măgureanu, abil și inteligent, spre deosebire de halucinatul Voican, răspundea „cerințelor” zilei. Directorul noii instituții preciza cu hotărâre că scopul SRI constă în apărarea statului de acțiunile de spionaj, de terorismul internațional, de extremismul de dreapta „sau de stânga” (și când a spus aceste ultime cuvinte Măgureanu și-a înălțat vocea, lăsând o pauză amenințătoare, de bun augur pentru anticomuniști), ca și de acțiunile „destabilizatoare” de orice fel, în raport cu ordinea constituțională care urma să fie stabilită de parlamentul României.

Lecția de retorică a fost exemplară și toată lumea s-a oprit asupra ei. Dar alta era problema. Nu aveam încă o Constituție, ceea ce punea din start o întrebare privind atribuțiile și competențele SRI: care era „ordinea constituțională” pe care o apăra? Cum se spune într-un proverb românesc, carul a fost pus

PENTRU LINISTEA NOASTRĂ

109

în fața boilor. Ca să arate că securiștii îi sunt cu totul străini, Măgureanu sublinia îndesat că Serviciul Român de Informații va fi echidistant politic, nu va reține și nu va ancheta persoane, nu va sechestra înscrisuri, mărgininându-se doar să sesizeze procuratura pentru inițierea cercetărilor penale în cazurile de încălcare a legalității. Și pentru a înlătura suspiciunile celor care vedeau în înființarea SRI-ului o renastere a Securității, au fost aduși în fața ziaristilor doi dintre colaboratorii proaspătului director. Doi colonei. Primul, colonelul Drăgoi, a fost prezentat de profesorul Măgureanu ca provenind din rândurile armatei. A dispărut repede din „aparat”, lăsând locul „cadrelor” cu mai mare experiență. Al doilea, colonelul Iancu, un fost cadru al militei, acuzat de trădare și închis în ultimii ani ai regimului comunist pentru că trimisese scrisori la „Europa Liberă”, a cărui fiică murise împuscată în noaptea de 21 decembrie 1989 la Intercontinental, a dispărut și el repede din aparat. Cei doi nu făceau parte din acea lume.

În februarie 1990, data la care serviciul condus (din umbră) de Voican Voiculescu luase oficial naștere, cu aproape două luni înainte de apariția SRI-ului, nu a fost întâmplătoare. Trecuseră numai trei zile de la uriasul miting organizat de țărăniști, liberali și social-democrații de atunci (cei ai lui Cuneș-cu) în Piața Victoriei, ca reacție de protest la hotărârea FSN de a se transforma în partid și de a participa la alegeri. Persoane care au părăsit ulterior structurile puterii provizorii au vorbit despre implicarea în repetate rânduri a unor ofiteri de la UM 0215 în evenimentele tulburi din perioada anterioară scrutinului de la 20 mai 1990, când FSN a orchestrat cea mai murdară campanie electorală derulată la primele alegeri libere din fostele țări comuniste.

Cum am mai amintit, ofiterii serviciului informativ organizat de Gelu Voican Voiculescu n-au fost străini de tipărirea și difuzarea unor așa-zise manifeste legionare, însoțite de un întreg arsenal de falsuri „compromițătoare” menite să scadă

110

cota electorală a liderilor opoziției anticomuniste. Ei sunt responsabili de fabricarea așa-ziselor manifeste legionare de la Bacău și București, de publicarea unor calomnii privind personalități din opoziție, de compromiterea acestora prin atacuri în presa obedientă a vremii, care utiliza la rândul ei un arsenal lingvistic de joasă speță și probe false coroborate cu date reale—după metodele de intoxicare specifice Securității. Tot pe seama ofiterilor de la „doi și-un sfert” a fost pus episodul din 18 februarie 1990, când s-au forțat intrările în clădirea Guvernului, ca și compromiterea mitingului maraton din Piața

Universității sau infiltrarea în principalele partide de opoziție și chiar în anturajul liderilor marcanti ai acestora. Astfel, ofiteri din fosta Securitate a Municipiului București, angajați ulterior la „doi și-un sfert”, au lucrat ca gărzi de corp ale tânărului Ion Ratiu, candidat la președinție în 1990.

Cea mai spectaculoasă acțiune a UM 0215 s-a petrecut însă, în colaborare cu Serviciul Român de Informații, pe parcursul mineriadei din iunie 1990. Bineînțeles, pentru toate aceste fapte de arme au fost răsplătiți cum se cuvine. Cei mai mulți dintre ofiterii SMB cooptați în serviciul secret al MI au acumulat, după cum a dovedit în mai multe rânduri presa, averi considerabile — primind case, credite și „oportunități de afa-

ceri

•106

în ce privește organizarea, Serviciul Român de Informații a moștenit o „zestre națională”, în urma unor dispoziții in-formale care răspundeau convingerilor lor, numeroși ofiteri de Securitate din Ardeal au participat activ la constituirea organizației naționaliste „Vatra Românească”. Printre ei s-a numărat și unul dintre foștii mei anchetatori din 1988 — unul dintre cei mai brutali — Gheorghe Moldoveanu¹⁰⁷, căpitanul de la Direcția de cercetări penale din Brașov, care, cum am mai precizat, a ajuns în 1991 redactor-sef adjunct al săptămânalului Desteapta-te Române, organ al „Vetrei Românești” și ulterior al PUNR¹⁰⁸. De altfel, problema relațiilor interes-

PENTRU LINISTEA NOASTRĂ

111

nice cu minoritatea maghiară a rămas o adevărată obsesie pentru lucrătorii SRI, încă mulți ani după tragicele evenimente de atunci. Jonglând cu resentimente istorice atent cultivate, ei au ținut „ochii deschiși”. Dar poate nu în direcția cuvenită. Uniunea Democrată a Maghiarilor din România a devenit începând din 1996 partener la guvernare, iar cu excepția dramei de la Târgu Mureș din martie 1990 nu au mai existat asemenea conflicte. Multi ani însă serviciile secrete din România i-au acordat o importantă exagerată în raport cu celelalte potențiale pericole la adresa siguranței naționale, cum ar fi marea corupție din țară¹⁰⁹ și crima organizată, ori sistemele bine organizate ale mafiei arabe, raketii ruși și moldoveni, mafia din Ucraina și legăturile din țară ale acestora.

Stirea cu numărul 9 din 14 iunie 1990 a buletinului Rom-pres, agenția oficială de știri, reproduce stenograma cuvântării președintelui Iliescu în fața minerilor, proaspăt sosiți în București în zorii acelei zile. „Dragi mineri, mă adresez dumneavoastră multumindu-vă pentru răspunsul de solidaritate muncitorească pe care și acum l-ați dat la chemarea noastră”, spunea domnul Iliescu, cerându-le apoi minerilor să ocupe Piața Universității, unde elemente „fasciste, legionare” ar fi comis acte de vandalism. Pe baza căror informații i-a etichetat astfel președintele de atunci al României pe cei care-l contestaseră luni de-a rândul la mitingul maraton din Piață? Cine i-a spus președintelui ceea ce afirma el despre manifestanții de la Universitate, loc pe care-l evitase de la debutul mitingului anticomunist ce îi contesta autoritatea? Răspunsul este simplu: fusese „informat” de instituțiile „abilitate” create de noua putere pe ruinele fostei Securități.

Cum am spus deja, ofiterii și subofiterii de la „doi și-un sfert” posedau legitimități false cu mai multe identități. Ei au fost implicați direct în supravegherea, compromiterea, dar și în intimidarea opozanților regimului — a participanților la mitingul din Piața Universității. Amintim, ca notorie, agresarea

112

regretatului Petru Cretia. Violenta fizică exercitată asupra eminentului editor al operelor lui Eminescu fusese, după tipic securistic, aseasonată anterior cu catalogarea sa publică în ziarele de propagandă fesenistă drept „legionar” din cauza participării la mitingul din Piața Universității. După cum ne-a mărturisit domnul Cretia, agresiunea a venit în urma unor telefoane de amenințare, dar acestea n-au avut efect: „N-am să-mi schimb atitudinea, în ciuda oricărei violente fizice”, anunța, cu surâsul său de neuitat, Petru Cretia¹¹⁰.

Un exemplu la fel de cunoscut este cel al molestării și amenințării grevistilor foamei din Piața Universității de către Gheorghe Siminea, fost ofiter de Securitate. Faptul s-a petrecut cu o lună înainte de reprimarea manifestației, fiind prezentat pe larg în cotidianul România liberă, care de altfel a urmărit pas cu pas derularea mitingului maraton. Siminea a încercat mai întâi un dialog cu grevistii foamei, apoi i-a luat la bătaie, după care s-a retras în sediul Institutului de studii și proiectări pentru îmbunătățiri

funciare. „Lucrase" acolo până în 1989 ca maior de securitate. Despre Siminea s-a afirmat că ar fi fost avansat după 1989 la gradul de locotenent-co-lonel, iar apartenența sa la Securitatea Municipiului București, unitate care a constituit nucleul UM 0215 din Ministerul de Interne, este un indiciu privind motivația acțiunii sale din Piața Universității: a acționat, adică, la ordin — desi cu exces de zel.

La trei zile după debutul manifestației din Piața Universității, în conferința de presă a Serviciului Român de Informații susținută de Virgil Magureanu, acesta menționa între atribuțiile instituției, pe lângă apărarea statului de acțiunile officinelor de spionaj, ale terorismului sau ale extremismului de stânga și de dreapta, și prevenirea „acțiunilor destabilizatoare de orice fel". Or, de-a lungul derulării mitingului maraton, nu au lipsit acuzațiile oficiale privind caracterul său „destabilizator" — acuzații aduse în repetate rânduri de vâr-

PENTRU LINISTEA NOASTRĂ

113

furi ale puterii, începând cu Ion Iliescu. Acestea erau, dincolo de efectul propagandistic, de natură să reclame o implicare a SRI în supravegherea manifestanților, potrivit cu atribuțiile legale ale instituției, enunțate de Virgil Măgureanu la conferința de presă amintită.

Despre participarea serviciului secret la acțiuni informative în Piața Universității există o mărturie semnată de fostul căpitan SRI Adrian Ionescu. În 6 decembrie 1990¹¹¹, acesta a adresat o scrisoare deschisă parlamentului României, din care spicuim: „în perioada 13-15 iunie 1990, cât și în cea premergătoare ei, am participat împreună cu alte cadre din București în Piața Universității, identificându-ne cu demonstranții, în scopul cunoașterii liderilor. Metodele de lucru utilizate au fost de atragere a informatorilor Securității, pe baza unor stimuli materiali, sau în majoritatea cazurilor prin șantaj, amenințând cu dosarul existent și angajamentul semnat anterior." De altfel, în urma informațiilor culese de subalternii săi pe parcursul mitingului din Piața Universității, Virgil Măgureanu remarcă în 15 mai 1990, referindu-se la unii dintre vorbitorii din balconul Facultății de Geologie, că „de mai multă vreme, pe fondul desfășurării în România a unor confruntări între opoziție și actuala conducere, s-a manifestat și o participare din partea unor cetățeni străini. Am fost informați că o parte dintre aceștia s-au urcat la o anumită tribună, cerând măturarea regimului din România pe motiv că ar fi antipopular și antidemocratic. Nici un stat din lume nu poate permite ca pe teritoriul său să apară asemenea atitudini extremiste". Declarația survenea la mai bine de o lună după ce autoritățile trecuseră la fapte, dispunând expulzarea unui român stabilit în Germania, care criticase acerb regimul Iliescu¹¹².

În sfârșit, la încă o lună după avertismentul lui Măgureanu, în Piața Universității se restabilise liniștea, dar la capătul unor violente care au aruncat România în plin Ev Mediu. Cu ce pret a plătit țara cele întâmplate atunci, se știe. Unde au fost

114

„noile" servicii secrete în momentul declanșării evenimentelor din 13-15 iunie 1990? Răspunsul e simplu: în miezul lor. Există mai multe argumente pentru a considera că escaladarea evenimentelor în 13 iunie 1990 a fost rodul unei provocări, în conformitate cu atribuțiile instituțiilor în care lucrau și cu ordinele primite, după cum am văzut, ofiteri SRI și de la UM 0215 au filat manifestația și manifestanții pe tot parcursul ei. Nu s-a întâmplat doar la București, ci în toate micile locuri de adunare din țară ale „golanilor"¹¹³. Este deci greu de presupus că „serviciile" ar fi scăpat situația de sub control în 13 iunie. Cu atât mai mult cu cât, pe 12 iunie, cu doar o zi înainte, la palatul Victoria avea loc o ședință în care s-a hotărât „lichidarea demonstrației din Piața Universității", poliția, armata și SRI-ul primind ordine în acest sens. Petre Roman a recunoscut acest fapt și relata ulterior că la sesizarea Procuraturii a ordonat „curățirea" zonei: „Nu era, în ochii mei, decât o banală operație de mentinere a ordinii"¹¹⁴.

Într-adevăr, în aceeași zi, la știrile de seară, Televiziunea Română a prezentat un comunicat al Procuraturii prin care se „legitima", după metodele starului totalitar, operațiunea polițienească de „degajare" a Pietei. Modul brutal, specific acțiunilor de poliție politică, prin care s-a trecut la arestarea și împrâștierea demonstranților, a grevistilor foamei, la confiscarea unor documente și bunuri personale a provocat iritarea celor care au reușit să scape de intervenția ce se petrecea la 4 dimineața, la adăpostul întinericului — precum acțiunile similare ale Securității din anii '50. La 5 dimineața, forțele „de ordine" au atacat Institutul de Arhitectură, agresând studenții care lucrau aici pentru prezentarea proiectelor de diplomă, după care au trecut la construirea unor baraje de autobuze și alte vehicule în jurul Pietei. La

aceeasi oră, 5 dimineata, reprezentantii Biroului de Presă al Politiei declarau că „nu stiu nimic” despre ce se întâmplă în Piata Universității — ceea ce relevă că era vorba de o operatiune mixtă, coordonată nu de Ministe-

PENTRU LINISTEA NOASTRĂ

115

rul de Interne, deci de politie, care devenise, ca pe vremuri, doar executant, ci de securisti, adică de serviciile secrete — SRI si UM 0215. Politistii au avut doar rolul de a duce la îndeplinire un scenariu în legătură cu care nu aveau date; reținuseră deja persoane, dar nici ei nu stiau precis câte. Abia la ora 11 s-a dat un comunicat din partea Ministerului de Interne, în care s-a recunoscut că fuseseră operate arestări si că Piata era „curată”, într-adevăr, masinile pompierilor spălase-râ asfaltul, se stropise cu clor, iar în fata Teatrului National se aduceau de zor răsaduri de iarbă si flori. Au fost sădite mai târziu de mineri... în sprijinul supozitiei unei operatiuni mixte coordonate de serviciile secrete (adică de fostii securisti), din ordinul lui Ion Iliescu, există si alte argumente. Piatra cubică cu care manifestantii au aruncat în politisti fusese descărcată dintr-un camion nu cu multă vreme înaintea incidentelor, iar atunci când unii dintre cei aflati în stradă si-au manifestat intentia de a ataca televiziunea, au apărut prompt niste bâte albe asemănătoare celor utilizate în februarie '90, în cursul regizării atacului asupra guvernului. De ce ar fi fost considerate necesare aceste actiuni menite să escaladeze violenta? Răspunsul nu e greu de dat. O replică pasnică i-ar fi transformat, cu siguranță, în martiri pe cei 263 de manifestanti arestati în noaptea de 12 spre 13 iunie, ca de altfel pe toti participantii la mitingul maraton. Reactia brutală a autorităților, care au decis evacuarea în forță a Pietei Universității, trebuia justificată de evolutia ulterioară a evenimentelor.

S-a publicat o celebră stenogramă a discutiei dintre generalul Diamandescu, seful Politiei Capitalei, si ministrul de interne Mihai Chitac. Primul spune: „Am dat foc autobuzelor, conform înțelegerii.” Propozitia lasă sa se înțeleagă participarea la actiuni provocatoare a unor ofiteri, probabil de la SRI sau UM 0215, infiltrati printre manifestanti, cu scopul de a potentă violenta acestora — provocarea fiind o tehnică

116

deloc străina de arsenalul fostilor securisti. Si înțelegere cu cine să facă politistii dacă nu cu „comandamentul” operatiunilor, care, la fel ca înainte de 1989, era lăsat în sarcina celor care pot compune strategii de „împrăstiare a multimilor”?

După cum se stie, evenimentele au escaladat. S-au spart baraje de o parte si de alta. De parcă Institutul de Arhitectură era principalul vinovat, la orele prânzului el a mai fost devastat încă o dată de muncitorii mobilizati de FSN, sub strigătele greu de uitat „Noi muncim, nu gândim” si „IMGB face ordine”. Trupele speciale asteptau să „împiedice” un mic război civil pe care-l provocaseră—iar atunci când situatia a devenit critică, s-a răspuns chiar cu foc împotriva manifestantilor, soldat cu morti si răniti. Dosarul privind aceste decese si răniri prin împuscare nu a fost încă solutionat, cercetările fiind oprite după 2000 de noua conducere a Parchetului General. Oricum, cei care au tras primiseră asigurări că actionează legal, în conformitate cu ordinul MI 02600/1988, semnat de Tudor Postelnicu din dispozitia lui Nicolae Ceausescu si dat în urma revoltei anticomuniste de la Brasov din 15 noiembrie 1987, încă neabrogat atunci, s-a putut interveni cu foc împotriva manifestantilor. Cei care au tras erau din trupele speciale ale Ministerului Apărării Nationale, dar nu ar fi făcut-o, bineînțeles, dacă nu aveau o asigurare a „legalității”, dată de la cel mai înalt nivel — adică de seful statului, Ion Iliescu. Si ei făceau parte din „comandamentul mixt” al armatei, politiei si Securității, sub noua ei identitate.

Natiunea română, mintită luni de zile în legătură cu „mosierii”, cu „vinderea țării” si Coposu care „n-a mâncat salam cu soia” (bineînțeles că detinutilor politici nu li se „servea!”), nu a avut nimic împotriva. Chiar dorea „ordine”, „liniste”: redevenea popor... Iar cei capabili dintotdeauna să „păstreze linistea” regimului — stiau bine domnul Iliescu, primul său ministru de arunci si apropiatii lor — erau „domnii” de la Securitate

PENTRU LINISTEA NOASTRĂ

117

salutară oricum. Mult timp după evenimente, Iliescu mai credea în „lovitura de stat legionară” si „complot”, în 14 iunie '90, vorbindu-le minerilor, le spunea că „unele elemente au apărut chiar în costumatie legionară, au afisat drapelul verde”. Dar niciodată legionarii nu au avut vreun drapel verde!

Presedintele României credea probabil că în afara minerilor nu-l mai ascultă nimeni sau, din cauza bucuriei de a-si vedea din nou alături „clasa muncitoare”, se întorsese în timp cu patru decenii.

Date apărute ulterior în presă acuză implicarea serviciilor secrete amintite în „mineriadă”. Dincolo de rolul lor în intoxicare, al cărei pivot îl reprezenta chiar seful ales al statului, ofiterii fostelor structuri ale Securității au fost o prezentă activă în acele zile pe străzile Bucureștiului. Este de notorietate rolul jucat de Gelu Voican Voiculescu, eminenta cenusie a UM 0215. Posesor al unei arme încă din 19 ianuarie 1990 în baza permisului 010094, justificându-se ulterior pentru acest fapt cu un decret din 1971 care le permitea activistilor comunisti să poarte armă, Voican renunțase la faimoasa sa barbă din considerente „strategice” și a orchestrat în acele zile multe dintre acțiunile represive, după cum a fost acuzat apoi în dese rânduri (și fără a replica) de către presa opoziției, în-tr-un scurt interviu pe care ni l-a acordat și pe care l-am difuzat la „Europa Liberă”, a recunoscut această implicare, susținând că a utilizat arma (deși nu avea permis pentru pistol mitralieră AKM, ci doar pentru pistol) pentru a se proteja, iar la barbă a renunțat pentru a nu fi recunoscut. Sau, am spune noi, pentru a nu fi bătut de mineri fiindcă purta barbă...

S-a scris ulterior, rămânând tot fără replică, și că grupurilor de mineri li s-au distribuit fotografii cu lideri ai Pieteii Universității și că au fost îndrumați la adrese dinaintea cunoscute de politiciști, civili și falsi mineri, de fapt cadre aparținând UM 0215 și SRI. În devastarea sediilor partidelor de opoziție și a redacțiilor unor publicații, un important rol l-au avut

118

coloneii Viorel Tache, Ion Condoiu și Mărăcine, din structurile UM 0215, care i-au însoțit pe mineri în acțiunile lor sau au ordonat subalternilor s-o facă. Faptul este dovedit și de prezenta unora dintre cei pomeniți la redacția României libere în momentul asaltării ei (alături de fostul ofiter de Securitate Cămărășescu, devenit brusc „inginer miner”). La fel de sugestivă este prezenta colonelului Ion Nicolae și a plutonierului Corneliu Dumitrescu de la „doi și-un sfert” în fruntea grupului condus de minerul Danciu, care a devastat casa lui Ion Ratiu. Ulterior, cei doi aveau să declare la una dintre ședințele procesului care le-a fost intentat de către liderul tărănist că „au acționat la ordin”. Ion Ratiu a câștigat procesul împotriva Ministerului de Interne, instanța dispunând inclusiv returnarea sumei de 10 000 USD sustrasă din casa sa de „echipa mixtă de intervenție”.

A mai existat vestita diversiune a „drogurilor” de la Partidul Național Tărănesc, de fapt medicamente primite de la UNI-CEF pentru a fi distribuite ca ajutoare. „Primul care a spus că sunt droguri a fost crainicul Melinescu de la televiziune, care ne și îndemnase să spargem usa de la subsol, că avea el informații că acolo ar exista ceva necurat”¹¹⁶, a relatat ulterior unul dintre minerii care au distrus sediul PNT, prilej cu care a apărut și el la stirile TV. Nu doar Melinescu, astăzi corespondent în Statele Unite al TVR, sau Sorin Ovidiu Bălan, despre care deja am amintit, au participat la asemenea diversiuni. Exemplele de „interacțiune” între cei care construiesc acel scenariu, cei care-l difuzau și cei care, manipulați fiind, îl puneau în practică ar face ele în sine subiectul unei cărți — un manual de dezinformare aplicată.

Există de asemenea date privind acțiunile directe întreprinse de Serviciul Român de Informații în acele zile. Ofiteri SRI au predat în 15 iunie 1990 la Procuratura Generală, prin adresa 2049 (ea exista în registrul de intrări în 1991, atunci când am văzut-o), un raport privind rezultatele unei percheziții

PENTRU LINISTEA NOASTRĂ

119

efectuate la locuința lui Marian Munteanu, în urma căreia fuseseră depuse mai multe înscrisuri la dosarul de anchetă⁷. Pe lângă angrenarea în acțiuni directe, SRI-ului i-a fost atribuit un ordin (283/14 iunie 1990), adresat unităților de grăniceri, prin care se solicita reținerea lui Petre Mihai Băca-nu, Anton Uncu și Octavian Păler, în cazul în care aceștia ar fi încercat să părăsească țara¹⁸, în cursul lunii noiembrie a anului 1990, același serviciu a redactat și o sinteză conținând „principalele concluzii rezultate din analiza evenimentelor din 13-15 iunie 1990”, predată comisiei parlamentare care a anchetat mineriada. Documentul cuprindea doar ilustrarea mecanismului prin care s-au escaladat tensiunile și „degenerarea lor în acte extremiste grave”. La vremea respectivă, opt membri ai comisiei parlamentare au protestat printr-o declarație, dat fiind că din sinteza SRI-ului lipseau cu desăvârșire elementele privind

represiunile din 14-15 iunie, existând în schimb numeroase exemple, într-o însiruire tendentioasă, relative la implicarea și rolul partidelor de opoziție în manifestația din Piața Universității.

O primă și vagă apreciere a rolului jucat de Serviciul Român de Informații în cursul mineriadei avea să vină abia în iunie 1993, când Virgil Măgureanu a prezentat comisiei parlamentare de control primul său raport. De la Ministerul de Interne sau cel al Apărării nu au venit vreodată precizări; iar Ion Iliescu își sustine până astăzi teoria potrivit căreia a fost vorba de o tentativă de lovitură de stat. Nu are de ales: dacă ar recunoaște adevărul, asta ar echivala cu un autodenunț, cu admiterea vinovăției pentru morții și atrocitățile de atunci.

Alegerile din mai 1990 au validat prin vot popular echipa instalată la putere în decembrie 1989. Pentru cei puși să apere cuceririle socialismului în România, adică pentru organele Securității și miliției, ultima rebotezată poliție, dar încă incapabilă să depășească vechile deprinderi, acțiunea

120

de „curățire” avea corespondente bine cunoscute în practicile trecutului. Ca și predecesorilor, posibilele „provocări” le trezeau noilor lideri angoase, cu atât mai mult cu cât manifestația se derulase într-un loc ultracentral, strâns legat de miturile revoluției, care se nășteau în acele momente. Iată de ce lozincile grevistilor foamei care se încâpățâneau să reziste pe pajistea din fața Teatrului National (ca să oferim doar un exemplu) erau cu atât mai incomode.

Pe de altă parte însă, în scandalul internațional provocat de sălbăticia intervenției în forță împotriva manifestanților, nu a fost dezvăluită și fața nevăzută a evenimentelor, cea a „anchetelor” mineriadei, care au urmat arestărilor. Departe de respectul oricăror norme de drept într-un stat democratic, oamenii au fost luați de pe stradă sau scoși de mineri din casele lor, predați unor politisti sau civili și transportați la secții de poliție și apoi la unitatea militară de la Măgurele sau la școala de poliție de la Băneasa 119. Retinutii au ajuns în aceste veritabile lagăre, așa cum remarcam anterior într-o nota, „din ordinul generalului Dumitru Penciu” (după trecerea în rezervă, acesta conduce Asociația rezerviștilor din MI). La Măgurele și la Băneasa, echipe de anchetă au semnat retroactiv mandate de arestare și au condus anchete abuzive. Mai întâi, aceste echipe ar fi trebuit să întrebe de ce totii anchetații prezintă urme de violență. Apoi, de ce retinutii nu le-au fost prezentați la procuratură și de ce trebuie să ancheteze persoane civile într-o unitate militară. Asemenea întrebări nu s-au pus. Brigada de procurori era formată din foști securiști ajunși magistrați sau din persoane care se remarcaseră înainte de 1989 prin obediența lor față de poliția politică (doi fuseseră ofiteri de Securitate, unul fusese implicat în dosarul disidentului Gheorghe Ursu). Ei au fost socotiți capabili să se ocupe intens de „legionarii” din Piața Universității, pe care i-au anchetat pentru a-i „trăia”: unii au fost eliberați, alții au luat calea celulelor de arest. .:• ; ?>K^

PENTRU LINISTEA NOASTRĂ

121

Asemenea lagăre de triere mai funcționaseră în București la începutul anilor '50, în Ghencea. Așa ceva se mai văzuse. Nimic nu deosebeste ceea ce s-a petrecut la Măgurele și la Băneasa de practicile staliniste ale „trierilor” din lagărul de la Ghencea. Obediența față de comanda politică a acelor magistrați, dintre care unii ocupă și astăzi înalte funcții, a dus în iunie 1990 la condamnarea ilegală a numeroase persoane, după cum relevă un raport intern al Procuraturii Generale¹²⁰. Cât privește declarațiile oficialilor despre implicarea structurilor informative nou create în evenimentele din 13-15 iunie 1990, ele au fost întotdeauna foarte prudente. La o săptămână după intervenția brutală a minerilor în București, primul-ministru Petre Roman declara într-un interviu acordat agenției spaniole de presă EFE că evenimentele din 13-15 iunie au fost provocate „după un scenariu al elementelor din fosta Securitate”. Ulterior, primul-ministru din acea perioadă avea să susțină că nu-și aminteste să fi făcut o asemenea declarație.

Practic, în iunie 1990 nu se întâmplase nimic nou sub soare, ci doar o acțiune de „curățire” care în trecut se derula cu o la fel de mare concentrare de forțe, inclusiv cu participarea „oamenilor muncii”. Exemplele nu sunt puține. Ele încep cu devastări de genul celor petrecute la „Asezământul Bră-tianu” de la Florica, localitatea de bastină a Brătienilor, unde camioane de muncitori veniți de la București incendiau, la începutul anilor '50, o bibliotecă de o inestimabilă valoare. Și continuă cu modul în care activiștii din regimul comunist căutau să împiedice cu orice pret „manifestările ostile” și să-și asigure „linistea”.

în aceste conditii, marile concentrări de oameni erau întotdeauna fie evitate, fie atent organizate sau supravegheate. Toate zilele trecute cu rosu în calendarul comunist, prilej de manifestări publice, nu erau, de fapt, deloc o sărbătoare

122

pentru cei de la tribună. Teama liderilor comunisti de provocări atingea în aceste momente paroxismul, într-o astfel de zi sacră, distrugerea unei lozinci sau a unui tablou devenea un pericol major prin puterea exemplului — si de aceea era privită drept o crimă de stat. În consecință, conducerea partidului trasa organelor represive sarcini vizând supravegherea îndeaproape a multimei, după ce organizarea manifestatiei fusese si ea regizată în detaliu de către Securitate.

Directivele date în acest sens erau întotdeauna extrem de precise. Se solicita „garantarea securității persoanei fizice si a domiciliilor tovarășilor conducători si a desfășurării în ordine si liniste a festivităților în întreaga țară”, paza sediilor de partid si prevenirea oricăror „încercări dușmănoase”. Punctual, organele Securității urmau să supravegheze alături de militie construirea tribunelor oficiale, care aveau să fie păzite zi si noapte. Apoi, securistii „vor conduce si organiza munca informativă si de verificare amănunțită a întregului personal utilizat în constructia tribunelor, vor conduce lucrările de verificare a tuturor gurilor de canal si orice lucrări de canalizare din locul unde se află tribunele sau din traseele defilării, utilizând în acest scop organele militiei”. În timp ce militienii scotoceau canalele la ordinele Securității, alte echipe mixte controlau imobilele din jurul pietei unde se ridica tribuna oficială, precum si de pe toate traseele pe care urmau să circule „tovarășii cu munci de răspundere”. Cu cel puțin cinci zile înaintea defilării, trebuiau să fie verificate toate persoanele cu acces la tribună, se stabilea „numărul de rânduri ale coloanei de manifestanti si numărul de manifestanti din fiecare rând”. Securitatea verifica pe cei „numiti de organele de partid în functia de responsabili de rând si de coloană”, urmând, ca o măsură suplimentară de siguranță, „sa fie introdusi sergenti si ofiteri de Securitate în civil în mijlocul coloanei de manifestanti, de la locurile de adunare si până la terminarea manifestatiei”. Erau controlate chiar si „persoanele necesare pentru deservirea bufetului de

PENTRU LINISTEA NOASTRĂ

123

la tribună, luându-se măsuri de supraveghere si analiză a preparatelor. Atât transportul, cât si servitul lor va fi supravegheat de un tovarăs de la Securitate ”.

Aceiasi „tovarăși de la Securitate ” controlau pavoazarea si carele alegorice, urmând ca în fiecare asemenea car să fie urcat câte un ofiter în salopetă. În privinta pavoazării, se recomanda, de pildă, printr-o circulară din 1952, până si raportul între drapele: 75% rosii si 25% tricolore. În timp, la defilările care au urmat, doar s-a schimbat acest raport, pe măsură ce stalinismului îi lua locul national-comunismul. După ce era controlată si pavoazarea, urma camuflarea unor importante trupe de Securitate si militie în apropierea traseelor manifestatiei. Tot aceste institutii se ocupau si de asigurarea prin unitățile de alimentatie publica a unui număr suficient de tarabe cu mititei, fructe si băuturi răcoritoare nealcoolice pe parcursul defilării. „La orele 6 dimineata, ofiterii de Securitate vor supraveghea pregătirea buchetelor de flori ce vor fi repartizate tovarășilor cu munci de răspundere, nemaipermitându-se intrarea în tribună a altor persoane cu flori decât a persoanelor dinainte stabilite, care vor fi tot timpul sub supravegherea organelor Securității. ”ni

Aceasta era lumea din care venea si în care trăise Ion Ilies-cu, alături de majoritatea colaboratorilor săi. Ceea ce s-a petrecut în iunie 1990 a fost asezarea noii realități în oglinda vechii lumi, o lume pe care o cunosteau si căreia îi purtau nostalgia. După ce „organele” au construit scenariul „curățirii” terenului, minerii, eroii simbolici ai proletariatului, au fost singurele persoane «pozitive», cărora li s-a si multumit că au sădit flori în fata Teatrului National. Pe „traseul ” defilării lor bucurestene, minerii au avut parte de „băuturi răcoritoare si mititei”, puse la dispozitie de către autorități. Le meritau. Era o zi de sărbătoare. Ceea ce se stabilise că e important pentru țară se realizase, indiferent de pret. Piata Universității era din nou „zonă liberă” pentru circulatie.

: • Capitolul V '◁•

Sindromul Berevoiesti

Una dintre conditiile esentiale ale perpetuării sistemului comunist a fost secretizarea esecului. Realitatea nu trebuia să fie cunoscută cu exactitate si nici descrisă corect, înainte de 1989, a existat un sistem foarte

bine pus la punct de protejare a informației, la care se permitea accesul numai inițiatilor — adică vârfurilor partidului comunist. Tot ce nu era permis să se știe devenea automat secret de stat, protejat de Securitate. Prezenta amenințătoare a acestora a fost resimțită în toate mediile; la fel ca în URSS, politica politică comunistă din România a trecut chiar și la supravegherea celor care „neplanificând nici un fel de acțiuni și ne-având nici posibilitatea să o facă, ar fi putut pur și simplu să nu iubească dictatorul și statul creat de el”¹²². Cât privește informația, ea consta din surrogatele oferite de aparatul de propagandă.

Opacizarea a atins cote maxime la începutul anilor '80. În anul 1983, Consiliul Culturii și Educației Socialiste a pus la punct o broșură intitulată Lista cuprinzând datele și informațiile nedestinate publicității⁷²³. Conținutul ei era clasificat drept secret de serviciu, toate exemplarele saپیروgrafe fiind în-seriate și predate pe bază de semnătură celor care aveau acces la informații, propagandistilor și ziaristilor. Textul a fost adăugit ulterior, pe măsura evoluției economice din ce în ce mai dezastruoase a țării. Au fost interzise accesului public

SINDROMUL BEREVOIESTI

125

datele realizărilor economice, altele decât cele apărute în documentele oficiale, precum și „veniturile totale reale ale populației, retributia reală și nominală, veniturile totale și reale ale tărânimii, indicele general al preturilor și tarifelor, pensia reală și alocația medie reală pentru copii”. Tot din categoria datelor nedestinate publicității făceau parte cele privind calitatea necorespunzătoare a produselor, dimensiunile producției rebutate, datele absolute ale consumului pe locuitor la principalele produse alimentare și nealimentare, gradul de înzestrare cu bunuri de folosință îndelungată, precum și costurile reale ale producției agricole. Au fost secrete și datele privind sănătatea populației, necesarul de medicamente, numărul celor care necesitau ocrotire socială, cauzele mortalității, interzicându-se până și publicarea informațiilor privind răspândirea răiei și a păduchilor, ca să nu mai vorbim de cauzele și consecințele catastrofelor naturale. Era interzis accesul la statisticile privind criminalitatea, accidentele și chiar traficul de călători, iar în domeniul relațiilor internaționale se avizau pentru publicare doar documentele oficiale ale vizitelor peste hotare.

Aceasta a fost situația până în 1989 și ne-am fi așteptat ca ea să se schimbe. Nu numai că nu s-a întâmplat așa, nici măcar în zilele noastre, dar „” au trecut în mod direct la distrugerea secretelor trecutului, în primăvara anului 1991, s-a demonstrat un fapt de o gravitate fără precedent: Serviciul Român de Informații recusesse la îngroparea unor cantități mari de documente din arhiva fostei Securități într-o răpă aflată la 12 kilometri de Berevoiesti (Argeș). Scandalul a cutremurat pentru câteva luni institutia condusă de Virgil Măgureanu, arătând o față nebanuită a modului în care regimul Iliescu trata o parte esențială a mostenirii Securității și comunismului: arhivele. Dar apoi apele s-au linistit.

Prin astfel de acțiuni tenebroase au fost distruse iremediabil, începând din 1990, documente esențiale pentru in-

126

vestigarea trecutului comunist al României. Alte documente au fost bine zăvorâte, departe de orice ochi curioși. Cine avea un asemenea interes este de la sine înțeles: cei care se temeau de trecut, pentru că viața lor se confundase în mare măsură cu fostul regim. Date statistice oficiale întăresc această ipoteză: dacă arhivele STASI, fosta poliție politică est-germană, însumează 188 km de dosare, cele ale Securității măsoară mai puțin de 25 km, adică a șaptea parte din lungimea celor ale STASI — dar la o populație sensibil mai numeroasă decât a RDG-ului. Dacă avem în vedere faptul că atât STASI, cât și Securitatea au fost organizate de consilieri sovietici din KGB și au funcționat după aceleași principii, se pot formula doar două variante de răspuns privind marea diferență de dimensiuni: ori securistii români nu știau să scrie, ori, o dată ajunși în „tranzitie”, au ținut să distrugă sistematic și la ordin orice legătură cu trecutul. În primul rând, documente referitoare la protectorii lor politici, apoi privindu-i pe ei personal și, în cele din urmă, pe informatorii lor din trecut și de astăzi. Arhivele Securității, ca și cele ale fostului partid comunist, nu îi privesc pe oamenii de rând, ci pe cei care ne-au condus înainte de 1989 și o fac și azi. De aceea, până astăzi ele sunt ascunse privirilor.

Arhivele sunt o parte deloc neglijabilă a mostenirii regimului comunist, prin care adevăruri incomode în legătură cu actualii demnitari ai României ar putea fi făcute publice (având în vedere că foarte mulți dintre ei provin din nomenclatura fostului regim). Ele au făcut obiectul unei atenții deosebite din partea noii puteri încă din primele zile ale anului 1990, în egală măsură cu reconstruirea „serviciilor secrete” pe ruinele Securității. Atât arhivele de partid, cât, mai ales, cele ale Securității au fost dispersate în custodia mai multor institutii, investite la scurt timp după căderea regimului Ceausescu să le gestioneze. Acest lucru a fost statuat printr-o discretă Ho-

SINDROMUL BEREVOIESTI

127

târâre de Guvern 1134 din 1990, tinută multă vreme „la secret” (a fost publicată abia în 1992)¹²⁴, sau pur și simplu prin ordine telefonice. Faptul că, în România, arhivele fostului regim comunist au rămas în general secrete sau, în cel mai bun caz, discrete nu a fost un accident birocratic, ci o expresie a vointei politice. Cei care au preluat puterea și-au luat încă din primele zile ale lui 1990 vădite precauții față de orice ingerință publică în astfel de documente. Arhivele au fost puse de la bun început sub control militar și uneori au fost evacuate din locațiile lor anterioare.

Fost demnitar al Frontului Salvării Naționale, ca și demnitar comunist vreme de mai multe decenii, Alexandru Bârlădeanu a relatat astfel acest episod: „Devenind în 1990 președintele Senatului, m-am interesat unde se află arhiva Comitetului Central. Am fost informat că ea este transportată la Pitești și predată armatei spre păstrare. Am vorbit de două ori cu ministrul Apărării Naționale din vremea respectivă, generalul Spiroiu, atrăgându-i atenția asupra răspunderii ce-i revine primind în grijă respectiva arhivă, și l-am sfătuit să nu permită accesul nimănui la arhivă înainte de reglementarea oficială a modului de administrare și folosire a acesteia, pentru a se evita sustragerea sau falsificarea unor documente. Generalul Spiroiu m-a asigurat că acestea sunt și ordinele date de el.”¹²⁵

Accesul la documente din arhiva fostei conduceri a partidului comunist era socotit deci un pericol, invocat ca atare de Bârlădeanu, probabil pentru că ar fi putut duce la erodarea minciunilor prin care personaje principale ale scenei politice își croiseră o biografie de „rezistenți” ai regimului comunist. Un exemplu în sprijinul acestei explicații este mărturia unuia dintre cei care au avut ocazia să citească dosare ale comunismului în primele zile după fuga lui Ceaușescu: „Am avut posibilitatea să văd dosare de cadre strict secrete din fișetele biroului organizației de bază dintr-un sec-

128

tor al Bucureștiului. Uimirea a fost totală. Studiind dosarele celor aflați în funcții de conducere, am descoperit cu o imensă surprindere că marea majoritate a nomenclaturii avea în fișele personale pe care, în cazul membrilor de partid obișnuiți, erau inadmisibile.” „Petele” constau, după aceeași mărturie, în grave delicturi în ochii partidului, cum ar fi rude în străinătate sau cu condamnări politice, dar și în amănunte compromițătoare legate de viața intimă a activiștilor de partid¹²⁶. Așa stând lucrurile, nu întâmplător documentele din arhiva CC al PCR au fost reîndosariate cu mențiunea „strict secret” de către ofiteri din Biroul Documente Secrete al MAPN. Împiedicarea accesului la arhivele fostului partid comunist, prin continuarea secretizării regimului de acces la aceste informații după 1990, a fost, cum dezvăluia Bârlădeanu, un demers elaborat la cel mai înalt nivel. Au ajuns să fie atât de bine păzite, încât nici măcar „venerabilul” președinte al Senatului nu a primit acces la ele. Având nevoie de anumite documente pentru un studiu despre problema tezaurului românesc de la Moscova, Alexandru Bârlădeanu, deși fusese până nu demult a doua persoană în stat, a fost refuzat politicos, dar ferm: „La începutul anului 1993, după retragerea mea din viața politică, am primit un telefon de la generalul Spiroiu prin care acesta m-a informat că a avut ocazia să citească stenograma discuțiilor din 1965 cu Brejnev, ceea ce l-a lămurit în chestiunea tezaurului. L-am întrebat cu ce prilej a făcut acest lucru; mi-a răspuns că a fost nevoie de acea stenogramă pentru pregătirea unui material. Din ordinul cui s-a umblat la arhivă? — am vrut eu să aflu, generalul Spiroiu răspunzându-mi că nu are voie să spună asta. I-am cerut o copie după stenograma privind cele spuse de mine în acea sedință. Nu am voie! mi-a răspuns el din nou. Reintram astfel în lumea absurdului, în care puteau fi declarate secrete față de cineva cele spuse de însuși acel cineva.”¹²⁷ Absurdul remarcat chiar și de Bârlădeanu după retragerea sa din viața politică și-a pus am-

SINDROMUL BEREVOIESTI

129

prenta pe orice încercare a celor interesati de a ajunge la documentele unui partid de care toti s-au dezis si care nu mai exista, dar a cărui arhivă era, în mod paradoxal, păzită cu strânsnicie.

Pe lângă dispozitiile telefonice în baza cărora s-a operat se-cretizarea acestor documente din arhiva fostului PCR, Hotărârea de Guvern 1134 din 19 octombrie 1990, privind preluarea de la Serviciul Român de Informatii a unor dosare penale de către Ministerul Justitiei si Procuratura Generală, a dus la dislocarea unor părți substantiale din arhiva fostei Securități. Totul a fost făcut cu discretie; când Hotărârea 1134 a fost publicată, după doi ani, operatiunea era de mult încheiată. Ratiunea care a stat la baza actiunilor de dispersare, în special în cazul arhivei fostelor organe de Securitate, a fost mai buna lor camuflare în depozitele a diverse institutii (la interne, justitie sau procuratură) care, de altfel, „lucraseră” în trecut cu Securitatea, constituind împreună structura represivă a regimului. Asa se face că, în prezent, arhivele partidului comunist si cele ale Securității sunt în custodia a șase institutii: Serviciul Român de Informatii (cea mai mare parte), Serviciul de Informatii Externe, Ministerul Apărării, Ministerul de Interne, Ministerul Justitiei si Ministerul Public¹²⁸, fiecare cu o portie proprie de „dosare secrete”.

SRI a fost abilitat prin HG 1134/1990 cu „conservarea dosarelor constituite pe baza prelucrării arhivelor preluate de la organele de Sigurantă si care se referă la actiuni îndreptate împotriva sigurantei statului român anterior anului 1944, precum si cele ulterioare care se referă la actiuni de spionaj-tră-dare, activități subversive cu caracter legionar, nationalist iredentist, fascist sau terorist-diversionist”(s.n.). Acest eufemism descrie, în mentalitatea autorităților române din 1990, partea din arhiva fostei Securități (institutie al cărei nume nici măcar nu este pomenit de respectiva HG) care rămânea în cus-

130

todia SRJ. Ei i se adăugau documente elaborate de conducerea comunistă privind activitatea fostei politii politice si o mare cantitate de dosare privind rețeaua informativă si rezultatele activității ei. Această arhivă totalizează 24 000 de metri liniari de dosare, dintre care o treime (circa 8000 de metri) se află în depozitele centrale din Bucuresti, iar restul la celelalte 40 de filiale judetene ale Serviciului.

SIE gestionează arhiva fostei Directii de Informatii Externe a Securității, cu toate structurile ei — inclusiv celebra arhivă a ICE Dunărea, întreprinderea de comerț exterior a Securității. Arhivele fostei DIE sunt estimate la aproximativ o pătrime din dimensiunile arhivei Securității detinute de SRI. Aceste documente sunt păzite strict: nu numai că ele ar demonstra faptul că „spionajul românesc” a fost puternic angrenat în actiuni de politie politică, dar tesătura de afaceri a fostilor securisti reactivati în aceste structuri ar putea fi „deconspirată”.

Ministerul Apărării Nationale a cedat până în prezent o mare parte din documentele fostului Comitet Central al Partidului Comunist Român, în baza unui protocol convenit cu Arhivele Nationale, către această institutie. Nu au fost predate însă arhivele Sectiei CC privind problemele militare, din justitie si din Securitate, importanta „arhivă de cadre” a conducerii partidului, ca si arhiva găsită în sediul fostului Comitet Central în decembrie 1989. Aceste documente au fost evacuate în ianuarie-februarie 1990 si depozitate la UM Clin-ceni. Ele măsoară circa 1800 de metri si sunt păzite riguros, în regim de secret militar de importantă deosebită, de trupele de parasutisti ale unității. De ce este simplu de răspuns — cadrele „comuniste” din guvern si parlament, ca si fostul prim secretar din fruntea țării, ar putea da ochii (în presă sau în cărți) cu întregul lor trecut „revolutionar”, în cazul în care

SINDROMUL BEREVOIESTI

131

această arhivă ar fi deschisă. Un alt fond documentar care priveste activitatea Directiei de contrainformatii militare a Securității si se află în posesia MAPN întârzie să fie pus, potrivit legii, la dispozitia CNSAS — dar de aici sunt scoase documente când e vorba de „răfuieli politice”, ca în cazul lui Traian Basescu, incomodul lider al Partidului Democrat. Sub pretextul că dosarele prezintă „interes operativ”, o mare parte a documentelor pe care a pus mâna armata în decembrie 1989, fie că sunt de la partid sau de la Securitate, rămân „în regim secret, la dispozitia structurilor specializate ale armatei”¹²⁹. Ministerul de Interne, în cadrul căruia functionează Arhivele Nationale, detine o parte din arhiva fostului Comitet Central al Partidului Comunist si a Consiliului de Ministri, iar la filialele judetene ale Arhivelor Nationale se află arhivele structurilor administrativ-teritoriale ale organelor de partid si de stat din fosta RSR. Partea de arhivă a CC-ului preluată de la MAPN contine 3800 de metri liniari de dosare, dintre care se prelucraseră arhivistic la sfârșitul anului 2000 peste 1500 de metri. A fost preluată si arhiva fostului Institut de Istorie a Partidului Comunist Român, care contine 500 de metri liniari de dosare.

Ministerul de Interne detine si o parte a arhivei fostei Securității a Municipiului Bucuresti, preluată de „serviciul de informatii” al MI, creat la 1 februarie 1990 de Gelu Voican Voiculescu pe structura acestei unități a Securității. Cele mai multe documente care s-au „scurs” în România Mare sau în alte publicatii provin din această arhivă.

Ministerul Justiției are în păstrare „dosarele trimise anterior fostelor organe de Securitate [...] referitoare la persoanele care au executat pedepse privative de libertate sau interdicții domiciliare pe baza unor decizii administrative”, iar Ministerul Public (Parchetul General) detine „dosarele în care

132

urmărirea penala a fost întreprinsă de fostele organe de Securitate și în care s-a hotărât ca persoanele cercetate să nu fie trimise în instanță”. Prima categorie de documente se păstrează în arhiva de la Cernica, iar documentele din custodia Ministerului Public se află la arhivele Tribunalului Militar Teritorial București, Cluj și Iași. Pe tipuri de dosare, situația cantitativă se prezintă astfel: a) 300 000 de volume privesc 120 000 de cauze penale prin care au fost condamnate 250 000 de persoane; b) în cazul pedepselor administrative, se păstrează 80 000 de decizii de internări în colonii de muncă și se pot documenta 173 000 de cazuri de deportări și fixări de domiciliu obligatoriu. Acestor documente păstrate, cum spuneam, în arhiva Ministerului de Justiție de la Cernica, li se adaugă circa 2400 de dosare aflate la Parchetul General, pentru utilizarea lor în elaborarea unor recursuri în anulare. Un alt fond arhivistic important din custodia Ministerului Justiției este cel al Direcției Generale a Penitenciarelor, depozitat la Jilava (în cea mai mare parte), precum și la penitenciarele din teritoriu utilizate în trecut pentru deținuții politici.

Cam aceasta este povestea arhivelor comunismului (ale partidului și ale Securității), în vremea unui regim care sustine că „a rupt-o” cu trecutul. Faptele demonstrează că așa și este, dar într-o interpretare concretă a termenului. A „rupt-o” cu trecutul în sensul că, pe lângă dispersarea programată a documentelor, pe lângă refuzul unor instituții (în special al serviciilor secrete și armatei) de a preda, conform legilor, către CNSAS sau Arhivele Naționale dosarele comunismului, președintele Iliescu a patronat, practic, ruperea sau arderea documentelor incomode care vin din acest trecut.

După „succesul” de la mineriada din iunie 1990, activitatea de recuperare a mostenirii Securității se intensificase. Ofiterii nu veneau să lucreze în noile servicii secrete singuri,

SINDROMUL BEREVOIESTI

133

ci cu rețelele lor de informatori și capitalul propriu de „cunostinte”. Serviciul Român de Informații, de pildă, a demonstrat acest lucru în mod direct, când, prin anunțuri la mica publicitate, de genul unuia publicat de Secția județeană SRI Galați, se anunța numărul de telefon la care „toți cei interesați” puteau lua legătura cu ofițeri de informații, în ansamblu, eforturile de recuperare a rețelei de informatori ai Securității au fost încununată de succes. La baza acestui succes au stat însesi prioritățile de racolare a informatorilor stabilite de poliția politică a regimului comunist în ultimii ani ai acestuia: atenția se îndreptase asupra tineretului, încălcând norme legale în vigoare, securistii au inclus în rețelele lor informative mii de elevi minori. Numai în 1989 și doar la Sibiu, din cele 830 de „surse” racolate în acel an în rețeaua informativă, 170 erau minori; cel mai mic „colaborator” avea 11 ani¹³⁰. Securitatea decisese parcă să se întoarcă la începuturi, visând la transformarea copiilor și adolescenților României în eroi de tip sovietic, precum elevul Pavlik Moro-zov, celebru în anii stalinismului pentru „vigilenta” cu care și-a turnat părinții la NKVD. După 1989, acești tineri au putut fi ușor santajați pentru a-și relua „colaborarea”.

De asemenea, puzderia de imobile ori apartamente „conspirative” de prin orasele României care aparținuseră Departamentului Securității Statului au fost și ele recuperate. Puterea „serviciilor” creștea astfel, ca în poveste, de la o lună la alta. „Securitatea personală a președintelui Iliescu”, așa cum numea un prim „dezertor” aceste noi structuri, o ducea la fel de bine ca odinioară: „Salariile sunt, ca și în trecut, mult mai mari ca în armată sau poliție. Conducerea SRI primește un salariu echivalent cu al unui ministru, șefii de diviziuni și locțiitorii acestora cât al senatorilor, iar conducerea secțiilor județene au salarii echivalente cu ale prefectilor. Un absolvent de școală militară din SRI primește un salariu echivalent cu al unui medic specialist cu o vechime de 20 de ani.” Fostul

134

ofiter pe care l-am citat era nemulțumit ca SRI gestionează necontrolat mari sume în lei și valută, că furnizează documente din arhivele Securității săptămânalului România Mare și că, după fișele interne de atribuții, respectă practic organigrama fostei Securități, cu deosebirea că a dispărut cercetarea penală și că direcțiile DSS au fost botezate „diviziuni”¹³¹.

Când „domnul profesor” Măgureanu sublinia în 24 aprilie 1990 greutățile pe care „institua” le întâmpină în activitate, se ducea încă o luptă acerbă pentru consolidarea pozitiei SRI, care nu era privit cu ochi buni de către unele cadre din armată și din Ministerul de Interne (a se citi Voican Voiculescu și „unitatea” sa de securisti). Funcționând inițial în Palatul Parlamentului din Dealul Mitropoliei, serviciul a obținut grație diligențelor directorului său un impozant sediu pe strada Povernei, ulterior schimbat cu complexul „fabricii de directori” CEPECA din Pădurea Băneasa (botezat cu umor de „sereis-tii” care îl populează Twin Peaks, după numele unui serial celebru). Treptat, foste case conspirative, inspectorate județene și alte bunuri imobiliare sau dotări din patrimoniul DSS au intrat în portofoliul noilor „servicii secrete”. Pe la finele anului 1990, lucrurile păreau asezate.

Dar, în primăvara anului 1991, faptul de mare gravitate petrecut la Berevoiesti a ridicat din nou mari semne de întrebare în legătură cu situația unei părți esențiale a mostenirii Securității — arhivele. La un an de la mineriada din iunie 1990 s-a descoperit că, după o săptămână de la plecarea minerilor din București, SRI trecuse deja la stergerea urmelor. Nu doar a celor proaspete, ci și la distrugerea unor importante cantități de documente din arhivele Securității. Iar asta nu mult după ce însuși Virgil Măgureanu anunțase la prima conferință de presă a SRI din 25 aprilie 1990, cu bine cunoscu-ta-i fermitate, că își propune să „recupereze” documentele dispărute în decembrie 1989 din arhivele Securității.

SINDROMUL BEREVOIESTI 135

Grija cu care au fost și sunt gestionate, „periate” și păzite aceste arhive nu este întâmplătoare. Fără păstrarea secretă a arhivelor, structurile Securității — oameni, case conspirative, sedii și conturi — nu puteau fi menținute de către mostenitorii ei.

Sa reluăm în detaliu cele petrecute la Berevoiesti. În seara de 22 iunie 1990, la numai o săptămână de la finalul mi-neriadei, un camion militar încărcat cu 7 tone de documente, însoțit de colonelul SRI Bordeianu (bineînțeles, fost lucrător al Securității) urca pe un drum forestier de pe valea Brătiei, la nord de comuna Berevoiesti din județul Argeș, încărcătura camionului a fost aruncată într-o râpă și acoperită cu pământ rupt din maluri, însoțitorii camionului încercau astfel să camufleze documente din arhiva fostei Securități, dar și unele purtând antetul SRI. Localnicii au descoperit însă repede arhiva din râpă, iar prin Berevoiesti au început să circule și să fie citite cu nesat o multime de dosare cu mențiunea „strict secret”, în încercarea de a camufla mai bine fapta, Bordeianu a trimis ulterior acolo mai multe camioane cu pământ și a trecut la recuperarea documentelor găsite de localnici; dar secretul acțiunii se spulberase. La 11 luni de la misiunea „confidențială” a colonelului, un grup de ziaristi a trecut la dezgroparea încărcăturii abandonate¹³².

Momentul a pus în mare dificultate SRI-ul. Pe 16 mai 1991, Măgureanu asigură Adunarea Deputaților că „Serviciul Român de Informații nu are nimic în comun cu fosta Securitate”, al cărei „cadavru” nu dorește să-l mai ducă în spate. Nici nu-l ducea, căci cadavrul era viu. Pe 21 mai, când „desantul” ziaristilor conduși de Petre Mihai Băcanu începuse săpăturile la Berevoiesti, Măgureanu, chemat de urgentă la Parlament, a dat asigurări că „SRI nu e implicat în aceasta afacere”, muștrându-i totodată pe cei care, dând dovadă de „neghiobie”, dezgroapă documente care, aduse la cunoștin-

136

ta opiniei publice, ar provoca „dezinformări”. I se răspunde că la Berevoiesti s-au găsit inclusiv documente sustrate din sediile partidelor de opoziție în zilele mineriadei din iunie 1990 și ca ori SRI-ul e continuatorul Securității, ori Securitatea există fără ca SRI-ul să o știe¹³³.

Între timp, presa a adus la cunoștința opiniei publice conținutul documentelor abandonate de Serviciul Român de Informații la Berevoiesti. Era vorba de dosare de urmărire informativă întocmite de fosta Securitate, de corespondență secretă și note informative dinainte de decembrie 1989, de o sumedenie de

Biblii si brosure religioase confiscate de lucrătorii Departamentului Securității Statului, de corespondentă interceptată de Serviciul de filaj-scrisori, dar si de acte ale SRI: documente sustrate din sediile partidelor de opozitie nu numai la mineriada din iunie '90, dar si cu ocazia devastării lor în timpul „contramitingului” FSN din 29 ianuarie 1990.

Reacțiile nu s-au lăsat asteptate. Guvernul Roman a solicitat Procuraturii Militare cercetarea cazului, iar în parlament chiar FSN a propus înființarea unei comisii de anchetă, imediat după publicarea primelor documente din groapa de la Berevoiesti¹³⁴. La 1 iunie, însusi Ion Iliescu iese din mutenie si afirmă că angajatii SRI au dat dovadă de „lipsa de profesionalism” si „iresponsabilitate”, că documentele nu sunt de mare interes si că se face prea mare caz de ele¹³⁵.

Între timp, SRI recunoscuse: a emis un comunicat în care arăta că hârtiile îngropate la Berevoiesti sunt rezultatul unui „plan de dislocare, prin care ofiterii de informatii au trecut la abandonarea documentelor fără valoare operativa”. Dar comunicatul SRI nu a reusit să împiedice grava criză politică si morală a regimului Iliescu. Rechemat în fata parlamentului în contextul acestui scandal, Virgil Măgureanu s-a arătat vizibil marcat de „incidentul” Berevoiesti, declarând: „...îmi par eu însumi stupid.” Asumarea unei culpe profesionale era

SINDROMUL BEREVOIESTI

137

de natură să arate parlamentului si opiniei publice că directorul se pune la dispozitia comisiei parlamentare nou create, abilitată sa cerceteze cazul, fiind gata să suporte orice verdict. El afirma si hotărârea de a-i pedepsi pe cei vinovati de această grava deconspirare a actiunii SRI din 1990, prin care s-a încercat distrugerea documentelor găsite la Berevoiesti. La rândul său, presedintele Iliescu declara în interventia sa de la 1 iunie: „Cred că acum trebuie să adoptăm urgent noua Lege a Sigurantei Nationale.” Această interventie surprinzătoare, aparent fără legătură cu subiectul, a fost ulterior motivată de articolul 12 al respectivei legi, care arată: „Nici o persoană nu are dreptul să facă cunoscute activități secrete privind siguranta natională, prevalându-se de accesul neîngrădit la informatii, de dreptul la difuzarea acestora si de libertatea de exprimare a opiniilor.”

Practic, se încerca o stingere a scandalului prin promulgarea legii. Dar încercarea avea să esueze. Cotidiane de mare tiraj ale lumii publicau deja relatări sub titluri de genul „Wa-tergate-ul României a început în pădure”. Mai mult, Steny Hoyer, membru în Camera Reprezentantilor si în Comisia de Securitate si Cooperare în Europa, a rostit la 3 iunie 1991 în Congresul Statelor Unite un discurs din care spicuim următoarele: „Cred că o clarificare a statutului actual al Securității este necesară înainte ca poporul român să poată dobândi încredere în noile sale institutii guvernamentale. Am ridicat această problemă în convorbirea avută cu premierul român Petre Roman cu ocazia vizitei acestuia la Washington în martie, dar cred că răspunsul său a fost evaziv. Temerile mele s-au adâncit cu ocazia dezgropării a 7 tone de dosare ale Securității, care cuprind liste ale disidentilor, transcrieri ale emisiunilor Europei Libere, informatii despre opozanti. Documentele dezgropate releva faptul că supravegherea opozitiei din România a continuat chiar si după ce Securitatea a fost în mod oficial desființată. Noul Serviciu Român de Informatii, în a

138

cărui componentă se află un număr mare de fosti securisti, a anuntat că unii dintre ofiterii săi sunt responsabili de distrugerea documentelor. SRI a afirmat că toti cei responsabili vor fi imediat eliberati din posturile lor. As dori ca guvernul român să urgenteze ancheta si să o facă cu toată sinceritatea, pentru a elimina odată pentru totdeauna umbra suspiciunii care încă hârtuieste societatea românească.”

Anchetarea „cazului Berevoiesti” nu numai că nu s-a făcut cu sinceritate; ea nu a fost niciodată finalizată. Organele de cercetare penala si specialistii militari care au preluat spre cercetare documentele dezgropate de ziaristi au dispărut treptat din colimatorul presei. La 29 iunie 1991, profitând de disparitia „scandalului” de pe prima pagină a ziarelor, ei au decis distrugerea documentelor care stârniseră furtuna, între timp, la Televiziunea Română a fost lansat un zvon potrivit căruia groapa de la Berevoiesti fusese acoperită cu steril provenit de la o mină de uraniu. Imediat, către redactiile care continuau să publice documente, în special către România liberă, au început să curgă telefoane prin care anonimi își declarau satisfactia că ziaristii gălăgiosi „or să amutească si-or să-si lase copiii orfani”¹³⁶.

Comisia parlamentară înființată în urma unei hotărâri din 28 mai 1991 și-a început și ea propria investigație, în legătură cu activitatea acestei comisii, unul dintre membri, deputatul FSN Marcel Chitescu, declara în 4 iunie 1991 că se conturează concluzia unei distrugerii de documente în urma unui act iresponsabil, ai cărui autori lucrează încă în SRI, dar și că „scandalul Berevoiestii” ar putea fi un act de diversiune. După vacanța parlamentară, comisia și-a reluat activitatea, în vreme ce la Senat începea în 18 septembrie dezbaterile Legii de organizare și funcționare a Serviciului Român de Informații. Cinci zile mai târziu, deputatul FSN Cornel Ardelean a făcut în Cameră surprinzătoarea propunere de a se suspenda pentru o vreme activitatea comisiei de anchetă „Berevoiestii”, dar

SINDROMUL BEREVOIESTI

139

masina de vot a puterii nu a putut promova această propunere din cauza absentei a 61 de parlamentari fesenisti. Esecul a fost corectat însă după două zile: în 25 septembrie 1991, minerii au revenit la București, iar evenimentele violente care au provocat căderea guvernului Roman au dus și la intrarea în anonimat a activității comisiei. Ea nu a mai fost reînființată în noua legislatură, iar parlamentarii care au investigat „cazul Berevoiestii” (chiar și cei din rândurile opoziției) au păstrat tăcerea asupra concluziilor la care ajunseseră în legătură cu acest episod întunecat din istoria SRI.

Singura consecință a fost căderea câtorva capete din Serviciul Român de Informații. Cel mai important personaj, înlăturat nu pentru că a dispus distrugerea documentelor, ci pentru „neglijență în serviciu”, a fost generalul Mihai Stan, adjunct al lui Virgil Măgureanu și fost șef al Serviciului D (Dezinformare) din Securitate. Stan fusese reactivat și avansat prin decret prezidențial de către Ion Iliescu la gradul de general. Ulterior, i s-a găsit un loc în Serviciul de Protecție și Pază.

Între timp, presa a mai prezentat cazuri de distrugere de documente din arhivele secrete, petrecute în 1990. Astfel, s-a aflat că Nicolae Bordeianu, fostul colonel de Securitate încadrat la SRI, cel care însoțise camionul cu documente spre Berevoiestii, încercase să distrugă mai întâi aceste documente în Fabrica de Mucava de la Scăeni, ale cărei malaxoare au fost în mai multe rânduri beneficiarele acțiunii de „salubritate” a arhivelor fostei Securități. Altfel spus, multe dintre cartoanele de ambalaj fabricate la Scăeni contin pesemne pagini iremediabil distruse din istoria imundă a politiei politice comuniste. Asemenea fapte stau, probabil, în spatele deselor răspunsuri pe care Consiliul National pentru Studierea Arhivelor Securității le primește de la SRI în legătură cu dosarele unor persoane care astăzi „nu figurează în evidentele fostei Securități”. Ion Iliescu, de pildă, care, deși declară fost urmărit de fosta poliție politică comunistă, nu are do-

140

șar de Securitate, după cum a recunoscut chiar Radu Timof-te, director al SRI după alegerile din 2000/137. În mod (deloc) surprinzător, președintele României și al Consiliului Suprem de Apărare a Țării nu s-a interesat de circumstanțele dispariției unor documente care ar putea proba „disidentia” sa în timpul comunismului.

După 1989, distrugerea de documente a respectat foarte probabil reglementările anterioare de procedură în asemenea cazuri. Asemenea acțiuni nu se făceau la întâmplare, ci prin decizii și ordine scrise, semnate, în baza unor hotărâri luate de „nivelurile superioare”. Regimul comunist și-a îngrijit cu mare meticulozitate arhivele. De pildă, reglementările Securității cu privire la păstrarea documentelor, la stocarea informațiilor și constituirea propriei arhive demonstrează că fiecare informație era, înainte de 1989, riguros gestionată și înregistrată. Nu se puteau distruge după bunul plac documente, iar accesul la ele, chiar al ofițerilor de Securitate, era strict reglementat. Ceea ce exclude ipoteza din introducerea acestui capitol, potrivit căreia securistii n-ar fi știut să scrie... Știu foarte bine și erau la fel de meticuloși ca și colegii lor de la STASI.

Ordinul Ministerului de Interne nr. 001050 din 25 mai 1977, care conține Instrucțiuni privind organizarea și funcționarea evidentelor de Securitate™ (și despre care nu știu să fi fost abrogat, cel puțin în privința reglementării păstrării și mânăuirii documentelor de arhivă) dovedeste, în fond, că Serviciul Român de Informații se face vinovat de distrugeri de documente din arhiva fostei Securități foarte probabil în urma ordinelor superioare ale conducerii, care la rândul ei acționa astfel, fără îndoială, din „rațiuni și dispoziții superioare”. Cu alte cuvinte, Ion Iliescu și acoliții săi puteau fi singurii în

măsura să decidă distrugerea unor documente incomode (pe de o parte) sau utilizarea lor, după caz, în compromiterea sau santaj area unor inamici politici.

SINDROMUL BEREVOIESTI

141

După cum spuneam, evidenta dosarelor Securității a fost strict reglementată. La articolul 4 al Instrucțiunilor citate, se arăta că: „Evidentele de Securitate se organizează centralizat pe țară, la CENTRUL DE INFORMATICĂ SI DOCUMENTARE, iar pe plan local la inspectoratele județene și al municipiului București și la serviciile de contrainformații militare. Ele concentrează date și informații despre categoriile de persoane, fapte și evenimente ce au format sau formează obiectul activității informativ-operative, despre persoanele cu antecedente politice reactionare, despre cele care au fost condamnate pentru infracțiuni date în competența organelor de cercetare ale Securității și alte categorii de informații de interes operativ sau documentar necesare muncii, în scopul evitării creării unor evidente paralele, orice altă evidență de Securitate sau de lucru solicitată de unități se impune a fi motivată pe baza unui studiu întocmit împreună cu Centrul de Informatică și Documentare și aprobat de conducerea ministerului.”¹³⁹

Unitățile din teritoriu și din București aveau datoria să furnizeze constant date pentru actualizarea evidentelor, iar la solicitarea CID să furnizeze orice alte date și materiale din sfera lor de competență și acțiune. Se păstra principiul compartimentării muncii pe direcții și servicii, Centrul de Informatică și Documentare având rolul de a coordona „organizarea unitară și folosirea eficientă a acestor evidente”, care la data respectivă (1977) „functionau în sistem automat și manual, până la generalizarea prelucrării automate a datelor”. Evidentele de Securitate se compuneau din baze de date despre persoane, baze de date cuprinzând informații de interes operativ sau documentar, organizate pe „linii de muncă” și „probleme”, și evidentele generale ale fondurilor arhivistice de Securitate. Operațiunea de constituire a bazelor de date computerizate începuse în 1972, sub comanda colonelului Pavel Costandache, directorul de atunci al unității, și avea să dureze aproximativ un deceniu.

142

La începutul anilor '80, grație calculatoarelor de la CID, Securitatea avea posibilitatea să afle imediat orice informații legate de vreo persoană care fusese la un moment dat în atenția „organelor” sau era o rudă apropiată a acestor „elemente suspecte”. Domnul Timofte și-a păstrat până astăzi acest privilegiu, rezervat odinioară șefilor Securității, ministrului de interne și tovarășului Ceaușescu. Firește, nu pentru uzul personal, ci pentru cel al președintelui statului, care este și președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

Să vedem, practic, ce fel de informații ascunde încă SRI-ul de ochii lumii. Cel mai consistent segment de informații stocat la CID era cartoteca generală documentară, care cuprinde baze de date despre persoanele „lucrate” de Securitate. Conform articolului 10 al Instrucțiunilor din 1977, în vigoare până la așa-zisa desființare a Securității și preluarea arhivei de către SRI, „Cartoteca generală documentară este o bază de date organizată alfabetic pe fișe tip, la Centrul de Informatică și Documentare pentru persoanele din întreaga țară și la Inspectoratele Ministerului de Interne pentru persoanele din raza lor de competență. Cuprinde date despre următoarele categorii de persoane: aflate în urmărire informativă, asupra cărora se continuă supravegherea informativă în cadrul dosarului de obiectiv-problemă, aflate în urmărire penală ori care au făcut obiectul unor asemenea activități; aflate în rețeaua informativă sau care au făcut parte din această categorie; cu antecedente politice reactionare; condamnate pentru infracțiuni care au fost sau sunt de competența organelor de cercetare ale Securității; asupra cărora au fost întreprinse măsuri de prevenire (destrămarea unor anturaj e, avertizarea, punerea în dezbatere publică, întreruperea sederii în țară, declararea ca persoană indezirabilă etc.); care au călătorit în interes de serviciu sau personal în străinătate și au refuzat să se înapoieze în țară la expirarea vizei; care au trecut sau care au încercat să treacă fraudulos frontiera; care au cerut aprobarea de a ple-

SINDROMUL BEREVOIESTI

143

ca definitiv din țară; care au solicitat căsătoria cu străini; cetățeni străini care au vizitat reprezentante străine din R. S. România în afara cadrului oficial și aceia care întretin legături neoficiale cu străini, dacă după verificarea temeinică a informațiilor rezultă date de interes operativ; străini stabiliți în R. S. România; alte persoane cunoscute cu interes operativ în fondurile arhivistice și de Securitate.”¹⁴⁰

Distrugerea acestor informatii era o exceptie, de asemenea strict reglementată prin articolul 22: „Scoaterea fiselor din car-toteca generală documentară si distrugerea acestora (pe bază de proces-verbal) are loc în următoarele situatii: a. când se constată că persoana a fost luată în mod gresit în evidentă; b. când se transferă la UM 0920 [Directia de Informatii Externe — n.n.] materiale sau dosare, se distrug numai fisele care se referă la acestea, mentinându-se în continuare fisele despre persoanele care sunt cunoscute si cu alte fonduri în arhivă, ce nu fac obiectul transferului; c. când s-a constatat neconfirmarea materialelor initiale, săvârșirea unor fapte de mică importantă ori manifestări datorită unor nemulțumiri personale, dacă persoana nu figurează cu alte materiale în arhivă; aprobarea de scoatere (în astfel de cazuri) va fi dată de sefii unităților sau loctiitorii acestora, iar materialele respective vor fi clasate la fondul de corespondență; d. în cazul decesului persoanelor ce au făcut parte din rețeaua informativă, dacă nu sunt cunoscute cu antecedente politice reactionare sau penale.”¹⁴¹

După cum se vede, aceste reglementări extrem de precise fac posibilă reconstituirea cu mare fidelitate a patrimoniului arhivistic al fostei Securități. Aceasta nu numai că si-a gestionat cu infinită grija propria arhivă, dar a întreprins măsuri speciale de conservare a ei. La articolul 46 se dispune micro-filmarea ei, cu „caracter de asigurare”, si realizarea unui fond de microfilme care, la cererea ofiterilor de Securitate, era pus la dispozitia lor spre documentare, „urmând ca materialele

144

de arhivă în original să fie date spre studiu numai în cazuri deosebite”. Mai mult, Centrul de Informatică si Documentare „organizează activitatea de restaurare a acelor materiale din arhivă supuse procesului de deteriorare sau degradare”. Dacă Securitatea le-a restaurat, SRI-ul le-a îngropat...¹⁴²

Asadar, cu ajutorul cartotecilor si evidentelor de la CID, se poate preciza ce anume contineau arhivele fostei Securități la data la care au fost preluate de Serviciul Român de Informatii. Se poate descoperi imediat cât anume s-a distrus din această arhivă, cine a făcut-o si din dispozitia cui. Dar ne îndoim că directorul SRI este decis sa facă lumină în această problemă, desi distrugerea acestor documente este nu numai un atentat la memorie, ci si o faptă penală deosebit de gravă.

în schimb, desi este îndreptătit — prin Legea 187 referitoare la accesul la propriul dosar si la deconspirarea Securității ca politie politică¹⁴³ — la accesarea acestor baze de date, ca si la preluarea arhivei fostei politii politice comuniste, Consiliul National pentru Studierea Arhivelor Securității este .ținut la usile serviciilor secrete, într-un dispret total față de respectarea legii — specific, de altfel, comportamentului securistic¹⁴⁴.

în România s-a perpetuat trista traditie a invocării secretului nu atât pentru a proteja siguranta țării, cât mai degrabă pentru a păstra linistea liderilor, ca si din prudentă cazonă. Există, de fapt, o tristă traditie a diferentei între secret si invocarea lui — a diferentei, în acest caz, între constrângere si realitate, între ideologie si adevăr. Arhivele partidului comunist ori arhivele Securității, astăzi ale SRI-ului si ale celorlalte servicii secrete sau intrate în posesia armatei, rămân încuiate cu cea mai bine păzită cheie din buzunarul lui Ion Ilies-cu. Primul mostenitor al Securității stie foarte bine că informatia înseamnă putere. Ceea ce s-a petrecut la Berevoiesti în 22 iunie 1991 nu a fost un simplu accident, întâmplarea reflectă precautia au-

SINDROMUL BEREVOIESTI

145

torităților față de dosarele comunismului si a devenit un adevărat sindrom. Ceea ce se petrece cu arhivele Securității se petrece si cu cele ale fostului partid comunist — si din aceleasi motive. După 1989, desi accesul la informatie si libertatea presei au devenit câștiguri incontestabile, din cauza „sindromului Berevoiesti” ele sunt, în fapt, inaplicabile. Acest sindrom se manifestă numai în ultima sa fază prin distrugerea informatiilor; mult mai des întâlnită este secretizarea acestora. Secretizarea eseurilor, secretizarea inutilă a trecutului sau prezentului, împiedicarea abuzivă a accesului la libera informare — toate acestea tin de restauratie. Din cauza acestui sindrom care bântuie încă în România, nu cunoastem decât precar si nesistematic realitățile fostului regim.

Unele pudori pot fi explicate, dar nu si acceptate. Că Securitatea a supravegheat atent nomenclatura, rapoartele ei ajungând în cele din urmă la responsabilii de cadre ai partidului, nu este o noutate — nu trebuia neapărat să fii „disident”, ca Ion Iliescu, pentru a avea dosar la Securitate. Mărturiile ale ofiterilor Consiliului Securității Statului din 1968 arată că practica era răspândită în anii lui Dej. Un raport secret

al Sectiei CC pentru controlul muncii la Ministerul Fortelor Armate, Ministerul Afacerilor Interne si Ministerul Justitiei, din aprilie 1968, consemna că în trecut se efectuase „ urmărirea informativă a unor tovarăsi din conducerea partidului" din ordinul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Mai mult, din ordinul lui Alexandru Nicolski si al lui Pintilie Gheorghe, agenti sovietici ajunsi în fruntea Securității, care actionau probabil din ordinele Moscovei, în 1949 a fost pus sub ascultare chiar si telefonul lui Dej¹⁴⁵.

Initiat în tainele acestor intrigi bizantine din sânul partidului, Nicolae Ceausescu, o dată ajuns la putere, a utilizat si d din plin Securitatea în urmărirea opozantilor săi din interiorul PCR, dintre care multi au ocupat Junetii politice deprim rang în România ultimilor ani. Iar Ion Iliescu a învățat poli-
146

tica la aceeasi scoală. Iată de ce nu poate fi o simplă întâmplare conservarea în regim secret a arhivei partidului comunist — care adună laolaltă stenograme ale discutiilor de la conducere, dosare de cadre si documente privind deciziile politice si economice ale celor care au condus tarapana în 1989 —, nici tinerea sub cheie a arhivelor Securității si nici practica distrugerii unor documente incomode.

„Entitățile sacre, superioare, suprareale, suprapersonale nu pot fi obiectul unui sentiment atât de comun cum este curiozitatea", scrie Piotr Wierzbicki, explicând dominanta psihologică a elitei comuniste¹⁴⁶. Iar elita politică de astăzi a României are rădăcini adânci în nomenclatura sau în structurile birocratice represive ale fostului regim. Consecintele „sindromului Berevoiesti" nu îi pot privi doar pe ei si nu pot fi neglijate: se petrece, zi de zi, ignorarea trecutului totalitar sau, chiar mai rău, o revalorizare a lui de către pături tot mai largi de oameni, afectati de greutățile tranzitiei din România. Perpetuarea acestui fenomen poate avea efecte gr ave. Se-cretizarea inutilă a unei societăți, a istoriei ei apropiate si triste poate deveni o premisă a restauratiei, prin influenta nocivă asupra gândirii oamenilor. Refuzul autorităților, al clasei politice postcomuniste reprezentate de Partidul Social Democrat, continuatorul fostului partid comunist, de a permite cunoasterea realităților traumatizante ale fostului regim capătă treptat dimensiuni sociale. Prin actiunea subconstien-tă, sporită de manipulări politice, „sindromul Berevoiesti" are nefastul efect de reabilitare a comunismului.

Sunt relevante în acest sens rezultatele unei anchete psi-ho-sociologice desfășurate într-o localitate din mediul rural, relatate de Alina Mungiu¹⁴⁷: „ Cele mai idealizate erau conditiile de viață din timpul lui Ceausescu, prin opozitie cu preturile mari ale perioadei de tranzitie. Foarte putini păreau să-si amintească că totul era cartelat în ultimii ani ai lui Ceausescu si că deseori nu se găseau nici cantitățile in-

SINDROMUL BEREVOIESTI

147

fime de pe cartele. Desi majoritatea a afirmat că stia de existenta unui mare număr de detinuti politici, aceasta nu i-a împiedicat să declare perioada lui Gheorghiu-Dej drept o perioadă ideala, în mod convenabil, toate detaliile neplăcute au fost uitate. Cheia principală pentru citirea trecutului sunt interesele prezentului, chiar dacă procesul se petrece inconstient. " Concluzia Alinei Mungiu este la fel de îngrijorătoare ca si constatările; suntem „la fel de izolati față de propriul trecut. Un popor în care elita este distrusă sau redusă la tăcere si în care stăpânirea este suficient de lungă ca toti cei care trăiseră constient si alte vremuri să își atingă sfârșitul biologic este practic un popor nou. Această distrugere nu a fost accidentală, ci programată". Distrugerea continuă.

:<t: Capitolul VI

Privatizarea Securității

Pe strada Plantelor din Bucuresti, la numărul 36, se află un imobil de constructie recentă, spre deosebire de restul caselor de pe stradă. Compus din subsol, parter si trei etaje, el adăposteste o întreagă poveste, în strânsă legătură cu subiectul acestei cărți: o poveste despre „ afacerile postrevolutionare ale Securității", despre contributia ei esentială la privatizarea regimului comunist, realizată — după modelul postsovietic — si în România postcomunistă. Pe toată perioada constructiei sale, blocul a fost proprietatea Societății Comerciale ROMCAN ENTERPRISES SRL, cu sediul declarat pe undeva, prin soseaua Pantelimon. Firma, ca si blocul, le apartine lui Nicolae Boroî si asociatilor săi: sotia, Mariana, si cetățeanul canadian Thomas Gradek¹⁴⁸. Familia Boroî mai are alte trei firme, dintre care una de import de medicamente¹⁴⁹.

Nicolae Boroï s-a născut la 22 februarie 1948 în comuna Roata de Jos din județul Giurgiu. Până în 1989 a fost în misiune de spionaj în Canada, sub acoperirea de atasat comercial, iar după retragerea sa în România a fost cadru activ al Serviciului de Informații Externe, cu gradul de colonel. Deși statutul militar îi interzicea acest lucru, el și-a folosit atât relațiile interne, cât și legăturile externe pentru a derula afaceri a căror cifră este greu de precizat, dar poate fi sugerată de dimensiunile imobilului din strada Plantelor 36.

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

149

În același bloc locuiește, în două apartamente, familia Giotoiu. Ion Giotoiu s-a născut la 3 iulie 1950 în comuna Ple-nita din Dolj și a avut o carieră similară cu a lui Boroï. Secu-rist, apoi ofiter în Serviciul de Informații Externe (unde vecinii săi știu că ar fi jurist), a înființat împreună cu rude și cunostinte, printre care un coleg ofiter din SIE, Constantin Ionită, și cetățeanul libanez Jaafar Hassan Aii, firmele Girom și Agra-girom150. Afacerile au mers bine. Ionită Constantin și-a deschis alte câteva firme de producție și transport, ca și rețeaua de case de schimb valutar Welcome757. Cel puțin la fel de prosper, fostul securist Giotoiu avea în 1997, pe lângă cele două apartamente cumpărate fără acte de la colegul său Boroï în Plantelor 36, cinci autoturisme: un Renault 19 și un Volkswagen Golf, un Nissan Patrol, un Audi A4 și un Toyota Land Cruiser, ultimele trei nou-noute. Ion Giotoiu avea de umblat mult: la Beia, în județul Brașov, cumpărase după 1990 peste 100 de hectare de teren agricol de la unii sași care părăsiseră România, precum și 8 hectare de pădure, transformate în teren propriu de vânătoare. Și-a mai luat turme de oi și porci, a importat 100 de vaci de lapte de rasă, ca și o instalație de prelucrare a laptelui, în valoare de peste o jumătate de milion de mărci152.

O asemenea avere era greu de acumulat doar din profiturile firmelor, fie și adăugându-le salariul de colonel al Serviciului de Informații Externe sau economiile de securist. Giotoiu a primit substanțiale credite de la BANCOREX, unele chiar fără garanții, a participat în condiții preferențiale la operațiuni defixing, schimbând mari sume de lei și valută la aceeași bancă—bineînțele, contra comision. Și, ca să se închidă cerul, cine credeți că domiciliu, din 1996, în apartamentul F al blocului din strada Plantelor 36? Cristina Tereza Temesan, fiica lui Răzvan Liviu Temesan, fostul director al BANCOREX. Apartamentul se află la etajul doi, fată în fată cu cel al fostului ofiter de Securitate Nicolae Boroï, proprietarul blocului...

150

Din nefericire, istoria de mai sus nu constituie o excepție în procesul de tranziție la economia de piață din România. Povestea din strada Plantelor 36 este însăși povestea acestei tranziții, în care privatizarea unor segmente importante ale fostei Securități se îmbină cu reușitele spectaculoase în afaceri ale fostei nomenclaturi comuniste.

Astăzi, ofiterii fostei Securități se împart în trei mari categorii. Prima îi cuprinde pe cei care au reușit în viață ca politicieni sau oameni de afaceri. A doua, pe cei care au reușit și în viața, dar și în carieră, ajungând de la gradul de căpitan, maior sau colonel pe care-1 aveau înainte de 1989 la cel de general și devenind chiar șefi ai unei structuri de informații din România, grade și funcții care aduc, pe lângă un trai îmbelsugat, dulcele sentiment al puterii. În a treia categorie intră „fraierii”, retrași din orice activitate, care preferă să trăiască, pur și simplu, din pensie, la care adaugă uneori veniturile gospodăriei părintești de la țară sau, în cazurile fericite, o activitate lucrativă, de genul celei de administrator de bloc și turnător cu simbrăie la poliție, iar în cazurile și mai fericite, aceea de șef de personal, responsabil cu condica și disciplina în întreprinderi mici sau mijlocii.

Practic, această împărțire reflectă grila „sociologică”, am spune, a componenteii fostului aparat de Securitate înainte de 1989. Primele două segmente sunt ocupate în genere de ofiteri „afirmați” la începutul anilor '70, mulți aduși la Școala de Securitate Băneasa, cu promisiuni, din rândurile studenților și absolvenților bine clasati ai facultăților. De pildă, generalul Alexandru Tănăsescu, despre care vom vorbi pe larg mai jos, a absolvit cu brio Facultatea de Istorie a Universității din București în 1967, fiind angajat la absolvire cercetător la Institutul de Studii Istorice și Sociologice, dar numai până la 3 ianuarie 1973, când a fost încadrat în fosta Direcție generală de informații externe153. Această politică activă a fost concepută de generalul Iulian Vlad, care în 1969,

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

151

anul de apogeu al reformelor structurale din DSS, ocupa functia de sef al Directiei de învățământ.

Cea de-a treia categorie, atipică, am putea spune, în contextul evoluției generale a aparatului, este dominată de oameni care au ajuns în Securitate în urma unor „conjuncturi” percepute și de ei însși drept un compromis asumat pentru o viață ceva mai bună; sau, pur și simplu, de ofiteri recunoscuți în trecut pentru incompetența lor. Fără îndoială, cea de-a treia categorie aparține istoriei. Primele două însă continuă să pună în practică o cutumă atribuită legendarilor instructori ai KGB-ului: „Unii scriu istoria; noi o facem.”

Afacerile spionilor

Procesul de privatizare la care a participat activ Securitatea seamănă perfect cu modul în care a decurs, pe numeroase segmente, așa-zisa tranziție în fosta URSS, deși în România lucrurile s-au petrecut fără violență. O posibilă explicație a acestui caracter nonviolent este fidelitatea structurilor privatizate ale fostului DSS față de noii protectori, fidelitate sporită de faptul că Securitatea a fost salvată și recuperată după decembrie 1989 de noua putere, în condițiile în care majoritatea populației solicita dizolvarea ei și tragerea securiștilor la răspundere.

Presa a relevat, ca să ne întoarcem la exemplul de mai sus, faptul că protectorul ofiterilor SIE Boroși și Giotoiu, din blocul de pe strada Plantelor, nu era nimeni altul decât generalul Alexandru Tănăsescu, fost adjunct al șefului Serviciului de Informații Externe, când în această funcție se afla Ioan Talpes, viitor consilier prezidențial pe probleme de siguranță națională și vicepremier. Până în clipa când a fost trecut în rezervă, în decembrie 1999, Tănăsescu i-a apărat din rășputeri pe cei doi ofiteri din subordinea sa directă, afirmând că ar fi implicați în obținerea unor tehnologii de importanță majoră pentru țară — probabil cele pentru ultramoderna fabrică de procesare a laptelui de la ferma din județul

152

Brasov a lui Giotoiu. Cel din urmă a fost puternic sprijinit și de Răzvan Temesan, primind la indicațiile generalului Tănăsescu importante credite în valută și lei de la BANCOREX (în sumă de 2 miliarde lei), unele chiar fără garanții. De asemenea, cum spuneam mai devreme, a participat în condiții preferențiale la operațiuni de fixing, schimbând mari sume de lei în valută, contra comision¹⁵⁴. Atenția arătată protejatului său de către generalul Tanasescu a mers și mai departe, încălcând nu doar regulamentele militare, ci și bunul-simt: el a transformat-o peste noapte pe soția lui Giotoiu din simplu angajat civil în Ministerul de Interne în maior SIE.

Tanasescu avea, bineînțeles, legături și cu oameni politici, precum Oliviu Gherman, Victor Hrebenciuc și Adrian Pău-nescu. Un raport al unui ofiter superior din SIE afirmă că generalul Tanasescu i-ar fi furnizat lui Viorel Hrebenciuc date cu caracter confidential, obținute prin mijloace specifice, despre diverse firme și operațiuni comerciale care prezentau interes personal pentru fostul secretar al guvernului — desigur, datele urmând să fie folosite de Viorel Hrebenciuc pentru obținerea unor avantaje financiare.

Cei care-l ajutau pe Tanasescu (acesta făcându-și „afacerile” prin Giotoiu, Boroși și alții) primeau și recompense. O asemenea recompensă i-a fost acordată lui Temesan sub forma unui grad în SIE nu atât pentru că acesta l-a meritat, date fiind „serviciile” aduse, cât pentru a avea un control deplin asupra lui. Generalul Tanasescu a reușit să-l convingă pe Ioan Talpes, pe atunci șeful SIE, ca „bancherul” să fie încadrat ofiter în structura Serviciului de Informații Externe. Bineînțeles, „subordonatul” Temesan răspundea oricărui ordin al generalului, în cadrul unui „turneu asiatic” din 1996, făcut după „modelul Văcăroiu” prin China, Coreea de Sud și Japonia de copiii lui Oliviu Gherman și Răzvan Temesan, fiul generalului Tanasescu, care făcea parte din acest grup al „tine-

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

153

relor sperante” (pe atunci) pedeseriste, a fost „sponsorizat” de directorul BANCOREX cu suma de 4000 de dolari SUA¹⁵⁵.

În cercurile înalte de „afaceri” la nivel SIE, intra și Sever Muresan. Când a început să se apropie funia de par în urma falimentării băncii Dacia Felix, Muresan spunea în stânga și-n dreapta că, dacă va fi tras la răspundere penală pentru falimentarea băncii, „vor cădea capete importante”. Cum se stie, n-au căzut, dar nici pretul n-a fost mic. Sever Muresan a scăpat de condamnare și, după o primă eliberare din arest, a plecat din țară: avea pasaport diplomatic, în urma intervenției făcute la Ministerul Afacerilor Externe de

către Tanăsescu, care avizase anterior numirea „bancherului” drept „consul onorific al României” la Dijon.

Generalul Tanăsescu conducea, practic, o adevărată rețea de afaceri în interiorul SIE. Pe lângă Giotoiu și Boroș, oamenii săi de casă, un alt „element de bază” era colonelul Virgil Faur. Acesta fusese readus în centrul SIE de către Mihai Caraman, în 1990. A primit un apartament pe strada Armenească, mobilat complet, care aparținuse fostului general Ioan Mot, șeful Unității 0195 (contraspionajul din interiorul DIE), drept „casa conspirativă”. Când a părăsit casa, predând-o înapoi la unitate, a plecat cu tot cu mobilă și tablourile de mare valoare istorică aflate în ea. Surse din Serviciul de Informații Externe afirmă că bunăvoința cu care a fost reabilitat Faur s-a datorat firmei mixte româno-suedeze a soției lui, care era în strânse relații de afaceri cu firmele lui Mircea Caraman, fiul generalului. După plecarea lui Caraman din fruntea SIE, colonelul Faur n-a avut nici o problemă — ba dimpotrivă: promovarea lui Tanăsescu, prietenul și fostul său coleg de școală (de la Băneasa, se înțelege), i-a adus și lui beneficii.

Nu avusese mari probleme nici înainte de 1989. De fapt, colonelul Faur poate fi considerat un vizionar — el a început „privatizarea” Securității cu mult înainte de căderea lui Ceaușescu. Între 1985 și 1987, se afla într-o misiune de spionaj la Geneva, în urma unui control efectuat de serviciul de in-

spectiv din DIE, s-a stabilit că „spionul” Faur furase din fondul operativ (cel destinat plății „rețelei” de agenți) suma de 11 000 de dolari, în mod normal, ar fi trebuit trecut în rezervă și deferit justiției, dar sancțiunea a fost ușoară — s-a ales doar cu o amânare de un an a avansării în grad și cu un vot de blam pe linie de partid. Ulterior, în 1988, la intervenția generalului DIE Gheorghe Dragomir, a fost mutat la unitatea „Africa”, pe care o conducea cel dintâi, având în vedere că erau prieteni de familie. Dragomir își putea permite multe — tatăl lui dresase și îngrijea câinii familiei Ceaușescu. În aceste condiții, generalul Iulian Vlad, pretextând că nu vrea „să pună aparatul de Securitate într-o lumină nefavorabilă în fața lui Ceaușescu”, a dispus musamalizarea furtului, iar suma de 11 000 de dolari SUA, însușită de colonelul Faur din fondul operativ, a fost „acoperită” de o firmă străină, în relații de afaceri cu DIE — mai precis cu ICE Dunărea. Se spune că această firmă s-ar numi CRESCENT.

În acest fel, colonelul Virgil Faur a fost pedepsit numai disciplinar și pe linie de partid, iar după 1989, readus în „centrală” la intervenția lui Caraman, a fost promovat cu sprijinul generalului Tănăsescu ca șef de unitate. Comportamentul său e tipic pentru aroganța gen Năstase: slugarnic și îndatoritor cu cei mari, plin de dispreț față de subalterni sau oamenii de rând. Nu degeaba, cu toată avansarea sa, Faur găsea pe usa biroului său câte un mic bilețel pe care scria doar atât: „Hotule!” — semn că episodul Geneva nu fusese uitat.

Virgil Faur a știut întotdeauna să se poarte frumos cu protectorii săi. Numit șef al Unității Relații Externe în 1994 din dispoziția generalului Talpes și la sugestia lui Tănăsescu (fostul sau coleg „de Băneasa”), a cheltuit exagerat din fondurile SIE pe cadouri costisitoare și chiar pe alimente pentru sefiimea serviciului, în primul rând, pentru Tănăsescu și Talpes. Notele de plată „umflate” de la crama Seciu, din Prahova, unde Faur ducea delegațiile străine, sunt relevante. Excedentul aces-

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

155

tor mese copioase (cu preparate vânătoarești și vinuri scumpe, de colecție) ajungea pe masa conducerii SIE. Ca să nu mai vorbim de faptul că, în „turneele” mai degrabă turistice decât de serviciu ale conducerii SIE din 1995-1996 prin Japonia, Coreea de Sud, Thailanda (cu care, se știe, spionajul românesc are o lungă „tradiție de colaborare”) ori prin Franța, Canada sau Statele Unite, colonelul Faur avea grijă ca sefilor săi să nu le lipsească nimic.

Simțindu-se de neînlocuit, fostul delapidator a început să viseze la steaua de general. Drept care, cunoscând pasiunea de colecționar de artă și antichități a lui Ioan Talpes (un fel de virus, se pare, al sefiimii pesediste, în frunte cu Năstase, primul colecționar al țării), colonelul Faur l-a cadourisit pe fostul director al SIE cu săbii, ceasuri, statuete și altele. Faptul nu a scăpat neobservat de opinia publică. Un citat din Raportul Armagedon 7 este revelator în acest sens: „Este de înțeles că foștii ofițeri de Securitate din SIE, atunci când își aduc aminte că au lucrat și în CIE, ba chiar și în DIE, simt că-i furnică în palme, gândindu-se la dolari și la euro. Dar cine ar fi putut să-și închipuie că un intelectual de talia lui Ioan Talpes, care a supervizat transformarea SIE în SA sau, eventual, SRL, ar fi putut intra cu o asemenea nonsalantă în rolul lui Tudor Pos-telnicu?”

încetul cu încetul, Faur si-a găsit drum si spre protectia politică. A plătit mese copioase în compania lui Octav Cozmân-că, Constantin Teculescu, Florin Georgescu, ca să nu mai vorbim de Razvan Temesan. Bineînțeles, când a fost nevoie, toti au sărit să-i dea o mână de ajutor. Dacă de la Talpes a primit doar promisiuni si protectie, Temesan s-a arătat mult mai serviabil: fiul lui Faur, abia trecut de adolescență, a fost angajat la BANCOREX pe postul de „consilier” al presedintelui băncii si retribuit, fireste, foarte bine. Traseul acestui ofiter¹⁵⁶, care a început prin a delapida bani pentru a cumpăra aparate video, televizoare color si casetofone, revândute apoi în

156

tară, si a ajuns după 1989 în functii importante, ce i-au oferit un neasteptat prilej de a se îmbogăți mult .mai mult decât ar fi putut în vremea lui Ceausescu, este „exemplar” pentru modul în care au înțeles securistii posibilitățile oferite de tranzitia la economia de piață. Tranzitie în care au decis că, pentru ei, este mult mai profitabil să „privatizeze” practic fosta Securitate. Ceea ce, cu protectia politică necesară, au si făcut.

Devalizarea BANCOREX

Securistii au participat din plin la devalizarea sistemului bancar din România — începând cu BANCOREX si sfârșind cu Banca Internațională a Religiilor, începem lista ofiterilor din serviciile secrete care au luat credite preferentiale directe (nominale) de la BANCOREX¹⁵⁷ cu Ioan Talpes, ministru de stat pentru coordonarea activităților din domeniile apărării nationale, integrării europene si justitiei, în 16 aprilie 1995, zi când a primit un mic „bacsis” de 1100 de dolari (în lei, la cursul zilei) cu o dobândă de 26% pe an, suma fiind returnabilă în cinci ani, era seful SIE. Peste câteva luni, si-a dat seama că mai are nevoie de ceva bani si a mai primit un credit (în 15 iulie 1995), de astă dată de 13 500 USD, cu o dobândă de 38%, pe o perioadă de 5 ani¹⁵⁸.

Un alt ofiter superior din SIE care s-a înfruptat din creditele BANCOREX a fost generalul Victor Nanescu, alias Banu. Unul dintre cei mai longevivi „spioni”, a ocupat functii de conducere încă din vremea lui Pacepa (între 1974 si 1979 a fost sef de directie în Directia generală de informatii externe). Până în decembrie 1989, Victor Nanescu a îndeplinit diferite functii în centrala Centrului de Informatii Externe. Experienta sa a fost considerată utilă în „clădirea” SIE din piesele dezasamblatei DIE. Readus rapid în „activitate” de Mihai Caraman, în perioada 21 ianuarie 1990-20 august 1990, când fostele structuri ale Securității se aflau sub di-

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

157

recta coordonare a Ministerului Apărării Nationale, a fost locțiitorul noului comandant al Centrului de Informatii Externe, cu rang de subsecretar de stat. Din august 1990 până în octombrie 1995, a fost adjunct al directorului SIE (Caraman si apoi Talpes), cu acelasi rang de subsecretar de stat.

Întelegând printre primii la ce e bună „tranzitia”, a cumpărat fraudulos o casă în strada Miciurin, fostă proprietate a Securității, pe un nume „legendar” („Popescu Alexandru”). Când a fost pus s-o dea înapoi, a amenintat că, dacă nu-i e lăsată, poate câștiga alta numai vânzând informatiile pe care le cunoaste; si a fost lăsat în pace, mai ales că de multă vreme era „omul de încredere” al lui Vasile Ionel, care era „omul de încredere” al lui Ion Iliescu. După ce a învățat de la seful sau Talpes cum se iau credite preferentiale, a băgat si el un „degetel” în „pusculita” BANCOREX si a scos în 8 septembrie 1995 suma de 4700 dolari cu o dobândă de 38%, pe o perioadă de 5 de ani.

În afară de Talpes si Nănescu, nu mai cunoastem alti ofiteri superiori din SIE care să fi obtinut credite preferentiale directe. Fireste, asta nu înseamnă că nu au fost; după cum am văzut, „întreprinzătorul” Giotoiu a primit mult mai mult, dar pe firme. Ceea ce, probabil, s-a întâmplat si cu alti ofiteri SIE. Sau poate că au făcut uz de „identitățile” lor „de acoperire”, prezentând acte pe nume care nu înseamnă, în lumea reală, nimic.

La credite BANCOREX s-au „înscris” si demnitari de stat ai regimului Iliescu-Năstase care provin din fosta Securitate. De exemplu, Gheorghe Stan, care din 2002 este secretar de stat la Secretariatul General al guvernului. Fost secretar general adjunct al Camerei Deputatilor, în decembrie 1989 era maior în cadrul Directiei de contraspionaj economic a Departamentului Securității Statului, în preajma revolutiei, a făcut parte din comandamentul „Operatiunii Orient '89”¹⁵⁹, care dispunea organizarea măsurilor represive în cazul izbucnirii unor revolte de stradă. După decembrie '89 poate fi re-

găsit printre cadrele care au pus bazele activității serviciului secret din Ministerul de Interne, supranumit „doi si-un sfert”, sub „bagheta” metafizică a lui Voican Voiculescu. Stan a ajuns până la funcția de adjunct al sefului UM 0215 și sef al Diviziei de Informatii Economice, în 1997, o dată cu desființarea unității, a fost trecut în rezervă cu gradul de general de brigadă, fiind însă „reactivat” de Adrian Năstase în guvernul României. Cum spuneam, a luat, pe când era la „doi si-un sfert” și se ocupa de „informatii economice”, un mic credit de 15 milioane de lei care la valoarea din august 1995, când i-a primit, însemnau 7400 USD.

Nici fostul prefect-justitiar de Bucuresti Ovidiu Grecea, fost consul la Rio de Janeiro și fost ofiter la UM 0215, nu s-a lăsat mai prejos, în 2 august 1995 a primit 13 200 de dolari cu o dobândă de 26%, pe o perioadă de 5 ani. În 11 decembrie 1995 a mai primit alți 47 000 de dolari cu o dobândă de 24%, pe o perioadă de 20 de ani, în 25 septembrie 1996 încă 6 300 de dolari. Și soția sa, Liliana Grecea, pe atunci economișă la BANCOREX, a primit o mică „atenție” de 20 milioane de lei în 17 februarie 1997, când banca se apropia vertiginos de faliment. Familia justitiarului pietelor Bucurestiului a fost printre cele mai „înzestrate” cu credite cu dobândă preferențială acordate de banca lui Temesan.

Serviciul de Protecție și Pază este bine reprezentat, prin cadre „atent selectionate”, între cei care au primit credite preferențiale de la BANCOREX. Să începem cu „oamenii presedintelui”. Niculina Nicolaescu, ofiter al cabinetului presedintelui Iliescu, a luat în 1996 un credit de 17 500 de dolari; mai mare în grad și funcție, Ionel Tănase, colonel, aghiotant al lui Ion Iliescu și sef al Secțiunii I a SPP însărcinată cu paza presedintelui, a obținut 27 000 de dolari tot în 1996.

Nici Adrian Năstase nu și-a lăsat „sepepistii” să moară de foame. Aida Băjenaru, directoarea Direcției de protocol a Camerei Deputaților, fosta aghiotantă a lui Năstase când acesta era presedintele aceleiasi Camere, a primit în septembrie 1995

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

159

un credit mic de 4500 de dolari, după care în iunie 1996 a obținut încă 23 800 de dolari, cu dobândă preferențială, returnabili în 25 de ani, pentru cumpărarea unui imobil. Iulian Crăi-niceanu, general, prim adjunct al sefului SPP și fost aghiotant al lui Adrian Năstase, a primit și el în februarie 1997 un credit de 10 300 de dolari.

Lista sepepistilor continuă cu mai mulți ofiteri superiori. Cătălin Voicu (general din noiembrie 2003), detasat la Consiliul Suprem de Apărare a Tării, a primit în august 1996 un credit de 64 000 de dolari. Voicu este fondator, alături de Dumitru (Mitică) Iliescu, al SC Agentia Națională de Pază, Protecție, Investigatii și Protocol SRL. Generalul Nicolae Bănu-tă, numit din 1994 de către Iliescu în funcția de adjunct al directorului SPP, a primit în iunie 1996 un credit preferențial de 34 000 de dolari. Gheorghe Arădăvoaicei, adjunct al sefului SPP în 1996, o dată cu „funcția” primită a beneficiat și de un credit de 67 000 de dolari, încheiem lista cu Dumitru Fri-cosu, ofiter SPP, care în 1996 era secretarul presedintelui Senatului Oliviu Gherman; iar Gherman, cum am amintit, era în relații excelente cu conducerea SIE, unde Temesan avea al doilea „serviciu”. Fricosu a primit un credit de 7900 de dolari, cu o dobândă de 26%, pe o perioadă de 5 ani.

Și conducerea Serviciului de Telecomunicații Speciale s-a „înscris” la credite cu dobândă preferențială. Tudor Tănase, general, fost om de nădejde al Securității, reactivat de Ion Iliescu în funcția de director al STS, primea în august 1996 un credit cu dobândă redusă, de 10 200 de dolari, pentru a-și cumpăra un imobil. Generalul Tiberiu Lopatiță, numit în 1996 director al Serviciului de Telecomunicații Speciale, a fost înaintea de 1989 ofiter de Securitate, angrenat în „operațiunea Eterul” îndreptată împotriva „Europei Libere”. A făcut parte, alături de capii Securității, din comandamentul operațiunii „Orient 9”, demarată pentru a preîntâmpina tulburările de stradă la

160

începutul lunii decembrie 1989. Iar în iulie 1996 primea un credit de la BANCOREX de 9800 de dolari. Nici Serviciul Român de Informatii nu s-a lăsat mai prejos în relația sa „privilegiată” cu creditele băncii lui Temesan. Ion Popescu zis Gioni, general, director adjunct al SRI, primea în aprilie 1996 un credit de 41 200 de dolari. Ion Ștefănuț, general de brigadă, seful Inspectoratului pentru Prevenirea și Combaterea

Terorismului din Serviciul Român de Informatii si fost ofiter de Securitate în trupele USLA, a primit în decembrie 1996, la aniversarea a sapte ani de la revolutie, un credit de 22 000 de dolari. Ion Călin, seful SRI Timis din 2001, s-a ales si el în octombrie 1996 cu 9100 de dolari, iar Marius Burdujel, fost ofiter de Securitate, ajuns după 1989 sef al SRI Pitesti, a primit la rândul lui 26 700 de dolari, în iunie 1996. De o deosebită atentie s-au bucurat, probabil nu întâmplător, fostii securisti de la „doi si-un sfert”, magistratii si politistii care „s-au ocupat” în iunie 1990 de Piata Universității. Dan Gheorghe, ajuns director adjunct al Serviciului Independent de Protectie si Anticoruptie din Ministerul Justitiei, avansat general de divizie de Ion Iliescu, fost ofiter la Securitatea Municipiului Bucuresti, sefia UM 0215 si la Politia de Frontieră, a primit în 1995 si 1996 credite în valoare totală de 38 000 dolari. Viorel Tache, si el fost sefia UM 0215, de asemenea participant activ la „curățirea” Pietei Universității, a primit în octombrie 1996 un credit de 12 500 de dolari, iar colonelul Ion Condoiu, fost adjunct la UM 0215, unul dintre cei care au „invadat” alături de mineri redactia „României libere”, fost consilier al senatorului Vasile Vacaru, a primit — în vremea în care acesta din urmă era seful Comisiei parlamentare de control al SRI — un credit BANCOREX de 10 000 de dolari.

Bine recompensati au fost si politistii sau magistratii care i-au dat, în iunie 1990, o mână de ajutor lui Ion Iliescu. Cor-neliu Diamandescu, seful IGP în perioada 13-15 iunie 1990,

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

161

care-i raporta ministrului Chitac „am dat foc autobuzelor, conform înțelegerii”, a primit în iunie 1996 suma de 125,3 milioane de lei (41 900 de dolari), cu dobândă preferențială. Ovi-dius Păun, procuror la Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justitie, fostul sef al Directiei cercetări penale din IGP, prieten cu fostul sef al Directiei de cercetări penale din militia Tudor Stanică (cel condamnat la 11 ani în dosarul „Gheorghes Ursu”), a fost unul dintre procurorii detasati în perioada mineriadelor la UM Măgurele si Scoala de Politie de la Băneasa, condusă pe atunci de generalul Pavel Abraham. între 13 si 16 iunie 1991, în aceste adevărate lagăre au fost retinute abuziv peste 1000 de persoane, iar Păun a fost cel care a coordonat „trierea” lor, emitând numeroase mandate de arestare, în februarie 1996, a primit 18 500 de dolari credit BAN-COREX. Tot un asemenea credit a primit si Pavel Abraham.

Cadrele de la „doi si-un sfert” pe stil nou (acum unitatea se numeste UM 0962) s-au bucurat de privilegii similare. Alexandru Buruian, adjunctul sefului acestei unități, avansat de Ion Iliescu în noiembrie 2002 la gradul de chestor (general de brigadă), a primit în decembrie 1996 un credit de 8000 de dolari. Constantin Dama, chestor-sef, directorul general adjunct al Directiei Generale de Informatii si Protectie Internă (DGPI) din cadrul MAI, fost sef al UM 0215, a obtinut, de la BANCOREX 11 700 de dolari cu dobândă preferențială. Ovidiu Garcea, comisar în cadrul UM 0962, fost sef al Serviciului Furturi Auto al Politiei Capitalei, cercetat în 2003 cu privire la folosirea unei diplome false pentru a avansa în grad, obtinea în 1996 un credit de 11 000 de dolari.

Nici fostii veterani ai Securității, precum colonelul Opri-Sor Onitiu, trecut după 1989 în solda lui Voican Voiculescu, nu au fost uitati. Onitiu a primit si el 2300 de dolari în 1995. Cum n-au fost uitate nici rudele sefilor din serviciile secrete. De pildă, Gheorghe Ouatu, om de afaceri din Piatra Neamt,

162

fratele lui Ioan Ouatu, comandantul UM 0962, primea în august 1996 un credit preferențial de 22 400 de dolari.

Si lista ar putea continua, cu alte multe zeci de cadre din politie si magistrati — ceea ce explică într-un fel că, desi a fost implicat în numeroase dosare penale, fostul director al BANCOREX Răzvan Temesan a „căzut” întotdeauna în picioare. Din Ministerul de Interne, de pildă, a obtinut un credit preferențial (de 24 000 de dolari) până si popularul cântăret Gheorghe Turda, interpretul cunoscutei melodii „Sculati, sculati, boieri mari”, solist în ansamblul Ciocârlia al MAI si loctiitor al sefului Directiei de Informare si Relatii Publice a Ministerului Administratiei si Internelor. Când a fost vorba de „luat”, într-adevăr, toti boierii din serviciile secrete, de la interne sau justitie (încă nu i-am „căutat” pe cei din armată) s-au sculat si au mărșăluit către conturile deschise cu dărnicie ale BANCOREX. Gaura provocată bugetului prin falimen-tarea băncii (2 miliarde de dolari, conform raportului Fondului Monetar International pe anul 2000) am plătit-o noi, oamenii de rând.

Bineînțeles, fată de cele de mai sus se poate obiecta: ce este rău în obținerea unui credit, mai ales că majoritatea au fost returnate înainte de termen? Problema a fost dobânda, care a variat între 26 și 38% într-o perioadă în care dobânda pietei era de cel puțin două-trei ori mai mare. Bani de la BANCOREX s-au scurs astfel în depozite bancare deschise de beneficiarii acestor credite preferențiale la alte bănci. Majoritatea au putut înapoia în scurt timp sumele obținute drept credit, iar cu banii rămași și-au putut cumpăra nu apartamente, ci de-a dreptul vile. Datorită preturilor mari la credite în acea perioadă (1995-1997), această politică „preferențială” a conducerii băncii a cauzat serioase daune BANCOREX-ului. Ca să nu mai vorbim despre creditele acordate unor societăți controlate de rude apropiate ale foștilor securiști, ale politicienilor, ofițerilor din serviciile secrete, politiciștilor sau mă-

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

163

gistratilor. Toate aceste „privilegii” pentru „clienți favoriti” au dus, încet dar sigur, la prăbusirea celei mai mari bănci românești, lăsată la îndemâna unei adevărate „burghezii roșii” în formare.

Afacerea Gelsor

A mai existat un model-etalon de „privatizare” a Securității — cel utilizat, cu mare abilitate, de omul de afaceri Sorin Ovidiu Vantu în cadrul firmei sale de afaceri mobiliare Gelsor160. Structurile teritoriale ale Gelsor, conduse de foști ofițeri de informații, majoritatea pensionați sau trecuți în rezervă din SRI și SIE, cărora li s-au adăugat câțiva pensionari din vechea Securitate, dispunând însă de bune relații în cadrul structurilor active, au desfășurat, de fapt, activități care depășeau cadrul unei societăți de valori mobiliare, prin natura informațiilor spre care se orientau și modul organizat în care acestea erau obținute, prelucrate și apoi expediate la „centru”161, în baza acestor informații, analizate la centrala Gelsor de către specialiști proveniți din fostul Institut de Economie Mondială, mulți dintre ei foști ofițeri de informații sub acoperire, societatea nu numai că putea lua decizii fundamentate în privința plasamentelor, dar chiar a fost capabilă să influențeze în propriul interes și în detrimentul FPS procesul de privatizare.

Dosarele Gelsor constituiau radiografii complete, conținând până și date secrete despre întreprinderile cu capital de stat. Deși se semnau convenții privind păstrarea confidențialității acestor date, furnizarea lor către parteneri străini putea compromite grav procesul de privatizare, iar centralizarea la nivel național a transformat Gelsor în deținătorul unui portofoliu imens de informații, a căror utilizare în folosul unei întreprinderi private putea compromite interesele naționale în favoarea celor ale acționarului acesteia. . -

.Bi/

164

Structurile Gelsor au fost interesate și să adune informații care depășeau sfera economică — despre evoluții politice locale, probleme ale administrației publice locale, viața cultural-stiințifică etc. Gelsor alcătua fișe, după modelul Securității, tuturor liderilor informali în aceste domenii, ca și tuturor managerilor și membrilor din consiliile de administrație ale societăților importante cu capital de stat sau privat (cel puțin ale primelor 35 din top), cuprinzând inclusiv date compromițătoare. Gelsor se arăta preocupată de interesele acestor persoane, sub pretextul acordării de burse și sponsorizări sau diferite facilități investitoriale, elemente care depășeau și ele cu mult specificul activității unei societăți de valori mobiliare.

Modul organizat în care s-au cules aceste date era specific unui serviciu de informații. Directorii filialelor Gelsor și subalternii acestora construiau rețele de informații profesionalizate162. Activitatea internă a Gelsor avea caracter confidențial, lucrătorii semnând angajamente în acest sens. Posturile de conducere erau ocupate, în majoritatea lor, de ofițeri proveniți în proporție de 90% din SRI sau SIE, restul fiind rezerviști din fosta Securitate, pensionați înainte de 1989. Chiar dacă mulți dintre ei nu aveau nici un fel de pricepere în operațiunile bursiere, au fost preferați de „patron” pentru loialitate, pentru capacitatea de a dezvolta acțiuni și structuri informative, de a desfășura „operațiuni” în vederea determinării unor persoane de a servi interesele firmei, prin influențare sau santaj, de a lua măsuri de compromitere a societăților și persoanelor care stăteau în calea intereselor Gelsor. Utilizarea informațiilor, precum și a cadrelor active ale SRI, a făcut din Gelsor un fel de a doua ICE Dunărea. Deși puternică și periculoasă, această armă s-a defectat la un moment dat, din motive care încă scapă tuturor. Secretul defectiunii îl poate ști doar Sorin Ovidiu Vântu, artizanul întregii afaceri.

Sorin Ovidiu Vântu este originar din Roman, unde nu se bucură de o bună reputatie, în timpul „capitalismului salba-

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

165

tic", între 1990 și 1992, a escrocat cu sume importante mai multe întreprinderi din zonă, plătind comisioane substanțiale directorilor acestora. A urmat apoi un salt nebănuit către mari afaceri. Drumul i-a fost netezit de ofiteri din fosta Securitate, majoritatea cu stagii în SRI și SIE; dar, până azi, este greu de spus cine de cine s-a folosit.

Unul dintre primii securiști regăsiți în preajma lui Vântu este Cornel Rudăreanu. Absolvent al Școlii de Securitate de la Băneasa în 1970, el a fost repartizat la Inspectoratul Securității din Constanța, de unde, după un stagiu de numai nouă luni, a fost cooptat în Direcția de informații externe. A avut mai multe misiuni în străinătate, cele mai frecvente pe relația Africa de Sud. După 1990, fiind lăsat la vatra de către noul SIE, a trecut la SRI, unde a ajuns șeful de cabinet al lui Virgil Măgureanu. Încă din vremea în care era ofiter activ al SRI, Rudăreanu se afirmase puternic în afaceri specifice de protejare a intereselor unor firme — uneori sărind peste cal, cum se zice, ceea ce i-a și atras dizgrația și eliminarea din rândul cadrelor active.

La finele anului 1994, deși fusese trecut în rezervă, îl regăsim în biroul șefului secției SRI Neamț, alături de un alt fost ofiter, Ion Văsâi¹⁶³. Cei doi au intrat fără greutate la șeful local al SRI. Fuseseră primiti de acesta grație unui telefon dat de generalul SRI Gioni Popescu și încercau să coopteze institutia în exercitarea de presiuni pentru recuperarea unor creanțe de la un om de afaceri nemțean, șef al filialei locale a Partidului Socialist.

Actionar principal al mai multor firme înregistrate la Constanța, București și Scornicești, Ion Văsâi introdusese în țară, în cursul anului 1994, vapoare întregi de zahăr fără taxe vamale sau documente contabile și încerca acum să recupereze banii pe marfa distribuită rapid. Beneficiase de favoruri de la autorități, care închideau ochii la contrabanda cu zahăr. Pentru că el, Ion Văsâi, era cineva care găsisese potențiali cum-

166

părători ai produselor Romtehnica pe piața statelor asiatice ale CSI și intermediase alte câteva contracte externe, cu ajutorul unor scrisori de garanții guvernamentale. Afacerile sale, în genere ilicite, nu erau operațiuni speciale aprobate, ci pură contrabandă și se constituiau în surse de venit pentru oameni politici din PDSR și demnitari din guvern, MApN și SRI. Lantul nu se oprea la generalul Gioni Popescu: el era doar o primă verigă.

La acea vreme, în 1994, de Sorin Ovidiu Vântu nu auzise mai nimeni. Dar steaua celor ca Văsâi avea să apună, pe măsură ce pe piață se făcea simțită prezenta unor produse mai sofisticate decât cele oferite puterii de Văsâi, originar din Scornicești, care a sfârșit, la cinci ani de la vizita sa în biroul șefului SRI din Neamț, prin a fi pus sub acuzare pentru înșelăciune. Mult prea sofisticat pentru a se deda la extorcări sau acte de contrabandă, Sorin Ovidiu Vântu s-a înconjurat de foști ofiteri de informații nu pentru a-i speria pe datornici, ci pentru a-i pune pe securiști să facă ceea ce stiau: să afle lucrurile care-l interesau pentru derularea cu succes a afacerilor sale, indiferent de mijloace. Chiar dacă nu se vor putea găsi dovezi pentru implicarea sa în acte în mod flagrant ilegale, chiar dacă zvonurile care circulau prin 1997 printre foștii securiști angajați la Gelsor, potrivit cărora Vântu spală sume mari de bani tocmai în Kuweit, nu se vor adevăra niciodată, un fapt rămâne cert: el a constituit un imperiu financiar bazat pe o puternică structură de informații, care utiliza mijloace de spionaj economic¹⁶⁴.

Deși de anvergură la vremea sa, criminalul Văsâi, grațiat și pus la remorca PDSR-ului și a SRI-ului pentru a face contrabandă cu arme și zahăr, pare o caricatură pe lângă creația de nouă generație a omului de afaceri de la Gelsor. E ca și cum ai pune mândria informaticii românești de odinioară, calculatorul Felix C 204, lângă un laptop Pentium...

Începuturile ramificației în țară a societății Gelsor și a imperiului lui Vântu se leagă de Bacău, poate nu întâmplător

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

167

pistă de lansare pentru alte trei nume răsunătoare pe firmamentul afacerilor PDSR-ului, devenit PSD: Viorel Hrebenciuc, Cor-neliu Iacubov și Dumitru Sechelariu. Aici, la 29 septembrie 1993, se înființează SC Bursa Gelsor SA Bacău, una dintre primele și cele mai importante filiale ale societății din țară. Încă de atunci, Sorin Ovidiu Vântu dovedea o înclinatie aparte pentru cultivarea relațiilor cu ofiteri de informații: director al societății băcăuane a fost pus Claudiu Doros, fiul comandantului de atunci al Secției de informații Bacău, colonelul Vasile Doros. Prin intermediul acestuia și al subordonaților săi, s-au exercitat nu o dată presiuni asupra managerilor întreprinderilor cu capital majoritar de stat pentru a accepta tranzacționarea acțiunilor prin societatea Gelsor. Mai mult decât atât, între tatăl directorului și patron s-au înfiripat relații atât de apropiate încât, până la pensionarea colonelului SRI, la începutul anului 1998, Brigada antiterorism din Bacău avea ca sarcină asigurarea pazei vilei lui Sorin Vântu din strada Vasile Alecsandri nr. 6.

La Bacău s-au pus bazele, cu sprijinul unor ofiteri activi sau rezerviști din fosta Securitate, culegerii de informații economice menite să creeze un ascendent față de celelalte societăți de valori mobiliare și să ducă practic la controlarea tranzacționărilor unor importante active ale statului. Tot la Bacău a început și cultivarea unor relații în mediile managerilor, administrației publice și politicienilor locali. Nu o dată, s-au utilizat anumite informații în acțiuni de șantaj și compromitere, pentru a-i aduce pe orbita Gelsor pe cei mai puțin dispuși să accepte oferta societății, într-o astfel de situație au fost puși, spre exemplu, managerii de la societățile Le-tea și Sofert, Manea Avramescu, respectiv Mihai Grigoriu, care inițial au refuzat oferta de tranzacționare a acțiunilor acestor societăți prin firma lui Vântu. Culegerea, depozitarea și utilizarea de informații care puteau sta la baza șantajului, compromiterii, racolării, influențării unor personalități

168

din lumea politică, economică și financiară, reprezentanților unor instituții sau societăți cu capital de stat și chiar a unor ofiteri superiori din structurile de apărare a siguranței naționale au fost o permanentă preocupare a patronului de la Gelsor. Numărul de ofiteri proveniți din fosta Securitate pe care i-a angajat în acest scop a crescut zi de zi, ajungând să formeze o rețea care acoperea întreaga țară.

Cum am spus deja, o altă cale era accesarea unor informații confidențiale privind potențialul societăților, sub pretextul înscrierii lor la Bursa de Valori din București de către Gelsor, scop în care funcționarii lui Vântu solicitau un dosar cât mai complet. Au fost solicitate societățile Rafo, Carom, Uton din Onesti și Chimcomplex SA Borzesti, pe lângă datele necesare coterii exacte a acțiunilor, informații privind capitalul social, repartizarea sa pe acționariat, numele acționarilor mai importanți; s-au adunat date personale privind managerii societăților, persoanele cu acces la documente secrete și partenerii de afaceri ai societăților respective — ceea ce nu numai că n-avea legătură cu obiectul de activitate al unei societăți de valori mobiliare, dar ducea și la o maximă vulnerabilitate a acestor societăți, care nu mai aveau secrete pentru funcționarii Gelsor.

O a treia cale exersată la Bacău și extinsă apoi la celelalte filiale a fost culegerea de date de interes economic cu ajutorul instituțiilor care le centralizau prin însuși obiectul lor de activitate (fostele FPP-uri, filialele FPS etc.). În vremea în care se afla la conducerea FPP Moldova, Corneliu Iacubov i-a permis lui Vântu accesul la informații confidențiale privind bonitatea unor societăți comerciale, în vederea achiziționării unor importante pachete de acțiuni la acestea. Firește, a fost recompensat generos pentru bunăvoința sa, care a mers până la pomparea unor sume de bani din conturile FPP în cele ale Gelsor. Un singur exemplu, dar sugestiv: Iacubov a cumpărat din portofoliul societății de valori mobiliare, la

1

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

169

un pret astronomic (500 milioane de lei), un pachet substanțial de acțiuni la societatea Sanevit, cu puțin înainte ca acțiunile acesteia să se prăbusească. Astfel, gaura care s-ar fi regăsit în bugetul Gelsor s-a transformat în profit, paguba „transferându-se” la FPP Moldova.

Sorin Ovidiu Vântu a adoptat, când interesele amicilor săi au cerut-o, și măsuri de obstructionare a privatizării unor întreprinderi, în dauna intereselor statului. Tehnica este aceea a licitării fără acoperire atunci când FPS scoate la vânzare pachete masive de acțiuni, în octombrie 1996, Gelsor a fost selectată pentru plasarea unor astfel de pachete la societățile Beralbac SA Bacău și Letea, oferind plasamente

garantate pentru ele, iar pentru restul portofoliului cea mai bună execuție, în ambele cazuri, nu s-a întâmplat nimic, ceea ce a obstructionat serios procesul de privatizare. Explicatia nu poate fi decât una: un grup de oameni de afaceri, anume Vio-rel Hrebenciuc, Dumitru Sechelariu și Neculai Lupu, președintele Consiliului Județean, cu toți aflați în relații amicale cu Vântu, intenționau să cumpere aceste pachete, dar prin negociere directă cu FPS și numai după ce prețul lor ar fi scăzut substanțial prin întârzierea privatizării. Și au apelat, cu succes, la omul de la Gelsor.

Filiala Neamt a societății Gelsor are o istorie tipică pentru multe alte filiale din țară. Ea a fost înființată în anul 1996, nu înainte ca directorii și funcționarii superiori ai societății să se fi deplasat în dese rânduri la Piatra Neamt, apelând direct la serviciile unor cadre ale SRJ, în calitate de foști colegi de institutie, ca și de vechi cunoscuți încă de pe vremea Securității. Directorii Gelsor Mihai Tirigan și Cornel Rudăreanu secondati de Luigi Ciucu, toți foști securiști, foști ofițeri superiori din centrala SPJ, deveniți după trecerea în rezervă sau Pensionare angajați ai lui Vântu, se arătau extrem de interesați nu numai de găsirea unor spații adecvate pentru viitoarea filială, promițând comisioane substanțiale pentru sprijin-

170

nul în acest sens, ci mai ales de identificarea unor ofițeri trecuți în rezervă dispusi să se angajeze sau să colaboreze cu această societate. Primul care a acceptat a fost Vasile Bălan (el a condus filiala până în vara anului 1997), urmat de Ghi-tă Dolea (până în martie 1998) și Paul Oancea, fiul fostului ofițer de Securitate Ionel (Jenică) Oancea, șeful filialei Gel-sor din Suceava.

Ofițeri ai SRI din Neamt au sesizat (unii au și raportat) preocupările specifice muncii informative ale angajaților de la Gelsor, în special tendința acestora de a culege informații din interiorul sistemului Serviciului Român de Informații și a le utiliza în folosul societății.

Prevalându-se de calitatea de foști ofițeri SRI sau SIE, ori utilizând drept colaboratori chiar ofițeri activi în aceste servicii, șefii filialei căutau să-i determine pe directorii generali ai societăților din județul Neamt să apeleze la tranzacționarea pe piața bursieră sau extrabursieră via Gelsor. Atât respectivii directori, cât și cei care mijloceau aceste acțiuni de influență (ofițeri de informații din SRI) au primit comisioane între 500 și 2000 USD, în funcție de valoarea operațiunii intermediare de Gelsor, cote procentuale din valoarea tranzacțională sau carnet de investitor FNI. Remarcat în astfel de acțiuni, Ghi-tă Dolea, fost locotenent-colonel SRI, a fost trimis să conducă filiala din Bacău, iar pentru înlocuirea sa la Piatra Neamt conducerea Gelsor a solicitat recomandarea secției județene a SRI în aprilie 1998, deși se căuta cu asiduitate un nou șef, candidatura unui rezervist din fosta Securitate a fost politicoasă, dar ferm refuzată de centrala societății, subliniindu-se că se caută ofițeri trecuți recent în rezervă de către SRI sau SIE. O excepție a constituit-o Vasile Basa. Fost colonel în UM 0110, el a fost angajat pe post de consilier la Gelsor Neamt, fiind artizanul a numeroase intermediari de afaceri și a unor intervenții de succes pe lângă administrația locală, filiala FPS, poliție și SRI. ....

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

171

Implicarea în politică nu a fost nici în județul Neamt străină foștilor securiști angajați la Gelsor. Fostul colonel Mihai Tirigan, director în centrala societății, a transmis la filială, în contextul campaniei electorale din 1996, dispoziții pentru culegerea de date și informații cu acest specific. Mai mult, Cornel Rudăreanu a intervenit direct pentru aplanarea conflictului dintre senatorul PDSR Radu Timofte și colonelul Ioan Ouatu, fostul șef al UM 0215 din Neamt. Rudăreanu a căutat, de asemenea, să afle de la acesta din urmă pe ce cale ajung în Capitală date privind acțiunile Gelsor în județ, arătându-se la curent cu toate notele informative transmise de către secția județeană a SRI și serviciul de contrainformații al MI către București.

La Vaslui șef al filialei Gelsor a fost numit un anume domn Veselu. Mai cunoscut decât el a devenit fiul său, subofițer de poliție care a absolvit Școala de la Câmpina în 1996, iar în 1998 a și fost trecut în rezervă, scăpând ca prin minune de Parchetul Militar, după ce organizase o vastă rețea în mediul rural pentru achiziționarea la negru de certificate de acționar, tranzacționale ulterior prin intermediul Gelsor. Pentru reangajarea sa în Poliție a intervenit (fără succes) în vara anului 1998 Constantin Gogan, șeful Secției Vaslui a SRI, cel care se afla de fapt în spatele filialei Gelsor de aici.

Sotia maiorului Gogan, doamna Georgeta, ca și Ionela lo-nescu, sotia unui alt cadru activ din SRI, cu funcția de șef de birou, ambele angajate ale Gelsor, au făcut nu o dată caz de locul de muncă al sotilor,

obținând cu ușurință date economico-financiare de la societăți din portofoliul FPS; au avut acces inclusiv la caietele de sarcini întocmite de filiala FPS pentru întreprinderile scoase la licitație, în acest fel, Gelsor a intermediat cu un substanțial profit privatizarea SC AMC SA Vaslui și Moldosin SA (combinatul de fire și fibre sintetice). După vânzarea acestuia din urmă, fostul său director a devenit angajat al lui Vântu. Nu numai doamna Gogan, reco-

172

mandându-se în mod curent drept soția șefului SRI, a pus practic această instituție în serviciul societății Gelsor, ci și maiorul Gogan a avut o contribuție esențială, cerându-le subalternilor săi să obțină informații de interes pentru societatea de valori mobiliare și folosind serviciile instituției pentru a transporta în siguranță corespondența, dar și mari sume de bani ale acesteia.

În celelalte filiale Gelsor din Moldova lucrurile s-au petrecut altfel. La Suceava, în fruntea filialei a fost numit fostul ofițer de Securitate Ionel Oancea, în relații excelente cu ofițeri de informații activi, care de altfel îl apreciau drept un om care dispune de bune posibilități informative în județ. La Botosani, colonelul de Securitate (rezervist SRI) Simion Postea, secondat de cinci funcționari proveniți tot din structuri de informații, întreține aceleași relații de caldă afecțiune cu ofițeri activi sau rezervisti din SRI, de la interne sau din armată, beneficiind și de zvonul, cultivat cu grijă, potrivit căruia Gelsor ar fi o firmă acoperită a organelor de informații. Structurile din Moldova ale societății erau coordonate la nivel regional de filiala din Iași, la a cărei conducere, o dată cu inaugurarea ei, a fost numit fostul ofițer de Securitate Frost. Practic, nimic important nu se putea petrece în Moldova, ca de altfel în întreaga țară, fără ca funcționarii Gelsor să nu afle și apoi să transmită mai departe, pe cale ierarhică, în condiții de deplină conspirație a activității, folosind propria rețea de comunicații prin satelit sau chiar poșta specială a SRI-ului, care își deserta sacul de informații în ograda Gelsor de la București.

Ca și în alte locuri din țară, la filiala Constanța se mentineau cu multă grijă legături operationale secretizate cu centrala. Aici a fost chiar tăiat un plop înalt, care obtura legătura antenei de pe sediu cu satelitul. Pentru că a venit vorba de rețelele de comunicații, trebuie spus că angajații filialelor Gelsor aveau mai mare încredere în propriile rețele decât în poșta secretă a

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

173

SRI-ului, pe care au utilizat-o de multe ori. Ei susțineau că mențin curent legătura cu Bucureștiul prin intermediul unui satelit geostationar situat deasupra Canadei.

Ca și în cazul filialei de la Neamț, în constituirea nucleului reprezentanței de la Constanța s-a implicat direct același Cornel Rudăreanu. De altfel, cum am mai menționat, acesta își făcuse primul stagiu în Securitate la Constanța, înainte de a fi încadrat în DIE și a pleca în misiuni peste hotare. El își păstrase bune relații cu ofițerii de informații de aici și grație faptului că la Băneasa fusese coleg de promoție cu fostul șef al Centrului Operativ Zonal Dobrogea. Bazându-se atât pe relațiile cu ofițeri activi din SRI, cât și pe propria experiență, Rudăreanu a selectat în vara anului 1995 trei ofițeri de Securitate rezervisti, în vederea cooptării lor în rețeaua Gelsor: locotenent-colonel Paul Dutu, fost ofițer de contraspionaj pe relația Grecia, bun cunoscător al limbii elene, Gheor-ghe Dumitrache, fost adjunct al serviciului de contraspionaj, și Grigore Spinoche, fost adjunct al filajului de la Securitatea din Constanța, în toamnă, cei trei au fost chemați la sediul SRI în biroul maiorului Ion Anghel, unde acesta le-a explicat că au fost aleși să se ocupe de coordonarea filialei Gelsor. Au luat, din biroul maiorului SRI, legătura cu Rudăreanu și s-au împărțit sarcinile: Dutu prelua munca de birou, Dumitrache se ocupa de reprezentarea firmei și negocieri la diverse niveluri, iar Spinoche ar fi urmat să preia partea mai sensibilă a penetrării informative a unor medii de interes pentru firmă, însă când firma și-a început oficial activitatea în Constanța, la 15 noiembrie 1995, a fost preferat ca director Paul Dutu. Nu atât datorită capacităților sale iesite din comun, cât a scrupulozității împinse până la pedanterie și, nu în ultimul rând, a loialității de care dăduse dovadă în perioada de probă. Contactele cu ceilalți doi ofițeri de Securitate au încetat.

Deși a avut un început modest, filiala din Constanța a devenit una dintre cele mai puternice și mai bine organizate din

174

tara. Angajatii au urmat, ca si ceilalti din tară, cursuri speciale la Bucuresti, iar o armată de brokeri urmărea permanent piata valorilor mobiliare. Lovitura cea mare dată de lucrătorii acestei filiale a avut loc cu prilejul privatizării Romcim-ului cu trustul francez La Farge. Beneficiind de informatii care dădeau drept sigură această operatiune, filiala a cumpărat la preturi minime pachete mari de actiuni ale Fabricii de ciment din Medgidia, în contextul în care intentia grupului francez nu era cunoscută public. Acestea au fost apoi revândute la un pret astronomic.

La Tulcea, celălalt judet dobrogean, agentia Gelsor, desi mult mai redusă numeric, a reusit o altă lovitură în beneficiul lui Sorin Ovidiu Vântu, prin achizitionarea a 60% dintre actiunile firmei cu capital privat Atbad SRL, firmă profilată pe activități de turism, prestând servicii în special pentru personalul diplomatic acreditat la Bucuresti. Angajatii Gelsor au aflat de declinul firmei si au profitat la timp, venind cu o ofertă tentantă. Ca si alti subalterni ai lui Vântu, seful filialei tulcene a societății, Florian Nencu, provenea din SRI: fusese pensionat pentru limită de vârstă în 1995, cu gradul de colonel. Nencu a fost cel care, până în 1989, l-a avut sub supraveghere pe muncitorul brasovean Werner Sommerauer, participant la revolta din 15 noiembrie 1987 si deportat la Tulcea.

Un alt centru zonal Gelsor s-a dezvoltat pe axa Galati-Tulcea-Buzău-Vrancea. Toti directorii executivi făcuseră parte din fosta Securitate, iar personalul, ca si directorii, fusese selectat (cum s-a văzut deja) în functie de legăturile lor de rudenie sau prietenie cu cadre active din SRI. La Brăila a fost ales ca reprezentant Gelsor chiar fostul sef al sectiei SRI, maiorul Dumitru Boldeanu. Acesta mentinuse contactul cu o bună parte din fostii săi colegi, ramasi în activitate sau rezervisti. Dintre cei din urmă, sunt de mentionat Aurel Hâr-joghe, fost locotenent-colonel SRI, cu obscure relatii de afaceri în Ucraina si Moldova, si Gheorghe Cioranu, fostul său

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

175

loctiitor, printre cei mai porniti împotriva guvernării de la acea dată, la adresa căreia nu se sfiau în nici o împrejurare să profereze cele mai dure amenințări, în rest, la filiala Brăila angajatii își vedeau de treabă ca peste tot în tară: obtineau, prelucrau, stocau si transmiteau date despre cei mai importanti agenti economici cu capital de stat sau privat.

La comanda sectorului zonal Transilvania al Gelsor a fost numit colonelul în rezervă Buliga, aflat în relatie directă cu Rudăreanu. Nu întotdeauna relatiile între fostii ofiteri ai Securității angajati în structurile societății au decurs fără asperități. La Brasov, de pildă, fostul ofiter Marius Mărgineanu, numit în 1995, a fost înlocuit după un an pentru că a refuzat ordinele comandantului zonal si ale lui Rudăreanu de a întocmi fise detaliate ale întreprinderilor profitabile din judet. Ulterior, comanda operatiunilor de la Brasov i-a revenit lui Ambrozie Popa, fost ofiter de contrainformatii economice, care răspunsese de majoritatea întreprinderilor din judet, le cunostea foarte bine atât potentialul, cât si oamenii aflati la conducere, în alte locuri, fostii ofiteri SRI s-au arătat mai puțin scrupulosi si mai interesati de câstigurile financiare considerabile pe care le realizau o dată angajati la Gelsor — tentatia principală pentru marea majoritate a celor care s-au înregimentat în slujba lui Vântu.

Structurile filialelor Gelsor din Transilvania nu au fost cu mult diferite de cele din alte zone, dar aici, cu unele exceptii, nu s-au înregistrat încălcări atât de flagrante ale legii sau deontologiei ofiterilor de informatii ca în restul țării, în documentarea dosarelor de societate erau preferate sursele deschise (în special presa locală, trecută în mod riguros în revistă) si mai puțin mijloacele de influenta si santaj pentru obtinerea abuzivă a informatiilor de interes. O astfel de atitudine a avut, de pildă, fostul colonel Emil Lemnaru, pensionat în 1994 Si angajat ca director al agentiei Gelsor din Cluj în 1995, care a pus pe primul plan cultivarea unor relatii colegiale cu ofi-

176

terii activi si numai în subsidiar a încercat să obtină informatii de la acestia, de regulă în probleme nu de mare anvergură. O situatie similară a existat si la Arad, unde fostul colonel Li-viu Stana, care lucrase în contrainformatii economice la SRI până în 1992, nu a căutat (cel puțin nu vizibil) să profite de relatiile sale anterioare. La Târgu Mures, fostul colonel Roman Chereches si unul dintre vechii săi colaboratori de la Securitatea Mures, un subofiter de filaj, s-au ferit, de asemenea, să uzeze în mod deschis de influenta lor pentru aflarea unor date confidentiale privind societățile comerciale din judet.

Fosti ofiteri de Securitate gravitau si în jurul filialei Gelsor din Hunedoara, unde a fost numit director Augustm Guran, pensionat înainte de 1989, care prefera mai degrabă cercurile vechilor săi colegi din vremurile Securității, mai ales compania fostului șef al Inspectoratului de Securitate Hunedoara, colonelul Lucian Văceanu. O situație puțin diferită se regăsea la Bistrita, unde fostul locțiitor al comandantului SRI din județ, locotenent-colonel Vasile Buliga, conducea, după trecerea sa în rezervă, în martie 1995, filiala Gelsor, dar fără a se implica în acțiuni vizibile de a-și determina foștii colegi să-și sprijine în culegerea de date privind societățile comerciale intrate în sfera de interes a Gelsor.

O situație deosebită exista la Sibiu, unde filiala Gelsor era condusă de locotenent-colonel în rezervă Ioan Cârciunăreasa, ofiter de contrainformații în fosta Securitate. Cel puțin până în 1998, acesta a cultivat cu insistență relații cu cadre active și în rezervă din SRI (a angajat de altfel la Gelsor un mare număr de rude ale lor), solicitând să fie recomandat managerilor unor societăți comerciale, pentru a-și determina să tranzacționeze pachete de acțiuni prin intermediul societății conduse de Sorin Ovidiu Vântu. Cârciunăreasa i-a convins pe mulți dintre ofiterii de informații să-și depună sume mari de bani la FNI, asigurându-i (asa cum, colegial, au făcut-o în general toți directorii filialelor Gelsor din țară cu foștii lor ca-

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

177

marazi) că vor fi înștiințați la timp să-și retragă banii, în caz de pericol. Insistențele colonelului Cârciunăreasa nu și-au găsit un ecou prea mare printre cadrele active ale SRI, alertate de faptul că deseori acesta folosisese drept cecuri în alb numele lor în relația cu managerii diferitelor societăți, ca și calitatea sa de fost ofiter de informații.

La Sibiu, cadrele SRI trăiau cu ideea că Gelsor este o structură de informații paralelă și mare parte dintre ele nu au exclus posibilitatea ca, la nivelul filialei locale, să se stocheze și informații destinate unor eventuale acțiuni de șantaj, compromitere, racolare și influență. Așa se face că lui Cârciunăreasa i s-au solicitat (în termeni colegiali) câteva explicații, iar acesta a arătat că datele pe care le culege în legătură cu diverse societăți comerciale privesc doar obiectul de activitate al unei societăți de valori mobiliare. Cârciunăreasa a respins acuzațiile aduse, afirmând că sunt răspândite de concurență, dat fiind că Gelsor a câștigat întâietatea în domeniu. Când privește angajarea unui mare număr de ofiteri de informații în structurile societății, a explicat că s-a solicitat un aviz din partea conducerii SRJ cu privire la faptul că noile lor angajamente comerciale nu încalcă legea siguranței naționale, aviz care ar fi fost obținut.

Această explicație a fost dată în situații similare de mai mulți directori Gelsor din țară foștilor colegi din structurile de informații. Suspiciunile s-au oprit aici, mai ales că Ioan Cârciunăreasa a știut să le risipească prin relațiile excelente pe care și le-a menținut cu conducerea secției SRI Sibiu, ca și cu o parte însemnată a ofiterilor, inclusiv cu cel care se ocupa de protecția cadrelor și a muncii de informații. Aceste bune relații au fost potentate de faptul că, întocmai ca în restul țării, numeroși ofiteri, personalități locale, funcționari de stat depuseseră sume însemnate la FNI, primeau anual sume mari ca dobândă, fuseseră asigurați de protejarea fondurilor lor și li se acordau diferite facilități prin sistemele dezvoltate de Gelsor.

178

Atât la filialele transilvănene, cât și la cele din Banat, preponderența foștilor securiști în structurile Gelsor a fost evidentă, chiar dacă, spre deosebire de filialele din unele județe ale Moldovei, relațiile lor de serviciu cu ofiteri activi din SRI erau mai puțin evidente și directe. Aceste relații s-au deteriorat mai ales după ce au apărut în presă, la sfârșitul anului 1997, câteva articole care acuzau Gelsor că dezvoltă structuri paralele de informații. A fost un scurt moment de impas pentru directorii societății proveniți din structurile de informații, dar el a fost depășit în urma convocării lor la București în ianuarie-februarie 1998, când conducerea Gelsor le-a comunicat că SRI nu are nimic împotriva ca ei să ocupe funcțiile respective. Oricum, relațiile cu ofiterii activi ai SRI au devenit dacă nu mai reci, cel puțin mai bine camuflete, îndeosebi în condițiile în care directorul adjunct, generalul Vasile Lupu, a solicitat lucrătorilor din subordine să împiedice scurgerile de informații din instituție către angajații Gelsor.

Pentru ofiterii din fosta Securitate care nu trecuseră pe la SRI a devenit mult mai dificil în acest context să mențină relații cu ofiteri activi de informații. Este cazul fostului colonel Constantin Badea, care a avut până în 1983, când s-a pensionat de boală, funcția de șef al contraspionajului în județul Caras-Severin.

Ca director al Gelsor, a reusit totusi performanta de a intra în posesia unui pachet important de actiuni la Uzinele Resita, manipulat ulterior de centrala de la Bucuresti, informată asupra interesului partenerului american No-ble Venture față de societate, în perspectiva privatizării acesteia, într-o situatie ceva mai bună sub aspectul relatiilor cu ofiterii activi de informatii a fost directorul Gelsor din Timis, generalul în rezervă Păsculescu, fostul ofiter de contrainfor-matii al Comandamentului grănicerilor din zona de vest a țării, care avea parte de bune oficii la unitatea teritorială a SRI, la nivelul adjunctului sefului sectiei, colonelul Flore.

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

179

O situatie aparte s-a putut constata la Satu Mare, unde filiala Gelsor actiona cu maxima discretie. La conducerea filialei a fost numit colonelul în rezervă Dinu Bosca. La toate cele patru puncte de lucru (Cărei, Tasnad, Negresti Oas si Satu Mare), acesta a angajat cadre militare în rezervă, provenind din fosta Securitate. Interesul de a atrage astfel de cadre, chiar si în relatii de colaborare, s-a mentinut si după înfiintarea filialei. O activitate impusă de colonelul Bosca subordonatilor săi a fost aceea de a alcătui fise personale celor care intrau în sfera de interes a Gelsor (în special directori si alte persoane cu functii de conducere din întreprinderi cu capital de stat, FPS etc.). Sediul Gelsor din Satu Mare, de altfel impozant, se afla pe o stradă lăturalnică. Aici se lucra în permanentă în schimburi, iar casa era păzită de doi câini lăsați liberi în curte, lucru cel puțin ciudat pentru o societate care tranzactionează valori mobiliare. Discretia de aici a încurajat anumite zvonuri: la Satu Mare se vorbea că societatea Gelsor ar fi fost creată de fostul director al SRI Virgil Măgureanu pentru a spăla banii proveniti din operatiunile ilegale desfășurate înainte de 1996 si pentru a regrupa în jurul ei cadrele rămase fidele vechii puteri.

Structurile militarizate ale Gelsor din Moldova, Dobrogea si Transilvania s-au regăsit si în judetele din sudul țării. Autonomia tuturor filialelor era redusă, întrucât toate operatiunile se decideau la centru. Lăsând la o parte operatiunile curente (atragerea unor clienti pentru carnete de investitor sau achizitionarea de actiuni de la persoane fizice), conducerile locale elaborau doar planurile de penetrare informativă a obiectivelor fixate si alcătuiau fisele solicitate pentru diverse societăți comerciale sau persoane intrate în sfera de atentie a Gelsor, transmitând datele obtinute la sediul central. Cu cât filialele erau situate mai aproape de Bucuresti, cu atât controlul asupra lor era mai mare. La Giurgiu, de pildă, s-a deschis un punct de lucru, activitatea filialei (evidenta contabilă si de per-

180

sonal) fiind tinută la centrala Gelsor din Bucuresti. Sef al punctului de lucru a fost numit colonelul Gheorghe Rus, fostul comandant al PCTF Giurgiu până în 1990, când s-a pensionat, între 1990 si 1996 a fost consilier local, ales pe listele FSN si apoi ale PDSR. A fost unul dintre foarte putinii directori Gelsor care nu proveneau din fosta Securitate, via SRJ sau SIE. A fost probabil selectat pentru ca avea relatii apropiate atât cu fostii săi subalterni din Vama Giurgiu, cât si cu ofiteri din SRI si politie.

în toate celelalte judete din sud, structurile Gelsor, desi reduse ca număr de angajati, aveau în frunte fosti ofiteri superiori din serviciile secrete. Astfel, în judetul Călărași functia de director era ocupată de Ion Gheorghe, fostul sef al SRI până în 1994, când se pensionase. Filiala din Slatina a fost condusă de seful Securității, pensionar SRI, Nicolae Lungu. Acestia au mentinut relatii apropiate, chiar de prietenie, cu ofiterii de informatii mai în vârstă si au fost văzuti intrând frecvent în sediile sectiilor locale ale SRI.

în Teleorman, la conducerea filialei din Alexandria, care coordona alte patru puncte de lucru la Videle, Rosiorii de Vede, Turnu Măgurele si Zimnicea, a fost numit director Gelsor Dumitru Neda, fost ofiter de Securitate. Majoritatea angajatilor erau rude apropiate (soti, sotii) ale unor cadre active sau în rezervă din SRI. De altfel, directorul a mentinut relatii foarte apropiate atât cu cadre active ale institutiei, cât si cu factori de decizie din judet. Neda profita de toate aceste relatii pentru a satisface solicitările centralei Gelsor de la Bucuresti, adunând date privind situatia economică, juridică si financiară a întreprinderilor din judet.

La fel proceda si directorul Gelsor din Vâlcea, tot fost cadru SRI, care a manifestat un interes vizibil pentru informatii care nu mai priveau doar cotarea la bursă a unei societăți (fiind interesat inclusiv de aspecte politico-administrative, de orientarea politică a unor manageri, dar si de racolarea

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

181

unor informatori din interiorul unor societăți comerciale, plătiți drept colaboratori Gelsor). După această rețetă, reprezentantul în Vâlcea al lui Sorin Vântu îl plătea drept colaborator pe juristul Direcției Finantelor Publice (Vintan), la rândul său ofiter de Securitate în Sibiu, înainte de 1989.

Aceleași metode au fost utilizate și de fostul ofiter SRI care conducea filiala Gelsor din Pitești, într-unul dintre cele trei puncte deschise în județ, și anume la Câmpulung, lucra fiica juristului de la Aro SA. Probabil că nu mai miră pe nimeni faptul că și juristul de la Aro a lucrat în Securitate, ca de altfel majoritatea colaboratorilor și angajaților SC Gelsor SA din județul Argeș. Ei au întins o plasă nevăzută asupra unităților economice mai importante, adunând date în legătură cu capitalul social, cifra de afaceri, virtualii investitori străini, oportunitățile de dezvoltare etc. Informațiile, prelucrate pe calculator, se păstrau de către directorul filialei în condiții de maximă siguranță.

De asemenea, Gelsor Pitești a dezvoltat, ca și filialele din celelalte județe, o vastă rețea de colectare a certificatelor de acționar. Pentru atragerea de noi investitori pentru certificatele emise, lucrătorii pitesteni de la Gelsor au mers până la a promite unor cadre active din SRI că vor fi informate cu prioritate asupra momentului când se va trece la lichidarea FNI, pentru a intra de îndată în posesia banilor depuși. La fel se derula și activitatea Gelsor din Ploiești, unde cei zece angajați din subordinea directorului, fost cadru SRI, aveau preocupări evidente pe linie informativă, adunând, stocând și prelucrând date pe care le trimiteau zilnic centralei de la București.

Gelsor a fost, fără îndoială, o construcție logistică formidabilă. Ea a beneficiat de sprijinul fostilor securiști (fiind preferați, cum am mai precizat, cei cu un stagiu în serviciile secrete) și nu s-a bazat doar pe disciplina cazonă, ci și pe cointeresare. Prin natura informațiilor considerate de interes (și care nu se limitau, în genere, la sfera economică), „întreprinderea” lui Sorin Ovidiu Vântu a depășit caracterul unei simple rețele

182

destinate îmbogățirii membrilor ei. Prin modul extrem de ingenios al construcției, care a despărțit la un moment dat partea „logistică” de ceea ce se conturase ca fiind un simplu joc piramidal (adică Fondul National de Investitii), corabia inițială a fost salvată — și chiar mai mult decât atât.

Cu concursul ofițerilor proveniți în special din Serviciul Român de Informații, rețeaua Gelsor a continuat să alimenteze cu bani PDSR-ul, aflat în opoziție, exemplul aceluși „Hagi al finanțelor”, Nicolae Văcăroiu, fiind doar vârful aisbergului. Iar cu concursul directorului SRI Costin Georgescu și al adjunctului său Mircea Gheordunescu, cei care au dat „aviz favorabil”, la începutul anului 1998, ofițerilor SRI care trecuseră în rezervă să lucreze în această structură paralelă, cercul a fost închis. Fondul National de Investitii a căzut la timp pentru a acoperi grave scandaluri de contrabandă (cu afise, cu motorină) sau de încălcare a embargoului operate de regimul Iliescu până în 1996. Toti au sfârșit cu bine — mai puțin presedintele Constantinescu, înșelat de propriii oameni și fiind nevoit să se recunoască înfrânt de fosta Securitate¹⁶⁵. După alegerile din 2000, Sorin Ovidiu Vântu a ajuns să fie cercetat într-un dosar ale cărui ite nu pot fi descălcite, astfel că nu există posibilitatea de a i se găsi vreo vină, Văcăroiu a devenit presedinte al Senatului, Gheordunescu consul la Milano, Costin Georgescu a fost trimis ambasador în Cipru înainte de alegeri, și acolo a rămas. Iar Iliescu este presedintele tuturor.

Mostenitorul lui Ceaus eseu

înainte de 1989, existau în Departamentul Securității Statului două unități care desfășurau activități cu caracter exclusiv economic: întreprinderea de Comerț Exterior „Dunărea”, aflată sub comanda colonelului Constantin Gavril, și Serviciul Independent pentru Comerț Exterior, codificat UM 0650, aflat sub comanda colonelului Stefan Alexandru. La

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

183

ICE Dunărea, după cum am mai spus, lucrau 115 ofițeri, 10 subofițeri și 12 civili, în Serviciul Independent pentru Comerț Exterior lucrau 41 de ofițeri, 2 subofițeri și 2 civili. Sarcinile acestora erau de a controla comerțul exterior al României.

Cadrele fostei Direcții de Informații Externe — sau UM 0544, actualmente Serviciul de Informații Externe — derulau și ele așa-zise „operațiuni speciale”, constând în contrabandă, furturi sau vânzări de tehnologii și arme, precum și în vânzarea de sași și evrei, în baza unor înțelegeri nici astăzi recunoscute cu autoritățile vest-germane, respectiv israeliene. Ofițerii români au pus la punct chiar formulare

tipizate, prin care se stabilea valoarea fiecărui om vândut, în funcție de studii, vârstă și stare de sănătate. Asemenea formulare mai există în arhivele SIE166.

De asemenea, o parte importantă a ofițerilor din UM 0544 au lucrat sub acoperiri comerciale în Occident, gestionând foarte multe dintre afacerile externe ale regimului comunist și ale Securității. După cum am amintit, în spionajul României Socialiste lucrau în preajma evenimentelor din decembrie 1989 un număr de 715 ofițeri, 36 de maistri militari, 197 de subofițeri și 111 persoane încadrate ca personal civil. Cei care nu erau angrenați în „afaceri murdare” la ordin făceau pur și simplu bisniță — precum amintitul Virgil Faur.

O dată cu „preluarea” fostelor unități ale DSS de către Ministerul Apărării Naționale în ianuarie 1989, Gelu Voican Voiculescu și Nicolae Militaru au hotărât includerea în MAPN a uneia dintre unitățile specializate în comerț exterior ale Securității, anume ICE Dunărea care, s-a decis, „se contopește cu ROMTEHNICA”¹⁶⁷. Ratiunea nu putea fi decât una — dinamizarea exporturilor „speciale” ale unității producătoare de armament militar, în condițiile în care concurența pe piață crescuse invers proporțional cu posibilitățile de desfășurare, în aceste condiții, foste cadre ale Securității angajate la ROMTEHNICA, alături de ofițeri de informații din armată, au reușit să aibă ulterior performanțe deosebite, precum

184

vânzarea de echipamente militare Irakului. Un articol apărut în New York Times în vara anului 2002, bazat pe un studiu elaborat de doi experți americani în dezarmare nucleară, releva „semnarea unui contract în ianuarie 1995 pentru cumpărarea a 250 de seturi de componente de motoare pentru rachete, pe care Irakul nu le putea produce, ceea ce încălca fără îndoială flagrant embargoul impus acestei țări de către Organizația Națiunilor Unite”¹⁶⁸. Un contract similar se derulase anterior cu Iranul, în condițiile embargoului și sancțiunilor impuse de Statele Unite asupra acestei țări, dar „comerțul cu arme” și implicarea în acesta a fostilor ofițeri de informații ai regimului comunist — fie militari, fie securiști — e o poveste mult mai lungă și complicată. Cert este că și aceste fapte s-au petrecut tot sub oblăduirea lui Ion Iliescu, la fel ca proliferarea spectaculoasă a rețelilor mafiei arabe în România sau importurile de petrol libian prin firmele lui Adrian Costea (la un pret mai mare decât al pieței internaționale), afacere răsplătită cu fotografii și afișe prezentându-l, în 1996, pe seful statului cel sărac și cinstit, purtând la mână un Rolex de aur.

Nu numai armata a beneficiat de aportul în „cadru organizat” al fostilor ofițeri de la ICE Dunărea. Pe ruinele acestei unități a Securității a crescut chiar și un partid politic, aliat din 2004 cu PSD-ul, partidul care a propulsat echipa Iliescu-Năstase în fruntea țării. Este vorba de Partidul Umanist Român, condus de cel mai cunoscut dintre colaboratorii în afaceri ai respectivei unități, Dan Voiculescu. Voiculescu a negat întotdeauna și neagă și în prezent cu înversunare apartenența sa la fosta Securitate, dar asta deja contează mai puțin în comparație cu serviciile pe care le-a adus structurilor ei, cu contribuția sa la operațiunile AVS, „aport valutar special”, denumire sub care se ascundeau afacerile dubioase ale poliției politice comuniste sau comisioanele percepute de ea.

Sumele în valuta din conturile alimentate de AVS erau destinate finanțării unor acțiuni externe ale Securității, econo-

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

185

mice sau de altă natură, precum plantarea unor „disidenți” ai regimului sau a așa-ziselor „fantomă”, agenți cu o identitate fabricată. Dar „partea leului” se vărsa în conturile lui Ceaulescu. Didi Secieru, un fost coleg de breaslă al lui Dan Voiculescu de la o altă firmă a Securității, ICE ARPIMEX, care însă nu și-a ascuns calitatea de ofițer acoperit al Direcției de Informații Externe, estimează că aceste conturi ale lui Ceaulescu însumau „minimum două miliarde de dolari”. El dădea și un exemplu pentru modul în care se alimentau conturile dictatorului, rămase neidentificate până în ziua de azi. Întreprinderea de comerț exterior în care „lucra” s-a ocupat multă vreme cu comercializarea în SUA a bocancilor românești, la pretul de 8 USD perechea. Din acest pret „doar șapte intrau în contul ICE ARPIMEX și restul de un dolar lua calea unui cont intermediar”¹⁶⁹, din care banii erau vărsați în conturile lui Ceaulescu sau ale Securității. Toate întreprinderile de comerț exterior, ca și centrala ministerului de resort, erau sub controlul Securității și foloseau aceleași practici.

La fel s-a întâmplat și cu firma CRESCENT, înființată în noiembrie 1980 la Pireu, în Grecia. Ea a servit drept paravan pentru colectarea unor comisioane după modelul de mai sus. Ulterior, dat fiind că serviciile secrete grecești îl bănuiau pe primul „patron” al firmei, Fouad Sanbar, că are relații cu Organizația de Eliberare a Palestinei, firma și-a mutat sediul în Cipru și a „primit” curând un alt patron, de astă dată britanic. Dar nu e cazul să intrăm acum în amănunte privind istoria „veche” a CRESCENT-ului. Retinem doar că la 1 martie 1982 s-a deschis o filială a acesteia la București, iar director a fost numit nimeni altul decât Dan Voiculescu, până atunci cu o carieră de economist în două întreprinderi de comerț exterior românești — întâi la TEHNOFORESTEXPORT, de unde a fost transferat la 15 august 1970 la ICE VITROCIM.

Cum spuneam mai devreme, Voiculescu contestă cu tărie că ar fi fost ofiter de Securitate „deplin legendat” în aceste între-

186

prinderi de export, deși practica generală în cazul unor asemenea responsabilități impunea racolarea sa. Oricum, contează mai puțin dacă a fost sau nu; există oameni care au făcut servicii imense Securității fără să fi fost cadre ale ei. Nu mult după înființarea filialei CRESCENT la București, aceasta derula tranzacții care i-au adus o cifră de afaceri de 200 de milioane de dolari anual și un profit pe măsură, de circa 5 milioane USD. Succesul afacerilor lasă să se întrevadă relațiile privilegiate pe care le avea Dan Voiculescu cu autoritățile regimului și cu Securitatea. Dar să urmărim câteva dintre acestea.

Un control preliminar realizat în perioada 17 iulie-10 august 2000 în arhivele operative și neoperative ale ICE Dunărea de către Ovidiu Budusan, procuror specializat din Parchetul General, a scos la lumină mai multe aspecte ale „afacerilor” Securității, ridicând multe semne de întrebare în legătură cu activitățile derulate prin intermediul CRESCENT. S-a constatat că firma nu și-a respectat angajamentele de a livra în totalitate „comisiunile confidentiale” datorate firmei Securității ICE Dunărea, pentru favorul de a i se fi acordat statutul de unic operator al comerțului cu alumini pe piața românească, în arhiva s-a identificat în dosarul operațiunii AVS „ALUMINA” o notă informativă referitoare la o întâlnire între Alexandru Voinic, ofiter de Securitate de la ICE Dunărea, și un reprezentant al CRESCENT. Voinic i-a „bătut obrazul” subalternului lui Voiculescu, reamintindu-i „promisiunea făcută în anul 1987, luna februarie, că, dacă se va perfecta operațiunea de aport valutar [adică dacă firma CRESCENT va fi aleasă pentru operațiunile comerciale cu alumini — n.n.], atunci se vor remite circa 100 000 dolari. Operațiunea s-a derulat, și în contul respectiv s-a remis o sumă mult mai mică” 170. În continuare, netinând cont de scuzele funcționarului de la CRESCENT, care spunea că tocmai au făcut o serie de plăți care le-au cam golit conturile, „Alexandru Voinic s-a arătat foarte supărat că nu s-a respectat promisiunea făcută inițial

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

187

și ar fi mai bine dacă s-ar analiza din nou situația, deoarece, pentru viitor, el nu se va mai preocupa pentru perfectarea de afaceri cu firma CRESCENT”.

Cu Securitatea nu era de glumit. Speriat, funcționarul a promis că va discuta cu Dan Voiculescu „și probabil vor reveni asupra acestui subiect”. Dar Voiculescu s-a arătat mai tare decât ofiterul Voinic de la Securitate: „Din verificarea documentelor identificate până în prezent în arhiva operativă, rezultă că acțiunea ALUMINA a fost închisă fără să se încaseze întreaga sumă convenită — 100 000 USD, ci doar 27 690 USD”, se consemnează în investigația procurorului. Nu s-a putut stabili destinația finală a diferenței de 62 310 USD. Dar ea se poate bănui. Ceea ce rămâne în orice caz relevant este că Dan Voiculescu își permitea să „tragă tepe” securiștilor de la ICE Dunărea într-o perioadă în care nimeni nu îndrăznea să se joace cu Securitatea. Era un prim semn al vocației umaniste a omului de afaceri de succes de astăzi? Sau o formă de curaj civic, prin care se dădea o lovitură structurilor represive ale statului comunist?

Exemplul de mai sus a fost ales doar ca să arate puterea lui Dan Voiculescu în raport cu Securitatea. CRESCENT rămânea, dincolo de ciupelile unor comisioane confidentiale și de supărările unor ofiteri precum Voinic, partener de afaceri privilegiat al ICE Dunărea, întreprinderea Securității care intermedia și percepea comisioane în cazul majorității activităților de comerț exterior, prin firme terte din România aflate sub controlul DIE (ICE Carpați, TERRA, ARPIMEX, ARGUS s.a.) sau prin intermediari, precum

CRESCENT. Aceasta din urmă „a beneficiat în 1989 de livrări masive de ciment pe diferite relatii (Spania, Republica Dominicană, Algeria), uree, produse metalice, aluminiu". Firma CRESCENT, cum se afirmă în nota citată mai sus, „a reprezentat Pentru ICE Dunărea principalul beneficiar al exporturilor vizând produsele amintite, cu urmărirea și derularea livrărilor

188

fiind însărcinate trei din cele șase servicii ale celei din urmă (Serviciile 3, 4 și 6)". Pentru exporturile de ciment (de încasarea comisioanelor și a contravalorii se ocupa în acest caz Serviciul 6 al ICE Dunărea) sumele au fost în general încasate.

În vederea stabilirii ponderii participării firmei CRESCENT la realizarea volumului de afaceri al ICE Dunărea, investigatorii arhivei acesteia au făcut o evaluare a contractelor și a livrărilor efectuate în anii 1988-1989 de către firma Securității către cea condusă de Dan Voiculescu. Cifrele sunt sugestive prin ele însele, în 1988, ICE Dunărea a realizat prin intermediul CRESCENT 66,98% din volumul său total de export și aproape integral exportul de ciment pe diferite relatii finale. Tot prin intermediul CRESCENT, ICE Dunărea a realizat 40% din totalul exporturilor de ciment ale României (totalul exportului de ciment în 1988 a fost de 3 325 000 tone, după cum se arată în Anuarul Statistic al României, 1990, din care CRESCENT a preluat 1 324 740 tone), în 1989, ICE Dunărea (Serviciul 6) a realizat prin intermediul CRESCENT 49,94% din volumul său total de export și aproape integral exportul de ciment pe diferite relatii finale, reprezentând 26% din exporturile de ciment ale României (total exportat 1 893 200 tone, din care CRESCENT a preluat 493 227 tone).

Până aici, toate bune și frumoase, s-ar putea spune că a sprijini activitatea de export a țării tale e mai mult decât o dovadă de umanism — e chiar una de patriotism. Numai că întregul volum de afaceri menționat mai sus a fost realizat fără dublarea actelor comerciale propriu-zise cu operațiuni AVS, iar „aspectul contravine flagrant practicii curente a ICE Dunărea și naste întrebări referitoare la avantajele reale ale părții române" de pe urma acestor tranzacții cu CRESCENT, tranzacții care, s-ar zice, au favorizat serios firma a cărei reprezentantă românească era condusă de Dan Voiculescu. Dar Securitatea nu iubea chiar într-atât firma cipriotă încât să-i în-

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

189

dese milioane de dolari în cont prin intermediul directorului ei român. Explicatia, se pare, este alta și privea „realizarea deturnării fondurilor ce s-ar fi putut obține — conform regulilor epocii — prin operațiuni AVS. Beneficiarul sau beneficiarii acestor acțiuni nu au fost încă identificați". Dar pot fi presupuși ca fiind trei: unul mort (Ceausescu), altul dispărut (Securitatea), al treilea uman și prosper.

Este evident că relația dintre directorul Dan Voiculescu al sucursalei CRESCENT la București, o firmă străină conform actelor publice de constituire, și ICE Dunărea, o firmă care de fapt era o unitate în toată regula din organigrama Securității, a fost una „foarte specială și atipică". După cum relevă documentele firmei-paravan a Direcției de Informații Externe, s-au identificat cazuri în care notele de protocol întocmite după încheierea unor negocieri comerciale cu parteneri externi îl menționează pe Voiculescu drept „membru al delegației române". Una dintre acestea este Nota confidențială 5907 din 3 decembrie 1989, aflată în dosarul 221 al Serviciului Protocol de la ICE Dunărea. Ca semn al apropierii „atipice" între CRESCENT și unitatea de comerț exterior a DIE, cu ocazia primirii în anul 1988 de către aceasta a titlului de „Erou al Muncii Socialiste", Dan Voiculescu a trimis ofiterilor-afaceristi de la ICE Dunărea o telegramă prin care felicită firma parteneră în numele său și al „colectivului CRESCENT" (oficial, o firmă cipriotă!) pentru distincția primită.

Afacerile firmei nu începeau și nu se terminau la București, dar Bucureștiul agreea tot ce purta marca CRESCENT. Firma CRESCENT-Cipru a fost acționară în cadrul firmelor grecești de navlosire BALKANMAR și INTERMAR. Aceste două firme detineau, conform verificărilor efectuate, „o poziție absolut privilegiată în relația lor comercială cu ICE Dunărea, prin intermediul lor fiind efectuate majoritatea operațiunilor derulate de către Serviciul 6 [este vorba de serviciul care a gestionat exporturile de ciment și alte materiale de construcție, n.n.]: 77% în 1988 și 62% în 1989".

190

Prietenii si asociatii CRESCENT deveneau deci automat prietenii Securității. Mai mult, s-a ajuns ca, pe lângă volumul imens de afaceri derulat cu firma cipriotă, aceasta să fie evident favorizată prin stabilirea unor preturi preferentiale de către ICE Dunărea, atât în relațiile sale directe de export, cât si cu firmele terte de comerț exterior aflate sub acelasi control securistic. Fată de CRESCENT Securitatea își arăta numai fata umană, chiar si la necaz.

Un control efectuat în legătură cu favorizarea firmei cipriote în ultimii ani ai regimului comunist a fost consemnat într-un proiect de raport al Curtii Supreme de Control Financiar, ca fiind încheiat la fosta ICE METALIMPORTEXPORȚ. În document se arăta: „Din analiza si controlul efectuate a rezultat că reducerile de preturi făcute la propunerea si de către directorul METALIMPORTEXPORȚ Ghită Constantin la contractele încheiate cu firmele EZZ si CRESCENT nu sunt justificate.” Constatarea era argumentată în proiectul de raport amintit prin descrierea ilegalităților comise, care mergeau până la fals si uz de fals, deci fapte penale. Bineînțeles, se-curistii prietenosi de la ICE Dunărea au participat la negocierea si derularea tuturor contractelor, deci implicit la favorizarea firmei CRESCENT. Asa că nu s-a întâmplat nimic. Documentul se încheie cu adnotarea următoare: „Propunerile se vor face după discutarea proiectului de raport.” Care raport a rămas vesnic un proiect. De ce în România o firmă cipriotă era imună chiar si la actul de control al Curtii Supreme de Control Financiar? Din simplu „umanism”, ajuns astăzi „doctrina” a fostului director Voiculescu de la CRESCENT?

Micul „accident” cu controlul de stat la METALEXPORȚ-IMPORȚ nu a afectat în nici un fel relațiile privilegiate ale lui Dan Voiculescu cu centrala din cadrul Ministerului Comerțului Exterior, în 15 martie 1989, el se afla la sediul acestei „unități socialiste” într-o sedință la care participa conducerea centralei, dar si ofiterul Ioan Popoiu de la ICE Dunărea. După cum

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

191

reiese din nota de convorbire comunicată superiorilor săi de către Popoiu, Voiculescu a obținut fără probleme extinderea termenului de decontare a plăților CRESCENT pentru loturile de marfă plasate în străinătate la 120 de zile, de la un termen anterior mult mai strâns, în acest sens, s-a semnat un nou contract cu METALEXPORȚIMPORȚ. Câteva luni mai târziu, la 5 octombrie 1989, o primă navă care intra sub incidenta noilor prevederi contractuale părăsea portul Constanta, cu destinatia SUA. Dar iată lista completă a acestor transporturi:

- a) Nava RASELTINA a părăsit portul Constanta la 5 octombrie 1989, cu 3000 tone tablă, destinatia SUA, contract CRESCENT.
- b) Nava ILFOV a părăsit portul Constanta la data de 6 octombrie 1989, cu 1670 tone tevi, destinatia SUA, contract CRESCENT.
- c) Nava MUNZUR a părăsit portul Constanta la 9 octombrie 1989, cu 4066 tone otel beton, destinatia Turcia, contract CRESCENT.
- d) Nava DIMIS a părăsit portul Constanta la 11 octombrie 1989, cu 8523 tone tablă, destinatia SUA, contract CRESCENT.
- e) Nava MUNZUR a părăsit portul Constanta la 30 octombrie 1989, cu 3940 tone otel beton, destinatia Turcia, contract CRESCENT.
- f) Nava CALAFAT a părăsit portul Constanta la 3 noiembrie 1989, cu 7934 tone otel beton, destinatia Egipt, contract CRESCENT.
- g) Nava TELEGA a părăsit portul Constanta la 22 noiembrie 1989, cu 2000 tone tevi, destinatia Canada, contract CRESCENT.
- h) Nava FĂGĂRAS a părăsit portul Constanta la 11 decembrie 1989, cu 8000 tone otel beton, destinatia SUA, contract CRESCENT.

Nu exista facturi, note de realizări, declaratii vamale de ex-Port sau alte documente care să probeze plata către statul ro-

192

mân a contravalorii celor aproape 40 000 de tone de otel, tablă sau laminat de cea mai bună calitate, vândute în cea mai mare parte de către CRESCENT în SUA si Canada. Practic, încărcătura tuturor acestor nave a fost făcută cadou de poporul român firmei CRESCENT — căci nu există nici o dovadă că s-ar mai fi efectuat vreodată plata pentru contravaloarea mărfurilor către stat. Nu s-au găsit nici un fel de

facturi sau declaratii vamale de export care sã probeze achitarea mãrfurilor, pentru cã nici nu mai avea cine sã le încaseze: ICE Dunãrea, unitatea Securității care supraveghea derularea contractului, dispãruse contopitã în ROMTEHNICA. Si, în fond, nu mai avea cine cere socotealã pentru deturnarea banilor, de vreme ce regimul comunist dispãruse. Pãgubitul Ceausescu nu a avut timp sã se mai plângã cuiva, iar pãgubitul principal, statul, a privit cum autoritãtile tranzitiei sale își bagã capul în nisip.

În genere, asa s-a întâmplat cu investigatiile asupra afacerilor DIE-CRESCENT. Ele s-au oprit întotdeauna înainte de a începe cu adevãrat. Nu mult dupã ce, în 1990, expertii canadieni angajati de guvernul României sã dea de urma conturilor lui Ceausescu au solicitat arestarea lui Dan Voiculescu, investigatiile lor au fost oprite. Dupã alegerile din 2000, arhivele ICE Dunãrea au fost re-clasificate si ulterior au dispãrut de-a binelea. Procurorul Budusan, care a realizat cercetãri în aceastã arhivã în vara anului 2000, a fost demis din Parchetul General sub un pretext oarecare.

Favorurile de care s-a bucurat firma CRESCENT în România nu pot fi puse, cu sigurantã, în conditiile bine cunoscute de functionare a regimului comunist în anii '80, numai în seama abilitãtii manageriale a lui Dan Voiculescu. Existã douã posibile motive pentru care o obscurã firmã cipriotã s-a bucurat în asemenea mãsurã de concursul autoritãtilor si al Securității în derularea afacerilor sale: ori reprezentantul sãu în România avea usa deschisã la Ceausescu, ori CRESCENT

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

193

era doar o firmã asa-zis strãinã, fiind de fapt o proprietate româneascã. Pentru prima variantã pledeazã indirect însusi Voi-culescu, care neagã cu înversunare cã ar fi fost securist sub acoperire, desi aceasta era o conditie fundamentalã pentru implicarea sa în afacerile comerciale ale statului român la un asemenea nivel. Dacă nu era strict controlat de DIE atunci înseamnã cã relatiile sale erau atât de înalte, încât ajungeau pânã la Ceausescu, iesind din „aria de acoperire" a Securității.

Pentru cea de-a doua variantã pledeazã câteva mărturii. Raportul rezultat în urma investigãrii din 2000 a arhivelor ICE Dunãrea aratã cã firma CRESCENT a fost constituitã în mod confidential, „actul juridic public de constituire fiind dublat de un act juridic secret". O consecință ar fi aceea ca, dacã statul român era proprietar sau coproprietar al firmei cipriote, i „s-ar fi convenit un procent din toate beneficiile acesteia, în raport cu ponderea sa de participare la capitalul social". Existã, cum spuneam, inclusiv mărturii publice cu privire la participarea statului român în constituirea CRESCENT. Leon Nas, adjunctul sefului fostei Gospodãrii de partid, a afirmat categoric cã „firma CRESCENT a fost o societate mixtã ro-mãno-cipriotã". Conform expertilor canadieni angajati sã depisteze conturile secrete ale defunctului nostru dictator, CRESCENT a fost proprietatea lui Ceausescu, caz în care Dan Voiculescu este mostenitorul de fapt, chiar dacã nu de drept, al cadavrului din cimitirul Ghencea.

Aceastã variantã este întãritã si de mărturia fostului general de Securitate Nicolae Plesitã: „CRESCENT este colacul de salvare pentru ce a mai rãmas din ICE Dunãrea. Imediat dupã 1990, generalul Militaru, seful nostru dupã revolta popularã [...], a pus piciorul în prag si a oprit demolarea când a vãzut cât de folositoare era firma pentru tarã." Cel care a intervenit decisiv în favoarea pãstrãrii firmei-paravan a Securității, sustine Plesitã, este generalul Rotaru, ajuns director adjunct în Serviciul de Informatii Externe. „I-au schimbat doar denumirea", sustine generalul Plesitã, dupã care „guvernul Vã-

194

cãroiu l-a pus director pe Dan Voiculescu, care a privatizat-o prin formula MEBO."171 Afirmatia lui Plesita este sustinutã de un fapt evident: unul dintre oamenii de încredere ai lui Dan Voiculescu, Mihai Lazãr, propulsat vicepresedinte al PUR si membru în Biroul Politic al partidului, este totodatã director al firmei GRIVCO a lui Voiculescu si a fost înainte de 1989 ofiter superior în cadrul ICE Dunãrea.

A fost si Dan Voiculescu securist? Dar mai conteazã apartenenta strict birocraticã la fosta Securitate, institutie pe care „profesorul doctor" Voiculescu a slujit-o cu abnegatie, pentru a se folosi dupã 1989 de decesul ei, ca si de cel al comunismului, ca si de cel al lui Ceausescu? Cã liderul PUR nu e deloc pur în acest sens o aratã o multime de dovezi publicate în presã privind afacerile necurate ale firmei CRESCENT, bine cunoscutã pentru legãturile ei cu acea parte a Securității implicatã în strângerea „banilor negri" pentru Ceausescu sau în „operatiuni speciale" ale politiei politice comuniste. Cã liderul PUR este mai degrabã îngropat în contracte, datorii si jocuri de culise pe care nici el nu le mai înțelege este de la sine înteles. Cu sigurantã, dacã ar fi rãsfoit în ultimul deceniu nu doar bilanturi contabile, ci si

Elogiul nebuniei al lui Erasm din Rotterdam, ar fi avut minima decentă să nu folosească umanismul ca nume al partidului său. Căci marele umanist european spunea „omul nu se naste om; el devine"... Iar dacă si-ar fi cumpărat mai repede un intelectual disident de pe piata „liberă", cum a făcut-o pentru o vreme cu deceptio-nantul Dorin Tudoran, ar fi fost mai atent si în privinta propriilor declaratii. Căci umanistul autodeclarat Dan Voiculescu afirma: „La momentul revolutiei erau securisti foarte puternici, cei care lucrau în comertul exterior si în structurile de partid." în fata nelămuririi reporterului, care spune „Păi dumneavoastră ati lucrat în comertul exterior!", Voiculescu răspunde cu o seninătate de personaj cehovian: „Am lucrat, sigur că da!" Si a făcut-o atât de bine, încât este singurul care

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

195

s-a ales cu bani buni de pe urma mortii lui Ceausescu. Iar în 2004, când a venit scadenta, s-a întors la matcă, spre a-si depune ofrandele la picioarele mostenitorilor „legitimi" ai Securității, cei care l-au lăsat să joace o vreme de unul singur.

Securistii si contrabanda

După 1989, o altă parte „vertebrată" a securistilor din ICE Dunărea si fostul Serviciu Independent pentru Comert Exterior a rămas să facă afaceri în „cadru organizat". Mai întâi, numerosi ofiteri au fost preluati chiar în centrala Ministerului Comertului Exterior. Astfel, în primăvara anului 1990, directorul Directiei Asia si Extremul Orient era colonelul Tal-pas, secondat de maiorul Minculete. La fel se întâmpla la Directia Africa, unde directorul Grigore si adjunctul său Bălan erau cadre ale fostei Securități. Directia Europa, desi nu era condusă de securisti, a fost intens populată cu ei: începând cu fostul locotenent-colonel Culău, pe post de consilier, si continuând cu ofiterii Nica, Mihoc, Berinde si Fota. Directia Chimiei din Ministerul Comertului era condusă la acea vreme tot de un ofiter de Securitate, Negoescu, iar de Directia de Organizare si Control a ministerului răspundea fostul cadru al DSS Negulescu. La conducerile unor întreprinderi din sub-ordinea ministerului (precum FRUCTEXPORT, AGROEXPORT, METALIMPORTEEXPORT sau TERRA) au fost plasati de asemenea fosti ofiteri de Securitate. Toti proveneau din fosta ICE Dunărea si din Serviciul Independent pentru Comert Exterior al Securității sau erau foste cadre ale Directiei de Informatii Externe, spioni sub acoperirea de atasati comerciali, retrasi din posturi după 1989. Au fost si ofiteri care au părăsit ministerul în 1990 — cum e cazul fostului ministru adjunct Bădiță, care avea gradul cel mai înalt, acela de general de Securitate. Generalul Bădiță a părăsit „comertul exterior", unde functionase în anii comunismului, pen-

196

tru postul de consilier economic sef al Ambasadei României la Teheran¹⁷².

Situația nu e singulară. Un alt mare număr de ofiteri ai fostului DSS, proveniti din aceleasi structuri economice specializate în afaceri oneroase, au ajuns bine plasati în structuri ale statului apropiate de îndeletnicirile lor anterioare. Astfel, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Comertului si Ministerul Turismului numiseră până în august 1993 un număr de 17 ofiteri ai fostei Securități în posturi aflate în străinătate, ca atasati sau consilieri comerciali; alti 11 au intrat în centrala Ministerului Comertului Exterior, întărind rândurile celor deja prezenti. Dezvăluiri de presă arătau tot atunci că Petre Ciobanu, director în Ministerul Afacerilor Externe, fusese ofiter DIE si ca alti doi ofiteri ai Securității ocupau functii-che-ie: Radu Herghelegiu la Departamentul pentru Reformă si Petru Rares ca director al EXIMBANK¹⁷³.

La Serviciul Independent pentru Comert Exterior din Securitate lucrau 41 de ofiteri. După destructurarea Securității, acest serviciu a fost dizolvat, iar cadrelor li s-a oferit posibilitatea să treacă într-o viitoare structură de contraspionaj, care prelua atributiile fostei Directii a III-a. Doar o parte a lor a acceptat, asa cum doar o parte a celor de la ICE Dunărea a preferat să schimbe epoletii Securității cu cei ai armatei. Cei mai multi au dorit să se ocupe în continuare de afaceri, dacă se poate tot sub „acoperirea" statului, prin ministere, bănci, agentii comerciale sau guvernamentale. Luând în considerare faptul că la defuncta ICE Dunărea si la Serviciul Independent pentru Comert Exterior din Securitate lucrau în total 156 de ofiteri, se poate spune că au reusit. Probabil că o parte importantă din „succesul" tranzitiei în România li se datorează.

Nu numai ofiterii care s-au ocupat de comertul exterior al României sau de tranzactiile oneroase cu sasi, evrei, otel si ciment ale regimului au făcut afaceri în cadru organizat. La

concurrentă cu aceștia, ca și cu fostele cadre DIE care au rămas în Serviciul de Informații Externe, ofiteri ai Serviciului Român de Informații proveniți din fosta Securitate au coordonat, în serviciu comandat, operațiuni speciale menite să aducă venituri substanțiale „comanditarilor” lor — fie superiori din serviciile secrete, fie oameni din structurile puterii care au asigurat „spatele politic” al operațiunilor, dar și spatele executanților.

Cazul cel mai mediatizat a fost acela privind contrabanda cu petrol prin gara Jimbolia, cu încălcarea prevederilor embargoului impus Iugoslaviei, în cursul anilor 1994—1995, prin stația CFR Jimbolia au tranzitat vagoane-cisternă cu produse petroliere spre Serbia. Activitatea s-a desfășurat sub acoperirea societății Silvesta, administrată de Ilie Stanciu, fost ofiter de Securitate, cu colaborarea directă a unor cadre militare din Serviciul Român de Informații, având rol de coordonare și supraveghere a operațiunilor, în 23 iulie 1994, colonelul Doru Spătaru de la Poliția Transporturilor Feroviare a devenit extrem de curios în legătură cu actele și destinația unor convoaie feroviare cu combustibili. Iată ce consemna acesta într-un raport trimis superiorilor: „în după-amiaza aceleiași zile, am fost contactat de către șeful SRI zonal Timis, locotenent-colonel Mataragiu Costi, care mi-a explicat faptul că vagoanele încărcate cu motorină sunt destinate Iugoslaviei, că se vor mai face astfel de transporturi și că această operațiune are aprobarea Ministrului de Interne, a directorului SRI, a ministrului transporturilor, a Direcției Generale a Vămilelor și a primului-ministru.” La scurtă vreme, ofiterul a fost sunat de ministrul de interne Tărăcilă și apoi de Șeful său direct de la București, de la care a primit „ordin de neimplicare, fiind o problemă guvernamentală”. O „problemă guvernamentală” care a adus grave prejudicii de imagine României, ca și un prejudiciu direct, prin neplata taxelor varnale și a impozitului pe profit, depășind 7 milioane de do-

lari. Dosarul de anchetă nr. 1014/P/1998 al acestei operațiuni de contrabandă are peste 3000 de pagini, peste care acum se aterne praful la Parchetul General. După alegerile din 2000, investigațiile au fost sistate.

Cred că mai trebuie reținut ceva: locotenent-colonelul Mataragiu, șeful SRI Timis, care a coordonat operațiunea la fața locului, l-a anchetat în mai multe rânduri, în anii 1985 și 1986, când era doar locotenent de Securitate în Timisoara, pe fostul meu coleg de liceu, Andrei Bodiu—pe atunci student. Numai pentru vina de a fi prezentat la un ceneclu poezii considerate subversive. Stau dovadă chiar actele din dosarul personal pe care scriitorul brasovean l-a consultat la CNSAS și din care nu lipsesc poeziile incriminate.

Am schitat mai sus, prin câteva exemple, modul în care ofiterii fostei Securități s-au ocupat de „afaceri” în cadru organizat, lucrând fie în structuri guvernamentale anume destinate, fie în servicii secrete. Sirul așa-ziselor „operațiuni speciale” dezvoltate de structurile informative este însă mult mai lung. Pe de o parte, nu încapă în spațiul acestei prezentări, iar pe de altă parte, divulgarea sa depășește litera legii, chiar dacă asupra unora dintre operațiuni, cum a fost „operațiunea Jimbolia”, poate plana suspiciunea unor interese ilegitime cu mult mai penale decât încălcarea secretului de stat, la adăpostul căruia s-au derulat.

A doua categorie de afaceri în care s-au implicat structurile fostei Securități după reorganizarea acesteia în 1990 constă în cele dezvoltate prin acțiuni individuale sau de grup, însă plasate sub protecție instituțională sau politică. La palierul cel mai de jos al acestei categorii se află puzderia de agenții de protecție și pază. Aici funcționează o parte din cei 306 ofiteri ai fostei Direcții a V-a de securitate și gardă, și din cei 447 de ofiteri ai Unității speciale F, destinată filajului. Nu toți, ci doar aceia care nu și-au găsit loc în unitățile cu același spe-

cific ale SPP-ului, SRI-ului, Unității de informații a Ministerului de Interne sau Jandarmeriei. Relevant pentru protecția de care se bucura la rândul lor aceste societăți private este faptul că foarte puține au funcționat cu avizele necesare din partea politiei. Deși multe dintre societățile de protecție și pază desfășoară acțiuni care încalcă atât Legea de organizare și funcționare a SRI-ului (conform căreia numai această instituție poate desfășura acțiuni de urmărire prin intermediul tehnicii operative), cât și prevederi

constitutionale clare privind drepturile cetățenesti, se pot număra pe degetele de la o mână persoanele responsabile în legătură cu care SRI a sesizat organele de cercetare penală. Putem bănuși că protecția acordată unora dintre firmele „de protecție” ascunde și interese de altă natură: de pildă, un mic filaj sau o ascultare de telefon, pentru care nu mai e nevoie să-ți pierzi timpul cu obținerea unui mandat.

Afacerile dezvoltate de fosti securisti sub protecția relațiilor colegiale cu cei rămași în structuri și cu un „spate politic” asigurat sunt ilustrate de un caz mai puțin mediatizat, deși spectaculos. Este vorba de modul în care a apărut și s-a dezvoltat, până la impresionantul succes de afaceri de astăzi, holdingul ARGIROM. Actionarul principal, deputatul PSD lo-sif Armas, s-a născut pe 12 mai 1965 la Luncavita, în județul Caras-Severin. A absolvit Politehnica. Este acum un personaj „bine înfipt” în lumea afacerilor și un bine cunoscut „mecena” al sportului, proprietar al echipei de fotbal Poli Timisoara și presedinte al Federatiei române de box. Ocupă un loc în topul celor 100 de multimilionari în dolari ai României, cu o avere estimată la 50-60 de milioane USD. într-un interviu acordat mai demult unei reviste de afaceri, Armas dezvăluia reusita succesului său, pe care-l atribuia colaboratorilor săi, fără de care, spunea, nu ar fi reusit să facă mai nimic.

Probabil ca a grăit adevărul. Actele de la Registrul Comertului arată că, în 24 martie 1994, a fost înregistrată la Bucu-
200

restii firma ARGIROM SA, cu un capital social subscris de 2 997 000 000 lei, o sumă imensă pentru data respectivă — peste 2 milioane USD. Iosif Armas detinea 62% din această firmă, restul fiind împărțit între mai multi actionari, persoane fizice. Printre acestia, fostul ministru de interne Doru Ioan Tă-răcilă. La pozitia a treia figurează ca actionar, cu un procentaj de 5% din firmă, fostul ofiter de Securitate Marian Ureche, înainte de 1989, Ureche a fost ofiter superior în Directia I de informatii interne și, așa cum a dovedit recent Colegiul Consiliului National pentru Studierea Arhivelor fostei Securități, a inspirat și a participat la actiuni de politie politică, incluzând persecutia politică a lui Ioan Petru Culianu. Când a devenit actionar la ARGIROM, Marian Ureche era profesor la Institutul National de Informatii, scoala de cadre a SRI-ului. A contribuit la constituirea firmei cu un capital de 179 820 000 lei, o sumă imensă în martie 1994, care nu se poate justifica prin veniturile sale. Ulterior, Ureche a cesionat actiunile detinute sotiei. După alegerile din 2000 a devenit sef al Serviciului Independent de Protectie și Anticoruptie din Ministerul Justitiei, de unde a demisionat în decembrie 2003, în urma dezvoltărilor privind trecutul său securist.

La înfiintare, ARGIROM se ocupa oficial cu „operatiuni de barter cu Republica Moldova și operatiuni de export, cu aprobarea ONU, în Iugoslavia” și, ca reprezentant al unor monetarii elvetiene, livra Monetăriei Statului, unor bănci din România, precum și autorităților monede și medalii comemorative. ARGIROM mai functiona ca intermediar în achizitii efectuate de MAPN, făcea parte din patronatul zahărului, detinea spatii de depozitare și magazine. Neoficial, în timpul embargoului impus Iugoslaviei, activitatea firmei se concentra asupra a trei statii de benzină din Turnu Severin, care, la finele anului 1995, pompau din plin carburanti către malul sârbesc. ARGIROM-ul a fost suspectat, așa cum reiese din-tr-un vechi raport al politiei, nu numai de livrare de carburanti,

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII 201

ci și de contacte în vederea livrării de armament către zonele de conflict din fosta Iugoslavia, via Ungaria și Bosnia-Herțegovina. Cu banii rezultati din aceste afaceri nu tocmai curate, dar și cu credite bancare luate în urma presiunilor protectorilor săi, ARGIROM s-a dezvoltat treptat: au fost cumpărate spatii comerciale, imobile, o rețea de taximetre în București. Totuși, așa cum releva bilanțul pe 1998 al firmei, aceasta avea la data respectivă un număr de numai 23 de angajati, un profit 0 și pierderi de 10 milioane lei, la o cifră de afaceri de aproape 78 miliarde. Ceea ce naste suspiciuni în legătură cu o serioasă evaziune fiscală. Cu atât mai mult cu cât, imediat după 2000, Armas, Ureche și Tă-răcilă, într-un cuvânt ARGIROM SA, au reusit performanța de a cumpăra statiunea Băile Herculane 174.

Un alt securist care a reusit atât în carieră, cât și în afaceri este generalul în rezervă Victor Marcu, fost adjunct al directorului SRI pe vremea lui Măgureanu. Ca și Marian Ureche, generalul Marcu s-a implicat activ în actiuni de politie politică înainte de 1989. Victor Marcu, originar din Moroieni, Dâmbovită, a absolvit scoala de ofiteri de Securitate de la Baneasa în 1968. A lucrat din 1976 în Directia de

Informatii Externe; sub numele de Victor Sârbu, coordona UM 0103 din centrala DIE, având în atenție grupurile legionare din diaspora. A primit, ca lucrător al centralei, sarcini „speciale” — întrucât UM 0103 se ocupa de intimidarea sau chiar anihilarea emigratiei ostile regimului comunist. Sub o a treia identitate (Victor Nită) i-a supravegheat pe redactorii „Europei Libere”, pe liderii emigratiei maghiare originari din România și figurile marcante ale exilului nostru; nu a fost străin de tentativele de atentat prin scrisori-capcană, din 3 și 4 februarie 1982, asupra lui Paul Goma, respectiv a altor doi emigranți români, care denuntaseră în mai multe rânduri realitățile din țară. Generalul Marcu nu a negat implicarea sa în „cazul Goma”, dar a ținut să precizeze că, prin natura funcției, aviza doar pro-

202

gramele lunare de acțiune, coordonate și semnate de generalul Nicolae Plesită, fostul șef al spionajului românesc.

La 1 februarie 1990, Marcu a fost avansat la gradul de colonel în cadrul nou-înființatului Serviciu de Informatii Externe (fosta DIE). S-a afirmat că el a pus la dispoziția Televiziunii Române „Libere” la începutul aceluiași an caseta „compromițătoare” avându-l ca subiect pe cetățeanul canadian Doru Popescu, într-o emisiune care a exacerbat resentimentele comuniste față de mișcarea legionară și le-a redesteptat în rândurile populației, prin intermediul micului ecran. Transferat în SRI, probabil datorită reușitei acestei manipulari, a fost avansat la începutul lunii august 1992 la gradul de general-maior, printr-un decret semnat de Ion Iliescu. În 1994 a fost numit prin decret prezidențial adjunct al directorului SRI, iar un an mai târziu a primit încă o stea pe umăr. Peste încă un an, a fost scos din funcția de adjunct al directorului SRI. După alegerile din 2000, Victor Marcu a revenit în forță, fiind numit de ministrul privatizării, Ovidiu Musetescu, secretar general al Autorității Naționale pentru Privatizare, organism cu statut de minister. Numirea unui înalt ofițer de informații la Privatizare nu era o noutate. Cu mult înaintea lui Victor Marcu, în 1992, un alt general al SRI a deținut o funcție importantă în FPS: Mihai Stan, omul care a coordonat operațiunea de distrugere a unei părți din arhiva Securității, la Berevoiesti. Generalul Marcu explica astfel utilitatea lui în noua funcție de secretar general al Autorității pentru Privatizare: „Pentru verificarea bonității societăților care participă la privatizare, ar trebui să existe cineva.” Generalul Victor Marcu era tocmai persoana potrivită. El a fost destituit de Virgil Măgureanu în august 1995 și trecut în rezervă în urma unor scandaluri interne din serviciul secret. Voci din SRI afirmau atunci că Măgureanu i-a prezentat adjunctului său un dosar consistent, care cuprindea informații despre implicarea în diverse

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

203

afaceri ilegale. Ulterior, presa a documentat veridicitatea zvonurilor privind abuzurile în funcție comise de fostul adjunct al directorului SRL

între 1992 și 1994, generalul Marcu a intervenit în mai multe rânduri la Direcția Generală a Vămilelor pentru a obține scutiri de taxe vamale în favoarea unor oameni de afaceri arabi. Pe de altă parte, generalul Marcu aruncase Serviciul Român de Informații în centrul unor scandaluri de presă. Nu cu mult timp înainte de destituirea sa, SRI organizase o acțiune de filaj îndreptată împotriva unor ziaristi, acțiune de jucată însă și care a generat scandalul public de angajare denumit „terasa Anda”. Cam în aceeași perioadă, SRI a desfășurat o acțiune de filaj asupra Lojii Masonice conduse de liberalul Dan Amedeu Lăzărescu. Ambele acțiuni au fost organizate de subordonații generalului Victor Marcu, care era pe atunci directorul operativ al SRI. La protestele presei, parlamentul a declansat o anchetă proprie, audiindu-i pe șefii SRI, fapt care l-a înfuriat și mai tare pe directorul Măgureanu. Acesta declara atunci că-i va sancționa pe toți cei care se fac vinovați de deconspirarea acțiunii, indiferent de funcții deținute în SRI. Măgureanu i-a reproșat lui Marcu că nu l-a ținut la curent cu misiunea inițiată asupra Lojii Masonice și că nu a colaborat cu celelalte servicii de informații. Așa că i-a cerut demisia.

Generalul Marcu s-a implicat vizibil și direct în afaceri abia în anul 2000. El a participat cu 300 de milioane de lei la constituirea firmei TEHMIL GROUP SA. Deși denumirea societății te duce cu gândul la tehnica militară, principalul obiect de activitate s-a limitat deocamdată la comerțul cu aparate electrice de uz casnic, în 2002, în urma dezvoltărilor de presă privind trecutul său securist, Victor Marcu a fost înlăturat din funcția de secretar general al APAPS. Cu acea ocazie, el a declarat pentru postul de radio BBC că a intrat în afaceri după ce a fost trecut în rezervă, însă statutul de patron l-a dobân-

dit abia „de curând”¹⁷⁵. N-a precizat însă în ce afaceri a intrat în 1995 și ce a făcut până în 2000, când a fondat TEHMIL.

O ascensiune fulgerătoare în lumea afacerilor fostei Securități a cunoscut Victor Veliscu. Fost ofiter de Securitate la Craiova până în 1990, Veliscu s-a ocupat cu probleme ce țineau de specificul Direcției I de informații interne, adică de urmărirea opozanților regimului comunist. După 1990 a fost transferat la Cluj pentru a reorganiza secția județeană a SRI. Având gradul de maior, Veliscu a detinut funcția de locțiitor la comandă până la sfârșitul anului 1991, când a demisionat, cerând trecerea în rezervă. La vremea aceea, Veliscu a fost supus unei anchete interne a SRI, fiind suspectat că ar fi folosit în interes personal o parte din fondul CIS (fond destinat plății informatorilor). După ieșirea din SRI, Victor Veliscu a plecat împreună cu soția, pentru aproximativ doi ani, în Turcia. Soția sa, o cunoscută voleibalistă, a antrenat în acest interval o echipă turcească de volei, iar Veliscu a însoțit-o fără o misiune precisă. „Am fost acolo în calitate de sot”, declara el presei, nu fără umor.

După întoarcerea în țară, începe o nouă etapă în viața lui Victor Veliscu. Se angajează la una dintre firmele lui Sorin Ovidiu Vântu. „Am citit un anunț în ziar că se caută agenți imobiliari și am mers la interviu, undeva pe Dorobanți, la sediul firmei IMOLA. Am spus că am fost ofiter de Securitate și m-a angajat chiar Sorin Ovidiu Vântu. M-a pus director adjunct. Am intervievat apoi peste 200 de persoane care voiau să se angajeze la firmă și am încheiat o echipă” — își aminteste Veliscu. După aceea s-a ocupat personal de amenajarea sediului Gelsor din Splaiul Unirii.

În iulie 1995, Victor Veliscu devine unul dintre primii acționari ai SOV Invest. Între timp, în firmă apar și alți foști ofitieri din Securitate care trecuseră în serviciile secrete, printre care îi recunoaștem pe colonelul Cornel Rudăreanu, fost ofiter DIE, fost șef de cabinet al lui Virgil Măgureanu, și pe co-

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

205

Ionelul Mihai Tirigan, ofiter al Direcției de contraspionaj din Departamentul Securității Statului. Recrutarea ofiților de informații urmărirea să confere un aer de soliditate escrocheriei FNI. Fenomenul, după cum am arătat, a luat proporții după ce, în urma aprobării date în februarie 1998 de directorul SRI Costin Georgescu, zeci de cadre din Serviciul Român de Informații au ales să lucreze pentru Sorin Ovidiu Vântu. Din cei 41 de șefi ai filialelor teritoriale, 39 erau foști securiști, majoritatea cu stagii după 1989 în SRI sau SIE. Ceilalți doi erau un fost ofiter de contrainformații al unităților de grăniceri, la Timiș, și un fost șef de vamă, la Giurgiu.

În 1996, ca urmare a unor neînțelegeri cu colegul său din Securitate și SRI Rudăreanu, care i-a luat locul în gratiile patronului Sorin Ovidiu Vântu, Veliscu părăsește „imperul Gel-sor”. Solicită și obține reactivarea, fiind angajat în celebra UM 0215, unitatea de contrainformații a Ministerului de Interne, ca șef serviciu economic (finanțe-bănci), unde îl are ca subordonat pe și mai celebrul Ovidiu Grecea, viitorul șef al Departamentului de Control al guvernelor Radu Vasile, Mugur Isărescu și Adrian Năstase, până nu demult fost consul al României în Brazilia și apoi prefect al Capitalei. Victor Veliscu a dus-o ceva mai rău după 1997 decât fostul său subaltern Grecea. Trecut în rezervă cu drept de pensie, s-a ocupat „cu activități gospodărești la domiciliu”. Doar până în 2001, când, la 1 martie, fosta sa cunoscută de la Gelsor, Radu Ti-mofte, ajuns director al SRI, l-a reactivat în SRI cu gradul de colonel, numindu-l consilierul său.

La propunerea aceluiași Radu Timofte, presedintele Ilies-cu a confirmat, pe 21 noiembrie 2001, numirea generalului de brigadă Ion Popescu, zis Gioni, în funcția de director adjunct al Serviciului Român de Informații. Oltean din Zătreni-Bălcești, Vâlcea, căsătorit cu o judecătoare de la Curtea Supremă de Justiție, viața sa este o adevărată success story, după o expresie dragă lui Ion Iliescu. Gioni Popescu a lucrat înainte de

206

1989 ca subofiter acoperit (cu un grad mic pentru că nu avea decât liceul la bază) al DIE. Funcția sa civilă era cea de director al UniversalCoop (centrala Cooperatiei), îndeletnicirile practice erau, după cum ne-a dezvăluit un important cadru SRI, acum în rezervă, cele ale unui „procuror” (cum se numea în argoul comunismului cel care putea face rost de orice). Gioni Popescu avea oricând la îndemână pentru

activisti, securisti sau pentru cei ce plăteau bine televizoare color, frigidere, videoplayere, combine audio — în general tot ce nu se găsea pe piață. După 1989, Gioni s-a descurcat mult mai lejer, în primul rând, până prin 1992-1993 si-a desăvârșit studiile. Acelasi ofiter din SRI sustine că Gioni Popescu a făcut ASE-ul, terminând, „ca Greuceanu”, câte doi ani în-tr-unul. Nu a mai trecut mult si a devenit doctor în economie. Acum are gradul de conferentiar universitar. Cu diploma de la ASE, Gioni Popescu a ajuns colonel si, ulterior, general SRI într-un timp record.

A fost implicat în mai multe scandaluri penale cu parfum de servicii secrete: în dosarul „conacul de la Giurtelec” (palatul fostului director al SRI Virgil Măgureanu), în afacerea „Jimbolia”, în operatiuni de contrabandă cu țigări si combustibili. Prin numirea în 2001 ca adjunct al lui Radu Timof-te, el se ocupă de logistica SRI, de achizițiile si investitiile institutiei. Functia nu este deloc de neglijat în conditiile în care, printr-o serie de Ordonante de urgență din 2001 si 2002, fosta ICE Dunărea a fost practic reînfiintată în cadrul serviciilor secrete.

Practicile oneroase nu numai că s-au perpetuat — atât în cadrul serviciilor secrete, cât si în ministere de profil (externe, comert exterior), unde au ajuns multi dintre securistii familiarizati cu ele —, dar au fost chiar institutionalizate. Astfel, SIE poate să „desfășoare în conditiile legii activității cu caracter economic”, SRI-ul are voie să-si facă „firme sub acoperire”, iar SPP-ul poate sa presteze servicii de pază si protectie contra cost (OUG 154/21 noiembrie 2001, OUG 72/13

PRIVATIZAREA SECURITĂȚII

207

ianuarie 2002, OUG 103/29 august 2002); până si Serviciul de Telecomunicatii Speciale a primit dreptul de a „presta servicii” în regim privat, prin OUG 7 din 30 ianuarie 2002¹⁷⁶. Să revenim însă la numirea lui Gioni Popescu ca adjunct al directorului SRI, în legătură cu care Timof-te declara: „în ce priveste eventualele critici privind moralitatea ocupării acestui post, dacă e să apelam la punctul de vedere moral, toti avem muștrări de constiință.”¹⁷⁷

După afirmatia de mai sus, Ovidiu Tinea e un om la fel de curat ca Gioni Popescu. în 1979 avea functia de loctiitor al sefului Securității din Bihor, de unde a fost mutat disciplinar la Cluj, întrucât dăduse aprobări pentru pasapoarte în schimbul unor sume de bani. în noul loc de muncă se ocupă, între altele, cu asiduitate de urmărirea si retinerea celor care o vizitau pe cunoscuta disidentă Doina Cornea. Pensionat în 1990, s-a întors la Oradea unde, în asociere cu un cetățean austriac si doi cetățeni maghiari, a început să comercializeze si să închirieze jocuri electronice de noroc. Treptat, afacerea s-a extins si în judetul Cluj, iar în 1993 Tinea a înfiintat două cazinouri: unul la Băile Felix si altul la Cluj. în martie 1995 este reactivat în SRI si își vinde pe un pret bun cota parte din afaceri, între timp, devenise profesor si decan la Facultatea de Drept a Universității din Oradea, purtându-se cu studentii cam cum o făcea cu disidentii pe vremuri — ceea ce probabil i-a adus propulsarea ca sef al SRI Bihor. După ce în noiembrie 1995 a fost acuzat inclusiv de hărțuirea sexuală si maltratarea unei tinere subordonate din personalul tehnic, care era chiar fata unui fost coleg din Securitate, pe deasupra gravidă, a fost avansat la comanda Centrului Operativ Zonal care coordona activitatea SRI din Bihor, Arad, Satu Mare si Maramures¹⁷⁸.

În comparatie cu exemplele de mai sus, altor securisti implicati în afaceri ar trebui să li se ridice statui ale bunului-simt.

208

Este vorba, în genere, de acea mică pane care a încercat afaceri pe cont propriu. Pe unii pur si simplu nu i-a dus capul. În martie 1991, un fost subofiter de Securitate, Mihai Alexe, din judetul Tulcea, a ajuns director al Asociatiei Economice Intercooperatiste din comuna Nalbant, functie în care a fost impus de către fostii lucrători ai asociatiei, disponibilizati din noiembrie 1990. Printr-o adevărată campanie electorală, el a învins toate argumentele economice ale vechii conduceri, promitând reangajarea întregului personal si redresarea societății. Subofiterul de Securitate a fost, spre deosebire de majoritatea colegilor săi, înfrânt de economia de piata: dacă la instalarea lui Alexe în functie fermele depui de la Nalbant aveau un profit—ce-i drept, de abia 125 000 lei —, după două luni pierderile însumau l 130 000 lei, iar liniile de creditare ale Asociatiei Intercooperatiste fuseseră blocate¹⁷⁹.

Alti fosti securisti, în genere provenind din rândul vechilor rezervisti, s-au orientat de regulă spre înfiintarea unor mici firme prin care au încercat, cu succes sau fără, atragerea si escrocarea unor persoane sau a partenerilor de afaceri. De pildă, la Constanta, în 1991, patru securisti pensionari au

înfiintat firma SC CORECT SRL si jocul de întraajutorare cu acelasi nume. Toate au mers bine până când un alt rezer-vist, subofiter, fostul sofer al unuia dintre cei patru securisti pensionari, a înfiintat un nou joc, cu un succes de piatã care le-a distrus primilor afacerea. Noul joc suna mult mai promitãtor: se numea PROCENT180.

Capitolul VII

A cincea putere-

„ Cei care au crezut dupã 22 decembrie cã vor înlãtura Securitatea si-au fãcut iluzii. Securitatea din România, la fel ca toate institutiile similare din fostele tãri socialiste, este organizatã în asa fel încât, chiar dacã unii dintre sefi ei dispar, functioneazã în continuare fãrã ei. Ierarhia este organizatã pe principiul sirului indian. Când unul dintre sefi dispare, sirul face un pas în fatã si locurile sunt ocupate automat. Organizarea are totusi o hibã, care a distrus unitatea aparatului: dacã seful din capul sirului o ia în altã directie, toti îl urmeazã. "Afirmatia apartine unui fost colonel de Securitate din Dolj, pensionat la cerere în 1990. Din 1989 încoace lucrurile asa stau.

Mai mult, o serie de ofiteri ai fostei Securitãti au fost reactivati în 2001, fiindu-le acordate functii importante în administratia centralã si în serviciile secrete. In general, justificarea unor astfel de numiri a fost „profesionalismul "fostilor securisti în privinta „ lucrului cu informatiile ". Asa este: au lucrat bine. România securistilor lui Ion Iliescu a dezvoltat strãnse legãturi cu mafia arabã. România securistilor lui Iliescu a exportat ilegal combustibili în Iugoslavia lui Milosevici, personaj pe care aceiasi l-au apãrat si când nu mai era la putere; România securistilor lui Ion Iliescu a exportat ilegal arme în Irak, Iran sau regiunile de conflict major din Africa¹⁸¹. Toate acestea se întâmplã în România de azi — o tarã

210

lipsitã de credibilitate tocmai datoritã prezentei masive a fostilor securisti în zone sensibile de decizie. Multã vreme s-a spus cã un securist „privatizat" înceteazã a mai fi securist. Nimic mai fals. In economia de piata, legea fundamentalã o reprezintã contractualismul — adicã disciplina impusã de respectarea cuvântului dat sau scris. Câte contracte „ferme " se respectã la noi? Cine a instituit regula „tepei" ca principiu al economiei de piatã, dacã nu cei care au condus de la bun început afaceri oneroase, bazate pe regula „comisionului", cu care se alimentau înainte de 1989 conturile lui Ceausescu si ale Securitãtii?

La începutul lunii octombrie a anului 2001, directorul SRI Radu Timofte declara cã nu i se pare „ normal" ca, dupã 11 ani de la desfiintarea Securitãtii, în aparatul central al SRI sã mai existe ofiteri care au activat înainte de 1989 în Directia I de informatii interne din Departamentul Securitãtii Statului. Mai mult, directorul SRI anunta cã „ a trecut în rezervã 350 de cadre, majoritatea lucrând în trecut la Securitate ". Declaratiile încurajatoare ale lui Radu Timofte au fost însã repede contrazise de numirea unor ofiteri proveniti din Securitate în posturi-cheie din Serviciul Român de Informatii. De altfel, presedintele Comitetului SUA pentru NATO, Bruce Jackson, a reafirmat la sfãrsitul lunii martie a anului 2002 cã problema existentei unor cadre ale fostei Securitãti în serviciile de informatii si în administratie este una încã nelãmuritã si nerezolvatã complet. Jackson a vorbit despre „confuzie" în privinta acestei probleme si a reamintit cã subiectul preocupã foarte serios cancelariile occidentale atunci când vine vorba despre integrarea efectivã a României în dispozitivul NATO. În februarie 2002, directorii SRI si SIE îi spusera lui Bruce Jackson cã 80% din personalul institutiilor pe care le conduc f ace parte din noul „ val" de tineri, integrati în aceste institutii.

Modul în care sefi serviciilor secrete românesti au prezentat partenerilor occidentali ai României situatia fostilor

A CINCEA PUTERE

211

ofiteri de Securitate este contrazis de realitatea de dupã alegerile din 2000. Hotãrãrea si consecventa noii puteri în demersul de recuperare a fostilor ofiteri de Securitate si deplasare a acestora în functii importante sugereazã cã aceste mãsuri au fost gândite dinainte si cã nu sunt deloc întâmplãtoare.

Dupã cum s-a vãzut pe parcursul acestui volum, lungi siruri de securisti au fost recuperate si folosite de puterea provizorie încã din primele luni ale anului 1990, fiind integrate în structura „noilor" servicii de informatii si în aparatul guvernamental, la interne, justitie, externe si comert exterior¹⁸². Serviciile de informatii au preluat, unele aproape integral, personalul si logistica unor departamente întregi din Securitate. În România, în conformitate cu Legea nr. 51 din 29 iulie 1991 privind siguranta nationalã,

funcționează (oficial) nu mai puțin de șapte servicii secrete, după cum urmează: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și alte trei, dezvoltate — potrivit articolului 6 al legii — la „Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne și Ministerul Justiției, prin structuri interne specializate”. La acestea se adaugă Serviciul de Telecomunicații Speciale, ca structură separată, de protecție a comunicațiilor oficiale.

Primul înființat dintre aceste servicii, cu acordul guvernului provizoriu și al președintelui CFSN Ion Iliescu, la începutul lunii februarie 1990, a fost serviciul de informații al Ministerului de Interne, care a preluat 260 din cei 566 de ofițeri ai Securității Municipiului București¹⁸³. În paralel, s-a continuat politica de repartizare a unor securiști în structuri guvernamentale. Cum am arătat, în anii următori, mulți securiști și-au găsit refugiul în guvern și în structurile locale ale puterii sau la reprezentatele României din străinătate. Practic, structurile de reprezentare ale României au rămas dominate de foști securiști.

212

Politica regimului în acest sens a fost de altfel una explicită și asumată din 1990, când în fruntea nou înființatului Serviciu de Informații Externe a fost numit celebrul Mihai Ca-raman, spionul român care a adus în anii '60 cele mai mari prejudicii Alianței Nord-Atlantice, reușind sustragerea unei imense cantități de documente secrete, livrate de Ceaușescu sovieticilor. Această numire, ca și regruparea vechilor securiști, a fost un semnal clar pentru Occident cu privire la orientarea prosovietică a noii puteri din România. De altfel, țara noastră a fost ultima care a semnat dizolvarea Tratatului de la Varșovia și singura din fostul bloc sovietic care a mai apucat să semneze, în aprilie 1991, un tratat cu URSS.

În fine, un alt segment important din fosta Securitate a participat activ la privatizarea regimului comunist după modelul în care procesul se derula în acele momente și în URSS¹⁸⁴. Securistii neîncadrați în structurile serviciilor de informații, în aparatul central ori teritorial al guvernului sau pe liste de candidați în alegeri au intrat în lumea afacerilor. Ei au ajuns să constituie o „fortă de elită”, ocupându-se cu tot ce era mai profitabil pe piață, de la falimentarea întreprinderilor de stat, prin contracte de aprovizionare și desfacere supraevaluate, până la operațiuni de import-export de anvergură și controlul privatizărilor.

Anii au trecut și, pe măsură ce în regimul postcomunist puterea ocultă a fostei Securități sporea, infiltrând partide și structuri de putere, ca să nu mai vorbim de coordonarea activității în serviciile de informații din România, mijloacele din arsenalul politiei politice nu au mai fost necesare: între timp, Securitatea a intrat în parlament, Securitatea conduce din guvern, Securitatea execută ordinele puterii în interiorul serviciilor secrete, Securitatea s-a privatizat. Orice încercare de a-i destrăma imensa putere ocultă pe care a acumulat-o a fost sortită până acum eșecului.

Securistii și-au câștigat în primii ani de după 1989 imunitatea pentru abuzurile săvârșite în trecut — care nu numai că

A CINCEA PUTERE

213

sunt departe de a fi pedepsite, cum relevă derularea procesului în cazul uciderii, în 1985, a disidentului anticomunist Gheorghe Ursu, dar nu au fost nici măcar serios cercetate, înființarea (tardivă) în 2000 a unui Consiliu Național de Studii și Arhivele Securității în vederea deconspirării politiei politice comuniste a fost un eșec: noua instituție este lipsită de obiectul muncii, întrucât, sub diferite prețuri și cu acordul tacit al președintelui Ion Iliescu, președinte al Consiliului Suprem pentru Apărarea Țării, serviciile secrete refuză să se supună legii și să predea CNSAS-ului arhivele Securității. Această protecție a trecutului este numai o parte din recompensa acordată de putere foștilor securiști, în contrapartidă cu serviciile aduse de ei în consolidarea sau recâștigarea puterii politice de către social-democrați, care în România sunt mostenitori prin filiație directă ai fostului partid comunist. La adăpostul unui adevărat complot al tăcerii ce are ca obiect ultimii ani ai regimului comunist, autori și instigatori ai unui lung sir de abuzuri criminale la care a fost supus poporul român în anii comunismului au fost menținuți în structurile serviciilor secrete ca specialiști, au evoluat în umbra puterii, devenind „respectabili” oameni de afaceri, sau au ajuns la fel de „respectabili” politicieni. Se pune, de aceea, în mod legitim întrebarea: cum intenționează să răspundă astăzi guvernul Năstase și președintele Iliescu

solicitărilor NATO, care si-a exprimat îngrijorarea în legătură cu influența puternică pe care o au fostii securisti în societatea românească? Vor într-ade-vâr să o facă? Si, dacă vor, pot?

Din nefericire, nici o declaratie a presedintelui Ion Iliescu sau a primului-ministru Adrian Năstase nu atinge acest subiect. Autoritățile din România insistă mai degrabă asupra unor legi de apărare a secretelor NATO, ocolind esentialul: cei care reprezintă un potential pericol pentru aceste secrete sunt tocmai securistii care le păzesc. Educati ca rivali ai NATO, asa cum l-au vândut pe Ceausescu securistii pot vinde foarte bine si secretele Aliantei. • ->>^ < • •,„„

214

Securitatea domină în prezent economia de piață. Când se referă la coruptie, declaratiile de la Washington trec imediat la tema fostei Securități, de care leagă implicit mita si traficul de influență care s-au instalat în România în ultimul deceniu si au cunoscut o prodigioasă înflorire pe parcursul tranzitiei. Procesul de privatizare la care Securitatea a participat activ este, cum am mai spus, o copie la indigo a modului în care a decurs, pe numeroase segmente, asa-zisa tranzitie în fosta Uniune Sovietică. Singura deosebire o constituie caracterul nonviolent al acestui proces în cazul românesc.

în politică sau în afaceri, oamenii Securității actionează după propriile reguli, care nu au de-a face nici cu democratia si nici cu economia de piață, bazată pe contractualism. Cei care le stau în cale sau cei de care au nevoie sunt fie cumpărați, fie compromisi — după cum e cazul. Surse de coruptie si afaceri oneroase, implicati în actiuni de contrabandă cu tigări, motorină, alcool si chiar arme, „consilierii" falimentatori de bănci sau organizatori de escrocherii financiare acoperite ca fonduri de investitii, întotdeauna cu un consistent sprijin politic si logistic, securistii sunt astăzi a cincea putere în stat. Ei au provocat, între altele, falimentul BANCOREX, cea mai importantă bancă din România cu capital de stat, dispărută în urma acordării de credite imense fără acoperire îndeosebi unor firme având ca actionari fosti activisti de partid si securisti, ca si, în mod direct, unor ofiteri din serviciile de informatii, magistrati sau politisti.

Acest lucru nu ar fi fost posibil fără protectie si comandă politică. Legăturile securistilor cu regimul Iliescu sunt la fel de trainice ca, în trecut, cele cu regimul Ceausescu. Dacă nu chiar mai trainice, fiind bazate nu pe o simplă subordonare cazonă, ci si pe interese comune, în procesul de privatizare a comunismului, caracterul nonviolent al transferului patrimoniului statului din regimul proprietății socialiste în cel al proprietății private, spre deosebire de situatia din fosta URSS,

1

A CINCEA PUTERE

215

fie că este vorba de fonduri, conturi, afaceri profitabile sau imobile, își găsește explicatia în strânsa legătură dintre securistii care au ales calea afacerilor, colegii lor rămasi în structurile informative si protectorii politici ai ambelor categorii, ei însisi exponenti ai vechii elite comuniste, între aceste verigi nu exista relatii concurentiale, ci de colaborare, bazate pe relatii personale, cu o istorie având vechi rădăcini, relatii pe care momentul decembrie 1989 nu le-a modificat, ci cărora le-a conferit o nouă dimensiune.

Atunci când un nume de fost securist din serviciile secrete sau structurile de putere este compromis de dezvăluirile din presă, el este salvat printr-o „rotire de cadre", pentru a-l scoate din pozitia vizibilă, dar nu si din zonele de influență si expertiză.

Fostii securisti au sprijinit si întretinut în România climatul de coruptie, în care ei se miscă precum pestii în apă, cu un scop precis: pentru a alimenta cu imense sume de bani clasa politică de la putere. Ei fac, practic, legătura dintre zona politică si cea a afacerilor situate la limita legii, cu mare potential de venituri rapide. Orice actiune împotriva grupurilor se-curisto-mafiote a esuat tocmai din acest motiv, pentru a nu „tăia" veniturile substantiale care alimentau bunăstarea demnitarilor social-democrati. Numărul vilelor si al masinilor de lux sau valoarea conturilor bancare sunt direct proportionale cu intensitatea acestor legături, uneori bazate pe afinități personale, ca în cazul premierului Adrian Năstase, consiliat si astăzi de nasul unuia dintre băietii săi, colonelul Ristea Priboi. Desi premierul Năstase cunoaste foarte bine solicitarea NATO si a partenerilor europeni de diminuare a polului de putere al fostilor securisti...

După alegerile din 2000, o simplă enumerare a cazurilor în care fosti securisti au fost numiti în posturi-cheie este edificatoare asupra revenirii în forță a constelatiei de ofiteri care

216

au schimbat sigla armii lor, cele două pusti-mitraliera încrucisate, în cei trei trandafiri social-democrati. Ei au încheat, între 1996 și 2000, chiar o structură paramilitară în cadrul actualului partid de guvernământ, atunci în opozitie, formând un Departament pentru pază, protectie și propagandă alPDSR, care a utilizat astfel din plin mijloacele de compromitere și dezinformare ale Securității. După reusita în alegeri, multi dintre acesti ofiteri au fost reactivati în structurile de informatii.

Există o fundamentală contradicție între declaratiile oficialilor privind dorinta arzătoare de a intra în NATO și reactivarea vechilor securisti. Exemplele sunt numeroase. Printre cele mai notabile este cazul sus-amintitului ofiter de Securitate Ristea Priboi. Priboi s-a născut în 9 mai 1947 în comuna Brădesti din județul Dolj, a absolvit Școala de Securitate de la Băneasa în 1968 și a obținut în 1971 o diplomă de absolvent la drept. Cu un an înainte, la 1 ianuarie 1970, a fost încadrat ca ofiter în Direcția de Informatii Externe. A fost trimis în misiuni de spionaj, în calitate de cadru al DIE, în Anglia (între 1974 și 1978), apoi în Suedia, Franța, Spania, Norvegia, Danemarca, Belgia, Olanda și Grecia. Decembrie 1989-a găsit pregătit să se pună în slujba noii puteri, care atunci părea mai degrabă interesată de conservarea Pactului de la Varșovia (a cărui dizolvare România a semnat-o ultima), decât de integrarea în NATO. Ultima sa misiune, de asta dată ca ofiter al Serviciului de Informatii Externe, a fost în Iugoslavia, unde a „cimentat” în 1994 relațiile de prietenie ale regimului Iliescu cu regimul Milosevici și foarte probabil a contribuit la organizarea contrabandei cu carburanti prin gara Jimbo-lia, ceea ce a reprezentat un act deliberat de încălcare a embargoului. Acțiunea a fost desfășurată în 1995 de autoritățile din România cu concursul serviciilor secrete și al unor firme private controlate de fosti ofiteri de Securitate. După trecerea în rezervă, Priboi și-a pus competentele în slujba lui Adrian

A CINCEA PUTERE

217

i

Năstase, devenind consilier al acestuia pe „probleme de siguranță națională”. Primul-ministru Năstase a încercat să-l susțină pentru a obține funcția de președinte al Comisiei parlamentare de control al Serviciului de Informatii Externe și numai reacția promptă a presei a împiedicat acest lucru.

Ca securist, Ristea Priboi a fost, între altele, adjunctul șefului departamentului din Direcția de Informatii Externe care se ocupa de postul de radio „Europa Liberă” în perioada în care spionajul românesc a organizat, printre altele, atentatul cu bombă la sediul din Munchen al postului, atentat comis de Carlos Sacalul și coordonat de Securitate, dar și tentative de asasinare a unor angajați ai „Europei Libere” sau a scriitorului disident Paul Goma. Investigatiile mele au arătat că Priboi, om de casă, mentor și coleg de vânătoare al premierului Adrian Năstase, a făcut, securist fiind, nu doar spionaj împotriva țărilor occidentale, ci și politică în România. A fost implicat în acțiunile Securității împotriva unui larg grup de intelectuali, în 1981-1985. Doi dintre protestatarii revoltei muncitorești care a avut loc la Brașov în 1987 afirmă că au fost anchetați de el, iar unul l-a acuzat de participarea la acte de tortură¹⁸⁶. Cu toate acestea, Ristea Priboi a jurat la învestirea sa ca deputat în parlamentul României că nu a colaborat cu structurile fostei Securități. Priboi consideră cu cinism că nu a jurat strâmb, deoarece există, spune el, o diferență între a „colabora” și a fi „angajat”. Simptomatic, Ion Iliescu și Adrian Năstase s-au solidarizat în apărarea lui Priboi, acuzat pe bună dreptate de presă, de societatea civilă și de o parte a opoziției politice. Ion Iliescu, de pildă, ne îndemna „să ne eliberăm de încărcătura emoțională și psihologică care apasă asupra climatului din țară”, susținând că „un om nu trebuie blamat” pentru că a lucrat la Securitate. Acest ton e foarte diferit de cel al declaratiilor privind integrarea României în NATO.

218

Ca și cum Priboi nu era de ajuns, Adrian Năstase a mai promovat, după instalarea sa în fruntea guvernului, un consilier fost spion. Constantin Silinescu, general de divizie trecut în rezervă în 1997, când era director adjunct al Serviciului de Informatii Externe, s-a născut în 30 martie 1948 la Potcoava,

Ionel si ale lui Ioan Talpes, care i-au acordat sprijinul lor. În 2003, generalul a fost promovat adjunct al lui Marian Ureche, directorul Serviciului Independent de Protecție și Anticorupție (SIPA).

Sus-pomenitul Marian Ureche nu e singurul securist ajuns șef al unui serviciu secret, deși trecutul său în poliția politică este compromițător, în 14 februarie 2001, președintele Ion Iliescu l-a numit la comanda Serviciului de Telecomunicații Speciale pe generalul Tudor Tanase. Generalul fusese trecut în rezervă în iulie 1997 prin Decretul prezidențial 276 semnat de Emil Constantinescu. Tudor Tanase a făcut parte din echipa generalului de Securitate Plesită, în vremea când acesta conducea Direcția de informații externe și întreținea legături cu teroristul Carlos. Tanase a fost comandantul unității speciale „R”, care se ocupa între altele cu interceptarea transmisiunilor radio ale ambasadelor occidentale la București.

A CINCEA PUTERE

221

El se alătură securiștilor care au lucrat împotriva țărilor NATO și care fac parte acum tocmai din echipa de „specialiști” cu care Iliescu și Năstase au „aderat” la Alianța. Motivele de nedumerire în legătură cu modul în care decurge, din acest punct de vedere, integrarea euro-atlantică a României sunt la fel de numeroase ca securiștii reactivați sub umbrela generoasă a Partidului Social Democrat, securiști cărora li se adaugă acei oficiali propulsați în funcții extrem de importante și care în trecut și-au declarat vâdit ostilitatea față de Alianță. Ion Iliescu l-a numit la conducerea Serviciului Român de Informații pe Radu Timofte, cu violente reacții anti-NATO în timpul conflictului din Kosovo; în aceeași situație se află actualul ministru al apărării, Ioan Mircea Pascu.

Lantul reactivării foștilor securiști nu se oprește aici; el este mult mai lung. Continuăm însă cu doar trei exemple sugestive. Consiliul Suprem de Apărare a Țării, prezidat de Ion Iliescu, l-a numit pe generalul Vasile Valeriu Iancu în funcția de prim adjunct al directorului SRI, acesta fiind postul cel mai important din structura de conducere profesională a SRI. Până în 1989, Iancu a fost ofițer la Direcția I de informații interne a Securității, unde s-a ocupat (între altele) de sportivii de la cluburile Steaua și Dinamo. Păstrat în SRI, Iancu a fost șef al Diviziunii de protecție a cadrelor, iar apoi șef al Corpului de control al SRI. Pe lângă reactivări, s-au petrecut „rocade” interesante. De pilda, colonelul Fulger, șeful secției SRI Sălaj, a fost lăsat la vatră și înlocuit după 2000 cu locotenent-co-lonelul Marius Ghile. Fulger avea un cusur ireparabil: provenea din rândurile MAPN. Ghile provine din rândurile Securității, unde înainte de 1989 a fost lucrător în Direcția a II-a de contrainformații economice, specializat în „contra-sabotaj maghiar”.

Uneori, acțiunea de reactivare a securiștilor îmbracă nuantele sugestive. La 29 martie 2004, chiar în ziua în care

222

România a devenit membru NATO cu drepturi depline, Ion Iliescu l-a avansat la gradul de general pe ofițerul de Securitate Aurel Rogoian. Rogoian, fost șef de cabinet al generalului Iulian Vlad, este în prezent consilierul personal al directorului SRJ Radu Timofte.

Un neașteptat pretext, de îndată folosit de autorități pentru justificarea reactivării foștilor securiști ca politică de stat, prin invocarea unei necesități naționale, a fost oferit de atentatele din 11 septembrie 2001. Reactivarea unor securiști notorii și promovarea lor în funcții de comandă au fost dublate de posibilitățile tot mai mari de acțiune acordate serviciilor secrete, sub pretextul unei „strategii antiteroriste”¹⁸⁸. În orice caz, atentatele teroriste au scos la iveală politica duplicitară a autorităților în raport cu unele rețele organizate ale „mafiei arabe”, care s-au bucurat în România de imunitate în schimbul excluderii țării de pe harta desfășurării unor acțiuni teroriste.

Această politică a fost mostenită de la regimul Ceaușescu prin intermediul foștilor securiști. Sunt cunoscute relațiile privilegiate ale lui Ceaușescu, în anii '80, cu lumea arabă, într-o perioadă de izolare extremă a României în raport cu Occidentul și chiar cu partenerii din blocul comunist. Pentru terorismul islamic, țara noastră nu avea cum să nu fie un teren propice, cu atât mai mult cu cât prin România au trecut, din 1980 și până la revoluție, mai mult de jumătate de milion de studenți arabi. Toți aceștia s-au aflat sub lupa Securității, care i-a folosit pe unii ca informatori sau drept căi de comunicare cu serviciile secrete arabe și cu rețelele teroriste internaționale. După 1989, o parte dintre ei au ales să rămână aici și au devenit cetățeni ai țării. Cei mai mulți dintre arabii din România sunt, firește, străini de mișcările fundamentaliste, nu au legături cu mișcările teroriste sau afacerile ilegale. Dar unii au dezvoltat astfel de afaceri și legături, chiar sub protecția autorităților, până în 1996. Nu întâm-

plătător bin Laden a menționat România printre țările din care Al Qaeda primise finanțări. Organizarea rețelelor de sprijin financiar a fost pretul plătit pentru scoaterea țării de pe harta atentatelor teroriste.

La câteva zile după tragicele evenimente din 11 septembrie 2001, una dintre cele mai autorizate voci, cea a directorului Serviciului Român de Informații Radu Timofte, declara că România e la adăpost de atacuri teroriste, dar și că grupările teroriste nu au fost niciodată sprijinite de pe teritoriul României. Ulterior avea să-și schimbe declarația. Probabil descoperise între timp că între fosta Securitate și terorismul arab există strânse legături. Pe 20 septembrie 2001 am publicat într-un important cotidian din România un articol¹⁸⁹ cu referiri directe la sprijinul acordat de regimul Ion Iliescu mafiei arabe până în 1996. A doua zi, SRI a dat publicității următorul comunicat: „Serviciul constată cu regret că, dintr-un exces ce nu poate fi decât păgubitor, autori ai unor așa-zise dezvăluiri de senzație sau semnături de documentare, anchete, analize s-au prins, poate involuntar, într-un joc periculos al comunicării de informații false, de natură a afecta siguranța națională și relațiile externe ale României.” După încă o zi, am fost obiectul unui denunț al Președinției României la Parchetul General pentru divulgarea de secrete de stat. Ceea ce înseamnă implicit recunoașterea acestor legături. Procurorii au decis însă că publicarea acelor dovezi nu a reprezentat o infracțiune și nu am fost citat în nici o anchetă pe acel subiect. De altfel, la două luni de la atentate, directorul SRI Radu Timofte recunostea, în fine, că „importante sume de bani” din România au alimentat conturi din străinătate ale unor organizații suspectate de terorism: „Din țară s-au scurs importante sume de bani către conturi bancare din străinătate ale unor organizații internaționale, poate teroriste.”¹⁹⁰

Colectarea de fonduri pentru terorismul arab a fost posibilă îndeosebi în timpul mandatelor precedente ale lui Ion Ilies-

224

cu. Contrabanda a reprezentat, așa cum reiese din numeroase dezvăluiri publicate la vremea respectivă în presa din România, o politică de stat. Puterea dobândită în urma alegerilor a fost utilizată nu pentru îndeplinirea generoaselor promisiuni electorale, ci pentru a înlesni afaceri ilegale, care au adus celor de la guvernare sau din alte funcții de demnitate publică sume imense. Multe dintre aceste ilegalități au fost făcute de adevărate rețele de tip mafiot, organizate de cetățeni arabi. Unul dintre aceștia a ajuns chiar demnitar al regimului Iliescu.

Kamel Kader, născut în 9 martie 1960 la Rafah, în Ghaz-za, fiul lui Ahmed Mohammed și al Aishei, are singurul domiciliu stabil cunoscut în strada Mures 31 din Timisoara (cel puțin aceasta era situația în 1993, când a primit cetățenia română). A absolvit Facultatea de Medicină din Timisoara, obținând diploma de medic. A fost informator al ofițerilor de Securitate Traian Sima și Radu Tinu. Unul dintre „favorurile” care îi erau acordate, în schimbul unor rapoarte despre colegii săi arabi și români, era obținerea de vize și pasapoarte pentru intrarea în România a conaționalilor palestinieni (contra cost), prin intermediul colonelului Orleanu, șef al Direcției Pasapoarte Timis, în timpul studentiei, Kamel Kader se recomanda deschis drept lider al studenților palestinieni în România, dar apropiaților nu le ascundea calitatea sa de membru a două grupări teroriste (Al Fatah și Abu Nidal) și nici pe aceea de fost combatant al Frontului de Vest din Liban. De altfel, atât înainte, cât și după 1989 a menținut legături mai mult sau mai puțin deschise cu oficialii Organizației pentru Eliberarea Palestinei și apoi cu cei ai Autorității Palestiniene. Legăturile au devenit frecvente după venirea reprezentantului oficial palestinian Fouad al Bittar la București (în 26 februarie 1990), urmate însă și de legături confidentiale cu ofițeri din SRI și Ministerul de Interne, în general provenind din fosta Securitate. De fapt, probabil „nici măcar el nu

A CINCEA PUTERE

225

mai știa pentru cine lucrează”, afirmă un fost ofițer de informații care l-a cunoscut la vremea respectivă¹⁹¹.

Kader s-a ocupat intens cu contrabanda pe filierele de vest ale României. Ca și un alt mare contrabandist, Zaher Iskan-darani, ofițer de informații sirian, dar și agent al Securității, Kader a contribuit cu mari sume de bani la campania electorală din 1992 a grupării lui Ion Iliescu. După cum s-a afirmat, relațiile sale apropiate cu șeful campaniei electorale prezidențiale de atunci, Viorel Hrebenciuc,

au adus pentru Iliescu, din partea comunității palestiniene din România, o „contributie” de circa 1 milion de dolari. Ca recompensă, timp de trei ani, între 1992 și 1994, Kamel Kader a avut funcții atât la președinție, cât și la guvern, unde ocupa, în birouri separate, funcția de „consilier”, reprezentant al „minorității palestiniene din România”. La guvern putea fi văzut prin cabinetele ministeriale, intra pe poarta oficială, înarmat cu pistol și cu telefon mobil, o raritate la acea vreme, fără a se supune vreunui control și având regimul unui demnitar de stat român, cu acces direct la telexul și faxul guvernului, în 1994 controla 14 firme la Timisoara și București, obținuse grație funcției sale împrumuturi substanțiale la băncile controlate de guvern și era principalul beneficiar al licențelor de export pentru cherestea, vitei și berbecuți, pe care fie le ceda unor alți oameni de afaceri arabi, fie le utiliza prin firmele sale.

Decizia de retragere a funcției de consilier la guvern și președinție s-a petrecut abia în decembrie 1994, fără a putea fi evitat un scandal de mari proporții, care a pus autoritățile într-o postură delicată, dovedindu-se că protejatul lor, Kader, avusese acces nestingherit la documente secrete, între timp, dispăruseră mai multe acte confidentiale din incinta guvernului, ceea ce a dus ulterior la „declasificarea” lor, pentru ca demnitarul guvernului Văcăroiu să nu poată fi făcut vinovat de complicitate la spionaj. După acest scandal, Kamel Kader a

226

plecat în Palestina, unde a ajuns consilier pe probleme de informații al lui Yasser Arafat.

Lista afacerilor mafiei arabe, mai ales acțiunile de contrabandă cu țigări, susținute de la nivelul conducerii Serviciului Român de Informații în special prin generalul Marcu, este impresionantă. Uneori, cu banii obținuți se cumpărau arme chiar din România, cum s-a întâmplat cu rețeaua organizată în 1993 de libanezul Elias Nassar. Traficantii, chiar și în cazurile în care au fost prinși, au scăpat de pedeapsă, oferindu-li-se posibilitatea să părăsească România. Nassar a fost eliberat în 1994 după ce a achitat în conturile Serviciului Român de Informații suma de 3 milioane de dolari. Ulterior, un alt mare contrabandist aflat în anchetă, Victor Michelle Issa, a fost eliberat din arest și a părăsit țara, nu înainte de a-i trimite președintelui Ion Iliescu o felicitare de ziua lui¹⁹².

Tolerarea rețelilor financiare și de afaceri ale „mafiei arabe” pe teritoriul României și relațiile apropiate cu respectiva mafie au făcut parte din strategia perpetuată după 1990 de ofiterii de informații din România, proveniți din fosta Securitate și având din trecut legături strânse în mediile studenților arabi. Pactul nescris de neagresiune încheiat de securistii din serviciile secrete cu rețelele teroriste, care nu exclude miza interesului personal, întrucât mulți s-au îmbogățit ei însșiși de pe urma unor tranzacții ilegale, și-a dovedit caracterul profund imoral la 11 septembrie 2001 în Statele Unite și la 11 aprilie 2004 în Spania.

România s-a aflat în toți acești ani ai tranziției sub presiunea imensă și constantă a structurilor fostilor activiști și a nomenclaturii comuniste, care dictează deciziile atât în politica și strategia internă, cât și în cea externă. Pe de altă parte, în parlament, guvern, justiție, servicii secrete și presă, grupuri mari din fosta Securitate pot influența în mod activ deciziile punctuale. Numărul total al acestor „brigăzi de soc ”

A CINCEA PUTERE

227

care ne păstrează puternic racordați la trecutul comunist, cu toate practicile acestuia și mentalitățile legate de el, țiu este mare — nu poate depăși 10 000 de oameni, în timp, aceste structuri s-au constituit și consolidat ele însele în rețele in-formale de putere. Reprezintă un factor de decizie în sine, o a cincea putere.

Forta și nocivitatea acestei rețele oculte a „mostenitorilor Securității” a fost sesizată în mai multe împrejurări. În timpul vizitei lui Bill Clinton la București, Jim Steinberg, consilierul adjunct pentru securitate națională al Casei Albe, declara de pildă că „serviciile secrete românești sunt pline cu foști ofiteri de Securitate, cărora nu li se pot încredința secrete NATO”. Așa au fost, așa au rămas. Divortul între Securitate și actualii lor protectori politici din Partidul Social Democrat ex-comunist este greu de realizat.

Așa că am încercat să-mi imaginez o scenă de viață cu securiști în România de astăzi, proaspăt intrată în NATO. Era straniu: fostul meu anchetator de la Securitate (în prezent bancher) și un fost subaltern (rămas în serviciile secrete) spuneau bancuri cu americani, în pauza unui meci de fotbal al cărui rezultat

oricum îl stiau, pentru că îl negociasem. Mâncau seminte din cornete de hârtie purtând mențiunea „ Top secret" si aveau pe cap sepci americane „Red bulls ”.

Epilog

Noi si ei

1

Simt nevoia să închei cu câteva cuvinte despre viața de astăzi a prietenilor mei, alături de care am fost implicat, în 1988, în acea anchetă a Securității care mi-a schimbat fundamen-tal destinul. Cu gândul la ei am scris, de fapt, această carte.

George Ardelean a absolvit filologia în 1987 si a fost repartizat la Lupeni, în Valea Jiului. Ne-am revăzut sporadic după 1989. îi datorez reîmprospătarea unora dintre amintirile comune prezentate în introducerea la acest volum, în prezent este asistent la Facultatea de Litere a Universității Bucuresti.

Andrei Bodiu a fost anchetat la Securitatea din Timisoara în 1987-1988, dar nu în legătură cu lotul nostru, ci pentru că a scris „poezii dusemănoase". Anchetatorul său, Constantin Mataragiu, a ajuns după 1989 sef al Centrului Zonal SRI Timis si a fost implicat în „afacerea Jimbolia". Dosarul de Securitate al lui Andrei are numele de cod „Poetul". „Poetul" este acum decanul Facultății de Filologie din Brasov.

Caius Dobrescu, scriitor si publicist, predă la Facultatea de Filologie a Universității Transilvania, alături de Bodiu. Dintre noi, a avut, fără îndoială, cel mai mult de suferit de pe urma anchetelor la Securitate, fiind considerat „lider" al „lotului".

Florin Lobont preda filozofia la o universitate britanică, iar Sorin Matei predă stiintele comunicării la o universitate

230

americană. George Stoica este profesor de istorie la Faurei. Ne-am revăzut după 1989 o singură dată.

Ana Stefanescu este profesoară de filozofie la Resita, inspector de specialitate la Inspectoratul Scolar Judetean. A rămas aceeași fire activă, angajată — este membru al PNL. Am avut lungi convorbiri telefonice si mi-a povestit că fostul ei sot, Sergiu Stefanescu, s-a stabilit în Germania. Absolvent de filozofie, a avut în 1988 o tentativă de trecere frauduloasă a frontierei si a fost condamnat la 2 ani închisoare — întrucât a fost prins de grăniceri având asupra sa mai multe „texte cu caracter dusemănos", scrisori pe care voia să le transmită „Europei Libere". Cu Sergiu Stefanescu am pierdut legătura de 15 ani.

Asupra lui Marius Ungureanu s-au făcut în mai multe rânduri presiuni, în anii 1987-1988, spre a da informatii Securității despre grupul nostru (în special despre Sorin Matei, Caius Dobrescu si despre mine). Nu numai că a refuzat, dar ne-a si avertizat. După absolvirea Facultății de Istorie, Marius Ungureanu a fost beneficiarul unei burse de doctorat în Canada, la care însă a renunțat si s-a întors în țară. în prezent predă istoria la o facultate particulară din Brasov si s-a dedicat, cu mare pasiune, inventării de rețete culinare — ca si în anii studentiei, când era cel mai „solar", „oblomovian" si imprezibil dintre noi. A rămas celebru prin aceea că, fiind în Canada, a făcut o călătorie de peste 300 de kilometri pentru a cumpăra o telină.

Anghel Ciobanu este profesor de filozofie la Giurgiu si proprietarul unei mici firme de accesorii pentru telefoane mobile.

Eu lucrez ca ziarist si scriu cărți despre securisti. Ca si lui Marius Ungureanu, îmi place să găsesc si din când în când îmi permit luxul de a merge la o partidă de pescuit sau în-tr-o mica excursie de „explorări arheologice" — astfel păstrez legătura cu partea luminoasă a trecutului. .

EPILOG: NOI SI EI

231

Dintre anchetatorii nostri, cel care a coordonat întreaga actiune a „cercetărilor penale" din Securitate, „maiorul Alexandru", după cum ni se recomanda în 1988, a avut un destin exemplar pentru soarta postrevolutionară a securistilor. Pe numele său întreg Alexandru lordache, fost sef al Serviciului cercetări penale din Securitatea Municipiului Bucuresti, a fost implicat în vaste actiuni de contrabandă cu țigări, în anul 2002, au fost prezentate opiniei publice, în mai multe rânduri, probe si documente cu privire la „mecanismele celei mai profitabile rețele de contrabandă cu țigări, care a adus României un prejudiciu de peste 110 000 000 de dolari"193, rețea organizată de Bogdan Petrescu, informator al Serviciului Român de Informatii, un tânăr de doar 21 de ani, în spatele căruia se afla însă „creierul"

întregii afaceri, adică tocmai fostul nostru anchetator Alexandru lordache. Petrescu și lordache au tras pe sfoară atât firma Papastratos, cât și statul român, beneficiind de înalta protecție de care se bucura fostul șef al cercetărilor penale din Securitatea București din partea autorităților. Alături de cei doi, în actele de contrabandă a fost implicat și fiul lui lordache, Mircea Constantin lordache (notar cu sediul în str. Braziliei 25-27, sector 1, București), dar și avocatul Ion Chiriță, cumnatul fostului securist și, după cum s-a afirmat, fost securist și el.

lordache a transformat rețeaua de contrabandă cu țigări în-tr-o „familie” de tip mafiot. Fără aportul lui, scenariul care a stat la baza operațiunilor de contrabandă nu ar fi avut viață lungă. Dovezile publicate demonstrează implicarea sa într-o vastă acțiune care capătă nuanțe de subminare a economiei naționale. Presa remarcă la capătul dezvoltărilor că „Petrescu ar fi fost de mult după gratii dacă n-ar fi avut spatele asigurat de SRI, de fostul securist Alexandru lordache, de fiul acestuia și de cumnatul lui, avocatul Ion Chiriță [...]. Nimic nu se putea realiza fără mâna profesionistă a lui Alexandru lordache, fostul lucrător la Cercetări Penale. Protejarea con-

232

trabandistilor s-a făcut ani de-a rândul, iar creierul logistic, Alexandru lordache, a fost reactivat în 2001 într-un post-che-ie din Ministerul de Interne, de-a dreapta generalului Toma Zaharia, făcând imposibilă orice cercetare pe dosar.”

În urma dezvoltărilor din presă, în 13 ianuarie 2002, lordache a fost nevoit să iasă la pensie. Nu înainte ca, în perioada de „imunitate”, fiind consilier pe „probleme juridice” al generalului Toma Zaharia, secretar de stat în Ministerul de Interne, să-și scoată basma curată fiul, pe Adrian lordache, care l-a accidentat grav cu autoturismul Mitsubishi Pajero B-35-PAJ pe un politist aflat în misiune cu motocicleta, la Mamaia. Plutonierul Mihai Stoian a fost convins, cu promisiuni, de către Alexandru lordache să nu depună plângere, pentru a aplană un posibil dosar penal. După ce a fost sigur de musamalizare, lordache nu i-a mai plătit politistului nici costul tratamentului, nici pe cel al tomografiilor efectuate. Când politistul l-a sunat, fostul anchetator al Securității i-a răspuns: „Ce dom'le, vrei să mă suni pentru fleacul ăsta până iese la pensie?”

În presă s-a explicat „de ce a fost nevoie de atâta vreme pentru punerea în mișcare a anchetei” în cazul de contrabandă coordonat de lordache, pentru care „există un maldăr de probe”. Motivul rezidă în faptul că, grație lui lordache, „spatele mafiotilor era prea lat”. Atât de lat, încât nu l-a putut dărâma nici măcar un alt fost securist, generalul Victor Marcu, prim adjunct al directorului Serviciului Român de Informații Virgil Măgureanu până în 1995. Acesta, „unul dintre deținătorii marilor secrete ale serviciilor la fel de secrete ale României”, a înaintat la sfârșitul anului 2000 un raport către președintele Ion Iliescu, în care, pe lângă alte referiri, a dezvoltat că „Domnul director [este vorba de Virgil Măgureanu — n.n.] m-a atenționat că TRUMP INVEST și MAS MED IMPEX SRL [firmele coordonate de Petrescu și lordache — n.n.] au operat în numele dumnealui și al SRI”. Pe bună drept-

EPILOG: NOI ȘI EI

233

tate, ziaristii care s-au ocupat de acest caz conchideau: „A iese la iveală și umbrela care a acoperit toate ilegalitățile săvârșite de trioul mafiot Bogdan Petrescu și ex-securistii Alexandru lordache și Ion Chiriță. Fostul prim adjunct al directorului SRI a spus-o răspicat: totul s-a făcut în numele lui Măgureanu și al SRI. Unii precum Petrescu sau lordache își puteau permite să tragă tepe de acest gen, întrucât din astfel de înșelăciuni mizerabile o serie de bani se duceau în buzunarele bine tivite ale potentatilor vremii.”¹⁹⁴ Nu am auzit ca în dosarul acestei afaceri de contrabandă cercetările să fi fost finalizate.

Destinul fostului nostru anchetator Alexandru lordache, posesorul unui cont substanțial la o bancă elvețiană și al unui vast câmp de relații în lumea serviciilor secrete sau a puterii politice, este tipic pentru cel al „mostenitorilor Securității”. Ei își pot permite orice, știind că nimic nu-i poate atinge, în afara istoriei.

. ' 'l, :• .\< •.:>*<?. {.,.

Note

1 Un fragment din această confesiune cu același titlu, *Eu și Securitatea mea*, a apărut mai întâi în revista 22 nr. 27 din iulie 1998, fiind republicat în *Analele Sighet* nr. 10, Anii 1973-1989: cronică unui sfârșit de sistem, Ed. Academia Civică, București, 2003, pp. 144-150.

2 Pentru prima categorie un exemplu este Sorin Matei, care îmi face (supranumindu-mă Dinu) un portret superficial și malitios în cartea sa *Boierii minții* (Ed. Compania, București, 2004, pp. 186-187), cu toate că am fost apropiați din adolescență și până aproape de emigrarea sa în SUA, în primii ani de după '90. În schimb, unul dintre cei mai apropiați sprijinitori ai cercetărilor mele, inclusiv prin donații care m-au ajutat să plătesc culegerea unor materiale, este Anghel Ciobanu, o vreme fost coleg de cameră în cămin cu Sorin Matei, despre care acesta din urmă încerca permanent să mă convingă că e „turnător”.

3 Caius Dobrescu, Francisc Bărnăni c'est moi, în *Curentul*, 12 iunie 1998.

4 „A anchetat în noiembrie 1987 pe muncitorii de la Steagul Rosu [din Brașov]. Pe unul dintre ei l-a arestat personal și, după perchezitia făcută în prezența mamei, i-a spus acesteia că fiul ei s-ar putea să nu se mai întoarcă niciodată” (Doina Jela, *Lexiconul negru. Unele ale represiunii comuniste*, Ed. Humanitas, București, 2001, pp. 184-185).

5 Titlurile acestora sunt *Teroarea comunistă în România. Gheor-ghiu-Dej și statul politienesc*, Ed. Polirom, Iași, 2001, și *Ceausescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, Ed. Humanitas, București, 1998. . . ; . . .

236

6 Vladimir Bukovski, *Si se întoarce vântul*, trad. în limba română după originalul în limba rusă de Dumitru Bălan, Ed. Fundația Academia Civică, 2002, pp. 60-63.

7 Florian Banu, *Profilul angajatului Securității în anii '50, în Totalitarism și rezistență, teroare și represiune în România comunistă. Studii, nr. 1*, editat de Consiliul National pentru Studierea Arhivelor Securității, București, 2001, p. 34.

8 Ibid.

9 Ibid., pp. 34-35.

10 Elis Neagoe, *Trecerea în rezervă a cadrelor MAI între uz și abuz, în CNSAS, Studii nr. 1*, p. 66.

11 Ibid., p. 39. „ . . . :”

12 Ibid., p. 32. „ . . . !-!.. ^ Ibid., p. 39. . . . -

14 Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente, 1949-1989*, Ed. Polirom, Iași, 2003, pp. 405-406.

15 *Spălarea creierului. Complotul psihopolitic al comunismului*, text prezentat de Sergiu Grosu, Ed. Duh și Adevăr, București, 1998, p. 43.

16 Marius Oprea, *Fapte și moravuri la securistii anilor '50. Radiografie a Direcției de cercetări penale a Securității (1949-1952), în Anale Sighet 7. Anii 1949—1953. Mecanisme terorii*, volum editat de Fundația Academia Civică, București, 1999, pp. 260-278.

17 Marius Oprea, *Banalitatea răului...*, p. 405.

18 *Lumea Magazin* nr. 12/1999.

19 Ibid.

20 *Dimineața* nr. 267, 23 decembrie 1996. Oficiul PDSR nu indica sursa documentului, publicat fragmentar într-un articol care combate teza „loviturii de stat” din decembrie 1989.

21 *Lumea Magazin* nr. 12/1999.

22 Goran conducea practic unitatea de elită a Securității interne — și anume pe cea a Municipiului București. A participat la numeroase acte de poliție politică, numele său fiind publicat de CNSAS în *Monitorul Oficial*, între altele, a participat la anchetarea lui Paul Goma, într-un dosar în care scriitorul era acuzat de trădare de patrie. Ancheta era condusă cu mijloace deosebit de brutale de către generalul Plesită. Cât timp l-a bătut Plesită, relatează scriito-

NOTE

237

nil, Goran a stat cu spatele. După ce generalul a părăsit încăperea, l-a întrebat pe Goran: *Ati văzut cum m-a bătut? Nu, i-a răspuns Goran, eu sunt aici ca să nu văd nimic!* Goran a făcut prima anchetă la 19 ani, în 1962. În 1977, când îi lua declarații lui Goma, era maior, „organ de cercetare” la Rahova și secretar al organizației de partid de la Direcția anchetelor penale. Spre sfârșitul anilor '80 a condus grupul „Eterul”,

înfiintat în 1980, care avea în atenție posturile de radio străine în limba română, în special Europa Liberă (Evenimentul zilei, 2 octombrie 2003).

23 Raportul a fost făcut public de către SRI într-o conferință de presă, la aniversarea a cinci ani de la evenimentele din decembrie 1989, pasaje largi din textul acestuia fiind preluate de presă.

24 Lumea Magazin nr. 11/2001.

25 Lucian Boia, Destinul mare al unei țări mici, în Miturile comunismului românesc, Ed. Universității din București, voi. II, 1997, pp. 19-30.

26 Dan Zamfirescu, Războiul împotriva poporului român, Ed. Roza Vânturilor, București, 1993, p. 145.

27 Marian Ureche, Servicii secrete, Ed. Paco, București, 1995, passim.

28 Augustin Deac, Unele considerații privind istoriografia referitoare la istoria poporului român, în Istoriografia în tranziție, Ed. I.N.I., București, 1996, pp. 33-40.

29 G.D. Iscriu, Considerații metodologice privind necesitatea re-gândirii și rescrierii istoriei, în Istoriografia în tranziție, pp. 26-32.

30 Simion Airinei, Un sfert de veac de Securitate, Ed. Transilvania Expres, Brașov, 2002, p. 313.

31 Numele arestatilor este publicat în suplimentul Lista lui Secu al Academiei Catavencu nr. 635.

32 De departe, cel mai activ în acest sens a fost cotidianul România liberă, al cărui redactor-sef, Petre Mihai Băcanu, fusese eliberat în 22 decembrie 1989 din beciurile Securității de pe Calea Rahovei.

33 Arhiva Comitetului Executiv al Comitetului Central al PCR, Dosar 264/1972, voi. 6, ff. 30-31, 64. Documentul, alături de altele provenite din arhiva fostului partid comunist, a fost îndosariat de Biroul Documente Secrete din MApN în anul 1993. »J

238

34 Marius Oprea, op. cit., p. 386.

35 Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel, Dosar nr. 15/P/1999, Rechizitoriu, fila 16, pentru trimiterea în judecată a col. (r) Gheorghe Crăciun, fostul director al Penitenciarului Aiud, întocmit de procurorul militar Alic Saiciuc în august 2000. Colonelul Crăciun a decedat pe parcursul procesului și dosarul a fost închis.

36 Ofiterul Grijac trăiește și azi în Sighet, bine mersi, ca pensionar al statului român. Cornel Ivanciuc, credinciosul baptist, a decedat în 1991... (Gazeta de Maramures, 1 februarie 2004).

37 Simion Airinei, op. cit., p. 319.

38 Ernesto Garzon Valdes, El terrorismo de estado, în Revista de estudio politicos nr. 65, Madrid, 1989. Vezi și Marius Oprea, Cuvânt înainte la Banalitatea răului..., pp. 9-17, cu privire la caracteristicile terorismului de stat în România comunistă.

39 Scopurile represive ale Securității au fost explicit formulate în Decretul 221, adoptat în 30 august 1948 și publicat în Buletinul Oficial la 1 septembrie 1948, ca și într-un Comentariu publicat în Buletinul Direcției Generale a Poliției din 5 septembrie 1948, unde activitatea de poliție politică este socotită în mod explicit o atribuție esențială a Securității. Situația nu s-a schimbat esențial până în decembrie 1989. Atribuțiile, compartimentarea și coordonarea activității instituției au fost descrise într-o lucrare sintetică, elaborată la începutul anilor '70, intitulată Bazele muncii de Securitate. Oficialii arhivei Serviciului Român de Informații au menționat inițial că o asemenea broșură nu există, după care au oferit o altă versiune, afirmând că ea este clasificată ca secret de stat, întrucât normele cuprinse în această broșură sunt valabile și în zilele noastre.

40 Stenograma ședinței și discursul lui Pintilie Gheorghe au fost publicate în Marius Oprea, Banalitatea răului..., doc. nr. 8.

41 Apud Dmitri Volkogonov, Lenin. O nouă biografie, Ed. Orizonturi, București, 1994, pp. 269-270.

42 Date extrase din Organigrama Departamentului Securității Statului, pe care am publicat-o sub pseudonimul B. Petriceicu în România liberă. 4187/2003 (citată în continuare Organigrama DSS).

43 Evoluția organigramei a fost publicată pentru prima oară de către Dennis Deletant, The Securitate and the Police State in Ro-

NOTE

239

mania, 1948—64, în *Intelligence and National Security*, voi. VIII, nr. 4/octombrie 1993 și voi. IX, ianuarie 1994, fiind reluate de autor în versiunea engleză și cea română a cărților sale despre Securitatea din timpul lui Dej și Ceaușescu, citate mai sus (v. nota nr. 5).

44 Gheorghe Crisan, *Piramida puterii. Oameni politici și de stat din România (23 august 1944-22 decembrie 1989)*, Ed. Pro Historia, București, 2001.

45 Ibid.

46 Ibid.

47 Marius Oprea, op. cit., pp. 527-533.

48 La o zi după apariția numelui său pe lista CNSAS din *Monitorul Oficial*, aceste afirmații în legătură cu comportamentul său în zilele revoluției au apărut în presă.

49 Gheorghe Crisan, op. cit.

50 Vezi pe larg Mihai Pelin, *Culisele spionajului românesc*, Ed. Evenimentul Românesc, București, 1997, cea mai informativă istorie a DIE publicată până în prezent.

51 Recent, Alexandru Tăcu a câștigat în fața unei instanțe din România un proces împotriva statului pentru abuzurile la care a fost supus de către Securitate, obținând cu titlul de despăgubiri suma de 100 000 euro.

52 Gheorghe Crisan, op. cit.

53 Citat din *Raportul Armagedon 7*, declarația lui Iulian Vlad din 31 martie 1990.

54 Gheorghe Crisan, op. cit.

55 În baza acestor dovezi, numele său a fost publicat în suplimentul *Lista lui Secu* al săptămânalului *Academia Catavencu*.

56 Citat din *Raportul Armagedon 7*.

57 Textul acestei declarații politice poate fi citit integral pe pagina web a Camerei Deputaților.

58 Citat dintr-un interviu acordat de generalul Nicolae Plesită revistei *Lumea Magazin* nr. 12/1999.

59 Simion Airinei, op. cit., p. 269.

60 Marius Oprea, loc. cit.   • • •

61 Cf. *Lista lui Secu*.   ' ~ \ ... -, , , , , . - •

62 Gheorghe Crisan, op. cit.

63 Această dezvăluire a fost făcută presetde Jaa Hotnog, fost colonel în Direcția a II-a a Securității. , vi- - «

240

64 Filip Teodorescu, *Un risc asumat*, Ed. Viitorul Românesc, București, 1992.

65 Declarația a fost citată într-o cronică la cartea sa, care scoate în evidență modul în care Filip Teodorescu a manipulat opinia publică (vezi *Expres Magazin* nr. 4/3 februarie 1992).

66 Informația ne-a fost oferită de Ștefan Tudor, fost ofițer de contraspionaj de la Securitatea din Brașov, decedat în urma unui infarct „misterios” în anul 2000, la numai 47 de ani.

67 Gheorghe Crisan, op. cit.

68 Am publicat lista integrală a ofițerilor din Direcția a V-a reținuți în decembrie 1989 în episodul final al *Listei lui Secu*.

69 *Lumea Magazin* nr. 11/2001.

io Fragment preluat din textul lui Paul Goma *Răul Absolut — Securitatea*, datat 11 februarie 2001 și aflat pe site-ul autorului, www.paulgoma.net.

71 Fundația Gheorghe Ursu cu sediul la Grupul de Dialog Social detine o cantitate impresionantă de documente, mărturii și articole de presă cu privire la moartea tragică a inginerului Ursu și la odiseea juridică derulată după 1989 pentru tragerea la răspundere a celor vinovați, îi mulțumesc prietenului meu Andrei Ursu atât pentru puterea cu care se luptă pentru memoria tatălui său, cât și pentru amabilitatea cu care mi-a permis accesul la arhiva fundației.

72 Legea 161 din 19 aprilie 2003, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 279/29 aprilie 2003.

73 Copii din acest dosar se află în posesia autorului.   :

74 Extrase rezumative din fișa sa de cadre.

75 Surse confidentiale.

76 Reamintim aici campania de presă dusă de cotidianul România liberă, începând din a doua jumătate a lunii iunie 1991, cu privire la acest subiect.

77 Sorin Ovidiu Bălan semnează ample fotoreportaje cu „drogurile de la PNT” și alte dezinformări similare în Tineretul liber, în primele zile după mineriada din iunie 1990.

78 Vezi în Marian Ureche, op. cit., Prefata semnată de Aurel Ro-gojan.

79 Informații extrase de pe site-ul Serviciului de Telecomunicații Speciale.

*Ibid.

8' Vezi Ziua și Adevărul din 22 februarie 2003.

82 Textul integral al cuvântării lui Ion Iliescu se află în Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, în Fondul D, dosar 86, voi. 11.

83 Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond Comitetul Central — Cancelarie, Dosar nr. 83/1954, f. 59.

84 Pentru întreaga campanie de manipulare dusă de putere după decembrie 1990, ca și pentru modalitatea în care emitătorii și-au identificat receptorii și au adaptat mesajele în funcție de așteptări, vezi analiza tăcută de Alina Mungiu în România după 1989. Istoria unei neînțelegeri, Ed. Humanitas, 1995.

85 Consultarea colecției cotidianelor (oficiul FSN), Adevărul, Tineretul liber (fostele oficioase ale partidului comunist, respectiv UTC-ului) ca și a altor ziare apropiate Frontului, cu deosebire din lunile februarie-iunie 1990, dar chiar până spre sfârșitul anului 1992, este edificatoare în privința acestei campanii de dezinformare și calomniere.

86 Am asistat personal la această scenă, decupată parcă din filmele neorealiste: cu toată gravitatea situației, angajatul civil al Securității, aflat la volan, voia o semnătură de la superiorii săi spre a se „descărca” de marfa.

87 Domnita Ștefănescu, Cinci ani din istoria României. O cronologie a evenimentelor, decembrie 1989-decembrie 1994, Ed. Masina de Scris, București, 1995, p. 34.

88 Ibid.

89 Decretul CFSN nr. 33, așa cum a precizat abia în 21 februarie 1990 Victor Athanasie Stănculescu, proaspăt numit ministru al Apărării în locul generalului Militaru, a dus de fapt la desființarea Direcțiilor a IV-a și a V-a și la trecerea în rezervă a 1844 de cadre din teritoriu. Totodată, acesta afirma, contrar realității documentare pe care nu se poate să nu o fi cunoscut, că Securitatea avea în jur de 8400 de cadre (ibid., pp. 41-53).

90 România liberă nr. 1207/1994, Nasul: Gelu Voican Voicu-Ilescu.

91 Vezi amănunte asupra procesului de preluare a fostei Securități de către noua putere politică instalată la București după 22

242

decembrie 1989 în Marius Oprea, , articol din Analele Institutului Român de Istorie Recentă, voi. I, Ed. Polirom, Iași, 2003, pp. 13-36.

92 Domnita Ștefănescu, op. cit., pp. 46-47.

93 Modelul sovietic al acestei privatizări a fost dezvoltat și ilustrat cu documente din arhivele fostului PCUS de Vladimir Bukovski în celebra sa carte Judecată la Moscova, tradusă în limba română (Ed. Albatros și Universal Dalsi, București, 1998).

i 94 Domnita Ștefănescu, op. cit., p. 34.

, 95 România liberă, 18 martie 1994.

96 România liberă, 26 mai 1998.

97 Doicaru se afirmase mai întâi în Securitatea internă ca un zelos executant al ordinelor, încă de la începutul anilor '50. A răspuns, între altele, pe „linie de Securitate” de Canalul Dunăre-Marea Neagră, iar afirmarea sa, care i-a adus numirea de șef al Securității Regiunii Constanța la începutul anului 1950, s-a petrecut după ce a prins 13 „bandiți” și a participat la uciderea lor. Ulterior, același stil dur l-a propulsat spre vârful piramidei Securității.

98 Evenimentul zilei, 25 ianuarie 1993.

99 O excelentă trecere în revistă a mijloacelor acestei manipulari face Alina Mungiu (op. cit., passim). Autoarea observă că, deși 70% dintre intervievații unui sondaj urmăriseră la televizor Proclamația de la

Timisoara, doar 27% au răspuns „nu stiu” atunci când au fost întrebați dacă sunt sau nu de acord cu ea; în rest, marea majoritate s-a declarat împotriva: frica nu dispăruse, iar manipularea își arăta roadele. Proclamația de la Timisoara a primit o replică din partea autorităților prin ridicola Proclamație de la Podu Înalt, din mai 1990, în care se spunea, între altele, recurgându-se la vechiul arsenal național-comunist și la insinuările tipic securiste: „Eroii neamului nu s-au jertfit pentru interese meschine, pentru o jumătate sau un sfert din această țară” (ibid., p. 69). Locul nu a fost ales întâmplător, iar rezultatele s-au văzut curând. La Vaslui, în alegerile din 20 mai, FSN și Ion Iliescu au obținut unul dintre cele mai mari scoruri electorale din țară.

100 Domnita Ștefănescu, op. cit., p. 57.

1010 scenă este revelatoare pentru această improvizație. După execuție, cadavrele au fost aduse cu elicopterul de la Târgoviste

NOTE

243

în două cosciuge simple și lăsate pentru câteva ore, noaptea, până la pregătirea gropilor, sub pa/a unor parasutisti, în mijlocul stadionului Ghencea.

102 Nu putea rezista nimeni dintre cei care au băut în viața lor băutura răcoritoare „Cico” acestui joc de cuvinte. Nu am rezistat nici eu. Voican Voiculescu, chiar dacă a băut așa ceva, a judecat greșit. Până la sfârșitul mandatelor sale prezidențiale, Ion Iliescu l-a ținut pe contraamiralul Cico Dumitrescu sub aripa sa ocrotitoare; dar și pe Voican Voiculescu.

103 Multi dintre ofiterii de informații din România de azi, mai ales cei proveniți din Securitate, sunt membri ai acestei confrerii respectabile. Dar cu valorile tradiționale ale masoneriei ei nu au nimic în comun. Identificarea cu masoneria, după cum am aflat, se datorează doar faptului că și lumea securistă este „secretă”.

104 Domnita Ștefănescu, op. cit., p. 58.

105 Conferința de presă a avut loc la Palatul Parlamentului din Dealul Mitropoliei, după o lună de organizare, la 25 aprilie — poate nu întâmplător, la trei zile după debutul mitingului maraton din Piața Universității.

106 Unul dintre cei mai bogați, prin obținerea abuzivă a unor imobile, după cum a dezvoltat într-o campanie de presă cotidianul *Adevărul*, este colonelul Viorel Tache.

107 Căpitanul Moldoveanu este astăzi „Jurist” și un prosper om de afaceri, ocupându-se cu vânzarea de terenuri în satul natal, Hâr-man, ajuns un fel de Snagov al Brașovului, în 1990 am primit mai multe telefoane de amenințare pe care le-am pus pe seama sa. Și nu am greșit prea mult: în momentul în care i-am făcut publică apartenența la „Vatra Românească”, am fost bătut în două rânduri pe stradă. A doua oară, deși unul dintre agresori a fost reținut de poliție și am depus o plângere, însoțit de martori, cel prins a fost eliberat fără să mi se dezvoltă identitatea lui. În schimb, la fel ca înainte de 1989, o serie de persoane în civil au început să se intereseze la vecini despre „obiceiurile” mele. Majoritatea vecinilor fuseseră puși și înainte de 1989 să „dea relații” despre mine; în 1990, când au revenit aceleși persoane, mi-au semnalat acest fapt.

108 Fondatorul și principalul finanțator al ziarului, unul dintre întemeietorii *Vetrei Românești* și apoi al *PUNR*, ziaristul Alin Dru-

244

ga, ajuns parlamentar pe listele acestui partid, a fost ulterior îndepărtat și a dat în judecată *PUNR*-ul pe care, susținea, îl „botezase” și căruia îi pusese la dispoziție bunurile personale. Era brașovean și l-am cunoscut bine. Susținea că sedința de creare a partidului se desfășurase la Hotel *Capitol* din Brașov și că, după mai multe variante, ideea numelui acestui partid îi venise lui, în vreme ce era la toaletă. M-am numărat printre cei care l-au ajutat financiar, spre deosebire de vechii săi „camarazi” naționaliști; a murit sărac, furios și trist.

109 Citind rapoarte ale *SRI* dinaintea de „prăbusirea” *FNI*, de pildă, nu am putut să nu sesizez aceste fixații naționaliste ale ofiterilor de informații. De pildă, cu câteva zile înainte de evenimentul menționat, revista *Puntea* sau activitățile asociației „*Pro Europa*” erau urmărite îndeaproape, deși *SRI* era condus de un fost membru al Alianței Civice, Costin Georgescu. Dar el își dăduse acceptul ca ofiterii ai instituției să treacă în rezervă și apoi pe statele de plată ale lui Sorin Ovidiu Vântu...

110 Am publicat un amplu interviu cu Petru Cretia pe acest subiect (Opinia studentească nr. 66 — serie nouă). Pe dl Cretia îl cunosteam din anii studentiei, bucurându-mă încă de la mijlocul anilor '80 de privilegiul de a purta lungi și spumoase discuții cu dânsul. Sunt sigur că lipsa sa e resimțită acut de toți cei care l-au cunoscut.

111 Scrisoarea a fost publicată în cotidianul România liberă.

112 În urma unei campanii de „demascare” în presă făcute după toate regulile artei, s-a dispus expulzarea „cetățeanului străin” Doru Braia la 2 aprilie 1990 (Alina Mungiu, op. cit., p. 58).

113 Unul dintre cei care au dat ordine în teritoriu pentru supravegherea acestor manifestații a fost colonelul Marian Ureche, pe atunci în SRI, care avea să ajungă în 2001 director al serviciului secret din Ministerul Justiției (sursă confidențială).

114 Domnita Ștefănescu, op. cit., p. 79.

115 Supozitia potrivit căreia a existat o acțiune concertată MI-MApN-SRI este probată și de unele dintre notele de mână, prin care reținuții aduși de mineri la Secția I Poliție erau trimiși către o unitate militară a Ministerului Apărării Naționale de la Măgurele, spre a fi cercetați acolo „din ordinul generalului Penciu” (documente din arhiva personală).

NOTE 245

116 Alina Mungiu, op. cit., p. 114.

117 În cele două împrejurări în care am putut discuta cu dl Mun-teanu, la șapte ani de la evenimente, el a de/mintit că ar fi avut loc o asemenea percheziție la propriul domiciliu, dar a admis că în acele zile a fost spartă casa mamei sale. Între timp, fostul lider al studenților din Piața Universității s-a îmbogățit din tranzacții cu arme, efectuate probabil cu sprijinul acordat de SRI firmei sale numite Valahia (nu întâmplător, Partidul Național Român al lui Virgil Mă-gureanu îl prezentase pe Marian Munteanu drept candidat la președinție al acestei formațiuni politice).

118 Publicat în România liberă din 30 noiembrie 1990, documentul a provocat o virulentă dezmințire din partea SRI, cotidianul amintit fiind acuzat că este subordonat „secțiilor de operații speciale ale unor oficii de spionaj”.

119 Există procese-verbale de percheziție de un umor tragic, prin care se predau poliției drept corpuri delictive „pungi cu inscripția Ion Ratiu” și „Votati PNTCD” sau numere din ziarul Dreptatea. Din nefericire, dl Ene, care conduce Asociația Victimelor Mineriade-lor, nu mi-a permis să-i contactez pe membrii asociației. Dl Ene susținea că „oamenii se tem să nu fie dați în judecată” dacă vor sta de vorbă cu mine, așa cum s-a întâmplat cu Werner Sommerauer, unul dintre liderii revoltei de la 15 noiembrie 1987, care a fost acționat în justiție de ofiterul de Securitate Ristea Priboi.

120 Raportul, alcătuit de Monica Macovei în 1992, cuprinde date privind netemeinicia acuzațiilor și a modului de cercetare a celor reținuți. Este de departe cea mai pertinentă analiză a abuzurilor judiciare petrecute la mineriadă. Dat fiind că acest raport a fost „pus la sertar”, dar și din cauza altor sicane, Monica Macovei și-a dat demisia din Procuratura Generală și în prezent este una dintre cele mai cunoscute avocate din România în cauzele privind apărarea drepturilor omului.

121 Există nenumărate documente în arhivele fostei Securități cu privire la modul de „organizare” și „asigurare” de către Securitate și Militie a „evenimentelor” trecute cu roșu în calendarul comunist. Citatele sunt din documente provenind din arhivele Securității. Practica e veche de când regimul. De pildă, Ordinul nr. 399 din 23 octombrie 1950 atrăgea atenția organelor locale ale Securității și

246

Militiei să organizeze paza localurilor, a mitingurilor, a brigăzilor cultural-artistice, a „lozincilor, portretelor și placardelor de campanie electorală” pentru alegerile care aveau loc în luna decembrie (Arhivele SRI, fond D, dosar 4637, passirri).

122 V. Gozman, A. Etkind, De la cultul puterii la puterea oamenilor. Psihologia conștiinței politice, Ed. Anima, 1993, p. 33.

123 Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Lista cuprinzând datele și informațiile nedestinate publicității, broșură de uz intern, 1983, f. ed. Ea era destinată redactorilor-sefi din mass-media. Atât de mare devenise teama față de posibilitatea circulației libere a informațiilor, încât pe lângă Legea 23 din 1971 privind apărarea secretului de stat au apărut, la mijlocul anilor '80, prevederi din ce în ce mai

restrictive. Astfel, până și mașinile de scris erau sever controlate de miliție, în același regim ca al armelor și munițiilor. Vezi, mai pe larg, Marius Oprea, *Viata între secret și decret*, în *Dilema* nr. 151, decembrie 1995.

124 în *Monitorul Oficial* nr. 151 din 2 iulie 1992.

125 Alexandru Bârlădeanu, *Tezaurul român de la Moscova. Un litigiu vechi de 80 de ani*, în *Arhivele Totalitarismului*, Anul III, nr. 3/1995, pp. 196-197.

126 Bogdan Ficeac, *Postfată la Piotr Wierzbicki, Structura minciunii*, Ed. Nemira, 1996, p. 234.

127 Alexandru Bârlădeanu, *op. cit.*.

128 Datele privind dimensiunile arhivelor gestionate de fiecare dintre aceste instituții provin din surse oficiale acreditate. Ele au fost prezentate la o sedință cu responsabilii acestor instituții și cu membrii Colegiului CNSAS, prezidată de președintele Constanținescu, în vederea organizării predării lor către instituția abilitată să preia documente vizând deconspirarea acțiunilor de poliție politică din timpul regimului comunist. După alegerile din 2000, orice acțiune în acest sens — de declasificare și predare a arhivelor CNSAS-ului — a fost fie sistată (din partea SIE și MAPN), fie se face „cu sacosa”, cum procedează SRI.

129 Părțile din arhivele militare sau comuniste care au fost „de-clasificate” sunt depozitate și pot fi consultate, după obținerea aprobărilor necesare, la Centrul de Cercetare și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice din Pitești.

NOTE

247

130 Am făcut această statistică bazându-mă pe volumul IV al Registrului rețelei informative al Securității din Sibiu. Originalul documentului se află la CNSAS.

131 Căpitanul Adrian Ionescu, trecut în rezervă în 15 octombrie 1990 după ce, susținea el, reclamase superiorilor reînvierea practicilor de poliție politică, a semnat o scrisoare deschisă adresată parlamentului României, din care am citat deja. În finalul scrisorii sale deschise, care a rămas fără vreun alt efect decât cel mediatic, Ionescu atrăgea atenția asupra potențialului pericol pe care îl prezintă renasterea structurilor Securității, cu veleități de stat în stat, pentru sistemul democratic.

132 Pe 20 mai 1991, Petre Mihai Băcanu a organizat o conferință de presă la sediul redacției României libere, invitându-i la Be-revoiești pe ziaristii prezenți, după ce le-a prezentat documente provenind de acolo. A doua zi, ziaristii săpau de zor în râpa devenită celebră.

133 Domnita Ștefănescu, *op. cit.*, p. 145.

134 De departe, cele mai active publicații au fost România liberă (Petre Mihai Băcanu organizând „desantul” de ziaristi care s-au deplasat în zonă), săptămânalele *Expres* și *Cuvântul*.

135 Domnita Ștefănescu, *loc. cit.*

136 Domnita Ștefănescu, *op. cit.*, p. 199.

137 Este posibil ca răspunsul privind dispariția documentelor fostei Unități 0110 de contraspionaj pe „tările de est” (în special URSS) să poată fi dat de analiza documentelor interne ale serviciului Arhivă din SRI. După o sursă căreia îi păstrăm anonimatul, o mare parte a arhivei UM 0110, circa 40 000 de pagini, depozitată la Iași, a fost transferată în 1994-1995 către București. Unde, se pare, n-a mai ajuns niciodată.

138 Publicat în Marius Oprea, *Banalitatea răului*, pp. 433-445.

139 *Ibid.*, p. 443. *iw/ibid.*, p. 435.

141 *Ibid.*, p. 437.

142 Publicând aceste date în 2002, în cotidianul România liberă, i-am solicitat domnului Timofte să le infirme dacă le consideră nereale. Am publicat în facsimil două fișe personale așa cum au fost ele stocate în calculatoarele de la CID. Subiectul celei dintâi

248

era Rusu Constantin, profesor la Școala Generală din Măicânești, Vrancea, căruia Inspectoratul Județean de Securitate i-a deschis dosarul de urmărire informativă 00529 pentru că „a inițiat (a participat la) acțiuni protestatare” (acesta era „motivul 1”). Motivul 2, cel secundar, erau scrisorile pe care i le trimisese lui Ceaușescu în urma respingerii cererii de plecare în străinătate. Numărul fișei sale la CID este 850319, „linia” pe care era urmărit — 112, cifrele însemnând „acțiuni duse împotriva

ordinii sociale. Fisa mai cuprindea indicativul judetului Vrancea (39) si 0100, care însemna Serviciul I de Informatii Interne din Inspectoratul Judetean de Securitate, unde îl avea „în lucru” securistul A. S. Cealaltă fisă publicată era a lăcătusului Alexandru Mihalache, care initiase, de asemenea, actiuni dusmănoase „sub acoperire religioasă”. Nu am primit nici un răspuns, ceea ce echivalează cu refuzul directorului SRI Radu Timofte de a face lumină în privinta distrugerii sistematice a arhivei fostei Securități.

143 Legea, adoptată de Camera Deputatilor si de Senat în sedinta din 20 octombrie 1999 si promulgată în 7 decembrie 1999, prevede modificări de substantă cu privire la arhivele comunismului. Mai întâi, în deschiderea legii se recunoaste caracterul represiv al fostului regim, constatându-se că „puterea comunistă instaurată în România începând cu data de 6 martie 1945 a exercitat, în special prin organele Securității statului ca politie politică, o permanentă teroare împotriva cetățenilor țării, drepturilor si libertăților lor fundamentale. Aceasta îndreptăteste accesul la propriul dosar si deconspirarea Securității ca politie politică, în conditiile prezentei legi”, în lege se precizează clar că toate institutiile detinătoare de arhive de documente care fac obiectul legii sunt obligate să le predea CNSAS, urmând ca până la finalizarea acestei actiuni de predare membrii Colegiului să aibă „drept de gestiune” asupra respectivelor arhive. Prevalându-se de faptul că în lege nu a fost stabilit un termen de predare-primire, armata si serviciile secrete nu s-au conformat legii nici până azi.

144 Legea de deconspirare a Securității arată clar la articolul 6 că dispozitiile art. 45, alineat 2 din Legea nr. 14/1992 privind organizarea si functionarea Serviciului Român de Informatii, dispozitii referitoare la păstrarea în regim secret a arhivei fostei Secu-

NOTE

249

rităti, precum si acele prevederi din Legea Arhivelor Nationale, promulgată în 1 aprilie 1996, care stabilesc restrictii de acces cu diferite termene (mergând până la 100 de ani) la diverse categorii de documente, nu sunt aplicabile în cazul obiectului de activitate al CNSAS, de deconspirare a Securității. Practic, cunoasterea laturii represive a regimului comunist, a datelor legate de biografia politică a persoanelor din nomenclatorul de functii al regimului comunist sau a diverselor aspecte legate de functionarea acestuia sunt puse de lege la dispozitia CNSAS. Dar, din păcate, în România, de la lege până la aplicarea ei în practică drumul este lung, mai ales atunci când se interpun „ratiuni superioare”.

145 Marius Oprea, op. cit., pp. 379-383.

146 Piotr Wierzbicki, Structura minciunii, Ed. Nemira, 1996, p. 75.

147 Alina Mungiu, op. cit., pp. 126 si 128.

148 Firma a fost înregistrată la Oficiul National al Registrului Comertului cu nr. ord. J40/20213 din 9 august 1993.

149 ROMCAN PHARMA, înmatriculată în Registrul Comertului la nr. ord. J40/ 28114 din 23 decembrie 1994.

150 înregistrate la Oficiul National al Registrului Comertului

151 România liberă. 2129/1997, SIE — implicat în activități mafiotice.

152 La ferma lui Giotoiu, având 60 de angajati, se vorbea despre „patron” că este securist si încă „activ” — ceea ce era, pentru oamenii de-acolo, explicatia directă a bunurilor acumulate.

153 Alexandru Tănăsescu s-a născut în 17 martie 1945 la Bucuresti. După decembrie 1999, când a fost trecut în rezervă, s-a manifestat drept un apropiat al fostului PDSR.

154 Giotoiu nu se dădea în lături să-si escrocheze partenerii, sti-indu-si spatele atât de tare. Ion Mihalache, patronul firmei CRIDO SA din Bucuresti, a fost, de pildă, victima sa la o actiune de fixing. Ce s-a întâmplat? Mihalache, cunoscând relatiile apropiate dintre generalul Tănăsescu, Temesan si Giotoiu, i-a prezentat ultimului un cetățean grec, interesat să schimbe o sumă apreciabilă de lei. Mihalache pretindea comision. Giotoiu s-a implicat în operatiune, obtinând de la cetățeanul grec un comision de ordinul „câtorva sute de mii de dolari”, după cum afirmă un fost cadru SIE, bani

pe care i-a împărțit doar cu generalul Tănăsescu si cu Răzvan Te-mesan. Mihalache s-a lăsat păgubas, cunoscând „calibrul” celor ca-re-l înselaseră. O altă victimă a lui Giotoiu si Tănăsescu a fost Dumitru Itu, patronul firmei Atlantic Club SRL din Bucuresti, care a fost păgubit, în urma afacerilor făcute cu acestia în 1994, cu 300 de milioane de lei.

155 Detalii privind această „sponsorizare” și altele au fost găsite de politistii din IGP care au investigat falimentul BANCOREX.

156 Unele dintre faptele prezentate mai sus au apărut și în presă. Un exemplu de campanie de dezvăluire a „afacerilor” spionilor români este cea din cotidianul Ziua, începută în ianuarie 1997 (vezi, de pildă, articolul Generalul Tănăsescu Alexandru este un pericol major pentru democrație din Ziua nr. 780, 14 ianuarie 1997).

157 Această listă am alcătuit-o în cadrul proiectului Agenției Române Anticorupție, alături de prietenii și foștii mei colegi de la Co-troceni Mugur Ciuvică, Mihai Bodiș și Horatiu Vulcu. Din nefericire, autoritățile au refuzat să înscrie ARA la tribunal, cu toate concesiile făcute în legătură cu schimbarea titulaturii. Firește, nu puteam satisface unica lor cerere — aceea de a renunța la „anti-corupție” — care, am înțeles astfel, a devenit un monopol de stat.

158 Pentru o mai bună evaluare a valorii creditelor, acordate în lei, le-am transformat în dolari folosind rata de schimb la data obținerii creditului.

159 Marius Oprea, op. cit., p. 533.

160 Această secțiune reprezintă prelucrarea unui raport cu titlul Rețeaua de spionaj economic a Imperiului Gelsor, pe care l-am alcătuit în calitate de consilier al președintelui Constantinescu, însărcinat fiind de acesta să elaborez un raport final al activității Consiliului National de Acțiune împotriva Corupției și Crimei Organizate, într-o formă apropiată, dar fără semnătura mea, acest material a apărut în presă la sfârșitul anului 2000. Am decis să-l pun la dispoziția presei din cauza dezbaterii publice aprinse și a denaturării de către opoziția politică a adevăratelor motive ale prăbusirii Fondului National de Investiții și în condițiile în care președintele Constantinescu anunțase că renunță la cursa electorală.

161 Natura informațiilor solicitate în teritoriu și furnizate de filiale privea în special alcătuirea unor fișe pentru întreprinderile cu

NOTE

251

capital de stat, sub acoperirea cotării lor la bursă. Pentru completarea acestei fișe se solicitau: bilanțuri contabile pe ultimii trei ani, volumul producției industriale, volumul producției vândute, contracte de export în derulare sau în curs de încheiere, documente secrete existente și fișele persoanelor abilitate să lucreze cu acestea, licențe, brevete, invenții, inovații utilizate în procesul de producție și date privind regimul juridic al acestora, proiecte de cercetare care ar putea duce la dezvoltarea în termen scurt a producției, în cazul obiectivelor deja cotate la bursă, funcționarii Gelsor erau interesați să afle care sunt perspectivele lor de dezvoltare economică și perspectivele de privatizare, să adune date cât mai complete despre eventualul partener străin și valoarea de ofertă/acțiune a acestuia, precum și date privind eventualele intenții ale unor persoane de a falimenta obiectivul economic, să obțină lista persoanelor cu putere de decizie economică și politică, deținătorii de pachete de acțiuni.

162 Se lucra „legendar”, sub diferite pretexte, dintre care cele mai des întâlnite au fost cotarea la bursă a unei societăți și interesul jurnalistic (majoritatea directorilor filialelor — foști ofițeri de informații — și unii subalterni ai lor aveau înputerniciri și legitimații la cotidianul Curentul). Se constituiau rețele informative din care făceau parte rezidenți (colaboratori Gelsor, cu loc de muncă în obiectivele urmărite de firmă) sau informatori (de la ofițeri SRI până la diverse persoane de contact din sferele de interes). Datele se prelucrau primar la filiale, după care erau expediate la Centrală, unde se alcătuiau sinteze, se stabileau planurile de măsuri pe obiectivele urmărite, se elaborau instrucțiunile, se fixau tintele și se alcătuia strategia în amănunt pentru atingerea lor.

163 Fost cadru MAPN, Văsăi fusese închis în 1987 pentru uciderea soției (a fost grațiat în 1990).

164 Gelsor SA se ocupa cu obținerea de date și informații economice și financiare despre majoritatea societăților aflate în plină privatizare, despre bănci, despre concurența pe piața de valori mobiliare, despre politicieni, administrația publică locală și multe altele, totul cu ajutorul unei vaste rețele constituite din foști ofițeri de Securitate, trecuți mai apoi prin SRI și SIE.

165 În acest context, nu pot să nu remarc marea nedreptate care i se face președintelui Constantinescu atunci când este acuzat că

252

revolutionare ale Securității", susținută la New Europe College din București, în 7 ianuarie 2004. Părți importante ale acestei conferințe au fost publicate în cotidianul România liberă din 22 ianuarie 2004, sub titlul „Onorabilele familii” cu epoleți.

185 Intr-un Plan de măsuri pentru prevenirea și contracararea activității ostile desfășurate împotriva țării noastre sub acoperirea sectei „Meditația transcendențială” elaborat de Iulian Vlad în 1982, numele lui Ristea Priboi apare ca principal pilon al deconspirării activității „criminale” a „sectei meditația transcendențială”, întreprinsă de Securitate cu un an înainte (vezi Marius Oprea, Banalitatea răului..., p. 396).

186 Marius Oprea, Stejărel Olaru, Ziua care nu se uită, Ed. Poli-rom, Iasi, 2004, pp. 98-99.

187 România liberă, 5 noiembrie 2003, Ministerul justiției a pierdut o... ureche.

188 Pentru că nu mai pot derula „operațiuni speciale” cu ajutorul „mafiei arabe”, serviciile secrete din România au fost abilitate prin ordonanțe de urgență (hotărâri ale Cabinetului) să-și realizeze propriile rețele de afaceri. Am menționat deja OU G 154 din 21 noiembrie 2001, OUG 72 din 13 iunie 2002, OUG 103 din 29 august 2002 și OUG 7 din 30 ianuarie 2002 prin care SIE, SRI, SPP și STS au primit dreptul de a „presta servicii” în regim privat, prin firme-paravan.

189 Articolul, intitulat Bratul de sprijin al lui bin Laden în România, a stârnit reacții și critici dure din partea oficialilor social-democrați.

190 Declarațiile contradictorii ale lui Timofte cu privire la rețelele teroriste arabe și legăturile lor cu România au fost pe larg consemnate de presa din acele zile.

191 Pentru legăturile dintre mafia arabă și autoritățile din România, cu referire directă la cazul lui Kamel Kader, vezi și site-ul www.tripod.ro, Regimul Iliescu — paradis al terorismului internațional.

192 Victor Michelle Issa a dezvoltat o rețea de firme-fantomă prin intermediul cărora își derula afacerile de contrabandă. Culmea a cinismului, una dintre aceste firme era înregistrată pe adresa cimitirului Bellu! '---;•,«! !ym; t.i.nBfii» , ' -"->, jK' i.'.

NOTE

255

193 Cotidianul Ziua a publicat în 2002, vreme de aproape șase luni, dezvoltări privind implicarea lui Alexandru Lordache în acțiuni de contrabandă cu țigări.

194 Ziua, 2 martie și 9 aprilie 2002.

Mulumiri

Cel mai important sprijin pentru a scrie această carte l-am primit o dată cu bursa oferită de New Europe College în 2003-2004 pentru un proiect de cercetare intitulat chiar . Toată gratitudinea mea se îndreaptă spre „oamenii de la NEC”, cu osebire către Anca Oroveanu și Andrei Plesu, care m-au încurajat permanent și mi-au dat putere să duc lucrurile la bun sfârșit.

Sunt dator ca întotdeauna cu mulțumiri lui Coen Stork, creatorul și sufletul Institutului Român de Istorie Recentă (IRIR), vechilor mei prieteni Demis Deletant, Frans van Helsdingen, și Dorin Marian, ca și domnului Alexandru Barnea, al cărui sprijin a fost valoros pentru mine.

Cercetătorii institutului mi-au fost sfătuitori și colaboratori nepretuți. Nicolae Videnie și fratele său George m-au ajutat la fisarea și culegerea unor materiale, apoi Sorin Cucera, Stejărel Olaru și Armând Gosu au fost cei alături de care am dat formă Listei lui Secu, publicată de Academia Catavencu. Din păcate, Dragos Petrescu, noul director al IRIR, și-a manifestat deschiș, din motive care îl privesc, ostilitatea față de cercetările pe tema Securității, astfel că, din 2004, acestea nu s-au mai aflat pe agenda institutului. De aceea, cartea de față este prima pe care o public fără sigla institutului.

Am primit însă, în compensație, sprijinul presei — și mă simt dator să le mulțumesc, rând pe rând, lui Liviu Mihaiu și Marius Bortea, cu care am colaborat excelent la alcăturirea Listei lui

258

Secu, lui Petre Mihai Băcanu și Sorin Rosea Stănescu, care mi-au publicat materiale și articole, asumându-și riscul intentării unor procese penale ziarelor pe care le conduc.

Buliga, colonel 175 <\$ Buliga, Vasile 176 p Burdujel, Marius 160 (r?,-. Burebista 34-35, 80
 ,•,•,••• Burlan, Constantin 66 <, Burlan, Dumitru 32-33, 38 Burtică, Cornel 77 Buruian, Alexandru
 161 Busu, Gheorghe 84
 Calapod, Florin 107 Caraman, Mihai 54, 153-154, 156-157,212,218
 Caraman, Mircea 153 Caraman, Vasile 252 Carlos, terorist 71, 217, 220 Catrina, Petre Sergiu-Costel
 252 Călin, Ion 160
 Cămărășescu, ofiter de Securitate 118
 Câmpeanu, Radu 80, 92 Cârțiumăreasa, Ioan 176-177 Ceausescu, Elena 16, 60, 63,
 65,86
 Ceausescu, Nicolae 16, 20, 30-32,34-35,38-40,44,52, 56, 60-61, 63, 65-66, 70, 78-79, 86, 88-91, 95-96,
 98, 101, 104, 107, 116, 126-127, 142, 145-146, 153-154,156,182,185,189, 192-195,210,212-214,222,
 235,239, 248
 Ceausescu, Valentin 32 ~'; " Chereches, Roman 176 Chintă, Ion 231, 233 Chitac, Mihai
 62,100,108,115,
 161
 Chitescu, Marcel 138 Ciceo, Alexandru Traian 252 Ciobanu, Anghel 11, 230, 235 Ciobanu, Marin
 Dumitru 252 Ciobanu, Petre 196 Cioranu, Gheorghe 174 Ciovică, Ioan Gheorghe 252 Ciucu, Luigi 169
 Ciuvică, Mugur 250 , s i Clinton, Bill 227 • -
 Cofariu, Mihăilă 106 « • Coman, Marcu Ștefan 252
 INDICE DE NUME
 261
 Comardici, Toma Zaharia 252 Condoiu, Ion 118, 160 Constantin, Ghită 190 Constantinescu, Emil 2,
 182,
 218, 220, 246, 250-252 Coposu, Corneliu 80, 93, 116 Cornea, Doina 7, 8, 59, 80 ,92,
 207 î
 Costandache, Pavel 78, 141 Costea, Adrian 184 Cotoman, Gheorghe 68 Cozmâncă, Octav 155
 Crăiniceanu, Iulian 159 Cretia, Petru 112,244 Cris'an, Gheorghe 239- 240 Cristescu v. Calapod, Florin ' '
 Cucera, Sorin 257 Culiănu, Ioan Petru 200 Cunesco, Sergiu 109 Cutucos, Francisc Ilie 252 ' '
 D
 Danciu, miner 118 Danciu, Victor 82 - ;
 Dawson, Mike 15, 17 *f;
 Dama, Constantin 161 Deac, Augustin 35, 237 Dej v. Gheorghiu-Dej, Gheorghe Deletant, Dennis
 6,20,238,257 Diaconescu, Alexandru 17 Diaconescu, Gheorghe 62-64 Diaconescu, Ovidiu 81
 Diamandescu, Corneliu 115,160 Dinu, Gheorghe 68 Dobre, Florică 80 Dobre, Petre Dimitrie 252
 Dobrescu, Caius 11,13-14,16, 19,229-230,235 „„„„„
 Dodu, Grigore Petru 252 Doicaru, Nicolae 100,107,242 Doinas, Ștefan Augustin 17 , Dolea, Ghită 170
 >
 Doros, Claudiu 167 Doros, Vasile 167 Dragomir, Gheorghe 154 , Drăghici, Alexandru 39-41,49,
 88, 91
 Drăgoi, colonel 109 Drugă, Alin 243 Dulgheru, Misu 28 Dumitrache, Gheorghe 173 • Dumitraciuc,
 Ion 61 Dumitrescu, Cico 100,107,243 Dumitrescu, Constantin Ticu 19,
 68,93 ;
 Dumitrescu, Corneliu 118 , Dutu, Paul 173
 E
 Eacobescu, Nicolae Ion 252 ,
 Eminescu, Mihai 112
 Ene 245
 Erasm din Rotterdam 194
 Etkind, A. 246
 Faur, Virgill53-155, 183 ,
 Faur, fiul 155
 Fănită, Trită 77 ;

Ficeac, Bogdan 246

Flaut 13

”

Flore, colonel 178

Fricosu, Dumitru 159

Frost, ofiter de Securitate 172

Fulger, colonel 221

262

INDICE DE NUME

Garcea, Ovidiu 161 Garzon Valdes, Ernesto 44,238 Gavril, Constantin 56, 182 Georgescu, Costin 55,182,205,

244

Georgescu, Florin 155 Gheorghe, Dan 71-73,80,160,

219

Gheorghe, Ion 180 Gheorghe, Pintilie 46,145,238 Gheorghe, Vasile A. 64 Gheorghiu-Dej, Gheorghe 20, 34,39,44,49,52,145,147,

235, 239

Gherghina, Gheorghe 69, 73 Gherman, Oliviu 152, 159 Ghibernea, Dan 103 Ghile, Marius 221

Gheordunescu, Mircea 182 Ghită, Grigore 87 Giotoiu, Ion 149, 151-153 Gogan, Constantin 171-172

Gogan, Georgeta 171 Goma, Paul 67, 201,217,

236-237, 240

Goran, Gheorghe 32, 236-237 Gorbaciov, Mihail 56, 79 Gosu, Armând 257 Gozman, V. 246 Gradek, Thomas 148

Grecea, Liliana 158 Grecea, Ovidiu 158, 205 Grigoras, Neculai Corneliu 252 Grigore, Radu 54, 195

Grigorescu, Constantin Eugen

v. *infra*

Grigorescu, Eugen 83-84, 252 Grigoriu, Mihai 167 Grijac, ofiter de Securitate -v 42,238

,

Grosu, Sergiu 236

Guran, Augustin 176 -!

.-*

H

Hârjoghe, Aurel 174 Helsdingen, Frans van 257 r* Herghelegiu, Radu 196 f Hodis, Vasile 68

^

Hortopan, general 33 Hotnog, Ion 62, 69, 239 Hoyer, Steny 137 Hrebenciuc, Viorel 152, 167,

169, 225

Hristea, Teodor 85, 252 Hristea, Vasile Teodor v. *supra*

s

I

«

Iacubov, Corneliu 167-168 {s

lancu, colonel 109 fi

lancu, Vasile Valeriu 221 lanculescu, Nicolae Ilie 252 Iliescu, Dumitru (Mitică) 104,

159

Iliescu, Ion 34, 39-41, 62, 64, 66, 69-70, 72, 80, 90-108, 111,113,115-117,119,123, 125, 132-133,

136-137, 139-140,144,145,157-161, 182,184,202,205,209,211, 213, 216-217, 220-226, 232, 241-243,

252-253 Iliina, Decebal 253 Ionel, Vasile 73, 157,220

INDICE DE NUME

263

I

Ionescu, Adrian 113, 247 Ionescu, Cazimir 69 , •

Ionescu, Ionela 171 /t

Ionescu, Vergiliu 60-61 Ionită, Constantin 149 Iordache, Alexandru 14—15,18,

231-233, 255

lordache, Mircea Constantin 231 Iorgu, Pavel 74 Irinoiu, Gheorghe Nicolae 252 Isărescu, Mugur 205
Iscru, G.D. 36, 237 Iskandarani, Zaher 225 Issa, Victor Michelle 226, 254 Iru, Dumitru 250
Jaafar, Hassan Aii 149 Jackson, Bruce 210 ;
Jela, Doina 235 - <
Jitârel, Mircea 24 Jugănar, Ion Antoniu 252 Jurconi, ofiter de Securitate 18
K s
Kader, Kamel 224, 225, 254 -i
Lazăr, Mihai 194 *?•
Lăzărescu, Dan Amedeu 203 4 Lemnar, Emil 175 ;
Lenin, VI. 28, 48, 238 '«j Lobont, Florin 11,229 <i
Lopatitâ, Dănilă Pavel Tiberiu
v. infra Lopatitâ, Tiberiu 82-83, 159,
252
Lungu, Nicolae 180 Lupoi, Mihai 33, 69 Lupu, Neculai 169 Lupu, Vasile 54-55,
M
Macovei, Monica 245 ., /
Macii, Emil 58, 60-62 " ",
Manolescu, Nicolae 17
Marcel, prieten 14
Marcu, Ioan 52
Marcu, Victor 201-203,226,232,
Marian, Dorin 257 >
Marin, Mariana 17
Marinescu, Constantin 83
Martian, Dan 34
Mataragiu, Constantin (Costi)
197-198, 229 Matei, Sorin 11, 13-14,
229-230, 235 Maurer, Ion Gheorghe 40 Măgureanu, Virgil 55, 63, 72,
79, 93, 101-103, 108-109,
112-113,119,125,134-136,
139,165,179,201-204,219,
232-233, 245 Mărgineanu, Marius 175 Mărăcine, general 118 Melinescu, Nicolae 118 Merce, Ilie 57, 59
Merce Ramona-Ileana 52 Mihai I al României 72 Mihai Viteazu 35, 80 Mihai Viteazul v. supra
Mihalache, Alexandru 248 Mihalache, Ion 249-250 Militam, Nicolae 55, 64,70,95,
98, 100, 183, 193, 241
T
264
INDICE DE NUME
Milosevici, Slobodan 209, 216 Minculete, maior 195 Mircea cel Bătrân 34 Moca, Elena 57-58
Moldoveanu, Gheorghe 15-16,
18,110,243 Morozov, Pavlik 133 Mortoiu, Aurelian 32, 62 Mot, Ioan54, 153 Mungiu, Alina 146-147,
241-242, 244-245, 249 Munteanu, Marian 119, 245 Murariu, Patru 67 Muresan, Sever 153 Musetescu,
Ovidiu 202 Musina, Alexandru 17, 248
N in<, •-.;•< V
Nassar, Elias 226 ;-(,•...
Nas, Leon 193 '-!-',", Nănescu, Victor (Banu) 156,157 Năstase, Adrian 154-155,
157-159, 184,205,213,
215-218, 221,253 Neagoe, Elis 236 Neagoe, Marin 31-32, 65-66 Neculicioiu, Victor 54—55 Neda,
Dumitru 180 Nedelciu, Mircea 17 Neferoiu, Aurelian 74 -• af Negoitâ, Aurora 83 . • *
Nencu, Florian 174 d:l
Nicolae, Ion 118 Nicolaescu, Niculina 158 -! Nicolaescu, Sergiu 15 Nicolcioiu, sef cabinet 66 Nicolici,
Dan 77-78

Nicolski, Alexandru 145 • • -Nitã, Victor v. Marcu, Victor ' Nutã, Ion 252
O .! L 'i
Oancea, Ionel (Jenicã) 170,172 Oancea, Paul 170 Olani, Stejãrel 2, 254, 257 >' Onitiu, Oprisor 161,
257 ^ Oprea, Marius 5-7, 236,
238-239,242,246-247,
249-250, 254 Opreanu, Coriolan 17 Orleanu, colonel 224 '>
Oroveanu, Anca 257 Ouatu, Gheorghe 161 Ouatu, Ioan 162, 171 '•>
Pacepa, Ion Mihai 50, 71,
88, 156
Paler, Octavian 119 Pascu, Ioan Mircea 221 -• Patrichi, Viorel 253 Pãtrãscanu, Lucretiu 39 Pãun,
Ovidius 161 Pãunescu, Adrian 152 Pãsculescu, general 178 Pãrvulescu, Marin 68 Pelin, Mihai 239
Penciu, Dumitru 120, 244 Petanca, Dumitru 64 Petre, Zoe 17 Petrescu, Bogdan 231-233 Petrescu, Dan
17 Petrescu, Dragos 257 Petrescu, Mãria 86 •!
INDICE DE NUME
265
Petrescu, Virgil 26 Petriceicu, B. 238, 252 Pintelie, Stelian 82 Pirãu, Andrei 258 Plãpcianu, Iuliu 82
Plesitã, Nicolae 30-31, 61, 71,
193-194, 202, 220, 236,
239, 253
Plesu, Andrei 6, 257 Popa, Ambrozie 175 Popescu, Alexandru v. Nãnescu,
Victor
Popescu, Doru 202 Popescu, Dumitru Radu 17 Popescu (Dumnezeu), Dumitru
32,70 Popescu, Ion (Gioni) 160,
165-166,205-207 Popoiu, Ioan 190-191 Postea, Simion 172 Postelnicu, Tudor 31, 49, 57,
94,97, 116, 155 Priboi, Ristea 215-218, 245,
254
-: .U • ' ... • ,1- ,.- l ' ,
R ^/: -r';
Rãcz, Jãnos 92 Radu, Gheorghe 56 Radu, Remus 82 ' * Rares, Petru 196 Ratiu, Ion 80,92,110, 118,245
Ratiu, Gheorghe 58-59 -Rãdulescu, Emil 62 Reagan, Ronald 79 Rogojan, Aurel 35, 80,222,240
Roman, Petre 104,107,114,121, 136-137,139
Romanescu, Gheorghe 74-75 Rotaru, general 193 Rudãreanu, Cornel 165, 169,
171, 173-175,204-205 Rus, Gheorghe 180 Rusu, Constantin 248 Rusu, Costache Vasile 252 Rusu,
subofiter militie 16 '
Saiciuc, Alic 238 Sanbar, Fouad 185 Sãrbu, Victor v. Marcu, Victor Secasiu, Claudiu 11,19 Sechelariu,
Dumitru 167, 169 Secrieru, Didi 185,252 Silinescu, Constantin 218, 252 Silinescu, Tudor Constantin
v. supra
Sima, Traian 224 Siminea, Gheorghe 112 Sommerauer, Werner 174, 245 Spãtaru, Doru 197 Spinoche,
Grigore 173 Spiroiu, Nicolae 127-128 Stamatoiu, Aristotel 38, 50,
52-53, 58, 97 Stan, Constantin 60-61 Stan, Gheorghe 157-158 Stan, Marin Mihai v. infra Stan, Mihai
79,93,139,202,252 Stana, Liviu 176 Stanciu, Ilie 197 • • ''
Stanciu, Paula 75 Stanimir, frãtii 258 Stãnculescu, Victor Atmnasie
62,66,70,241 ''
266
INDICE DE NUME
Stãnescu, Mihai Rosea 258 Stanicã, Tudor 161 Stoica Mihai 232 Stoica, George 11,230 Stork, Coen 257
Siito, Andrãs 106
Somlea, Alexandru 74 Stefan, Alexandru 76, 77, 182 Stefan, Toader 84 Stefan cel Mare 36 Stefãnescu,
Ana 11, 230 Stefãnescu, Domnita 241-244,
247
Stefãnescu, Mircea 85 Stefãnescu, Sergiu 11 , .. Stefãnut, ion 160
Tache, Viorel 100-101,108,118,

160, 243

Tăcu, Alexandru 53, 239 Talpas, colonel 195 Talpes, Ioan 71, 73, 151-152,
154-157,218,220,252-253 Tatu, Dumitru 79 ' Tănase, Tudor 159, 220, 252 Tănase, Ionel 158 Tărăcilă,
Doru Ioan 197, 200 Tănăsescu, Alexandru 150-154,
249-250, 252 Tănăsescu, Mihai Alexandru

v. supra

Teculescu, Constantin 155 Temesan, Răzvan 72, 149,152,
155, 158-160, 162

Temesan, Tereza Cristina 149,
249-250

Teodorescu, Filip 62-63, 240 Timofte, Radu 55, 73, 81, 140,
142, 171, 205-207, 210,

221-223,247-248,254 Tinu, Radu 224 Ticu, v. Dumitrescu,

Constantin Ticu ,, Titu, Constantin 26 Toader, Gheorghe 252 Tofan, Cerasela 17 Tofan, Nini 17

Tokes, Lászlo 33 Troscă, Gheorghe 55,69-70,74 Trutulescu, Gheorghe 73 Tudor, Ștefan 240 . .1%

Tudoran, Dorin 194 t Turda, Gheorghe 162 ., Turcitu, Adrian 61 < -

Tencu, Alexandru 51, 84 Tibuleac, Mihail Viorel 252 Tinea, Ovidiu 207, 253 Tirigan, Mihai 169,
171,205

U

Uncu, Anton 119 Ungureanu, Marius 11, 230 Ureche, Marian 35, 73, 80,
200-201, 219-220, 237,

240,244 Ursu, Andrei 240 Ursu, Gheorghe 61, 67-68, 84,

120, 161,213,240 Ută, Mihai 64 ., . .

INDICE DE NUME

267

Vasile, Gheorghe 67-68, 97

Vasile, Nicolae 40

Vasile, Radu 205

Vântu, Sorin Ovidiu 50, 52, 58, 73,163-169,171,174-176, 181-182,204-205,244

Văcaru, Vasile 160

Văcăroiu, Nicolae 152, 182, 193,225

Văceanu, Lucian 176

Văduva, Dumitru 26

Vălenas, Liviu 252

Văsâi, Ion 165, 251

Veliscu, Victor 204-205

Veselu 171

Vestiman, Ion 252

Videnie, George 257

Videnie, Nicolae 257

Vintan, jurist 181

Vlad, Iulian 27, 30, 32-33, 35, 38,48-51,57-58,66, 80, 97, 150, 154, 222, 239, 254

Voicu, Cătălin 159 Voiculescu, Dan 184-194 Voiculescu, Gelu Voican 97-101, 107-109, 117,
131,134,158,161,183, 220, 243

Voinic, Alexandru 186-187 Volkogonov, Dmitri 238 Vulcu, Horatiu 250, 258

W

Wierzbicki, Piotr 146,246,249

Zaharia, Toma 18, 232, 252 Zamfirescu, Dan 237

Cuprins

Argument

Introducere

Eu si Securitatea mea..... 9

Capitolul I	
Securistii lui Ceausescu.....	21
Capitolul II	
Securitatea la 1989.....	43
Capitolul III	
Noii stăpâni.....	88
Capitolul IV	
Pentru linistea noastră .."	105
Capitolul V	
Sindromul Berevoiesti.....	124
Capitolul VI	
Privatizarea Securității .... ,	148
Capitolul VII	
A cincea putere.....	209
270	.
Epilog	
Noi si ei.....	229
Note	235
Mulumiri.....	257
Indice de nume.....	259
Redactor OANA BÂRNA	
Tehnoredactor DANIELA HUZUM	
Corector IOANA CUCU	
Apărut 2004 BUCURESTI - ROMÂNIA	
Lucrare executată la C.N.I. CORESI S.A.	